yüzbir gece masalları

1001. KİTAP

AYRINTI

KLASİK

Yüzbir Gece Masalları

almancadan çeviren: hüseyin tüzün
arapça aslından karşılaştıran: ibrahim günaydın
sunuş: burhan sönmez
sonsöz: claudia ott

ayrıntı: 1001 / klasik dizisi: 14

yüzbir gece masalları

özgün adı / kitab fihi hadith mi'at layla va layla / 101 nacht

almancaya çeviren / claudia ott

almancadan çeviren / hüseyin tüzün

arapça aslından karşılaştıran / ibrahim günaydın

sunuş / burhan sönmez

sonsöz / claudia ott

son okuma / ahmet batmaz

yayıma hazırlayan / burhan sönmez

© 2012 by manesse verlag
a division of verlagsgruppe random house gmbh, münchen, germany

translated from the german translation of the original arabic manuscript of
kitab fihi hadith mi'at layla wa layla (akm513) by claudia ott.
copyright © the aga khan museum published under arrangement with
the aga khan museum, toronto, ontario, canada.
all rights reserved.

images from the original arabic manuscript of
kitab fihi hadith mi'at layla wa layla (akm513) by claudia ott.
copyright © the aga khan museum published under arrangement with
the aga khan museum, toronto, ontario, canada.
all rights reserved.

bu kitabın türkçe yayım hakları
ayrıntı yayınları'na aittir.

türkçe yayım hakları kalem ajans aracılığıyla alınmıştır.

kapak illüstrasyonu / berat pekmezci

kapak ve görsel tasarım / gökçe alper

dizgi / hediye gümen

baskı ve cilt: Ali Laçin - Barış Matbaa-Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı/Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No: 33160

birinci basım: aralık 2016 / baskı adedi 2000

isbn 978-605-314-143-3 / sertifika no: 10704

ayrıntı yayınları basım dağıtım san. ve tic. a.ş.
hobyar mah. cemal nadir sok. no: 3 cağaloğlu - istanbul
tel.: (0212) 512 15 00 faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr
info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi
facebook.com/ayrintiyayinevi
instagram.com/ayrintiyayinlari

AYRINTI'NIN 1001. KİTABI
101 Gece Masalları

Ayrıntı Yayınları otuz yıl önce *Şenlikli Toplum* kitabıyla yayım hayatına başladığından beri bir özleme sahip. Sömürünün olmadığı, insanın doğayı yok etmediği, kimsenin kimseyi ezmediği bir dünya özlemi.

Böyle bir geleceğe ulaşmak için düşlere ve kitaplara ihtiyaç var.

Yayımladığımız felsefe kitapları ile şiir kitapları, sosyoloji tartışmaları ile yeraltı romanları bunun karşılığıdır. Kiminde unutulmuş bir aşkın izleri, kiminde varlığa dair soruların merâkı yer alır.

İnsanlık tarihi, kitabın yazgısının toplumun yazgısına bağlı olduğunu gösterir. Biri iyi olduğunda diğeri de iyi olur. Biri kötüleştiğinde diğeri de kötüleşir. Yazmak, okumak ve anlatmak bu yüzden değerlidir.

Bugüne dek binbir çeşit kitap yayımlayan Ayrıntı Yayınları, okuyan insana olan inancıyla yola devam ediyor.

içindekiler

önsöz: binbir gece'den yüzbir gece'ye 9

yüzbir gece masalları

yüzbir gece hikâyesi kitabının başlangıcı 17

birinci gece - yüzbirinci gece ..... 27 - 262

almanca baskıya sonsöz 267

elyazmasının tanımlanması 295

kolofon'un çevirisi 305

resimler hakkında 307

sözlük 309

kronoloji 313

binbir gece'den *yüzbir gece*'ye

burhan sönmez

Binbir Gece Masalları değişik dönemlere ait farklı elyazmalarının ve sözlü anlatımların derlenmesiyle bugün bildiğimiz bütünlüğüne kavuşarak önce Batı'da sonra dünya genelinde yazılı edebiyat kültürünün en yaygın eserlerinden biri haline geldi. Antoine Galland tarafından 1700'lü yılların başında Fransızca yayımlanan ve "Galland Elyazması" olarak anılan *Binbir Gece Masalları*'nın bir de kız kardeşinin olduğu o zamanlar bilinmiyordu.

Küçük kız kardeş olan *Yüzbir Gece Masalları*'nın 18. ve 19. yüzyıllara ait altı değişik elyazması bulundu daha sonra. Bu elyazmalarının (üçü Fransa'da ikisi Tunus'ta korunan) beş nüshası Tunuslu araştırmacı Mahmud Tarsuna'nın 1979 tarihli derlemesinde bir araya getirildi. Cezayir'de bulunan ve 1836 yılına ait olan altıncı elyazması ise Suraybit Ahmad Suraybit tarafından yakın bir dönemde, 2005 yılında yayımlandı. *Binbir Gece* metinlerine nazaran oldukça genç sayılabilecek elyazmalarıydı bunlar.

İlk dönem Arapça kaynaklarda adına rastlanmayan *Yüzbir Gece*'nin anıldığı tek eser, Kâtip Çelebi'nin 17. yüzyılda kaleme aldığı *Keşfü'z-Zunûn* adlı bibliyografya çalışmasıydı. Orada da yanlış bir biçimde "Yüz Gece" diye söz edilir eserden.

Yüzbir Gece'nin çok eski, *Binbir Gece*'den de eski bir elyazması olduğu, yakın bir dönemde Alman araştırmacı Claudia Ott tarafından keşfedildi. Claudia Ott 2010 yılında Berlin'deki "Ağa Han Müzesi Hazineleri - İslam Sanatı Şaheserleri" sergisinde, Endülüs hat tarzıyla yazılmış bir metin fark eder. 1234 yılına ait *Yüzbir Gece Hikâyesi Kitabı* (*Kitab fihi hadut mi'at layla va-layla*) adlı bu eser, Endülüslü yazar Muhammed İbn Abi Bakr az-Zuhri'nin *Coğrafya Kitabı*'yla birlikte ciltlenmişti. İki eseri de kâğıda döken yazıcı, imzasını Abdullah bin Abdul-Mavla an-Naccum diye atmıştı.

Yüzbir Gece'nin "Ağa Han Elyazması" bazı sayfaların yıpranmasına, kenarlarının aşınmasına rağmen sağlam ve okunaklı görünüyordu. Tek sorun, kitabın

85. geceden sonraki kısmının kayıp olmasıydı. Claudia Ott metni Almancaya çevirirken, bu son kısmı *Yüzbir Gece*'nin Tarsuna ve Suraybit tarafından yayımlanmış diğer versiyonlarından yararlanarak tamamladı.

* * *

İsminin çağrışımı sonucu yanlış bir sonuca varmamak, *Yüzbir Gece Masalları*'nı, *Binbir Gece*'nin kısaltılmış bir versiyonu olarak düşünmemek gerekir. Girişteki çerçeve hikâyesi dahil bütünüyle kendine özgü masallar içeren, kısa ve net anlatımlarla zirveye ulaşan ve sonlarda aşırı iyimserliği dikkat çeken bir eserle karşı karşıyayız. Bu kez Arap kültür dünyasının doğu merkezinde değil, batısında, Mağrib havzasında yer alır masallar. Fantastik yolculuklarla Hindistan'a kadar gitse de, karakterler ve motifler Endülüs renkleriyle biçimlenir.

Yüzyıllardır gün yüzünde olan ve zihinlerde, dillerde yer edinen *Binbir Gece Masalları*'nın aksine *Yüzbir Gece* yarışa geç katılmış bir koşucu gibidir. Ama bir kısa mesafe koşucusunun kendine has temposuyla bir çırpıda kateder okurlarla arasındaki mesafeyi. *Binbir Gece*'nin sistematik, birbirini besleyen hikâyelerine karşın, daha başına buyruk ve bağımsız hikâyelerle yapar bunu. Şehrazat'ın anlattığı masalları hikâye eden bir üst anlatıcı vardır *Yüzbir Gece*'de. Filozof Faharâyis diye anılan bu isim, anlatının katmanlarına bir kat daha ekler ve bizi Şehrazat'ın ağzından aktarılan masallara yönlendirir.

* * *

Modern çağın yeni insanı yaratması ve bu insan için farklı bir olgunlaşma tasavvur etmesiyle birlikte, masal denilen tür de yetişkinlerin elinden kayıp çocukların mülkiyetine geçti. Sanayi Devrimi'nin yeni bir orta sınıf yaratmasının, bu sınıfın gelişen değerlerini çocuklarına aktarmak için bir türe ihtiyaç duymasının karşılığı olarak biçimlenen "çocuk edebiyatı" -yeni bir yüksek edebiyatın yani romanın gelişimi ve matbaanın etkisiyle birlikte- bağımsız bir karakter kazandı. Yazılı edebiyat ile sözlü edebiyatın kol kola gittiği, insanın "homo narran" ("anlatıcı insan") özelliğinin günlük hayatta belirleyici olduğu uzun dönem sona ererek, "okuyan insan" çağına girildi. Yolcuların hancılara ve misafirlerin ev sahiplerine büyülü kokular sunar gibi masallar anlattığı çağlar geride kaldı.

Binbir Gece veya *Hezar Afsan* gibi yetişkinlerin yetişkinlere anlattığı masallarda, toplumsal hayatın iyi kötü her öğesine rastlanır. *Yüzbir Gece*'de de aşklar,

savaşlar, hileler, mutlu sonlar bolca görülürken, günümüzde artık karşılığı olmayan ayrımcı, cinsiyetçi, ırkçı üsluplar da yer bulur. Köleler, siyahiler ve cariyeler horlanır. Kadınlık, kötülüğün beslendiği bir yuva gibi resmedilir. Mesela 71. gecede anlatılan "Fil Heykelciği" masalında, toplu tecavüze uğrayan bir kadın, utancından ve korkusundan bunu kocasından gizlediğinde, hilekâr sayılır. Oradaki vurgu, kadının mağduriyeti değil yalancılığıdır.

Erkek bedeni insan bedeninin aslı olarak kavranırken, kadın yararlanılan ve aynı zamanda sakınılması gereken bir kaynaktır. Erkek güçtür ve beden merkezlidir. Kadın zaaftır, ama zekâ merkezlidir. Masallarda kurulan bu denge, diğer yandan, erkekliğin yetersizliğini ve kadınlığın gücünü ortaya koyar. Masalın sonunda kazanan da kadındır. Şehrazat bunu zekâyla ve anlatıyla başarır. Bütün kötü niyetleri altüst ederek padişahı durdurur, ehlileştirir. Sabırla ulaşır bu zafere. Şehrazat'ın dilindeki sabır, Kafka'nın katlanmaya dönüşen modern sabrından farklı olarak, mutlu sonun garantisidir.

Gecenin kraliçesi gibidir Şehrazat, gün doğmaya başladığında susar, masalın devamı için bir sonraki geceyi bekler. Işığın bütün varlığı ortaya çıkardığı, insan zihnini ayrıntılara boğduğu gündüzün tersine geceleri karanlıkta, içe dönerek, hayal gücünün engin alanına yönelir. Masalın dili orada göverirken, zaman da durur. Pre-modernler, sonsuzluğu zamansızlıkta bulur. Modernler ise zamanda, yani şimdiki ânın çeperinde. Modern edebiyatın, özellikle romanın ayırt edici yanlarından biri budur. Pre-modernite, zamanı bütüne yayarak, onu daimi kılar. Masalların gecenin derinliğine bağlanması ve zamanı sonsuz kılması, gerçekliği kendine özgü bir yolla yeniden biçimlendirmesine olanak verir.

Masalların anlamı konusundaki önemli eseri *The Uses of Enchantment*'ta Bruno Bettelheim'ın belirttiği gibi, masallar günlük hayata göndermede bulunuyor gibi görünse de, dış dünyaya dair işlevsel bilgiler taşıma amacı gütmez. Masalların gerçek-dışı doğası, bireyin iç dünyasındaki dönüşümlerle bağlantılıdır. Mitlerin ve destanların doğrudan işaret ettiği çelişkiler, masallarda daha dolaylı ve kapalı bir biçimde yer alır. Mitlerin trajik rengine karşın masalların mutlu sonları tercih etmesi de bununla ilintilidir. Ortaya çıkan hayvanlar, cinler ve canavarlar, yerine göre bireyin alt-benliğini, doğal enerjisini veya üst-benliğini ifade eder. Nitekim Şehrazat benliği temsil ederken, padişah adeta onun alt-benliği olarak belirir.

* * *

Bilim ve pozitif çağ, somut bulgularla ilerlemeye ve kesin sonuçlara ulaşmaya çalıştığından beri, muğlaklığa yer kalmadı modern hayatta. Paradoksal biçimde bütün modern dünya ve günlük yaşam bir muğlaklığa gömülürken yaşanır bu. Son yüzyılın romanı, bu muğlaklığın içinde, ihtimallerin peşinden gitmeye, insan ruhunun boşluk ve arzularına sahip çıkmaya yönelir. *Anna Karenina*'da, "Aşk nedir?" sorusuna, "Yeryüzünde ne kadar kadın varsa, o kadar da aşk vardır" diye karşılık veren Tolstoy'un bakışı, modern çağın bütün boyutlarına değer. Bugün ne kadar insan varsa gerçekliğin de o kadar çeşitlendiği ve bir tür mikro-gerçekler çağının yaşandığı dünyamızda, roman da bu yolun parçası olarak ilerler. Romanda son iki yüzyıllık süreç, tanımlamadan uzaklaşıp anlamı sorgulamaya yönelirken, ilk dönemlerin tasvirci okumalarının yerini yorum çokluğu alır. Aslolan gerçek değil, gerçeğin yorumlarıdır artık.

Masallar da geçmiş uygarlığın romanıdır, kendi usulünce. Romanın sadece roman olmaması gibi, masal da sadece masal değildir; edebiyatın en rafine, simgelerle yoğrulmuş beşiğidir. Edebi evrenin ayak izleri, kendi yollarından daima masala gider, masalı ana kucağı beller. Temel izlekler ve çıkarımlar benzerlik gösterir. Galler destanı *Prens Büyük Llywelyn*'deki kahraman köpek Gelert hikâyesinin bir benzerini *Yüzbir Gece Masalları*'nın 67. gecesinde anlatılan "Yılan ile Köpek" hikâyesinde görmek veya Avrupa'daki vampir hikâyelerinde ölümün ancak kazıkla mümkün olmasına benzer şekilde 12. gecedeki ifritin yalnızca kamış bıçakla öldürülebilmesine tanık olmak, tıpkı *Decameron*'daki "Değirmenci" hikâyesine *Canterbury Hikâyeleri*'nde de rastlamak kadar hayret uyandırıcı ve tuhaf bir biçimde mutluluk vericidir. Hayret duygusu ile mutluluğun birlikte doğduğu ender bir dünyadır masal ve *Yüzbir Gece* bu ruhu fazlasıyla sahiplenirken, mizah dozu düşük bir dil tutturur ve amacının şaşırtmak, insanı hayran bırakmak olduğunu hissettirir.

İyiliğin gücünü ve tılsımını bulup yayanlar masallardır. Ütopyanın bu azmi, masal ile hayat arasındaki açıyı kapatmayı arzular. Bugünkü algımızla ne kadar gerçek-dışı görünürse görünsün, masallar hayattan beslenmeye, orada biçimlenmeye ve orayı biçimlendirmeye çalışır. Masaldaki sultanlar da gerçeği masallar aracılığıyla arar. 55. gecedeki halifenin yaptığı gibi "Anlat" derler yanlarındaki kişiye ve masalda sorulan sorular aracılığıyla da gerçeğe dair cevabı bulurlar.

***

Yüzbir Gece Masalları'nın metnini keşfeden Claudia Ott da, masalların 85. geceden sonraki kayıp bölümlerini tamamlarken veya metin içindeki anlam boşluklarına, çelişkilerine "el atarken" masalları kendi iç-gerçeklik düzeyine kavuşturma çabasındadır. *Yüzbir Gece*'nin en eski elyazmasını düzenleyip yayımlamasından dolayı, bu metne, "Galland Elyazması"na benzer şekilde "Claudia Ott Elyazması" demek abartı olmaz. Ağa Han Kültür Vakfı yetkililerinin 2005 yılında Londra'daki bir açık artırmada alırken tarihsel önemine vakıf olmadığı bu metin, Claudia Ott tarafından keşfedildi ve onun Arapça aslından Almancaya yaptığı çeviri sayesinde yeni bir bütünlük kazandı. *Yüzbir Gece* Türkçeye aktarılırken bu yüzden hem Almanca çevirisi hem de Arapça orijinali esas alındı. Metindeki kırmızı renkli kelimeler de aslına uygun biçimde Türkçeye aktarıldı.

Kırmızı renkli kelimelerin anlamını, üç yıl kadar önce Claudia Ott ile İstanbul'un Cağaloğlu semtinde buluşup yemeğe çıktığımızda ondan dinlemiştim. *Yüzbir Gece*'yi sekiz yüzyıl önce yazıya döken kişi, yönlendirici ve dikkat çekici noktaları farklı renkte, bazen büyük boyutta yazarak belirtmişti. Bazı cümlelerin başındaki sözcükleri bu yolla öne çıkarmıştı. Yazıcı muhtemelen anlatıcıları da düşünerek yazmıştı bu elyazmasını. Metni önünde tutarak masalı anlatan kişi bazen göz ucuyla metne baktığında, kırmızı mürekkeple veya iri harflerle yazılmış sözcükler sayesinde hikâyenin bir yerinden tutarak, anlatmaya devam edebilirdi.

Bu masalları okuyanlar, kapalı odanın içinde ne olduğunu merak eden delikanlının duygusunu paylaşır. 5. gecede anlatılan masalda, genç kız, "Yedi gün burada bulunmayacağım" der delikanlıya, "sarayda istediğin gibi dolaşıp her yere girip çıkabilirsin. Yalnız bir oda var ki, onu açmayacaksın, yanına bile yaklaşmayacaksın."

Sırlar ve cevaplar, masal ve hayat, o yasak kapının arkasındadır.

Ekim 2016
İstanbul

Yüzbir Gece Masalları

Esirgeyen, bağışlayan Allah'ın adıyla.

Allah, efendimiz ve rehberimiz Muhammed'i, ailesini ve yoldaşlarını kutsasın ve selameti onların üzerine olsun.

yüzbir gece hikâyesi kitabının başlangıcı

Bu hikâyeyi aktaran şöyle anlatır:

Bir zamanlar Hindistan'da bir padişah varmış. Halkını dirayetle yönetir, çağdaşları tarafından takdir edilir, ülkesinin kaderini yetkinlikle yönlendirir, uyruğundakilere adil davranırmış. Adaleti onları korur, iyiliği onları tümüyle kapsarmış.

Padişah her yıl bir şölen verir ve o gün halkı yedirip içirirmiş. Halk yiyip içip doyduktan sonra padişah yeniden halkın önüne çıkmak için bir süreliğine sarayına çekilirmiş. Yine, padişahlara yakışır bir şekilde süslenir, başında tacı, sağında solunda en görkemli giysilerini giymiş hizmetkârlarıyla taht salonuna girermiş. Padişah tahtına oturunca vezirleri ve saray halkı da otururmuş. Padişah âdeti olduğu üzere bir ayna ister ve ayna getirilip önüne konurmuş. Padişah aynada yüzünü inceler, "Bu dünyada benden daha güzel birini tanıyor musunuz?" diye sorarmış.

"Allah aşkına, asla! Böyle birini tanımıyoruz" derlermiş. Padişah da bundan keyif alır, memnun olurmuş.

Böyleymiş işte, kendini beğenirmiş, ta ki günün birinde yaşlı bir adam gelip de ona, "Ey Padişahım, kadınlar çocuk doğurduğu sürece beğenmişlikten koru kendini!" diyene kadar. "Tüm ülkeleri, yöreleri gezdim, karalarda, denizlerde dolaştım. Horasan kentinde tüccar oğullarından yürek yakıcı güzellikte, ışıl ışıl parlayan bir genç adama rastladım!"

Anlatıcı devamla:

"Sen ne dediğini biliyor musun ihtiyar?" diye hiddetlenmiş padişah bunu duyunca.

"Ben gördüğümün dışında bir şey söylemiyorum, Efendimiz" diye karşılık vermiş yaşlı adam.

"Bu genç adamı görüp de senin sözlerine inanmam için onu buraya nasıl getirtebilirim?" diye sormuş padişah. "Yüceltilmeye yalnızca layık olan Allah'ın adına yemin ederim ki, iddia ettiğin gibi benden daha güzelse seni paraya gark eder, seni nedimim yaparım. Yok dediğin gibi değilse, intikamım üstüne olur!"

"Çok para, hediyeler ve akıllıca bir hile olmadan o size gelmez, Padişahım" diye düşüncesini açıklamış yaşlı adam.

"Onları alacaksın" diyerek kararını vermiş padişah.

Hindistan'ın hazinelerinin, inci, mücevher, amber ve misk gibi, görünüşe göre Babil ülkesine yaraşacak diğer tüm değerli şeylerin sağlanmasını buyurmuş. Sonra bu yolculuk için yaptırılmış bir gemiye bunları yükletmiş, gereken donanımı sağlatmış, yolluk, içme suyu, tayfa ve gerekli bütün şeyleri gemiye getirtmiş. Geminin yükü tamam olunca yaşlı adam mürettebatıyla gemiye binmiş, iyi bir rüzgârda yelken açıp Horasan ülkesi görünene kadar yol almış. Limana girip demir atmışlar. Yaşlı adam gemiden inmiş, eşyaları, hazineleri indirtip karaya çıkarttırmış. Sonra da gemiyi adamlarına teslim ederek, kiraladığı yük hayvanlarına getirdiklerinin hepsini yükletip Horasan kentine doğru yola koyulmuş. Kente gelince bir hanın teras katında oda kiralamış. Oraya yerleşip dinlenmiş.

Yaşlı adam üç gün sonra o güzel delikanlının aktarlar çarşısındaki dükkânını ziyarete gitmiş. Delikanlının adı "Bahçelerin Çiçeği" anlamına gelen Sahr el-Basatîn imiş. Abdullah bin Abinnûr'un oğluymuş. Dükkâna girince delikanlının babası onu selamlamış, geçip karşısına oturmuş. Delikanlı dosdoğru yaşlı adamın yüzüne bakıyormuş. Babasının yanında sırma işlemeli bir minderde oturuyormuş, başında da kırmızı bir destar sarılıymış. Yüzü inci gibi parlıyormuş, şairin dediği gibi (Muhammed Efendimize hayır duada bulunacaksanız, Allah onu kutsasın ve salât-u selamı üzerine olsun!). Şöyle demiş şair:

Yanakları mı destarı aydınlatıyo, yoksa yüzüne vuran, kırmızı destarın rengi mi?
Her iki yanağı da son akşam ışığından kalan birer dolunay gibi.

Dolunay doğar gibi doğrulursa delikanlı ya da gülümser veya konuşursa,
Tüm gönüller, gözler, duyular yönelir ona, bakmaz başka hiçbir şeye.

Yaşlı adam bir süre orada oturduktan sonra getirdiği hazinelerden birkaç hediye sunmuş. Baba ile oğul sevinmişler, çünkü böyle şeyleri ülkelerinde hiç görmemişler.

"Kardeşim" diye başlamış yaşlı adam konuşmaya, "bilesin ki, Hindistan'dan buraya gelmemin tek nedeni, senin bana duyduğun muhabbetin neşesindendir ve senin hakkında çok iyi şeyler duyduğum içindir, başka bir şey değil."

"Allah seni kutsasın ve sana gereğince karşılık verebilmemiz ve hak ettiğini sağlayabilmemiz için bize yardımcı olsun" demiş genç Horasanlı. "İnşallah, sana bazı konularda yardımcı olabilirim."

Bunun üzerine Horasanlı, bir uşağına Hindistanlı'nın anlamadığı bir şeyler söylemiş ve uşak bir süreliğine ortadan kaybolmuş.

"Şerefin ve yüce gönüllülüğün adına kabul etmeni rica edeceğim bir önerim var" demiş Horasanlı yaşlı adam Hindistanlı yaşlı adama dönerek. "Bundan böyle evimde kalmaya, aramızda kalıcı bir anlaşma yapıp sürekli birlikte olmamıza ne dersin?"

Yaşlı adam kabul etmiş ve birlikte eve gitmişler.

Evin kapısına vardıklarında onları eşi bulunmaz endamda ve mükemmel güzellikte bir kız karşılamış. Onlara kapıyı açıp ellerini öpmüş.

"Bize hazırlık yap" diye buyurmuş evin efendisi ve kız kaybolmuş bir süreliğine.

Hindistanlı eve girmiş. Evin sağlam yapıldığını, güzel odaları olduğunu görmüş. Odalarda fildişinden, abanoz ağacından, parlak altınla bezeli yataklar varmış. Odaların tabanı halılarla kaplıymış.

Her ikisi de yüksek divanlara oturmuşlar. Evin efendisi yaşlı adam, oğluna Hindistanlı yaşlı tüccarın yanına oturmasını buyurmuş.

Sonra yemek getirtmiş, üçü birlikte yemişler. Hindistanlı yaşlı adam üç gün boyunca Horasanlı'nın evinde kalmış; yemiş, içmiş, daha sonra ev sahibi onu evinin karşısındaki bir eve yerleştirmiş. Evi gerekli eşyalarla donatmış ve onunla dostluk kurmuş. Dostuna öyle bağlanmış ki, iki ay boyunca onunla beraber yemek yemek istemiş, o olmayınca iştahı da olmuyormuş.

Bu arada yaşlı adam Hindistan'dan ne getirdiyse arkadaşına ikram etmiş.

Bir gün şöyle demiş ona: "Kardeşim, neden oğlunu benimle Hindistan'a göndermiyorsun? Onu padişahla, tüccarlarla tanıştırırdım. Orada büyük saygınlık görür, rahat eder, iyi bakılır ve tüccarlık mesleğini öğrenir. Bu mesleğe yatkın, uyanık bir çocuk o."

"Efendim, onun düğünü yakın" diye yanıtlamış Horasanlı, "amcasının kızıyla evlenecek. Onunla bir yıl geçirmeden yolculuğa çıkamaz. Bu süre içinde ben gelebilirim seninle!"

"En iyisi, bir yıl bekleyeyim" diye karşılık vermiş Hindistanlı yaşlı adam ve belirtilen süre dolana kadar orada kalmış.

Süre dolduktan sonra Horasanlı yaşlı adam oğluna dönerek şöyle demiş: "Sevgili oğlum, bu yaşlı adamla Hindistan'a gitmeyi kabul et. Orada tüccarlık mesleğini görüp inceler, ayrıca kentler, krallar, tüccarlar tanırsın."

"Elbette" diyerek razı olmuş oğlu.

Tüccar, oğlunun yolculuğu için ne gerekiyorsa hazırlamış, Hindistanlı yaşlı adama da uygun hediyeler vermiş, yeterince yük ve binek hayvanları kiralamış.

Böylece hep birlikte kentin kapısından çıkmışlar. Yakında bir yerde mola vermişler. Orada delikanlının babası onlarla vedalaşıp evine dönmüş.

Allah ertesi sabah tan yerini ağartırken, mola verdikleri yerden yola çıkmak için hazırlanmış Hindistanlı yaşlı adam. Ama genç adam, evde bir şey unuttuğunu fark etmiş.

"O kadar acele etmeyin, Efendim" demiş yaşlı adama, "ben dönene kadar bugün de bekleyin, lütfen, çünkü evde bir şey unutmuşum."

"Olur canım" diye yanıtlamış yaşlı adam ve genç adam gerisin geri evine gitmiş. Evin kapısını açık bulunca yatak odasına girmiş. Hiç ses yokmuş. Öteye, yatağına bakmış ki, ne görsün? Amca kızının yanında zenci bir adam uyuyor.

O anda aklı başından gitmiş. Elini kılıcının kabzasına götürüp ikisinin de kafasını kesmiş. Sonra onları yataktan çıkarıp evin ortasına getirmiş. Orada zencinin kafasını kızın göğsüne, kızın kafasını da zencinin göğsüne koymuş ve yüksek sesle şu dizeleri okumuş:

Böyledir kadınlar! Bakire ve iffetli de sayılsalar,
Görünüşte kutsal yasalara göre de yaşasalar

Köpeklerin çevresinde dolandığı çiğ et gibidirler.
Gözetmezsen onu, aralarında paylaşıp parçalarlar.

Kadın bugün sana sokulgandır, paylaşır hayatını seninle,
Bakarsın, ertesi gün bir başkası keyifleniyordur onunla.

Oturduğun ev gibidir kadın: Boş bırakırsan,
Ardından bir başkası gelir, işgal eder onu.

Sonra genç adam eşyasını alıp evden ayrılmış ve Hindistanlı yaşlı adamın yanına dönmüş. Yaşlı adam onu görünce yüzünün değişmiş olduğunu hemen

fark etmiş. Ona hatırını sormuş, ama genç adam içinde bulunduğu durumu gizlemiş ve ona hiçbir şey anlatmamış. Böylece deniz kıyısına varmışlar. Gemiye binip uygun bir rüzgârla yelken açmışlar. Ancak genç adam günden güne daha da değişiyormuş.

Hindistan'ın başkentine, payitahta vardıklarında padişahın adamları onları kayıklarla karşılamaya çıkmış. Bayramlıklarını giyinmiş insanlar akın akın caddelere hücum ederken, padişah kocaman bir filin üstünde sarayından çıkıyormuş. Sağında solunda renkli ipek bayraklar dalgalanıyor, filin dişlerinin ucunda kırmızı birer yakut parlıyormuş. Hindistanlı yaşlı adam ile genç adam güzel bir kayığa bindirilerek padişahın yanına götürülmüşler. Padişaha selamlarını sunmuşlar.

Padişah genç adamı görünce yaşlı adama dönüp, "Genç adamın göklere çıkardığın güzelliği, zarifliği nerede?" diye sormuş.

"Efendimiz, genç adam yolculuk boyunca rahatsızdı" diye özür dilemiş yaşlı adam. "Bu yüzden yüzünün rengi değişti, güzel özellikleri iyi tanınamaz oldu."

Padişah genç adamın konuk evine götürülmesini, yol yorgunluğunun geçip kendine gelene kadar dinlenmesi için iyi bakılmasını emretmiş. Bu konuk evinin adı Saltanat Evi'ymiş ve padişah sarayının tam karşısındaymış.

Hükümet işlerini yürüten yaşlı adam her gün genç adamı ziyaret ediyor, gereksinim duyduğu ilaç ve yiyecekleri getiriyormuş. Yine de genç adam giderek daha da kötüleşip başkalaşıyormuş.

Anlatılır ki:

Bir gün genç adam yine amca kızını, olup bitenleri düşünmüş ve öyle kederlenmiş ki, öleyazmış. Tedirginlik içinde yerinden fırlayıp evin içinde köşe bucak dolaşmaya başlamış. Bu arada küçük bir kapı keşfetmiş. Kapıyı açınca karşısında bir merdiven görmüş. Yukarı çıkmış. Mermer duvarlar üzerinde kubbeli bir odaya varmış. Kubbenin çevresinde, rüzgârın dört yönden tatlı tatlı eserek girip çıktığı dört küçük pencere varmış. Pencere kepenklerinin kanatları sandal ağacı ve fildişindenmiş, altın ve gümüş çivilerle bezeliymiş. Kepenklerden birini açmış. Hemen padişah sarayına bitişik bahçe görülebiliyormuş oradan. Bahçede meyve ağaçları, küçük havuzlar, ağızlarından sular fışkıran heykeller varmış. Bahçenin ortasında kocaman, dallı budaklı bir ağaç yükseliyormuş. O böyle bakarken bahçenin kenarından bir kapı açılmış ve ay parçası gibi kırk kız bahçeye çıkmış.

Aralarında bir kız varmış ki, güneş gibiymiş. Başında incilerle, değerli taşlarla bezeli bir taç, üstünde ise saf altın sırmayla dokunmuş kumaştan bir giysi varmış. Kızlar onun çevresinde parmaklarına taktıkları zillerle, utlar ve lirlerle müzik çalıyorlarmış. Bu şekilde bahçenin ortasına kadar gelmişlerken kız diğerlerine bir şeyler söylemiş. Aniden hep birden fırlayıp dağılmışlar, her biri bir yere saklanmış. Kız ne yapmış dersiniz? Ağacın altına gelip ayağını yere vurmuş. Birden yerde bir levha görülmüş, levha açılınca, yeraltına inen bir giriş belirmiş.

Bu girişten patlak dudaklı, gözlerinden şimşekler çakan zenci bir köle çıkmış. Eliyle kızı yakalayıp kendine çekerek sövüp saymış: "Seni gidi kötü kız seni! Öldüreceksin beni burada, benimle ilgileneceğin yerde yalnız başıma bırakıyorsun, gidip ziyafetlerde, içki âlemlerinde eğleniyorsun!"

"Efendim, padişahı oyalayıp dikkatini çekmekten başka bir şeyle uğraşmıyorum" diye yatıştırmaya çalışmış kız onu. "Padişahı öldürmek için bir hile planlamakla meşgulüm, sonunda yalnız seninle yaşayabileyim diye. Henüz başaramadım bunu, ama başka hiçbir amacım yok."

"İyi yapıyorsun" diye övmüş onu zenci, gülümseyerek.

Bunun üzerine kız sırtüstü uzanmış ve zenci köle ona sahip olmuş, tıpkı bir erkeğin karısına sahip olması gibi.

Anlatılır ki:

Genç adam bunu görünce kendi kendine demiş ki: "Vah, vah! Burada şu zenci, padişahın bir kadınından dilediği gibi zevk alabiliyorsa, ben nasıl olur da amca kızım yüzünden bu kadar kederlenirim? Benim durumum nedir ki? Güzellikte, zarafette, rütbede, güçte, servette onun onda birinin onda biri bile olamam" diye düşünmüş. "Hayır, şu andan itibaren zihnimi kurcalayan bu tür şeylerle bir daha asla kendime eziyet etmeyeceğim."

Böyle diyerek küçük pencereyi kapatıp aşağı inmiş, yiyip içmek için sofraya oturmuş. "Bana keyif verecek ne varsa getirin" diye buyurmuş yaşlı adama, "çünkü kalbimdeki şey yok olup gitti."

Yaşlı adam hemen istediği her şeyi sağlamaya koyulmuş. On gün sonra delikanlı eskisi gibi güzel ve zarif, parlak ve mükemmelmiş. Yaşlı adam onun düzelip kendine geldiğini görünce ferahlamış, müthiş mutlu olmuş ve hemen padişaha haberi ulaştırmış.

Anlatıcı devamla:

Padişah âdeti olduğu üzere her yıl düzenlediği şölenin yapılmasını buyurmuş. Bu şölende delikanlı onun yanında, tahtta oturacakmış ki, onun güzelliğini, zarafetini tüm ayrıntılarıyla görebilsin. Genç Horasanlı'yı elinden tutup ona tahtında, kendi yanında yer göstermiş, getirttiği bir tacı başına koymuş. Sonra Hint işi aynanın getirilmesini emretmiş. Ayna bir arabanın üstünde getirilip önüne konmuş. Padişah aynada kendi yüzüne bakmış. Sonra dönüp delikanlının yüzüne, ardından da onun aynadaki yansımasına bakmış.

Saray halkını çağırtmış. "Bana gerçeği, yalnızca gerçeği söyleyeceksiniz!" diye emretmiş. "Hangimiz daha güzel, ben mi, bu genç adam mı?"

"Vallahi, şu yaşadığımız zaman içinde ondan daha güzelini görmedik" diye yanıtlamışlar.

"Haklısınız, doğruyu söylediniz" demiş padişah ve aynanın yerine götürülmesini, halk için sofralara yemek getirilmesini buyurmuş.

Yemekler yendikten sonra herkesi evine yollamış. Herkes dağılıp ayrılmış oradan. Yalnızca genç adam kalmış sarayın bir köşesinde. Padişah elini kılıcının kabzasına götürüp genç Horasanlı'yı ikiye bölmek için ileri atılmış.

"Padişahım, niçin yapıyorsunuz bunu?" demiş. "Benim bir suçum yok ki!"

"Ülkeme geldiğinde o kadar değişik görünmenin sebebi neydi?" diye sormuş padişah.

"Haşmetmeap, benim başımdan şöyle olaylar geçti" diyerek, amca kızıyla ilgili yaşadıklarını anlatmış. Amca kızı ile zenciyi nasıl öldürdüğünü tam olarak ayrıntılarıyla aktarmış ve bu olayın, görünüşünün değişmesine neden olduğunu söylemiş. Ardından da bu sarayın bahçesinde gördüklerini, yani kız ile zencinin padişahın öldürülmesi üzerine konuştuklarını ve zencinin o kıza, bir erkeğin karısına yaptığının aynısını yaptığını anlatmış. "İşte, bunu gördükten sonra artık zihnimi kurcalayan o düşünceleri bıraktım, yeniden yemeye içmeye başladım, iyileşip güzelleştim."

Padişah onun konuşmasını dinledikten sonra dönüp, "Söylediğinin doğru olduğunu kim kanıtlayacak?" diye sormuş. "Bunu kendi gözlerimle görmek için ne yapabilirim?"

"Bana oturmam için verdiğiniz eve gelin, Padişahım" diye önermiş genç adam. "Benimle kubbe altındaki o küçük odaya çıkıp, kepengi açarsanız, o zaman kendi gözlerinizle görürsünüz."

Padişah hemen doğrulmuş, o günü tatil ilan etmiş ve genç adamın elini tutarak, "Önden git" diye buyurmuş.

O da padişahı eve götürmüş. Orada konuşmaya dalmışlarken birden bir gürültü duymuşlar. Padişah bir de dışarı bakmış ki, ne görsün? Bahçe kapısı açılmış ve kız, yanında âdet olduğu üzere kendisine eşlik eden belli sayıdaki cariyesiyle bahçeye çıkmış. Müzik çalıp dans ederek bahçenin ortasına doğru ilerlemeye başlamışlar. Padişah kıskançlığa kapılmış.

"Bana kadınlarımın ne yaptıklarını göstermek istedin" demiş genç adama ve şöyle devam etmiş: "Padişahlar şu üç şeyin dışında her şeye tahammül edebilirler: Hükümranlıklarıyla alay edilmesi, karılarıyla kavga etmek zorunda kalmaları ve sırlarının ortaya çıkarılması."

"O kadar acele etmeyin, Haşmetmeap!" diye yatıştırmış onu genç adam. "Biraz daha sabırlı olun."

Onlar böyle konuşurken, cariyeler bahçede dağılıp saklanmışlar. Kız ise o bilinen ağaca gidip ayağıyla yere vurmuş. O zaman yerdeki levha kalkmış ve zenci dışarı çıkarak kızın iki elini birden yakalayıp onca zaman uzak kaldığı için şiddetle azarlamış. Kız ilk seferki gibi aynı açıklamayı yaparak özür dilemiş. Sonra zenci, kızdan hevesini alıp tatmin olmuş, padişah da bütün bunları görmüş.

"Ne diyorsunuz buna, Padişahım?" demiş genç adam.

"Pekâlâ" diye karşılık vermiş padişah, "bundan sonra senin hakkında hiç kötü düşünmeyeceğim."

Padişah sarayına dönmüş, kızı ve nedimelerini çağırtmış ve hepsinin kafasını uçurmuş. Sonra zenciyi çağırtmış, onu da öldürmüş. Onun ve kızın kafasını alıp her ikisini de birer kaba koymuş. Sonra Horasanlı genç adamı çağırtmış.

Genç adam içeri girip de iki kafayı görünce sormuş: "Nedir bunlar, Haşmetmeap?"

Padişah, "Zencinin ve kızın kafaları" diye karşılık verip şu dizeleri okumuş:

Kadın kucağı at eyeri gibidir:
Sen binici olduğun sürece senindir.

İnip de bir adım uzaklaşırsan,
Bir başkası binip at sürer hemen.

O andan itibaren padişah bütün kadınlardan uzak durmuş.

Genç adam sıla hasreti bastırana kadar bir zaman daha kalmış padişahın yanında. Bir gün derdini padişaha bildirmiş, o da büyükçe bir gemi yaptırıp

çeşitli ticari Hint mallarıyla, hazinelerle, parayla doldurmuş. Genç adam veda edip anasına babasına kavuşmak için yola çıkmış.

Padişah bir süre yalnız yaşamış, sonra yine kadınlara dönmüş ama artık bir kızla yalnızca bir gece geçiriyor, sabah olunca kızı öldürüyormuş. Bu böyle, vezirlerin, eşrafın, saray halkının kızlarını da alana kadar sürmüş.

Başvezirin de iki kızı varmış. Büyük olanın adı Şehrazat, küçük olanınki ise Danizad imiş.

"Vezir" demiş padişah, "kızını bana eş olarak ver."

"Başüstüne, Efendimiz" diye karşılık vermiş başvezir, "kız kardeşiyle birlikte sizindir. Bu gece getiririm onları."

Gece bastırınca vezir kızını padişahın sarayına getirmiş. Padişah Şehrazat'la beraber olmuş, geceyi onunla geçirip hevesini gidermiş. Sonra onu öldürmeye davranmış.

Ama Şehrazat şöyle demiş ona: "Hükümdarım! Beni yarın gece olana kadar öldürmezseniz size daha önce hiç duymadığınız bir hikâye anlatırım."

"Peygamberimizin hadislerini, tarih kitaplarının anlattıklarını ezbere mi bilirsin yoksa?" diye sormuş padişah.

"Evet, öyle Padişahım" diye yanıtlamış Şehrazat.

O zaman padişah kalkıp kızın bulunduğu odayı mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairesine gitmiş.

birinci gece

Anlatılır ki:

O gece padişah gelip mührü kırmış, kızla o bilinen zamana kadar yatmış.

O zaman Danizad şöyle seslenmiş:

- Ah Şehrazat! Ah kardeşim, Padişah Efendimize o senin güzel hikâyelerini anlatsana!

- Hükümdarımız, amenna! diye karşılık vermiş Şehrazat.

tüccarın oğlu ile yaşlı adamın hikâyesi

Sonra başlamış anlatmaya:

İddia olunur ki, ey Padişahım, bir zamanlar parasının hesabı bilinmeyen, müthiş serveti olan bir tüccar varmış. Bu tüccar, Allah'ın en güzel yaratığı sayılacak bir oğula sahipmiş. Babası ona edebiyat ve tarih eğitimi vermiş ve tüccar oğullarının öğrenmesi gereken her şeyi öğretmiş.

Bu tüccarın ömrü tamamlanıp da ölüm saati gelince oğlunu yanına çağırıp şöyle demiş: "Oğulcuğum, ben ölüyorum, bundan kaçış yok. Ama sana vasiyet olarak bir öğüt vermek istiyorum. Bu öğüdümü kabul et ve buna aykırı davranma."

"Peki, sevgili babacım" demiş oğlu.

"Ödünç parayla asla iş yapma" diye uyarmış babası onu, "ne alacaklı ne de borçlu olarak."

"Peki" diye söz vermiş oğlu.

Anlatılır ki:

Bundan sonra adam kısa bir süre daha (Allah'ın takdir ettiği kadar) yaşadıktan sonra ölmüş, Allah rahmet eylesin. Babasının bütün serveti oğluna kalmış. Toplam iki bin dinarmış. "Babamın işini ben üstleneceğim" demiş kendi kendine. "Alacağım, satacağım, alışveriş yapacağım, ama ne krediyle satış yapacağım ne de borç parayla herhangi bir şey satın alacağım."

Bir zaman böyle yaşamış. Bir gün dükkânında otururken simsarlar gelip şöyle demişler: "İstersen iki bin dinarın on iki bin dinar olur."

"Nasıl olacak bu?" diye sormuş oğlan.

"Hiçbir şey yapman gerekmiyor" demişler. "Yalnızca olağan masrafları ödersin."

O kadar çok ısrar etmişler ki, oğlan sonunda babasının öğüdünü unutup razı olmuş. Simsarlar hemen malları getirmeye başlamışlar, o da her birine emekleri için birer dinar işçilik ücreti vermiş ve ambarlar mallarla dolup taşmış. Müezzin ikindi ezanını okuyana kadar sürmüş bu ve genç adam iki bin dinarını simsarlık ücreti vere vere tüketmiş. Günün geri kalanını hiçbir şey alıp satamadan orada oturarak geçirmiş. Bu onu çok tedirgin etmiş ve ciddi şekilde endişelenmeye başlamış. Eve giderken babasının vasiyeti aklına gelmiş.

Pişmanlık içinde, "Ben şimdi ne yapacağım?" demiş. "Malların sahipleri gelirse birinin malının parasını ödeyebilmek için öbürünün malını satmış olmam gerekir. Adamların parasını kaybettiğim gibi, benim kendi servetim de eriyip gidecek!"

Anlatmaya devam eder:

Evinin kapısının önünde bu iş yüzünden kara kara düşünürken yoldan yaşlı bir adam geçiyormuş. Babasının arkadaşlarından biriymiş.

"Ne geldi başına, evladım?" diye sormuş adam, onu selamladıktan sonra.

"Babamın sözünü dinlemedim" diye yakınmış beriki. "Öğüdüne uyup da son isteğini yerine getirmedim ve bir günde iki bin dinar kaybettim."

"Nasıl oldu bu?" diye öğrenmek istemiş yaşlı adam.

Oğlan olup biteni anlatmış, sonra, "Şimdi ben ne yapacağım, sevgili Amcam?" diye eklemiş.

"Sen evden çıkma" diye tembihlemiş yaşlı adam. "Ve de ki: 'Ben hastayım, kimse yanıma gelmesin.' Seni soran olursa, onlara hasta olduğunu, ağrıla-

rından, sancılarından dışarı çıkamadığını ve besbelli yakında öleceğini söylesinler."

Tanyeri ağarmaya başladığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Padişah ise onun bu heyecanlı hikâyesine hayran kalmış. Yine kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

ikinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış, kızla o bilinen zamana kadar yatmış.

O zaman Danizad seslenmiş:

- Ah Şehrazat! Ah kardeşim, Padişahımız Efendimize o güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, ey Hükümdarım, diye karşılık vermiş Şehrazat. Padişahın onu öldürmemesi için bir oyunmuş bu.

Padişah ondan rica etmiş:

- Yalvarırım sana, Tüccarın Oğlu ile Yaşlı Adamın Hikâyesi'ni anlatmaya devam et!

- Başüstüne, Efendimiz, demiş. Hikâye şöyle devam eder:

Genç adam kendini hastaymış gibi göstermiş. O gece geçmiş, sabah olunca yaşlı adam çarşıya gitmiş ve ilk dükkâna girip oturmuş. Tüccarlar onu dürüst, namuslu bir adam olarak bilirmiş; sık sık oğlanın dükkânında oturduğundan ona genç adamı sormuşlar.

"Hasta o" demiş yaşlı adam. Sonra kalkıp bir dükkândan öbürüne gitmiş. Genç adamı sorduklarında da her defasında, "Hasta o" diye aynı cevabı vermiş. Bütün çarşıyı dolaşmış, genç adamın hasta olduğunu duymayan kalmamış.

Üçüncü günün sabahı yaşlı adam kumaşçılar çarşısında dolaşıyormuş. Ona genç adamın durumunu sormuşlar. "Ölüm döşeğinde" demiş, "sanmam ki, hasta ziyareti kabul edebilsin."

Dördüncü akşam kentin en yaşlı on adamını çağırtmış, dükkânın anahtarı elinde, şöyle demiş onlara: "Sevgili dostlar, Allah'ın inayeti üstünüze olsun! Kim rahmetlinin yakınıysa Kayravânlı genç ve akıllı tüccar Ebu Abdullah Muhammed bin Abdullah'ın cenazesine gelsin. O öldü! Allah rahmet eylesin."

- Hükümdarım, diye anlatmaya devam etmiş Şehrazat:

O zaman gelenler arasında bir ağlamadır, sızlanmadır başlamış, çok üzülmüşler genç adamın ölümüne. Yaşlı adam, oğlanın dükkânına girmiş, ambar dolaplarından birini açmış, bir top kumaştan kefen bezi kesmiş. Sonra birkaç gümüş sikke çıkarıp bununla cesedin tahniti için gereken kokulu yağları, pamuk falan gibi başka ne lazımsa almalarını söylemiş. Malların sahipleri olan tüccarlar bunu görünce kendi aralarında, "Şu yaşlı adamın yanına gidelim, mallarımız belki ondadır" demişler.

"Yemin olsun, çok mal getirdik biz bu genç adama, ama bize daha hiç para vermedi" diye yakınmışlar.

"Ben onu bilmem" diye karşılık vermiş ihtiyar. "Bu genç adam ne ödünç bir şey alır ne de satardı, hep kendi sermayesini kullanırdı."

"Ama paramız, malımız onda kaldı!" diye yemin billah etmişler.

O zaman yaşlı adam kaysâriyenin bütün tüccarlarını, başlarında en yaşlıları olmak üzere ailelerini, küçük büyük herkesi çağırtmış.

"Her şeye kadir olan Allah için soruyorum size" demiş. "Bu genç adam burada çalıştığından beri hiç ödünç bir şey satın aldı mı veya sattı mı?"

Orada toplanan halk cevap vermiş: "Hayır, hep kendi parasıyla ticaret yapmıştır. Bunu çok iyi biliyoruz!"

"Bunlar çarşının adamları" diye göstermiş yaşlı adam. "Gördüğünüz gibi, onlar da tanıklık ettiler."

Biçare kalakalmış orada tüccarlar, ne yapacaklarını bilememişler.

İmdi, onların arasında birkaç kez feleğin sillesini yemiş deneyimli bir tüccar varmış. Bu tüccar yaşlı adama yaklaşarak başkasına duyurmadan şöyle fısıldamış: "Aman Efendim! Benim kendi malım öylece kaybolup gidecek mi? Ne yapabilirim, bir yol göster bana!"

Yaşlı adam da ona fısıldamış: "İş ücreti olarak verebileceğin bir dinarın var mı ve de ikinci bir dinarın?"

"Evet" diye yanıtlamış beriki ve iki altını vermiş.

"Malının üstündeki mührü tanır mısın?" diye sormuş ihtiyar yeniden.

"Evet" demiş tüccar.

O zaman tüccara bütün malları göstermiş, o da kendine ait olanı alıp oradan ayrılmış.

"Neden ona malını geri verdin?" diye galeyana gelmiş diğer tüccarlar.

Yaşlı adam onlara şöyle karşılık vermiş: "Genç adam ölmezden önce sahip olduğu her şey için bana vekâlet verdi."

Tanyeri ağarmaya başladığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

üçüncü gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış, Danizad seslenene kadar kızla yatmış:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize o güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye yanıtlamış Şehrazat. Hükümdarım, hikâye şöyle devam eder:

Malın sahibi oradan ayrılınca diğerleri hemen peşinden koşup bunu nasıl becerdiğini sormuşlar, o da söylemiş. Bunun üzerine hepsi birbirinin ardından ikişer dinar ödeyip mallarını geri almışlar, böylece malını almayan kalmamış. O zaman yaşlı adam genç tüccarın dükkânında oturup paraları saymış. Dört bin dinarmış. Paraları toplamış, ambar dolaplarını ve dükkânı kilitleyip cenaze alayıyla birlikte yola koyulmuş. Bu arada hüngür hüngür ağlıyormuş; cenazenin tahniti için gerekli olan kâfuru ve diğer kokulu yağları taşıyanlar da onun gibi ağlamışlar. Ama onlar yaklaştığında evden sevinçli bağrışmaların, zılgıtların geldiğini duymuşlar. Meğer genç adama şu tembihte bulunmuş ihtiyar: "Ben adamlarla eve yaklaşınca kızlara söyle, sevinç zılgıtları çeksinler ve bana doğru koşarak, 'Efendimiz canlandı, yaşıyor! Herhalde bir nöbetti ya da kasılmaydı' desinler."

"N'oluyor burada?" diye sormuş ihtiyar.

Onlar da önceden sıkı sıkı tembihlenen şeyi söylemişler.

İhtiyarın sevinci büyükmüş. Genç adama kefil olan çarşının en yaşlılarına dönerek teşekkür etmiş ve herkes yoluna gitmiş.

O zaman ihtiyar, genç adamın evine girmiş. "Ee, evlat, ne diyorsun bu işe?" diyerek yaptıklarını teker teker anlatmış.

"Harika bir şey yapmışsın, sevgili Amcacığım!" diyerek övmüş onu genç adam.

İhtiyar da ona, "Şimdi bütün bir ay evinden dışarı çıkmayacaksın, kimseyi de içeri almayacaksın" diye tembihlemiş.

Genç adam öyle yapmış. Zaman tamam olunca ihtiyar ona kenti terk etmesini ve büyük bir yolculuğa çıkmasını salık vermiş. Babası da eskiden ona şöyle bir öğüt vermişti: "Eğer sana eşlik eden bir grupla yola çıkarsan, her zaman grubun on mil önünde ol."

Genç adam yolculuk için gerekli her şeyi sağladıktan sonra ihtiyarla ve ailesiyle vedalaşıp yola koyulmuş. Ülkeyi boydan boya geçmiş, ta ki bir gün, kendisiyle yola çıkanların on mil önünde, bir çölün ortasında at sürene dek. O böyle at sürerken aniden onu adıyla çağıran bir ses duymuş.

"Hey Abdullah!" diye bağırmış ses. "Kayravânlı Abdullah bin Muhammed!"

Sesin geldiği yöne bakmış, yolun kenarında yükselen büyük bir taş blok görmüş. Yaklaşmış ki, bir de ne görsün? Taşın arkasından üstünde vücudunu örtecek hiçbir şey bulunmayan bir kız çıkmış.

"Sen kimsin, kız?" demiş ona.

"Adım şu şu, falancanın kızıyım" diye karşılık vermiş kız, baba adı olarak genç adamın tanıdığı, babasının arkadaşı olan bir tüccarın adını söylemiş.

"Seni nasıl bir halde görüyorum böyle?" diye sormuş genç adam.

"Bir haydut çetesinin baskınına uğradım" diye yakınmış kız. "Bütün kervan kaçıp gitti. Ben de kaçtım ama arkamdan yetiştiler, giysilerimi üstümden çekip parçaladılar. Sonunda kaçıp buraya sığındım. Şimdi de karşında durup Allah'ın ve senin korumanı diliyorum!"

O zaman genç adam giysilerinden birini kızın üzerine geçirmiş, atının terkisine oturtup bir sonraki mola yerine kadar at sürmüş. Orada kızı indirip ona devetüyünden küçük bir çadır kurmuş. Daha bir saatçik bile geçmeden onunla yolda olan grup da yanlarına varmış. Onlar da atlarından inip oturmuşlar. Genç adam yoldaşlardan birine birkaç gümüş sikke verip bir koç satın almasını istemiş. Koçu kesip pişirmiş ve yemeği bütün gruba dağıtmış. Sonra bir tabağa bir porsiyon etle ekmek koyup kızın yanına gitmiş, tabağı ona vermiş. Bu arada kızın yüzüne bakmış, hoşuna gitmiş, kız tam ortasından delip girmiş onun yüreğine.

Genç adam, "Gece olur olmaz alırım onu kendime" demiş içinden.

Gece bastırıp da herkes uykuya dalınca usulca kızın çadırına yaklaşmış. Çadırın örtüsünü aralayıp bakmış, kızdan eser yokmuş. Çok şaşırmış buna. "Bu işin ardında ne olduğunu bilmek isterim" diye düşünmüş. "Bu yaratık in midir, cin midir, bileyim."

O geceyi kızı düşünerek geçirmiş, çünkü ona olan aşkı yüreğini öyle bir tutuşturmuş ki, söndürmesi mümkün değilmiş.

Daha sabahın karanlığında atına binip yine yola koyulmuş. O böyle yolda giderken aniden birinin seslendiğini duymuş: "Hey, Kayravânlı Abdullah bin Muhammed!"

Bir de ne görsün! Kız yine ilk gördüğündeki haliyle taşın üstünde oturuyormuş. Genç adam selam vermiş, o da selamını almış.

Kız hemen söylenmeye başlamış. "Seni yalancı sahtekâr seni!" diye bağırıp çağırmış. "Senin korumana sığınan birini aldatmaya kalkarsın! Şu kadarcık sabrın da mı yok? Arzu ettiğin şeyi neden meşru yoldan elde etmek için beklemezsin? İlle de günah mı işlemek gerekir? Neyse, bu kerelik ahlakdışı davranışın bağışlansın" diyerek nağmeyi değiştirmiş. "Çünkü genç adamsın, hayat tecrüben az."

Onun konuşmasını dinledikten sonra oğlan kendi giysilerinden birini çıkarıp kıza giydirmiş. Onu atının terkisine alıp bir sonraki mola yerine gitmiş. Kızı orada bir çadırda dinlenmeye bırakıp daha önce yaptığı gibi yoldaki grubu beklemiş.

Gece yarısı olunca, ilk gece duyduğu o kösnü yine bastırmış. Onca zaman, kaçıp gitmesin diye kızın çadırının arkasında hiç kımıldamadan beklemiş. Sonra içeriye bakmış ki, kız yine yok. Diğer yolcuların arasında aramış, orada da yok. Hiç iz bırakmadan koybolmuş kız. Çok şaşırmış buna.

Sabahleyin ortalık ağarırken, alışageldiği üzere onunla yolda olanların önünden arazide at sürüyormuş. Açıklık bir yerde durduğu sırada birden seslenildiğini duymuş: "Hey sen, oradaki!"

Dönüp bakınca, ne görsün? Aynı kız yine bir taşın arkasından çıkmış, yine anadan doğma çıplakmış.

"Seni gidi rezil ahlaksız!" diye paylamış kız onu. "İlk geceki gibi yine aynı şeyi yapmak istedin! Ama bu yanlış adımın da bağışlandı, çünkü biz kadınlar erkek cinsini baştan çıkarmak için yaratılmışız."

Genç adam yine giysilerinden birini kıza giydirmiş, onu atının terkisine almış, yavaş yavaş ilerlemeye başlamışlar. Güneş o kadar yakmaya başlamış ki, genç adam öleyazmış.

"Güneş yakıyor" demiş kız. "Yakınlardaki bir ağaca sığınsak olmaz mı? Burada öyle bir ağaç biliyorum, hatta altında bir pınar kaynar. Diğer yolcular bize yetişene kadar gölgesinde oturur, pınardan su içeriz."

"Aman ne iyi olur!" diye katılmış ona genç adam. "Ne iyi bir fikir bu!"

Tanyeri ağarmaya başladığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, mühür mumunu kapıya yapıştırıp yüzüğüyle mühürlemiş. Sonra da hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

dördüncü gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize o güzel hikâyelerini anlat-sana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Genç adam kızın tarif ettiği ağaca yaklaşmış, atından inip ağacın altına oturmuş. "Sonunda burada onda arzuladığımı alıp doyuma erişirim" demiş kendi kendine.

Ama o daha bunu düşünürken kız birden yerinden fırlayıp üzerine atılmış, onu yakalayıp havaya kaldırmış ve hızla yere çalmış. Sonra ellerini arkadan bağlamış.

"İşte, yakaladım seni!" diye sevinçle haykırmış. "Allah adına, göreceksin bak, neler gelecek başına! Ben sana göstereceğim gününü! Yıllardır peşindeydim, yakalamaya çalışıyordum seni, kısmet bugünmüş!"

Böyle dedikten sonra, ata binip genç adamı da terkisine oturtmuş ve çölü geçip boş, çorak bir arazide, etrafında başka hiçbir yapının bulunmadığı bir saraya gelene kadar at koşturmuş. Yalnızca ağaçlar, defne çalılıkları sarmış sarayı dört bir yanından.

Genç adamı bir ağaca bağlamış, onu kaderine terk ederek çekip gitmiş.

Genç adam akşama kadar orada yalnız kalmış. Sonra birden saraya giden on atlı görmüş. İçlerinden biri bir aslanın üstündeymiş.

Yaklaştıkları zaman aslanın üstünde olan yanındakilere, "Kimmiş şu ağaca bağlı olan adam?" demiş. "Buraya kimse gelmezdi!"

Arkadaşları şöyle yanıtlamış: "Buraları bilmeyen yabancı biri olmalı. Herhalde haydutların baskınına uğradı; yoldaşlarını, giysilerini alıp onu şu gördüğün hale getirdiler."

"Konuğumuz olsun" diye kararını vermiş aslan binicisi ve hemen bağlarını çözmelerini buyurmuş.

Ellerini çözüp onu saraya götürmüşler. Genç adam hiçbir tarife sığmaz bir saray görmüş. Aslan binicisinin yüksekçe bir yerde, diğerlerininse daha alt basamaklarda oturduğu bir salona gelmişler.

Aslan binicisi yemekler, içkiler getirtmiş. Günün geri kalanını gece bastırana kadar yiyip içerek geçirmişler.

Gece üstlerine çökünce dağıtılan mumlar yakılıp altın ve gümüş şamdanlara dikilmiş. Sonra yine ziyafet sofrasına oturulmuş, sarıkları başlarından düşene kadar içip sarhoş olmuşlar.

Ama o ne öyle? Sanki engereklerden örülmüş kıvır kıvır uzun bukleler sarkıyormuş adamların başlarından. Dolunay benzeri on kızmış bunlar. Aslan binicisi de, onu o utanılası hale getirip ağaca bağlayan kızdan başkası değilmiş.

"Ee, nasıl, hoşuna gitti mi, Kayravânlı Muhammed bin Abdullah?" demiş kız ona. "Allah için, seni bir daha bu saraydan dışarı bırakmayacağım. Ne zaman istersen sana yemek ve içki vereceğim."

Tanyeri ağarmaya başladığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Padişah ise onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olmuş, kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

Beşinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman kız kardeşi Danizad seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Genç adam kızın yanında on gün geçirmiş, en leziz yemeklerden, içkilerden doyasıya yemiş, içmiş.

On birinci gün kız ona, "Muhammed" demiş, "seni istiyorum, seni arzuluyorum; sen de beni istiyorsun. Ancak bu, benim bir sorunu halledip dönmeme kadar olmayacak. Yedi gün burada bulunmayacağım. Daha sonra döneceğim ve senin arzu ettiğin şey gerçekleşecek. Ama bir şartla!"

"Neymiş bu şart?" diye sormuş.

"Sarayda istediğin gibi dolaşıp her yere girip çıkabilirsin. Yalnız bir oda var ki, onu açmayacaksın, yanına bile yaklaşmayacaksın."

Kız söz aldıktan sonra yoldaşlarıyla oradan ayrılmış.

Genç adam sarayda yalnız kalmış. Yiyip içerek beş gün geçirmiş.

Altıncı gün üzerine bir özlem, bir yalnızlık çökmüş. Sıladan ne kadar uzak olduğunu düşünmüş; kendini ne kadar yitik hissediyormuş ki, aklına gelen şu dizeleri okumuş hemen:

[*Mutakârib*]

Düşünüyordu bir yabancı geçmiş zamanları,
Yüreğinde yanıyordu sütleğen odunları:

Allah koymuşsa yazgıma gurbeti,
Giderim, alınyazım nereye götürse beni.

Şehrazat anlatmaya devam etmiş:

Genç adam, şiirini okuduktan sonra şöyle düşünmüş: "Bundan sonra ölümden başka şey yok benim için. Öyleyse, Allah adına, şurayı açıp içinde ne olduğuna bakayım! Zaten hayat düşman bana!"

Ve odanın kapısını açmış, içeri girmiş. Odanın içinde hiçbir şey, hiç kimse yokmuş. "Allahım, ne garip şey bu böyle!" diye bağırmış.

Orada öyle şaşkın durup bakınırken, gözü iki mezara ilişmiş. Yaklaşıp bakmış, her iki mezarın üstünde Hint alfabesiyle kazınmış birer mermer yazıt görmüş. Anlamadığı sözcüklermiş bunlar.

Biraz daha dikkatlice bakınca ne görsün? İki mezarın arasında, üzerinde gümüş bir halka olan demir bir levha parlıyormuş.

"Bu kapağın altında, dışarıya çıkan bir dehliz vardır kuşkusuz" diye sevinmiş. "Buraya girmemi yasaklamasının nedeni mutlaka bu olmalı."

Tanyeri ağarmaya başladığından burada kesmiş Şehrazad, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip, mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

altıncı gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Genç adam demir levhaya yaklaşmış, halkasından tutup çekmiş, ırgalamış, kurcalamış, sonunda halka dönmüş, kapak açılmış. Kapağın altında bir merdiven görmüş. "Aşağı ineceğim" demiş kendi kendine. "Belki saraydan bir çıkış yolu bulurum orada."

Yavaş yavaş basamakları inmiş. O da ne? Kapak birden ardından kapanıvermiş, zifiri karanlıkta kalmış. El yordamıyla yukarı dönmüş ama kapak kilitliymiş, sürgülüymüş. Ne kadar itip çekse de kapağı yerinden oynatamamış. Burada öleceğinden eminmiş artık. "Demek burada bulacak beni ölüm, burası da mezarım olacak" diye iç geçirmiş, yaptığına pişman olmuş.

Sonra merdivenlerin son basamağına kadar inmiş. Birden kendini geniş bir koridorda bulmuş. Koridoru geçmiş, ileride birtakım ışıkların parladığını görerek oraya doğru yürümüş. Bu arada sürekli yankılar, uğultular duyuyormuş. Sonunda mağarayı baştan sona geçmiş ve çıkışa varmış. Buradan, misk kokusu yayan bir çayırı görebiliyormuş. Çayırdan yürümüş ve ortasında ırmak akan bir vadiye varmış; meyvelerle, ağaçlarla dolu el değmemiş bir doğa

parçasıymış. Irmağa bakmış, içinde dolunaya benzer kızların oturduğu kayıklar görmüş; kızların ellerinde lavtalar, utlar, lirler ve parmaklarında ziller varmış. Kızlar saçlarını çözmüş, dans ediyorlarmış. Rengârenk, altın sırma dokumalı ipeklerden yapılmış türlü giysiler varmış üzerlerinde. Irmağın kıyısında ipleri beyaz ve kırmızı ipekten, kazıkları saf altından beyaz bir ipek çadır varmış.

Birden çadırın örtüsü açılmış, örtünün altında içinde bir kızın oturduğu bir yatak görünmüş; şimdiye kadar iki ayak üstünde salınarak gezinenlerin hepsinden güzelmiş bu kız. Onun çevresinde de üzerinde şekiller, resimler işlenmiş benzer giysiler içinde saçlarını çözmüş kırk kız daha duruyormuş. Çadırdaki kızın başında yakutlarla bezeli bir taç varmış.

Tanyeri ağarmaya başladığından burada kesmiş Şehrazad, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

yedinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Kızlar genç adamın mağaradan çıktığını görünce çığlıkları tüm araziye yayılmış ve hemen kaçışarak kayıklara binip ırmağın öte kıyısına geçmişler. O kıyıda kesme tüf taşlarından ve yontulmuş mermerlerden kurulmuş bir kent varmış.

Genç adam orada durup uzaktan kenti izlerken birden beyaz cübbeli, kemerleri altınla bezenmiş kırk uşak etrafını alıvermiş.

"Hey! Kimsin sen?" diye terslemişler. "İn misin, cin misin?"

"Yok canım!" diye onları yatıştırmaya çalışmış. "Yalnızca bir insanım!"

Yine de genç adamı yakalayıp o kente götürmüşler, kralın önüne çıkarmışlar.

"Kimmiş bu?" diye sormuş kral.

"Dışarıda bulup yakaladık" demişler, "hem de tam İfritler Mağarası'nın önünde."

Kral bunu duyunca çok sevinmiş ve genç adama hikâyesini sormuş, o da hemen anlatmış.

Bunun üzerine kral, "Düşümde bana görünen sensin" demiş. "Krallığımı üstlenip geliştirecek kişinin senden başka kimse olmadığını görmüştüm düşümde."

"Nasıl isterseniz öyle yapın, ey Kralım!" diye karşılık vermiş genç adam.

O zaman kral halkının ileri gelenlerini çağırtmış, resmi bir törenle genç adam ile kızını evlendirmiş. Sonra da büyük bir şölen vermiş.

Genç adam kral ölene kadar onunla yaşamış, o öldükten sonra krallık ona miras kalmış.

Ülkenin düzenini, uyruğundakilerin refahını sağlamış, sonra annesini getirtmiş. O geldikten sonra da genç adam en lezzetli yemeklerden, içeceklerden yiyip içip doymuş, kaçınılmaz son ona da ulaşana kadar yaşamış.

necmüzziya'nın hikâyesi

-Padişahım, iddia ederler ki, diye anlatmaya devam etmiş Şehrazat, ülkenin dört bir yanına hâkim bir hükümdar varmış. Ona "Ülkesini İyi Yöneten" anlamında Müdir el-Mülk derlermiş, babasının adı da "Gücün Tacı" anlamına gelen Tac el-İz imiş. Bir de Necmüzziya adında güzel bir oğlu varmış ki, "En Parlak Işıyan Yıldız" demekmiş. Necmüzziya at binmeyi, geceleyin iz sürmeyi, mızrakla, kılıçla dövüşmeyi öğrenmiş.

Babası artık onu bir kral kızıyla evlendirmek istiyormuş. Bu nedenle halkının ileri gelen beylerini toplamış ve onlara şöyle demiş: "Oğluma eş olarak verebileceğim güzel, eğitimli, kibar bir kız gösterin bana."

Orada toplanan halk susuyormuş.

Sonunda yaşlı bir adam doğrulup öne çıkarak, "Ey Hükümdar, ben öyle bir kız tanıyorum ki, zamanımızın en güzel kızıdır" demiş. "Bütün dünyada ondan daha güzeli yetişmez ve ondan daha güzeli de olamaz. O da bir kral kızıdır. Adı Nâ'irat el-İşrâk, yani 'Işıldayan Gün Doğumu' demek, kendisi 'Gücün Duvarı' anlamına gelen Cidâr el-İz'in, Çiçekler Ülkesi hükümdarının kızıdır."

O zaman hükümdar görkemli bir hediye seçip veziri ile adamlarından oluşan bir heyeti kızın babası Cidâr el-İz'in ülkesine göndermiş.

Bir de ona mektup yazıp oğlundan bahsetmiş ve bu evlilik dolayısıyla kendisiyle dünür olmak istediğini belirtmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Padişah hikâyenin devamını merak ettiği için kalkıp yine kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

Sekizinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve kızla bilinen zamana kadar yatmış.

O zaman Şehrazat'ın kız kardeşi Danizad ona seslenmiş:

- Ah Şehrazat, sevgili kız kardeşim! Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Hediye Cidâr el-İz'e ulaşınca hükümdar elçileri konaklayacakları yerlere yerleştirmiş ve onları son derece iyi ağırlamış. Sonra hediyeyi kabul etmiş. Halk bir ay boyunca konuklarla ilgilenmiş, bir ay tamam olunca kral evlilik akdinin hazırlanmasını ve evliliğin onanmasını emretmiş. Ardından da kızının, hükümdar oğlu Necmüzziya'ya yolculuğu için her türlü hazırlığı yapmış.

Necmüzziya kızı karşılamak için kentin dışında "Çiçek Çayırı" olarak bilinen bir çayırda kamp kurdurmuş. Benekli brokardan kurulan yuvarlak, büyük çadırın tepesine, içine bir yakut yerleştirilmiş altın bir hilal konmuş. Her bakanın neredeyse gözünü kör edecek kadar parlak bir yakutmuş bu. Çayıra daha birçok küçük çadır kurulduktan sonra babasının kadınlarının bu çadırlara yerleştirilmesini emretmiş. Sonra hükümdar, oğlunun onuruna büyük bir şölen hazırlatmış. Bedeviler olsun, yerleşikler olsun, herkes katılabilecekmiş bu şölene. Hükümdar en yiğitlerinden bin atlısına güvenlik amacıyla çayırın çevresinde konuşlanmalarını emretmiş. Sonra hükümdarın oğlu çayırın ortasındaki çadıra, kızın yanına gitmiş. Ama daha önce de yirmi kızı çadırın çevresine nöbetçi olarak dizdirtmiş.

Hükümdarın oğlu kızla birlikte oturup yemiş, içmiş, sonunda daha kızla birleşmeden sarhoş olup uyuyakalmış. Sabahın ışınları çadırı aydınlatana kadar esrikliğinden ayılamamış. Uyanır uyanmaz kızı aramış ama bulamamış. Yok olmuş kız.

Çadırdan dışarı çıkınca bir de görmüş ki, yirmi kızın hepsi kılıçtan geçirilmiş. Bu manzara karşısında korkunç bir çığlık atmış. Çayırın çevresinde nöbet tutan atlılar hemen koşarak başına toplanmışlar. "Ne oldu, ne geldi başınıza, Efendimiz?" diye sormuşlar. O da olup biteni anlatmış ve kimseyi görüp görmediklerini sormuş.

"Vallahi kimseyi görmedik" demişler. "Hiçbirimiz eyerimizden bile inmedik."

Haber hükümdara ulaşmış. O da olayı aydınlatmak için ordusuyla, adamlarıyla, yiğit atlılarıyla, belki bunu yapanın izini bulurum diye yollara koyulmuş. Atlılar dört bir yöne dağılmışlar. Kızı bulmak, olayla ilgili yeni bir şey öğrenmek için ülkenin en ücra köşelerini arayıp taramışlar. Günler sonra kız hakkında hiçbir şey öğrenemeden geri dönmüşler. Hükümdarın oğlu ise kızı kaybetmekten dolayı derin bir üzüntü içindeymiş, duyduğu azaptan ruhu daralıyormuş. Ondan ayrı kalmaya katlanamıyormuş bir türlü; şu beyitleri okumuş:

[*Tavîl*]

Bana yârdan ayrılık çok zor geldi,
Sel olup aksın gözyaşım dilediği gibi.

Aşktan öleceksem de hemen şimdi, baksana,
Benden önce de aşktan ölmüştü Cemil ile Urva.

Uyanık yatıyorum, hiçbir sabah ağartmıyor gecemi.
Uzun olur, hem de sessiz, âşıkların gecesi.

Anlatılır ki:

Hükümdar kendi işlerine dalmış, gözü oğlunun üstünde olmadığı bir an, oğlan babasına fark ettirmeden kılıcını kuşanmış, mızrağını ve yanına yeterince de yolluk alıp ülkeyi köşe bucak taramak üzere atına atlamış.

Ortasından ırmak akan, ağaçtan, meyveden yana zengin bir vadiyi görene kadar at sürmüş. Irmağın öte kıyısında büyük, yuvarlak bir çadır kuruluymuş. Oraya gitmiş.

"Siz, çadırdakiler, selamet üzerinize olsun!" diye selamlamak için seslenmiş ki, daha sözünü bitirmeden çadırın örtüsü kalkmış ve güzel yüzlü, hoş yapılı bir delikanlı çıkmış dışarı. Selama karşılık vermiş vermesine ama gözlerinde yaş varmış, yüreği yaralıymış. Istırabının izleri açıkça görülüyormuş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

dokuzuncu gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırıp bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Hükümdarın oğlu, delikanlıyı öyle ağlar görünce sormuş: "Ne oldu, başına ne geldi, genç dostum?"

"Ben bir Arap Bedevisinin oğluyum" diye yanıtlamış. "Amcamın kızıyla bir gezintiye çıkmıştım. Burada, nehirde geziyorduk. Sonra uyumuşum ancak güneş ışınlarıyla yeniden uyandığımda amca kızımın hiçbir iz bırakmadan ortadan kaybolduğunu gördüm. Nerede olduğunu hâlâ bilmiyorum. Gök mü onu çekip aldı yoksa yer mi yuttu, hiç bilemiyorum!"

"Gerçekten de son derece garip" diye hayret etmiş hükümdarın oğlu. "Açıkçası, hiçbir felaket, başına gelebilecek bu felaket kadar büyük olamaz."

Böyle diyerek atından inmiş ve delikanlıya dönerek, "Buralarda kim böyle bir şey yapabilir, bu konuda hiç bilgin var mı?" diye sormuş.

"Buraya yakın bir yerde son derece korunaklı bir saray biliyorum" diye yanıtlamış delikanlı. "Bu sarayı Amâlikler ve Bizans komutanları yaptırdı. Orada son derece güçlü bir cengâver, cesur bir yiğit oturur."

"Birlikte gidelim, bizi oraya götür" diye rica etmiş hükümdarın oğlu. "Belki de amcanın kızını o kaçırmıştır."

Atlarına binip birlikte saraya kadar gitmişler. Tarifi mümkün olmayan bir saraymış bu. Onlar saraya yaklaşırken kapısı açılmış, siyah bir cariye çıkıp, "Siz ikiniz, kimsiniz?" diye sormuş onlara.

"Yabancıyız" diye karşılık vermiş hükümdarın oğlu. "Bu sarayın efendisini ziyaret etmek istiyoruz."

"Atlarınızdan inip oturun" diye buyurmuş cariye. Sonra tekrar saraya girmiş, bir süre görünmemiş. Daha sonra bir çadırla dışarı çıkmış ve onlar için çadır kurmuş. İkisi de geceyi bu çadırda geçirmiş.

Hükümdarın oğlu ertesi gün delikanlıyı aramış. Onu çadırın girişinde gırtlağı kesilmiş olarak bulmuş.

"Yüce Allah'tan, ulu Allah'tan başka güç, kudret yoktur!" diye derin derin inlemiş.

Hemen zırhını giyip silahlarını kuşanmış, atına atlayıp çadırdan uzaklaşmış. Çevresine bakınmış, bir de ne görsün? O anda sarayın açılan kapısından safkan bir atın üstünde tıpkı onun gibi zırhlı, silahlı bir cengâver çıkmış dışarı. Atını ona doğru sürmüş; bulutların arasından avının üstüne atılan bir kartal gibi saldırmış. Bir süre birbirleriyle dövüşmüşler, sonra hükümdarın oğlu insanın iliklerini titreten bir haykırışla hücuma geçince sarayın efendisi dönüp kaçmaya başlamış. O zaman hükümdarın oğlu bulutların arasından avının üstüne atılan bir kartal gibi saldırmış. Onu eyerinden alaşağı edip öyle bir hırpalamış ki, cengâverin miğferi kafasından düşmüş. On sekiz uzun lüle dökülmüş omuzlarına.

Bunun bir kız olduğunu görünce durup sormuş: "Kız, sen kimsin?"

"Bu sarayın efendisiyim" diye karşılık vermiş kız. "En cesur kahramanların hakkından geldim. O delikanlıyı öldüren, amca kızını da kaçıran benden başkası değildi. Ya sen kimsin, yiğit cengâver? Şimdiye kadar senden güçlüsüne rastlamadım!"

"Kabilemden kovulmuş yalnız bir çöl eşkıyasıyım" demiş delikanlı, "avlayacak bir şey bulmak için ülkeyi dolaşıyorum."

"Sana inanmıyorum" diye karşı çıkmış kız. "Sen kesin bir emir ya da prenssin." Böyle diyerek yeniden atına binmiş ve hükümdarın oğluyla birlikte saraya gitmişler. Oğlan orada kızla beraber on gün geçirmiş, en leziz yiyeceklerden, içeceklerden yiyip içmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

onuncu gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırıp bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine şöyle seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize o güzel hikâyeni anlatmaya devam etsene!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat ve anlatmaya devam etmiş:

Bir gün Necmüzziya, evleneceği kızı sormuş ona. "Onun hakkında bir şey biliyor musun?" demiş. "Yoksa buradan ayrılıp onu senin ülkende arayacağım."

"Bin öyleyse atına" demiş kız.

Necmüzziya atına binip mızrağını almış, saraydan çıkmış. Bütün gün, güneşin öldürücü ışınları ona aman vermeyene kadar at sürmüş. Sonunda bir ağaca yaklaşmış, inip atını bağlamış. Ailesini, memleketini ve kızın kaybını düşünmeye dalmış. Özlemini çektiği şeye hâlâ ulaşamadığını düşünmüş. Birden şarkı söyleyen bir ses duymuş:

Her sabah yeni bir sabah gelir mutlaka,
Yeniden doğar güneş battıktan sonra.

Kaybolsa da insanın iyi bir şeyi
Gör ki, kaybolan tüm iyi şeyler döner geri.

Takdir-i ilahidir, değişir gam kasavet,
Sen söyle şarkını, güven Allah'a, sabret!

Anlatmaya devam eder:

Sesin böyle şarkı söylemesini duyunca ruhunda bir rahatlama olmuş. Çıkıp geldiği saraya dönmek için yerinden kalkmış. Ama önündeki yollar karışıp da yanlış yola girince, başlamış çölde susuz kalmış bir yaban gibi dolanmaya. Üç gün boyunca yönünü bilmeden dolaşıp durmuş. Dördüncü gün meyvesi, ağacı bol bir vadi görmüş. Vadinin içinden geçen ırmağın kıyısında çayırla, bahçelerle çevrili, mermer sütunlar üstüne kurulu bir köşk varmış. Atını otlasın diye serbest bıraktıktan sonra yavaş yavaş oraya doğru yürümüş. Köşkün yanında bir yazıt görmüş:

Şu toprağa düşen bir yıldız mıdır yoksa bir ışık mı?
Ya da ağacın dal örgüsüne kattığı bir inci kolye mi?

Yukarıda sanki dallar arasına gerilmiş teller,
Bülbül okudukça dizelerini ses verirler.

Bir mutluluk parıltısı, atın alnındaki beyaz leke gibi,
İlkbaharın yüzüne bakıyor, burcu burcu kokulu, neşeli.

Köşke iyice yaklaşan genç adam sonunda içeri girmiş ve orada mermer bir mezar görmüş, mezarın pervazı da çepeçevre yazıtmış:

[*Basît*]

Ölüm beni hükümdarlığımın evinden kovdu.
Ölüm beni, ben saygın kişiyi burada yere vurdu.

Ey yoldan gelip mezarımı gören insan,
Kork yazgından çünkü kendi yazgımı tattım ben.

Mezarın baş tarafında da mermer bir levhaya şu dizeler kazınmış:

Ne kadar güzeldi düşüncelerin günler güzelken,
Hiç korkun yoktu alınyazının kötü tehlikesinden.

Geceler barışçıl görünürdü sana ama yanıldın,
En berrak gecede görünür sana en korkunç karabasan.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Padişah kalkmış, onun bu meraklı hikâyesinden duygulanmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

onbirinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırıp bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad,

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana! demiş.

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Hükümdarın oğlu bu dizeleri okuyunca yine ailesi aklına gelmiş. Atını almak için köşkten çıkmış. Ama atı iz bırakmadan kaybolmuş. "Yüce Allah'tan, ulu Allah'tan başka güç, kudret yoktur!" diye iç geçirirken suratı da değişmiş. Kalkıp vadide ırmak boyunca yürüyerek yiyecek bir şeyler aramış. Böyle bakınırken büyük bir keçi ve koyun sürüsü görmüş; sürüyü güden bir de çoban varmış.

Çobanın yanına gidip selam vermiş.

"Kimsin?" diye sormuş çoban.

"Yabancıyım" diye yanıtlamış.

"Bu vadiye girmenin yasak olduğunu kimse söylemedi mi sana?" demiş çoban.

"Kim bu vadinin efendisi? Adı ne?" diye sormuş oğlan.

Çoban şöyle demiş: "Bu vadiye Cinler Vadisi denir. Sariân adında bir ifrit oturur burada. Güzel insan-kızlarına deli olur, onları babalarının sarayından kaçırır. Gözünün değip de hemen oracıkta öldürmediği insan yoktur. Daha birkaç gün önce yine bir kızı kaçırdı. Kızın adı Na'irat el-İşrâk, Cidâr el-İz'in kızı. Şimdiden böyle doksan dokuz kral kızını, büyük beylerin kızlarını öldürmüştür!"

"Nasıl oluyor da bu canavar sana dokunmuyor?" diye bilmek istemiş hükümdarın oğlu.

"Onun evinde, sarayında büyüdüm ben" diye açıklamış çoban.

"Sana keçileri, koyunları gütmende yardım edersem, sen de bana yiyecek bir şey vermez misin?" diye rica etmiş oğlan.

"Olur" demiş çoban.

"Nerede oturur bu ifrit?"

"Şu tepenin arkasındaki sarayda" diye yanıtlamış çoban.

"Allah senden razı olsun" diye teşekkür etmiş.

Çoban ona istediği kadar yiyecek vermiş, o da günün geri kalanını çobanın yanında geçirmiş. Daha sonra çoban saraya gidip kızla konuşmuş.

"Efendim" demiş, "yanıma bir insan geldi, genç, güzel yüzlü biri, herhalde o da benim gibi koyun çobanı."

"Bana getir onu" demiş kız. Aradan bir saatçik bile geçmeden çoban yanında hükümdarın oğluyla dönmüş.

Karşısına çıkar çıkmaz ilk bakışta tanımış kız onu. "Burada olduğumu kim söyledi sana?" diye sormuş, sevinçle.

"Çoban söyledi" diye yanıtlamış oğlan. "Şimdi sen anlat bakalım başına ne geldiğini."

"Hiçbir şey hatırlamıyorum" demiş kız. "Tek bildiğim, senin yanında uykuya dalmış olmamdı. Gözümü açtığımda kendimi bu sarayda buldum."

Onlar böyle karşılıklı konuşurlarken birden ifrit görünmüş. Kocaman ağzından ateşten dillerini dışarı vuran, dünyayı yutmuş bir yılan şeklinde gelmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran kalan padişah yerinden kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş. Sonra hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

onikinci gece

Filozof Faharâyis şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırıp bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Şehrazat'ın kız kardeşi Danizad seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Kız ifritin geldiğini görünce, hükümdarın oğlunu, ifriti öldürme planı kurması için hemen sarayın iç taraflarında bir yere saklamış. İfrit yaklaşmış, kız da onu karşılamaya çıkmış ve ifritin kanlar içinde olduğunu fark etmiş.

"Ne oldu sana?" diye sormuş kız. Sonra da, "Canımı senin için rehin veririm!" diye eklemiş.

"Rahat bırak beni!" diye homurdanmış beriki. "Bugün cinlerin büyücüsüyle dövüştüm. Beni şuramdan yaraladı. En güçlü büyüsünü bende kanıtlamak istemiş olmalı. Neredeyse öldürüyordu beni!"

"Sana hangi ilacı hazırlayayım?" diye sormuş kız.

"Dert etme beni" diye karşılık vermiş ifrit. "Kamış bıçakla vurulmadan ölmem ben, bu tür kamış da zaten yalnız benim ülkemde yetişir."

"Aman, çok şükür" demiş kız ve ifriti yalnız bırakmış.

Ertesi gün ifrit yine araziye çıkmış. İki kılıç kuşanmış ve bir aslanın sırtına binip çöle sürmüş.

O gider gitmez kız hükümdarın oğluna yönelip şöyle demiş: "Al şu kılıcı, çobanı öldür ama daha önce nerede kamış yetiştiğini sana göstersin. Çünkü bu ülkeyi iyi tanır o."

Oğlan çıkmış, çobanı bulana kadar gitmiş. Ona nerede kamış yetiştiğini sormuş, o da söylemiş. Bunun üzerine hükümdarın oğlu kılıcını kaldırıp çobanı öldürmüş. Sonra gidip kamışın yetiştiği yeri bulmuş ve kamıştan bir bıçak yapmış. Bu bıçakla kızın yanına dönmüş, kız onu yine o gizli yere saklamış.

Gece bastırınca ifrit dönmüş. Kız onu aslanın sırtında oturur görmüş, ardından da bir yılanı sürüklüyormuş. Yine kanlar içindeymiş. Kız onu karşılamaya dışarı çıkmış.

"Bu defa ölümcül yara aldım" diye inlemiş ifrit. "Kesin öleceğim."

Kız elinden geldiğince onu yatıştırmaya çalışmış.

Sonunda ifrit saraya girmiş, aslanı kesip ateşin üstünde kızartmış ve hepsini yiyip bitirmiş. Şarap içip sarhoş olmuş.

İfrit sarhoş olunca kız hükümdarın oğlunu çağırmış. "Şimdi öldür onu!" demiş, o da bıçağı alıp ifritin yaralarından birinin içine sokup öyle bir çevirmiş ki, ifrit oracıkta ölmüş.

Ertesi sabah hükümdarın oğlu sarayda yükte hafif pahada ağır ne kadar hazine varsa hepsini toplayıp develere yüklemiş. Sonra kız bir ata, oğlan da kendi atına binmiş ve yola koyulup babasının kentinin yakınına gelene kadar ülkeyi boydan boya geçmişler. Orada babasına bir haberci göndermiş, babası hemen kentten çıkarak görkemli bir karşılama hazırlatmış. Kızın babasına da bir haberci göndermiş; kızın babası gelince ona tüm olayı anlatmış. Ama daha önce onları da debdebeli geçit törenleri düzenleyerek karşılamış. Sonunda hükümdarın oğlu kızla birleşmiş. En lezzetli yemeklerden, içkilerden yiyip içip doymuşlar. Kaçınılmaz son onlara da ulaşana kadar ikisi de memnun mesut yaşamışlar.

kâfuru adası'nın hikâyesi

-Anlatılır ki, ey Padişahım, diye devam etmiş Şehrazat, Anuşirvân adıyla bilinen İran Şahı Şapur bin Kisra bir gün sarayının en üst katındaki dairesinde vezirleri ve saray erkânıyla otururken çölde bir toz bulutu fark etmiş. Dikkatlice bakınca bu toz bulutunun altından ürkütücü bir dağ ya da âlemi kaplayan denize benzer bir atlının ortaya çıktığını görmüş.

Atlı müthiş bir hızla sarayın kapısına yaklaşmış. Kapının önünde durunca da avazı çıktığı kadar bağırmış: "Şah'a diyeceğim önemli şeyler var!"

Şah onu içeri almalarını söylemiş. Zamanın, feleğin sillesini görüp geçirdiği belli olan, yaşlı bir adammış bu.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Padişah onun bu hikâyesine hayran kalmış, yerinden kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

onüçüncü gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırıp bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Şehrazat'ın kız kardeşi Danizad seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Yaşlı adam, şahın huzuruna çıkarak hemen söze başlamış. "Tüm dünyayı gezdim" demiş. "Sind ve Hind ülkelerini, Çin'i, Filistin'i gördüm. 'Çevik' lakabıyla bilinirim, adım Siâd bin İmlâk, üç yüz yaşındayım. Denizlerin ayak basmadığım tek bir adasını bırakmadım ardımda. Efendimiz, size şunu söylemek istiyorum: Karalarda, denizlerde geze geze, hiç durmadan bir yerden başka bir yere, bir adadan diğerine geçe geçe sonunda Çin'de el-Barka adında bir kente vardım. Biz bu kente yaklaştığımızda orada oturanlar gürzlerle, kılıçlarla, mızraklarla karşıladılar bizi. Kentten korkunç bir gürültü duyuluyordu. Korkudan donup kalmıştık. Kentten başka da sığınacağımız yer yoktu. Bu kentin kralının adı Kamdân'dı. Biz de kente girip atlarımızdan indik. Hemen bizi yakalayıp krala götürdüler. Öyle bir saraya girdik ki, anlatılır gibi değil. Bir mabeyincinin eşliğinde yürüdüğüm sarayda yol hiç bitmeyecekmiş gibi geldi bana. Sonunda bir kapıya vardık. Kapıdan geçip yuvarlak saray avlusuna girdik. Baktım, sarayın duvarları yüksekti ve fil-ayaklarıyla berkitilmişti. Avlunun ortası meyvelik ve ağaçlıktı. İçinden ırmaklar akıyordu; ırmak kıyılarında karanfiller, safranlar, kakuleler yetişmişti; küçük, altın kanallar geçiyordu bahçelerden. Saray koru-

sunun ortasında bir de kırmızımsı altından bir köşk, köşkün tepesinde ise gözleri yakuttan, bacakları zümrütten, türlü mücevherle bezenmiş kırmızı altından bir tavuskuşu duruyordu."

Yaşlı adam anlatmaya devam etmiş: "Sonra mabeyinci beni yalnız bırakıp huzura kabul edilmeme izin istemek için taht salonuna girdi. Kral gelmemi emretti. İçeri girince kralı tahtında oturur gördüm; sağında yirmi kız vardı, solunda bir o kadar daha. Kralın başında çeşit çeşit mücevherlerle bezeli bir taç vardı, üstündeki giysi ise sırmayla dokunmuştu. Önünde ay parçası saray hanımları duruyordu. Mabeyinci kralı selamladı, ben de onun gibi yaptım. Kral selama karşılık verdi ama ben onun tek sözünü bile anlamadım. Bunun üzerine mabeyinciyle konuştu, o da dönüp bana, 'Buraya nasıl geldin?' diye sordu. 'Kralın dürüstlüğünü, uyruğundakilere karşı adaletli olduğunu duydum' dedim. 'Bu yüzden kralı ziyaret etmek ve Allah izin verirse ülkeme dönmeden önce onu kendi gözlerimle görmek istedim' diye sözümü tamaladım."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

ondördüncü gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırıp bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Yaşlı adam sözünü bitirince, kral, "Vezirin iddia ettiğine göre dünyanın bütün krallarını tanıyormuşsun, doğru mu?" diye sormuş.

"Öyledir" diye doğrulamış yaşlı adam. "Dünyada beş kral vardır. En geniş krallık Irak'ta hüküm süren kralındır, sonra dünyanın ortasındaki kral, arkasından Türklerin kralı, ondan sonra da Hintlilerin kralı ve Bizanslıların kralı gelir. Bunlar en önemli krallardır, onların ardından diğerleri sıralanır."

Şehrazat anlatmaya devam etmiş: "Haklı olduğumu söyleyen kral, beni yanında kalmaya davet etti. Mabeyincinin eşliğinde, beni bir ay boyunca misafir edeceği saraya gittim. Kral bana çeşit çeşit değerli hediyeler, hatta baştan sona donatılmış tam teçhizatlı bir gemi verdi. Gemiye binip bir grup adamla denize açıldım; bir kayaya doğru yöneldik. Bir de ne görelim! Bembeyaz parıldayan bir ada. Biz de gidip adaya yanaştık" diye anlatmaya devam etmiş yaşlı adam. "Orada meyvelikler, ırmaklar gördük. Adada sağa sola gidip baktık. Üzerindeki taşa şöyle bir yazı kazınmış bir kapıya rastladık:

Burası Kâfuru Adası'dır. Burada Genç İmlâk otururdu. Bütün malı, bütün hazineleri burada, bir tılsımla korunan bir yerde toplanmıştır. Genç İmlâk'ın oğullarından başka kimse hazinelerinin ve parasının olduğu yere giremez.

Yaşlı adam anlatmaya devam etmiş: "Taşı yerinden oynatmak istedim ama başaramadım. Bunun üzerine gemiye döndüm. Aklım tarif edilmez bir tutkuyla orada kaldı. Derin denizlerde yelken açtım ve işte sonunda size geldim. Oradaki hazineyi, o bütün değerli şeyleri çıkarmak için inayetinizi, yardımınızı diliyorum, ey Şahım."

"Anlattıkların gerçekten doğru mu?" diye sormuş Şah.

"Evet, doğru" diye onu temin etmiş yaşlı adam.

Bunun üzerine şah, yaşlı adamın gereksinimi olan şeyleri sağlamış: Türlü aletler, baltalar, kürekler. Sonra ona eşlik etmeleri için ülkesinde yaşayanlar arasında en cesurlarından yüz adam seçip yolluk ve parayla birlikte yaşlı adama vermiş.

O zaman yaşlı adam gemiye binmiş. Denize açılmışlar. Ama yaşlı adam, beraberinde gelenlere, adada insan etinden başka yiyecek tanımayan yaratıklar olduğunu anlatmış. Bu yaratıklar insanların kafa derilerini yüzer, beyinlerinden koku ve kâfuru yaparlarmış. Kafaları evlerine asarlar ve bunlara tapınırlarmış, bilmek istedikleri ne varsa onlara sorarlarmış. Kafaların ağızlarından da küçük şeytanlar konuşur, soruları yanıtlarmış.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

onbeşinci gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırıp bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

İhtiyar Siâd bin İmlâk birkaç gün açık denizde yelken açtıktan sonra içme suları tükenmiş. Su alıp depolarını doldurmak için bir adaya yanaşmışlar. Onlar adada tam bu işle uğraşırken müthiş bir gümbürtü duymuşlar. Başlarını kaldırıp sesin geldiği yöne bakınca üzerlerine atılan bir kuşun, adamlardan birini pençeleriyle yakalayıp havalandığını görmüşler. Herkes heyecanlanıp bağırmaya başlamış. "Bizi öldürmek istedin!" diye suçlamışlar yaşlı adamı.

Ama o şöyle karşılık vermiş: "Kim ölecekse Allah'ın takdir ettiği vade gelince ölür. Kim hayatta kalırsa Allah'ın izni olduğu için yaşıyor demektir."

Bütün gün orada kalmışlar. Gece bastırınca yine müthiş bir gürültü duymuşlar. Bu defa denizden geliyormuş gürültü. Ödleri patlayarak başlarını kaldırıp bakmışlar ki, ne görsünler? Çözülü saçları kalçalarına dökülen ay parçası gibi kızlar.

Gemiciler kızları görünce onlara doğru yürümüşler. Kızlar kaçmaya kalkışmamışlar. Hatta onlara yakınlık gösterip birlikte olmaktan hoşlanmışlar. Böylece gemicilerden her biri kızlardan biriyle geceyi geçirmiş. Ama tanyeri ağarıp da gün ışıyınca, kızlar birbirlerine seslenip bir şeyler söylemişler ve denizin dalgalarına dalmışlar, hiçbir gemici kızlardan birini olsun yakalayamamış.

Rüzgâr uygun olduğundan gemiye binip doğruca Kâfuru Adası'na yelken açmışlar. Ada gümüş külçesi gibi bembeyazmış. İyice yaklaşıp demir atmışlar, gemideki gereçleri alıp adaya çıkmışlar. Taşın çevresindeki toprağı küredikten sonra taşa bir halat bağlayıp hepsi birden asılmış. Gerçekten de taşı yerinden sökmeyi başarmışlar. Taşın altında mermer bir levha bulmuşlar. Onu da kaldırınca bir mağara girişi görmüşler. Ellerinde mumlarla içeri girip, sağ yanında bir aslan heykeli olan demir bir kapının önüne gelene kadar yürümüşler.

"Kim önden girecek?" diye sormuş yaşlı adam.

Kurayla içlerinden birini seçmişler. Kurayı çeken kapıya yaklaşır yaklaşmaz aslan üzerine atılıp adamı parçalamış ve sonra yerine, kapının yanına dönmüş. Yalnızca adamın çığlığının ve aslanla çarpışmasının o büyük dehlizdeki yankılanmasını duymuşlar.

O zaman adamlar yine, "Bizi mahvetmekten başka şey düşünmüyorsun sen!" demişler yaşlı adama.

Ama yaşlı adam aslanın düzeneğini bozacak bir hile bulup uygulamış. Sonra dehlizin girişinin önüne, yere bir levha koymuş. Bu levhanın üzerinden dikkatlice geçip ortasında çevrilebilir bir topuz bulunan siyah mermerden başka bir levhaya gelmişler. Topuzu çevirmişler, levha açılmış. Levhanın altında bir merdiven görmüşler. Basamaklardan aşağı inmişler. Küçük bir kapıdan ışık geliyormuş. Sanki ışık bu kapıdan geçip içeriye, onların bulunduğu tarafa düşüyormuş. Işığa doğru ilerlemişler ve birden kendilerini ortasında bir pınarın kaynadığı büyük bir alanda bulmuşlar. Pınarın çevresinde, üzerine türlü kuşların konduğu meyve ağaçları varmış. Bütün bunlar altın ve gümüşten yapılmış. Pınarın karşısında hiçbir tarife sığmaz bir saray kapısı açılmış. Kapının önünde elinde kılıcı olan insan şeklinde bir tılsım varmış. Elini aşağı yukarı hareket ettiriyor ve değirmen taşı gibi kendi ekseninde dönüyormuş. Bu manzara karşısında herkes şaşkınlığa düşmüş. Adamlar yine bir ölümle karşı karşıya kalmamak için Siâd bin İmlâk'a dönerek, "Bunun hilesi nedir?" diye sormuşlar.

"Sakin olun, sakin olun" diye yatıştırmış yaşlı adam onları. "Önce düzeneği kavramam gerekir."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun hikâyesine hayran olan padişah yerinden kalkmış. Mührüyle kapıyı mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

onaltıncı gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırıp bilinen zamana kadar kızla yatmış. O zaman Danizad seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Yaşlı adam düzeneğin nerede olduğunu görebilmek için adamlardan birinin öne çıkmasını buyurmuş. Adam tılsıma doğru birkaç adım atmış. Ama sonra ölüm korkusuna kapılarak dönüp kaçmak istemiş. İşte o anda tılsım öyle bir yellenmiş ki, yeli gidip kaçan adamın ayaklarına yapışmış ve adamı ikiye ayırmış. Bu olay karşısında oradakilerin hepsi donup kalmış. Ama bu arada yaşlı adam düzeneğin nasıl çalıştığını görüp devre dışı bırakmış. Artık saraya girebilirlermiş. Orada yığınla altın ve mücevher görmüşler. Sarayın kapısı zaten pırıl pırıl altınla bezeli, abanoz ve fildişi kakmalı yeşil kartalağacındanmış. Harikulade, garip, olağanüstü hazineler bulmuşlar orada. Sonra içinde ayakları beyaz gümüşten bir yatak bulunan bir odaya girmişler, yatakta uyur gibi oturan bir adam görmüşler. Adamın üstünde altın sırmayla dokunmuş bir giysi varmış. Başının yanında asılı, zümrütten bir levhada altın harflerle şunlar yazılıymış:

Ben bir kralım. Yazgım beni erken yakalayıp Kadir-i Mutlak'ın, Celil-ül-Cebbar'ın hükmü gerçekleşene kadar kentler kurdum, ırmak yataklarını düzene soktum, bakirelerle evlendim. Sonra beni gördüğün bu hale geldim. Ey beni izleyen kişi! Benim başıma gelenlerden ders al da bu dünyaya aldanma çünkü o yanıltıcı ve yalancıdır.

Levhadaki bu yazının altında yine altın harflerle yazılmış iki beyit varmış. Şöyleymiş:

[*Basît*]

Zenginlik hiçbir sütunun taşımadığı evler kurar.
Ama yoksulluk onurun ve gücün evini yıkar.

Bilmek istersen gerçeği, bak, gör işte:
Her şey fanidir; yalnızca Allah'tır yaşatan.

Anlatmaya devam eder:

Yaşlı adam levhayı okuduktan sonra almak istemiş. Elini uzatmış; o anda korkunç bir çığlık bütün sarayda yankılanmış. Yaşlı adam dizlerinin üstüne çökmüş. Bütün adamları oradan kaçmış. Bir süre sonra hâlâ ölesiye korku içinde doğrulmuş. Hazinelerden alabildiği kadar almış, adamlarını çağırmış, birlikte büyük bir miktar mücevheri götürmüşler. Ama kimse levhayı almaya cesaret edememiş.

Hazineleri gemiye yerleştirdikten sonra saraydan ayrılmışlar, taşı eski yerine koymuşlar. Tam gidiyorlarmış, birden müthiş bir gürültü duymuşlar. Bir de bakmışlar ki, ne görsünler? Keskin pençeli yaratıklar üzerlerine geliyor! Bunu görünce gemiye kaçmışlar. Daha denize açılacaklarken bütün adanın bu yaratıklarla dolduğunu görmüşler. Şimdi bunlar suya da atlamışlar! Yaşlı adam gemicilere boruları, borazanları çalmalarını emretmiş. Yaratıklar bu sesleri duyunca dönüp kaçmaya, gerisin geri adaya doğru yüzmeye başlamışlar. O zaman gemiciler yelken açıp uzaklaşmışlar oradan.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun hikâyesine hayran olan padişah yerinden kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

onyedinci gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırıp bilinen zamana kadar kızla yatmış. O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

On birinci gün yüksek dağlar görmüşler. Oraya doğru yönelip İran Şahı Kisra'nın yanına varana kadar yelken şişirmeye devam etmişler. Şah, yaşlı adamın gelişini haber alır almaz ona hemen safkan bir at ve hazinelerin ve paranın taşınması için de taşıyıcılar göndermiş. Tüm hazineleri önünde görünce çok şaşırmış, hayran kalmış. Yaşlı adamı yanına alıp onu en yakın nedimlerinden ve mabeyincilerinden biri yapmış. Böylece yaşlı adam kaçınılmaz son ona da ulaşana kadar yaşamış. Âlemlerin Rabbine hamd olsun!

zâfir bin lâhik'in hikâyesi

-İddia ederler ki, ey Padişahım, diye devam etmiş Şehrazat, Hindistan'da bir zamanlar bir kral yaşarmış. "Muzaffer" anlamına gelen Zâfir adında bir oğlu varmış; Zâfir'in annesi köleymiş. Kralın, amca kızından olma ikinci bir oğlu daha varmış ve amca kızı, krallığın kendi oğluna kalmasını istediğinden Zâfir'in hayatına kastediyormuş.

Durumu anlayan Zâfir hayatından endişelenmeye başlamış. "Ölümden, cinayetten başka bir sonuç vermez bu" diye düşünmüş ve krala şöyle demiş: "Vallahi, sevgili babacığım, şu saatten sonra beni bir daha görmeyeceksin."

Hiçbir şeyden haberi olmayan kral, "Ama neden?" demiş.

Ancak Zâfir hemen yola koyulmuş. Mızrağını, gereken şeyleri ve yolluğunu alıp atına binmiş, gece karanlığında kentin kapısından çıkıp gitmiş. Amaçsız hedefsiz, susuz kalmış bir yaban gibi çölde dolaşmış; gün ağarırken kentin millerce uzağındaymış. Böylece taşlı topraklı tepeler, bayırlar, kumullar geçip vadilere girip dağları aşarak hiç kimsenin, en küçük bir gürültünün bile olmadığı tenha bir yöreye gelmiş. Beş gün orada atla dolaşmış. Altıncı gün, külçe gümüş gibi beyaz bir yere gelmiş. Serince, hafif bir esinti varmış burada ve içinde bol suyu olan bir nehrin geçtiği bir vadi uzanıyormuş önünde. Yamaçlarından mis gibi bir koku yayılıyormuş, havayı dolduran bu koku daha çok ambere benziyormuş. Vadideki ağaçlar uzunmuş ve ötüşen kuşlarla dolu dalları yerlere eğiliyormuş.

Zâfir vadiyi görünce atından inmiş, atına da su içirmiş. Sonra çevresine bakınmış. Bir de ne görsün? Nehrin öbür kıyısında beyaz ipekten büyük, yuvarlak bir çadır kuruluymuş. Çadırın önünde yere saplanmış bir mızrak, asılı bir kılıç ile bağlı bir at varmış.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

onsekizinci gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Kralın oğlu çadırı görünce yeniden atına binip vadinin öte yanına, çadıra doğru gitmiş. "Selamet üzerinize olsun, siz çadırdakiler!" diye seslenerek selamlamış. Çadırın örtüsü hemen kalkmış ve değerli giysiler giyinmiş, ay parçası gibi üç kız çıkmış dışarı.

"Kimsin sen, süvari?" demişler ona. "Bu vadiye girmenin yasak olduğunu kimse söylemedi mi sana? Vallahi, ağlayıcı kadınların sana ağıt yakmaları, akrabalarının senin yasını tutmaları yakındır!"

Kızlara sormuş: "Kim böyle bir şey yapabilir ki?"

"Bu çadırın efendisi" diye karşılık vermiş kızlar. "Isınmak için dahi olsa en iyisi onun ateşinin yanında oturmamak, ona komşu olmamak gerekir."

"Adı nedir onun?" diye sormuş oğlan.

"Ona en büyük bela ve en korkunç felaket, derler" diye yanıtlamış kızlar. "Onun adı Kafayaran'dır, Barbarlar Vadisi'nin efendisidir."

Kralın oğlu kızlarla böyle konuşurken çölde bir toz bulutu görünmüş.

"İşte o, en büyük bela!" diye uyarmış kızlar. "Ağlayıcı kadınlar sana ağıt yakmadan, akrabaların, dostların yasını tutmadan kaç, kurtar canını, binici!"

Ama o kızların sözlerine aldırmamış. Bu arada öbürü iyice yaklaşmış, bir savaş narası atıp elindeki mızrakla oğlanın üstüne saldırmış. Ama kralın oğlu mızraktan kaçınmasını bilmiş ve mızrak isabet ettiği bir taşı parçalayarak yarısına kadar toprağa girip saplanmış. Sonra birbirlerinin üzerine atılıp öyle bir dövüşmüşler ki, kılıçları çentik çentik olmuş, mızrakları kırılmış. Aralarındaki dövüş iyice şiddetlenmiş, atlar zorlanmaktan köpük içinde kalmışlar; sanki bütün ruhlar sıkıntıdan daralıp kaçmış oradan. Atlıyı yıldırıp korkutmak için bu sefer kralın oğlu aniden müthiş bir savaş narasıyla çınlatmış ortalığı. Sonra saldırıp bir vuruşta kamış kalem ucu keser gibi kesmiş rakibinin kafasını.

Bunun üzerine kızlar hemen koşarak çıkmışlar çadırdan. "Allah'ın bize armağan ettiği sen, soylu atlı, kimsin sen?" diye sevinçle bağrışmışlar. "Sonunda ülke kurtuldu bu kindar zalimden!"

"Kimdi peki bu adam?" diye sormuş kralın oğlu.

O zaman kızlardan biri şöyle demiş: "Onunla ilgili işin aslı şu: Ne zaman özellikle zarif ve gözalıcı güzellikte bir kızdan söz edildiğini duysa, hemen kaçırırdı onu. Bütün bölge halkı onun bu belasından çok çekti."

Kralın oğlu atından inip kızlardan birine teslim etmiş ve çadıra girmiş. Çadır çepeçevre brokar kumaş ve sandal ağacından ahşapla donatılmış. Zorlanmaktan zayıf düşen oğlan yorgunluğa dayanamamış, kızlardan birinin kucağında uyuyakaldığında gün akşam olmuş. Ertesi gün güneş yüzüne vurana kadar uyanmamış. Uyandığında ise kızlardan eser yokmuş. Hiçbir iz bırakmadan kaybolmuşlar. Yerinden fırlayıp atını eyerlemiş. "Ah, bir bilsem kimin çadırı alıp, kızları kaçırdığını" diye düşünmüş. Atına binip vadiyi baştan sona bir sağından, bir solundan geçmiş. Ama hiçbir şey bulamamış. Üç gün süreyle bölgeyi köşe bucak aramış.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

ondokuzuncu gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Dördüncü gün ileride bir başka vadi daha görmüş. Meyvelikten, ağaçtan yana zenginmiş. Ve nehrin kıyısında çok korunaklı, demir temeller üzerine kurulu, Amâlikler ve Bizanslı komutanlar tarafından yeni yaptırılmış bir şato varmış. Şatonun yanında brokardan yedi yuvarlak çadır görmüş. Vadiyi geçip nehrin öte kıyısındaki yamaca varmış. Çadırlara doğru ilerleyince her birinin önünde bir atın bağlı olduğunu fark etmiş.

Biraz daha yaklaşmış. "Selamet üzerinize olsun, siz çadırdakiler!" diye seslenmiş. "Yabancıyım, uzak yoldan geliyorum!"

Daha sözünü bitirmeden yuvarlak çadırlardan birinin örtüsü açılmış ve hintkamışı gibi bir delikanlı çıkmış dışarı. "Denizlerin dalgalarına, talihin tersliklerine kafa tutan sen, kimsin?" demiş. "Bu şatonun ve vadinin efendisi hakkında hiçbir şey duymadın mı? Onun adını bilmiyor musun sen?"

"Adı ve soyu neymiş?"

"Gerçekten bilmiyor musun onun adını?" diye yinelemiş delikanlı şaşkınlıkla. "O ünlü bir dövüşçü, herkesin tanıdığı bir cengâverdir! Adı es-Suveyd bin Bedr es-Semâ'dır, Kan Vadisi'nin efendisidir. Cesur bir savaşçıdır!"

"Sen onun adamlarından mısın?" diye sormuş kralın oğlu.

"Tersine!" diye itiraz etmiş diğeri. "Ona karşı kan davası güdüyorum. Çünkü kız kardeşimi babasının sarayından kaçırdı. Biz yedi erkek kardeşiz, babamız Kral Müdîr ed-Dimâ bin Mansur es-Semâ'dır. Şimdi savaşa girdik. Belki onu yenmeyi başarırız."

"Sevgili kardeşlerim" demiş bunun üzerine kralın oğlu, "ben kabilemden dışlanmış yalnız bir avareyim. Nerede akşam orda sabah, böyledir benim hayatım."

O zaman buyur etmişler onu. "Atından in, bizimle kal" diye ısrar etmişler. "Allah ne olacağına karar verene kadar yemeklerimizden ye, ne içiyorsak sen de bizimle iç."

Kralın oğlu inmiş, atını bağlayıp onların yanına oturmuş. Konuşmaya başlamışlar; tam sohbet koyulaşmışken birden şatodan bir gürültü, bir patırtı duyulmuş, bütün vadide yankılanmış. Çadırdan dışarı çıkmışlar ki, ne görsünler? Şatonun kapısı açılmış, ürkünç bir dağa ya da kabarmış denize benzer bir cengâver çıkmış dışarı. Gri demir ve altın kaplamalı bir örgü zırh-gömlek, kefen gibi sarıp sarmalamış gövdesini. Onun hakkında şair şu beyitleri söylemiş:

[*Kâmil*]

Tepeden tırnağa silahlı, yiğitlere saldırıyor, sanki
Karanlıkta kıvılcım saçarak alev alan bir ışık gibi.

Tam bir aya benziyor demir zırhının içinde,
Yarışıyor gökyüzünde asılı her ışıkla.

Anlatmaya devam eder:

Meydanın ortasına gelip durmuş. "Var mı karşıma çıkmak isteyen?" diye kükremiş.

Kardeşlerden biri karşısına çıkmış. O kardeşi öldürmüş, arkasından diğerlerini. Böylece altı kardeşin canını almış. En genç kardeş kalmış geriye. O da savaş alanına çıkmaya davranmış ama kralın oğlu onu geri çekmiş. "Dur! Sakin ol, evlat!" demiş ona. "Sen daha küçüksün, bu işlerde deneyimin yok!"

Böyle diyerek zırhını giymiş, yüzünü örtmüş, atına yerleşmiş ve cengâvere karşı bir savaş narası patlatmış. Birbirlerine saldırıp uzun zaman dövüşmüşler.

Karanlık çökene kadar dövüşleri daha da şiddetlenerek sürmüş, artık ortalık tamamen kararınca birbirlerinden barışçıl bir şekilde ayrılmışlar.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

yirminci gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

İkisinin arasındaki mesafe tamamen karanlıkla kaplanınca cengâver sarayına, kralın oğlu da genç oğlanın bulunduğu çadıra dönmüş. Onu orada yüreği yanık, ağlar bulmuş.

"Vallahi, taneyi ve çekirdeği yaranın adına!" diye yemin etmiş kralın oğlu. "Öcünü alacağım senin, utanç ve aşağılanmayı kaldıracağım üzerinden!"

Sonra yatıp uyumuş. Nal sesleri duyana kadar uyanmamış. Yüreği hoplayarak yerinden fırlamış, çadırın önüne çıkmış ve orada çocuğun kılıçla parçalanmış yerde yatan cesedini bulmuş. Ve o zaman kırgın çığlığı tüm yöreyi kaplamış.

Dehşetten donakalan kralın oğlu, hemen atına binip kılıcının kabzasını kavramış ve sürmüş atını. Orada şatonun sahibi olan savaşçıyı görmüş.

"Öç almak isteyen uyuyup dinlenir miymiş?" diye alay etmiş savaşçı onunla, sonra da şöyle devam etmiş: "Her yiğidin ant içtiği her şey üzerine ben de ant içerim ki, yaşadığın sürece hakir görülecek, aşağılanacaksın. Ama şimdi atına bin ve dövüşü başlat. Efendiler Efendisi üzerine yemin ederim: Sana karşı öyle bir dövüş çıkaracağım ki, siyah lüleli bir kızın bile saçları beyaza kesilecek!"

Bunun üzerine kralın oğlu atını sürmüş. Birbirlerinin üzerlerine atılmışlar. Bir saat boyunca miğferlere inen kılıç darbelerinin sesinden başka şey duyulmamış. Demirci ocağında demire inen çekiç vuruşlarının sesleri gibi çınlıyormuş. Öğleye kadar sürmüş bu böyle.

Sonunda kralın oğlu uygun bir fırsat bulmuş, cengâvere darbe vurmuş. Bulutlar arasından avının üstüne atılan bir kartal gibi saldırmış, eliyle onu kalçasından kavrayıp eyerinden çekmiş. Bir kartalın pençelerindeki ötücü kuş gibiymiş savaşçı. Kralın oğlu onu silkelemiş, bir sağa, bir sola savurmuş, sonra tekrar sağa, ta ki miğferi başından fırlayana kadar. Seksen saç lülesi sarkıvermiş başından.

Zamanının bütün kızlarından daha alımlı, ışıldayan ay kadar güzel bir kız olduğunu görünce onu geri eyerine oturtmuş.

Kız şöyle demiş ona. "Sen kimsin meçhul binici? Onca yiğitle, onca adamla yeterince dövüştüm, senden başka kimse yenemedi beni!"

"Böyle bir şey mümkün olabilir mi?" diye karşılık vermiş kralın oğlu şaşkınlık içinde. "Memeli, kadın karınlı bir kız, savaşçıların karşısına dikilsin?"

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

yirmibirinci gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

-Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

-Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Savaşçının kadın olduğunu anlayan kralın oğlu adı sorulunca şöyle cevap vermiş: "Adım Zâfir bin Lâhik, Çiçekler Ülkesi'nin ve çiçek kentlerinin efendisiyim."

"Sevinmelisin" demiş kız. "Allah sana atlar ve fazlasıyla para bağışlamış!" Böyle diyerek onu elinden tutup şatoya götürmüş. "Senin cesur bir kahraman olduğunu biliyordum."

"Nasıl oluyor da bu şatoda tek başına yaşıyorsun?"

"Babam yiğit bir savaşçıydı, ama oğlu yoktu" diye açıklamış kız. "Ben doğunca bana erkek adı vermiş: es-Suveyd, 'Siyah Saçlı Ufaklık' demek. Bana at binmeyi, gece iz sürmeyi öğretti, ayrıca ok atıp mızrak kullanmayı da. Bütün bunları öğrenince tam bir mucizeye dönüştüm. Babam ölünce hükmetme yetkisi bana geçti."

Sonra kız paraları, hazineleri göstermiş ve bütün bunları ona sunmuş.

Kralın oğlu şaşırmış, hayran kalmış kıza. Onu elde etmek istemiş ve karı olarak almış kendine. Onunla birleştiğinde kızın el değmemiş bakire olduğunu anlamış. Birkaç gün onunla kalmış.

Sonra ona şöyle demiş: "Buradan gitmek, ülkeme dönmek istiyorum."

"Ben de seninle geliyorum" diye kararını vermiş kız.

Yükte hafif, pahada ağır, alabildiği kadar para, hazine almış, şato için de bir vekil tayin edip kralın oğluyla birlikte yola çıkmış. Kralın oğlunun Kafayaran'la dövüştüğü Barbarlar Vadisi'ne gelene kadar bütün ülkeyi boydan boya geçmişler. Orada mola verip geceye kadar otlasın diye atları çayıra salmışlar. Kralın oğlu kızla birlikte yatıp uyumuş, güneş yüzünde sıcak sıcak ışıyana kadar da uyanmamış. Gözünü açınca kızı aramış ama bulamamış. Hiçbir iz bırakmadan kaybolmuş kız. Her iki at da öldürülmüş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

yirmiikinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Kralın oğlu kızı bulamayınca yüreği çarparak yerinden fırlamış, atına binmiş ve susuz kalmış otlak hayvanı gibi atı gelişigüzel çöle sürmüş. "Allahın dediği olur!" diye iç geçirmiş. "Belli ki, hiçbir felaket başa gelebilecek daha büyük bir felaket kadar olamaz."

Yaklaşık bir mil kadar bir vadi boyunca at sürdükten sonra keçi ve koyun sürüsü güden bir çobana rastlamış. Çobana şöyle demiş:

"Bu vadide oturan kimse var mı, biliyor musun?"

"Hayır, burada bizden başka kimse oturmuyor" diye yanıtlamış çoban.

"Peki, siz kimsiniz?" diye öğrenmek istemiş kralın oğlu.

"Babam yaşlı bir şeyhtir" demiş çoban, "biz oturuyoruz bu vadide. Eskiden burası Kafayaran denen bir savaşçınındı. Ama Allah cinlerin soyundan bir ifrit gönderdi, o da savaşçıyı öldürdü ve bu vadi ondan kurtulmuş oldu."

"Bu yörede bildiğin herhangi bir yapı var mı?" diye sormaya devam etmiş kralın oğlu.

"Hayır" diye yanıtlamış çoban, "ama daha ileride bir yapı biliyorum. 'Işın Saray' diye bilinen bir saraydır. Buradan elli mil uzaktadır. Sarayın kırk millik

çevresi büyülü bir güç tarafından korunur. Eğer bunu bilmeyen biri o sınırı aşarsa güneş üzerine gelir gelmez yakar onu. Bu yüzden kimse yaklaşamaz oraya, girişini de kimse bilmez. Bir savaşçı oturur orada, 'Kan Rengi' olarak adlandırılan Hidâb ed-Dimâ'nın oğullarından biridir."

Anlatılır ki:

Kralın oğlu birkaç gün çölde at sürmüş. Birden bir kız çıkmış ortaya. O da at sürüyor, bir yandan da başındaki tozları silkeliyormuş. "Beni izle" demiş, "bulutlara asılı yüksek bir dağa gel benimle!"

Böyle diyerek onu bir mağaraya götürmüş. Orada attan inmiş, kralın oğlu da inmiş. Kız iki atı da alıp mağarada bir köşeye saklamış. Sonra onun elini tutmuş. Yerin altında bir mağarada el ele tutuşup gözden kaybolmuşlar. Oradan, ortasında küçük bir göl olan geniş bir düzlüğe çıkılıyormuş. Gölde küçük bir kayık varmış. Kız kayığa binmiş, kralın oğlu da onunla birlikte. Kız onu tarife sığmaz bir saraya götürmüş.

Saraya yaklaştıklarında kralın oğlu kıza dönerek, "Adın ne?" diye sormuş.

"Adım Şems ez-Ziya, 'Işık Güneşi' demek" diye yanıtlamış kız, "ben Hidâb ed-Dimâ'nın kızıyım. Bu saray 'Işın Saray' diye bilinir. Kırk millik çevresi büyülü güçler tarafından korunur. Sarayın tümü kristalden yapılmıştır. Bilmeyen biri oraya gelirse, kristalin yaydığı parlak ışın yüzünden güneş üzerine gelir gelmez yakar o kişiyi. Cinler bu sarayı Şeytan'ın oğlu Sahr için kurdu."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

yirmiüçüncü gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Saraya yaklaşınca kız kralın oğlunun elini tutup saraydan içeri sokmuş. Onu kırk mermer sütun üzerinde duran, türlü türlü benekli brokarla kaplı bir odaya götürmüş. Sonra kızlardan birini yanına çağırmış. "Vadide yakaladığımız es-Suveyda bint Âmir ile kızlarını getir bana!" diye buyurmuş.

Biraz sonra Siyah Saçlı önüne gelmiş. En güzel giysileri içindeymiş, kızları da öyle. Hepsi kralın oğlunu selamlayıp sağ salim geldiği için kutlamışlar.

Oğlan bütün bir ay onların yanında kalmış, en leziz yemeklerden, içkilerden yemiş, içmiş, doymuş.

Hidâb ed-Dimâ'nın kızı ise babasının yanına gidip onu öldürmüş ve sarayın hâkimiyetini kralın oğluna devretmiş. Kabilelerin uyruğunu onun emrine vermiş, paralar ve mal mülk dağıtmış. O da Hidâb ed-Dimâ'nın ülkesine ve o müthiş ordusuna hükmetmiş.

Daha sonra kardeşinin ülkesine gelmiş. Kardeşi onu karşılamış, büyük bir şölen hazırlatmış. İnek, deve, keçi ve koyunlar kesilmiş, dereler gibi şarap akmış. Ülkesinde kardeşi için çadırlı ordugâh kurdurmuş ve onunla barış yapmış.

Aralarına nifak sokanın kendi annesi olduğunu ama bu arada onun öldüğünü anlatmış. Zâfir birkaç gün onunla kalmış, sonra kızlarıyla sarayına dönmüş.

Sonunda Suveyd'in sarayına elçiler gönderip orada bulunan bütün paraları ve hazineleri getirtmiş. Kaçınılmaz son ulaşana kadar kızla birlikte memnun mesut yaşamış, en lezzetli yemeklerden, içeceklerden yiyip içip doymuş.

vezir ile oğlunun hikâyesi

-İddia ederler ki, ey Padişahım, diye devam etmiş Şehrazat anlatmaya, Harun er-Reşit Bermekîler'i tutukladığında içlerinden yaşlı bir vezir oğluyla birlikte kaçmayı başarmış.

Vezirin adı Abdullah, oğlunun adı da Muhammed bin Abdullah imiş.

Vezir Basra'ya gelmiş ve oradan Hindistan'a gitmek üzere bir gemiye binmiş. Yirmi gün açık denizde yol aldıktan sonra denizin ortasında yükselen bir dağa yaklaşmışlar. İkisi de çaresizlik içindeymiş, çünkü içecek suları tükenmiş. Bu dağa çıkıp bütün gün, gece karanlığı üstlerine çökene kadar dolaşmışlar.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

yirmidördüncü gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Gecenin karanlığı üzerlerine çökünce vezir gemiye dönmüş. Vezir ile oğlu diğer yolcularla birlikte gemiye binip uygun bir rüzgârda yelken açıp yollarına devam etmişler. Tam yol giderlerken aniden denizin üstünde korkunç bir ulumanın yayıldığını duymuşlar. Başlarını kaldırıp bir de bakmışlar ki, ne görsünler? Bir deniz canavarı başını sudan çıkarmış, bir dizi adamı kapmış. Gemide herkes kaçışıp haykırmaya başlamış. Neredeyse sabah olana kadar dua edip yakarmışlar. Deniz korkunç bir şekilde kabarıp üzerlerine inmiş ve gemileri parçalanmış. Vezirin oğlu bir tahta parçasına tutunup kendini kurtarmış. Dalgalar onu yükseklere çıkarıp sonra derinlere fırlatmış. Gün ağardığında oğlan engin denizin ortasında tek başınaymış, sular onu tenha bir adaya atmış. Genç adam kıyıya çıkmış ve yiyecek bir şeyler aramaya başlamış. Ağaçlar, meyveler bulmuş adada. Meyveleri koparıp yemek için yaklaştığında ağaçların altında pınarlar görmüş. Sudan içmiş. Meyvelikler arasından geçmiş ve derin, büyük bir kuyuya rastlamış. Sonra gemiden karaya vuran herhangi bir şey var mı diye yeniden deniz kıyısına dönmüş. Bulduğu bir giysi parçasını üzerine geçirmiş ve bir gün bir gece boyunca ağaçların altında kalmış.

Ertesi sabah güneş doğduğunda, denizde bir sandalın belirdiğini görmüş. On kadar adam varmış içinde ve adaya doğru dümen tutuyorlarmış. Vezirin oğlu bunu görünce hemen saklanmış, onları gözetlemiş. Elleri arkadan bağlı yaşlı bir adamla birlikte sandaldan karaya çıktıklarını görmüş. Yaşlı adamın vücudu demir zincirle bağlıymış. Yaşlı adamı sandaldan çekip çıkarmışlar, kaldırıp başları üstünde kuyuya kadar taşımışlar ve yaşlı adamı kuyunun içine atmışlar. Sonra sandala dönüp yine denize açılmışlar.

Vezirin oğlu saklandığı yerden çıkıp kuyunun başına gitmiş. Kulak kabartmış. Derinden yaşlı adamın sızlanmalarını duymuş.

"Sen, aşağıdaki, hâlâ yaşıyor musun?" diye seslenmiş kuyuya.

"Evet" diye gelmiş yanıt. "Allah'ın yardıma gönderdiği insan, kimsin sen?"

"Bir kazazedeyim" diye karşılık vermiş vezirin oğlu. "Bu adada düştüm. Sana yapılanların hepsini gördüm."

"Çıkar beni buradan!" diye yalvarmış yaşlı adam. "Seni zengin bir adam yapıp bu adadan kurtarırım."

Genç adam onu çıkarmış, bağlarını çözmüş. Adada bulduğu yiyecek ve içecekten ona da vermiş.

Kuyunun dibinde çektiği sıkıntıları üstünden atmak için oturup dinlenmiş yaşlı adam.

Üç gün geçirmişler adada. Dördüncü gün yaşlı adam, adanın beyaz kuşlarla dolduğunu görmüş. "Sevin!" demiş genç adama dönerek. "Çünkü yarın erkenden bizi bu adadan kurtaracak birileri gelecek, inşallah."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

yirmibeşinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Yaşlı adamın bu dediğini duyunca, "Nereden biliyorsun?" diye sormuş genç adam.

"Kuşların davranışlarını bilirim" diye yanıtlamış yaşlı adam. "Kuşların adaya doluştuğunu görünce anladım: Onların ardından insanlar gelir."

Geçekten de ertesi sabah ada gemilerle, kayıklarla dolmuş. Onlar da yeni gelenlere başlarından geçenleri anlatmışlar. Genç adam onlara neden tam da bu adada karaya çıktıklarını sormuş.

"Rüzgâr bizi bu adaya attı" diye açıklamışlar.

Yalnızca birkaç gün kalmışlar orada, sonra gemilere binip denize açılmışlar, bir kente varana kadar yol almışlar.

Yaşlı adam genç adamı elinden tutmuş, onunla birlikte bir hana gitmiş. Orada çatı katında bir daire tutmuş. Yerleşir yerleşmez de bir mektup yazıp genç adamı görevlendirmiş: "Falan yere gidip mektubu filan kişiye ver."

Mektup adresine varıp da alıcı mektubu okuyunca sormuş: "Bu mektubu yazan nerede?"

"Kentte bulunuyor kendisi" diye yanıtlamış vezirin oğlu.

"Onu görmek istiyorum" demiş beriki. Oğlan onu yaşlı adama götürmüş.

Adam yaşlı adamı görünce boynuna sarılmış. Birbirlerini candan yürekten selamlamışlar.

"Sevgili Efendim, Sevgili Ustam" demiş diğer genç adam, "hayatta olduğunu tahmin edemezdim."

Yaşlı adam ona yiyecek, içecek getirmiş, o da getirilenlerden yemiş. Sonra uzun uzun sohbet etmişler.

"Yeni kralla nasıl oldu aran?" diye öğrenmek istemiş yaşlı adam.

"Uyruğuna zulmediyor" diye iç geçirmiş diğeri. "Yaratılıştan tutarsız, içten pazarlıklı ve kötü niyetli."

"Gidip bana bir gemi satın al" diye rica etmiş yaşlı adam.

"Elbette" demiş öbürü.

Yaşlı adam yine vezirin oğluyla yalnız kalmış. "Muhammed" demiş ona, "çarşıya gidip bana birkaç ratl kırmızı bakır al."

Genç adam çarşıya gidip yaşlı adamın istediklerini alıp getirmiş.

"Şimdi bana odunkömürü getir" demiş yaşlı adam, o da getirmiş.

Yaşlı adam kömürü bakırın üzerinde korlaşana kadar yakmış. Sonra bir toz çıkarıp üzerine serpmiş ve bakır altına dönüşmüş.

O sırada diğer genç adam gelip, "Halloldu o iş, senin için bir gemi satın aldım" demiş.

Yaşlı adam ona altını vermiş, o da ayrılmış oradan. Bir süre görünmemiş, döndüğünde yaşlı adam ona birkaç gümüş para vermiş.

"Yolluk ve başkaca ihtiyacımız olan şeyleri al" diye buyurmuş.

O da yolluk ve burada sayması çok uzun sürecek donanım gereçleri ve gemi tayfası olarak köle almış. Sonra dönüp alışverişle ilgili rapor vermiş.

Yaşlı adam vezirin oğlunu elinden tutup gemiye götürmüş. Binmişler gemiye. Diğer genç adam onlarla vedalaştıktan sonra ayrılmış oradan.

O zaman yaşlı adam vezirin oğluna dönmüş. "Sabırlı olursan" demiş, "şimdiye kadar olduğun gibi, hiçbir hediyeye ihtiyaç duymayan O, sana birçok iyi şey armağan edecektir."

Yelken basıp engin denize açılmışlar.

Kentten uzaklaşınca yaşlı adam yine vezirin oğluna dönerek, "Oğlum" demiş, "sen benim hikâyemi biliyor musun?"

"Hayır, Sevgili Amcacığım" diye yanıtlamış oğlan.

"Ben bir zamanlar bu kentin kralıydım" diye anlatmış yaşlı adam. "Ama sonra senin de gördüğün şeyler geldi başıma, çok eziyet ettiler bana. O delikanlı bir

zamanlar benim en yakın dostumdu. Ben yaşlı bir adamım. Şimdi, bana yaptığın bütün iyilikler için seni ödüllendirmek istiyorum."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

yirmialtıncı gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, Efedimiz, diye karşılık vermiş Şehrazat ve anlatmaya devam etmiş:

Açık denizde yirmi gün yol almışlar. Yirminci gün bir putun göğe yükselen büyük heykeline yaklaşmışlar.

"Karanlıklar Denizi'ne girdiğinde Zülkarneyn'in burada yaptırdığı yedi putun ilkidir bu" diye açıklamış yaşlı adam genç adama.

Peş peşe putları geçmişler ve sonuncu puta vardıklarında birden ilerideki görüntünün anakaradan çok uzağında bir ada olduğunu fark etmişler. Yanaşıp demir attıktan sonra gemiden çıkmışlar. Yaşlı adam putlardan birine doğru gitmiş. En tepede, elinde mızrak tutan ve değirmen taşı gibi dönen bir tılsım keşfetmiş.

Onlar yaklaşır yaklaşmaz tılsım durmuş, mızrağı fırlatmak için gerilmiş.

O sırada ayaklarının altında yer sarsılmış ve bir çığlık duymuşlar.

Yaşlı adamla genç adam geri çekilmişler. Sonra yaşlı adam putun çevresinden dolanarak öbür yandan yaklaşmış. Orada çok sağlam bir kapı bulmuş. Açıp içeri girmiş ve üç anahtarla dışarı çıkmış.

Genç adamın elinden tutarak gemiye gitmiş ve tayfalara orada beklemeleri ve ikisinden biri geri dönmeden yelken açmamaları talimatını vermiş. Yaşlı adamla genç adam yeniden karaya çıkmışlar. Öğle zamanı yaklaşana kadar

dolaşmışlar. Sonunda, bugüne kadar gördüklerinin hepsinden daha güzel muazzam bir saray görmüşler. Yeni yapılmış ve demir temeller üzerine kurulmuş. Amâlikler ve Bizanslı komutanlar yapmış bu sarayı.

Biraz daha yaklaşınca, sarayın bir nehir tarafından kuşatıldığını ve nehrin içindeki suyun bir değirmen taşı gibi girdaplar çizerek döndüğünü fark etmişler. Nehrin içinde, kıyıya yakın altı mızrak saplıymış.

"Nasıl gireceğiz bu saraya?" diye sormuş vezirin oğlu.

"Bunu ancak hile tekniğiyle başaracağız" demiş yaşlı adam.

Genç adam saraya doğru birkaç adım atınca birden korkunç bir çığlık duymuş. "Ne çığlığıydı bu böyle?" diye sormuş.

"Çığlık saray kapısını bekleyen kartallardan geliyor" diye açıklamış yaşlı adam. "Bu saray zaten 'Kartallar Sarayı' diye bilinir."

Yaşlı adam saray kapısına yandan yaklaşmış ve orada, yere bir arşın derinliğinde bir çukur kazmış.

Çukurun dibinde, üstünde büyük bir kol bulunan mermer bir levha ortaya çıkmış. Kolu çevirmiş. Kol, insanın iliklerini titreten bir gıcırtı çıkarmış.

"Etrafa dikkatli bak, evladım" diye tembihlemiş yaşlı adam. "Dikkatini çeken bir şey olursa hemen söyle bana!"

Akan suyun hızı yavaşlayıp tamamen durana kadar kolu çevirmeğe devam etmiş. Ama o da ne öyle? Suyun altında pirinçten bir köprü çıkmış ortaya, yükselmiş. Ve bu sayede şimdi suyun üstünde sağlam yapılı bir köprü bulunuyormuş. Oğlan bunu yaşlı adama söylemiş. O zaman kolu bırakıp köprüye yönelmiş yaşlı adam, birlikte köprüyü geçmişler.

Sarayın kapısına gelmişler. Orada şöyle bir yazıt bulmuşlar:

Bu saraya kimse gelmez, hayatını sokmaz tehlikeye.
Bilinci gider, kör olur o gün kim girerse buraya.

Bu yüzden ver tüm korkularını ve hayatını
Onun, O talihi değiştirenin ellerine.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

yirmiyedinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Yaşlı adam sarayın kapısına yaklaşmış, itip açmış ve içeri girmiş, genç adam da peşinden. Şimdi, ikisi de harikulade, yüksek, insanın soluğunu kesecek bir sarayda bulunuyorlarmış. Temeli sert kayaçtanmış; kemer düzeninde tonozlar varmış ve bunlar kızıl balçık derzlerle, yontulmuş mermer karolardan mozaiklerle bezeliymiş. Kapılar ve bölme duvarlar ustalıklı sanat eserleriymiş. Sarayda hamamlar ve dalga düzeneği olan yüzme havuzları varmış. Şahane koridorlar, salonlar açılıyormuş önlerinde, renkli mermerden kemerler parlıyormuş etrafta. Meyve ve çiçek bahçeleri, çevresinde tılsımlar ve hareketli düzenekler bulunan ağzına kadar suyla dolu sarnıçlar varmış. Sarayın mekânları yüksek tavanlıymış, kapıları sandal ağacından, zemini benekli brokardanmış. Odalarda yatak büyüklüğünde abanoz ağacından tahtlar bulunuyormuş. Yatakların üzerinde, inci ve değerli taşlardan yapılmış perdelerin indiği, sandal ağacından kubbeli sayvanlar kuruluymuş. Bütün bunlar, artık geçmiş zamanın, ters dönen talihin sillesinin izlerini açıkça belli ediyormuş.

Yaşlı adam bu odalardan birine yönelmiş, içeri girmiş. İnciler, yakutlar varmış odada. Ama tahtlarda, her görenin canlı sandığı ölüler oturuyormuş. Yaşlı adam

ile delikanlı, altın direkler üzerinde duran bir odaya girmişler. Tahtın sağında bir aslan, solunda da bir ejderha heykeli bulunuyormuş. Tahtta ise yaşlı bir adam oturuyormuş. Başının üzerindeki altın harflerle yazılı zümrüt levhada şunlar okunuyormuş:

Ben Nafîl bin Âmir el Hamdâni bin Curhum bin Abdülfadıl bin Şems bin Vâ'il bin Himyar bin Ya'rub bin Kahtân ki, o da Hûd Peygamber'in oğludur. Beş yüz yıl yaşadım, meyvelikler, ağaçlar diktim. Bu dünya gözümü kamaştırdı, kör etti ve Kadir-i Mutlak'ın yargısı buldu beni. Sizler, görmek için gözleri olan sizler, ders alın bundan! Kim beni burada gördüyse, bu dünyanın gözünü kamaştırmasına artık bırakmasın kendini!

Yaşlı adam altın ve gümüş sütunlar üzerine yapılmış başka bir odaya girmiş. Birçok yatak-taht varmış içeride. İhtiyar bir adam tahtlardan birinin üstünde, öne doğru çömelmiş. Önündeki rahlede bir kitap varmış ve ihtiyar sanki o kitabı okuyor gibiymiş. İhtiyar adamın başında inci, yakut ve zümrütle süslü bir taç varmış. Alnına, iki gözünün ortasına ise bütün odayı aydınlatan tek bir yakut iliştirilmiş.

"Olduğun yerde kal ve bekle" demiş yaşlı adam delikanlıya. "Yakutu onun alnından almak istiyorum!"

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

yirmisekizinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Yaşlı adam onun alnından (yani daha önce sözü geçen ihtiyarın alnından) yakutu almak için tahta doğru gidince önünde beş basamak görmüş. İlk basamağa çıkmış.

O zaman tahttaki ihtiyar doğrulmuş, şimdi yaşlı adamın önünde mum gibi dimdik oturuyormuş. Yaşlı adam ikinci basamağa çıkınca ihtiyar kitabı kapatmış. Yaşlı adam üçüncü basamağa basar basmaz, ihtiyar elini uzatıp bir yay almış ve sol eline geçirmiş. Yaşlı adam dördüncü basamağa çıkmış. O zaman ihtiyar bir ok alıp yaya yerleştirmiş. Yaşlı adam beşinci basamağa çıkınca yay titreşmeye başlamış ve ihtiyar adamın ayakları hareket etmiş. Yaşlı adam geri çekilmiş. Kısa bir süre sonra bacakları titreye titreye tekrar yaklaşmış. Ama tahtta oturan ihtiyar doğrulmuş, yayı yaşlı adama doğru çevirmiş ve ok delip geçmiş onu. Basamaklara cansız düşmüş yaşlı adam.

Genç adam bunu görünce kendi canından korkmaya başlamış. Ne olduğunu görmek için yaşlı adama yaklaşmış. O sırada tahtın altından bir aslan sürünerek çıkıp saldırmış. O anda genç adam düşüp bayılmış.

Kendine gelince hemen ayağa fırlayıp *Kuran* okumaya başlamış. O bunu yaparken şu beyitleri okuyan bir ses duymuş:

Şunu bilesin yabancı! Eğer okumasaydın
Kuran'ı sesli, asla ayakta kalamazdın.

Çünkü silahlarıyla her cengâveri öldüren
Cin kızlarının hükmettiği bir ülkedesin.

Akıllı bir adam uyar sana vereceğim öğüde,
Yaşadığı sürece iyi ve kötü günlerinde:

Hoşnut ol hayatın sana verdiği mutluluktan.
Budur söyleyeceğim, hemen kaç git buradan!

Anlatılır ki:

Oğlan sesi duyunca, yakut, inci, yükte hafif pahada ağır ne varsa alıp gemiye koşmuş, hazineleri yüklemiş. Sonra sarayın kapısını sıkıca kilitlemiş, çukurun olduğu yere gidip kolu çevirmiş. Köprü harekete geçip eski halini almış. Son olarak da anahtarları put heykele geri bırakmış. Sonra gemiye binip denize açılmış, ta ki Basra'ya ulaşana dek. Orada gemiden inmiş, paralarını dağıtmış, köleleri azat etmiş, en leziz yemeklerden, içeceklerden yiyip içip doymuş ve bundan böyle kaçınılmaz son ona da ulaşana kadar memnun mesut yaşamış.

süleyman bin abdülmelik bin marvân'ın hikâyesi

-İddia ederler ki, ey Padişahım, diye anlatmaya devam etmiş Şehrazat, Halife Abdülmelik'in oğlu Süleyman daha yedi yaşındayken bilge sözler, şiirler söylermiş, akla gelebilecek her bilgeliği dile getirirmiş. Aynı zamanda ata binmeyi, karanlıkta iz sürmeyi, mızrak ve kılıç kullanmayı, kendisiyle eşit düzeydeki rakipleriyle teke tek dövüşmeyi öğrenmiş. Hatta aslan avına gider, aslan ve başkaca yaban hayvanları avlarmış. Kısacası, gerçek bir mucize haline gelmiş. On altı yaşına bastığında, kollarını açınca büyük bir kulaç oluyormuş; kolu da güçlenmiş. Bütün bunların yanı sıra Allah'ın en güzel yaratığı sayılırmış.

Babası ona bakıp şöyle demiş: "Sevgili oğlum, ne dilersin benden?"

"İçinden ırmaklar akıttırdığın, meyve ağaçları diktirttiğin bir saray yaptırmanı dilerim bana" diye karşılık vermiş oğlu.

"Tabii, oğlum, elbette" diyerek isteğini kabul etmiş babası.

Bütün yapı ustalarını, marangozları, sanatkârları toplamış. Onlar da insanın gözünün daha güzelini hiç görmediği bir saray yapmışlar ona.

Sarayın yapımı tamamlanıp da baba oğul mermerin parlak beyazlığına hayran kalmışlarken birden havada iki karga belirmiş. Kargalar birbirleriyle dövüşüyorlarmış, sonunda ikisi de cansız halde sarayın avlusuna düşmüşler ve kanları beyaz mermere akmış.

O zaman Süleyman kendi kendine şöyle demiş: "Acaba Allah, vücudu şu mermer kadar beyaz, saçları şu iki karga kadar siyah ve yanakları onların kanları kadar kırmızı, muhteşem güzellikte bir kız yaratmış mıdır?" Bu düşünce onun gönlünde yer etmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

yirmidokuzuncu gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Süleyman bin Abdülmelik vezirlerini toplamış ve durumu onlara anlatmış.

"Böyle bir kızı ancak Ebulhâzım bulabilir" demişler.

O zaman Ebulhâzım'ı çağırtmış. Yanına gelince Süleyman ona isteğini açıklamış.

"Saygıdeğer Hükümdarım" demiş Ebulhâzım, "bu özellikleri olan bir kız tanıyorum. Kalkanlar Ülkesi ile Kayıklar Ülkesi'nin hükümdarı Namarîk bin Gâlip adında bir kralın kızıdır. Kızın adı Kamer ez-Azrâr, 'Kürelerin Ayı' anlamına gelir. Şimdiye kadar insanlardan gizli tutuldu. Gerçekten de tüm yeryüzündeki en uygun kız olabilirdi, ancak gökyüzü ondan daha yakındır size."

"Nedenmiş o?" diye bilmek istemiş Süleyman.

"Kalın bir peçenin arkasına saklanır, dik kafalı ve inatçıdır" diye yanıtlamış Ebulhâzım. "Ayrıca babası gururlu bir kraldır. Onun tek bir savaş çağrısıyla yüz bin kılıçlı yiğit at biner. Kızının hayatıyla ilgili kararı tamamen ona bırakıtı. Kız ise, teke tek dövüşte kendisini yenecek erkekle evlenecek sadece. Ve eğer canı istemezse, yenilmiş olsa bile, o erkekle de evlenmeyecek."

"Onunla nasıl karşılaşabilirim?" diye sormuş Süleyman.

"Sanırım en iyisi, babasına bir hediye göndermek olur" demiş Ebulhâzım. "Eğer hediyeyi kabul ederse, Allah'tan hayırlı olmasını dileyebilirsiniz."

"Peki, hediyeyle birlikte kimi elçi olarak göndermeliyim?"

"Ebu Abdullah el-Battal'ı gönderin. Hem en cesur, hem de her konuda en iyi konuşabilen kişi odur."

Bu arada Süleyman bin Abdülmelik'in yüreğine düşen ateşi yedi deniz söndüremezmiş.

Hemen Ebu Abdullah el-Battal'ı çağırtmış, ona ne yapmak istediğini açıklamış.

"Dinliyorum ve itaat ediyorum" olmuş Ebu Abdullah el-Battal'ın cevabı.

Süleyman ona safkan bir at vermiş. Sonra kızın babasına, onunla aile bağı kurma dileğini belirten bir mektup yazmış.

Sonunda elçi ekibini yola çıkarmak üzere hazırlamış. Hediye olarak gönderdiği inci, yakut, zümrüt ve türlü hazineleri vermiş ve onlara eşlik etmeleri için de bin soylu atlı, bin köle ve bin acemi Hıristiyan askeri görevlendirmiş. Hepsi brokardan giysiler giymiş. Hepsi silahlı ve deri kalkanlıymış.

Hediyeler hazır olunca adamlarıyla dışarı çıkmış. Abdullah el-Battal'a son talimatlarını verip vedalaşmış. Beriki yola koyulmuş, Küreler Ülkesi'ne varana kadar ülkeyi boydan boya geçmiş. Kral Namarîk onun gelişini duymuş ve onuruna görkemli bir geçit töreni düzenlemiş. Oraya vardığında Abdullah el-Battal'ı selamlayarak nereden geldiğini sormuş.

"Güçlülerin ayaklarına kapandığı, güçsüzlerin korku duyduğu Halife Abdülmelik bin Marvân ve oğlu Süleyman'ın elçisi olarak geldim" diye bildirmiş o da.

O zaman öfkelenmiş Namarîk. "Sen beni Abdülmelik bin Marvân'la mı tehdit ediyorsun?" diye galeyana gelmiş. "Soylu kişilerin yemin ettiği her şey üzerine yemin ederim: Elçileri öldürmekten ötürü diğer krallar tarafından suçlanmayacağımı bilsem, ilkin seninle başlardım, başkasıyla değil! Git, dön efendinin yanına" diye sürdürmüş "ve ona önümüzdeki yıl on bin kır atın üzerinde on bin biniciyle ve on bin kula atın üzerinde on bin biniciyle ve on bin al donun üzerinde on bin biniciyle ve on bin doru atın üzerinde on bin biniciyle geleceğimi söyle. Öyle bir ordu kuracağım ki, öncüler onun ülkesine vardığında artçılar hâlâ burada, yanımda olacaklar. Halife bin Marvân'ı kendi ellerimle öldüreceğim. Ülkesini harabeye çevirecek ve Şam kentini yakıp kül

edeceğim, öyle ki, kervanlar oradan geçerken insanlar birbirlerine, 'Bir zamanlar burada Şam diye bir kent vardı!' diyecekler."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

otuzuncu gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Kral bu sözlerle mektubu Abdullah el-Battal'a geri vermiş. Bu arada haber kıza ulaşmış. Kız Abdullah el-Battal'ın ardından birkaç bin zırhlı atlı göndermiş ve onlara el-Battal'ı ölü veya diri kendisine getirmelerini emretmiş. Abdullah el-Battal peşlerinden gelen atlıların onların izini sürdüğünü görünce yoldan ayrılmış (çünkü oradaki yolları çok iyi biliyormuş) ve gözden kaybolmuş. İzini bulamamışlar. Şam kentine varana kadar çöllerden, tenha yerlerden geçerek güçlükle yoluna devam etmiş.

O gün Süleyman sarayının en üst dairesinde oturmuş, yola bakıyormuş. Birden hızla saraya yaklaşan Abdullah el-Battal'ın seslendiğini duymuş. "Medet, ey Hükümdarım!"

Onu içeri almalarını buyurmuş. El-Battal içeri girince selam verip yaşadıklarını bildirmiş.

Süleyman da hemen babasına gidip her şeyi anlatmış.

"Senin için ne yapmamı istersin?" diye sormuş babası.

"Namarîk'e karşı sefere çıkmak istiyorum" diye kararını vermiş Süleyman, "ordusu Rabîa ve Mudar kabileleri kadar kalabalık da olsa!"

Babası kırk bin kişilik bir ordu vermiş, ordunun başına da üç oğlunu, Süleyman, el-Velîd ve Mesleme'yi komutan yapmış. Abdülmelik onlarla vedalaştık-

tan sonra sefere çıkmışlar. Ülkeyi boydan boya geçip, taşlı topraklı tepeleri, bayırları, kumulları, vadileri, dağları aşmışlar. Böyle üç gün yol almışlar. Dördüncü gün önlerine bir antilop fırlamış. Süleyman bin Abdülmelik hayvanı avlamak için peşine düşmüş. Yetişemeyince birliğine geri dönmek istemiş, ama bulamamış. O böyle şaşkın dolaşırken birden uzakta bir şeyin parladığını görmüş. Oraya doğru gitmiş. Bir de bakmış ki, suyu bol bir ırmak. Yamaçlarından da mis gibi bir koku yayılıyormuş.

Süleyman atını vadiye sürmüş, zaten güneş de çok fazla yakmaya başlamış. Orada üzerine kuşların konduğu ağaçlar görmüş. Canı su çekmiş. İnip atını iyice bağlamış ve başlamış ırmakta yıkanmaya. Boyuna su çarpıyormuş üstüne. Birden bir gürültü duymuş. Hemen giysilerini üzerine geçirmiş, eyerine oturup yerleşmiş ve kulak kabartmış. Bir de ne görsün? Güçlü pençeleri, keskin dişleriyle nicedir aç kalmış bir aslan! Süleyman bin Abdülmelik aslanı görünce yerinde duramamış, bir savaş narası atarak saldırmış. Aslan korkunç bir öfkeye kapılarak Süleyman'ın üzerine atılmış. Ama Süleyman kenara çekilip saldırıyı savuşturmuş, sonra hemen aslanın üstüne fırlayıp bir hamlede kafasını kesmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

otuzbirinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Süleyman aslanı öldürdükten sonra orada bırakmış, ırmaktan yukarı doğru vadi boyunca at sürmüş. Birden vadinin orta yerinde beyaz ipekten, büyük, yuvarlak bir çadır fark etmiş. Çadırın önünde yere mızraklar saplıymış, bir de keskin bir kılıç asılıymış. Atını oraya doğru sürmüş.

"Siz çadırdakiler, selam olsun sizlere!" diye seslenmiş. Ama kimse yanıtlamamış. Orada öyle durup beklerken çadırın içinden bir ses işitmiş.

Atından inmiş. Kılıcının kabzasını sıkıca kavrayarak çadırın örtüsünü açmış, içeri girmiş. Çadırın ortasında yeni doğan ay ya da otladığı taze çimenin özgürce tadını çıkaran vahşi bir ceylan kadar güzel bir kız görmüş. Kız çadır direğine saçlarından bağlıymış.

"Nasıl bir durumda görüyorum seni böyle?" demiş kıza. "Bu gaddarlığı kim yaptı sana?"

Şöyle yanıtlamış kız: "Ağlayıcı kadınlar sana ağıt yakıp, dostların, akrabaların yasını tutmadan güvenli bir yere git, kurtar hayatını!"

"Kim yapabilir bana böyle bir şeyi?" diye öğrenmek istemiş Süleyman.

"Isınmak için bile ateşinin yanına oturmamanın daha iyi olacağı, komşu olunmaması gereken bir savaşçı."

"Adı nedir?" diye sormuş Süleyman.

"Mudil el-Akrân. 'Rakibini Aşağılayan' anlamına gelir" demiş kız. "Bir de 'Her Şeyi Ayağıyla Ezen' anlamına gelen Davvâs adında zenci bir kölesi vardır. Bu köle şimdi ava gitti."

"Peki, kızım, senin adın ne?" diye sormaya devam etmiş Süleyman.

"Benim adım Leyla, Bâsit el-Livâ'nın kızıyım; onun adı 'Sancak Açan' demektir, Yıldız Sarayı'nın ve Binici Vadisi'nin hâkimidir. Ben bir grup kızla gezintideydim, bu savaşçı yakalayıp buraya sürükledi beni. Bekaretimi bozmak istedi ama direndim. O da bana işte bu gördüğünü yaptı."

Anlatılanları dinledikten sonra Süleyman kızı çözmüş ve "Demiri ancak demir keser!" demiş.

Sonra çadırdan dışarı çıkmış. Bu sırada uzaktan bir gök gürlemesi duymuş. Gürlemenin geldiği yöne bakmış ki, ne görsün? Göğe sütun gibi yükselen bir toz bulutu ve bu toz bulutunun altından ortaya çıkan yüksek bir palmiye gövdesi ya da yeni filiz vermiş bir fidana benzer zenci köleymiş bu. Şişkin kalın dudakları gevşemiş, sarkıyormuş; gözlerinden şimşekler çakıyor, gözbebekleri ateşten bir bilye, burun delikleri yeraltı mağaraları gibiymiş. Yedeğinde çektiği devenin sırtında avladığı hayvanlar varmış: Tavşanlar, yabaneşekleri ve ceylanlar.

Köle, Süleyman bin Abdülmelik'i kızın yanında görünce hızlanmış. Dişi devenin burnuna bağlı ipi bırakıp yanında taşıdığı kalın demir sopayı kavramış ve öyle bir savaş narası atmış ki, yer sarsılmış, ağaçlar titremiş. Demir sopayla Süleyman'a saldırmış. Ama Süleyman onun saldırısını savuşturmuş. Ağaçlar altındaki köle, hiddetinden, alev alan odunlar gibiymiş. Bir süre dövüşmüşler.

Ama o da ne öyle? Köle ile Süleyman teke tek dövüşe dalmışlarken, ürkünç bir dağa ya da kabaran denize benzer bir süvari çıkmış ağaçların arasından. Süleyman onu görünce kendini tutamamış. Bir vuruşta kalem ucu keser gibi kölenin kafasını kesmiş, sonra da süvarinin üzerine atılmış. Bir süre dövüşmüşler. Sonunda Süleyman uygun bir fırsat yakalayıp bir dövüş oyunuyla süvariyi eyerinden çekip almış. Onu havaya kaldırıp bir sağa, bir sola savurmuş ve bir vuruşta kalem ucu keser gibi kafasını uçurmuş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

otuzikinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Süleyman süvariyi öldürdükten sonra atından inmiş. Çadırda ne varsa toparlayıp devenin sırtına yüklemiş. Sonra atına atlayıp, kızı da bindirmiş. Kızın babasının kalesi görünene kadar ülkeyi boydan boya geçmiş. Kale o kadar yüksek bir dağın tepesindeymiş ki, yerden kopuk, gökyüzünde bulutlara asılı gibi görünüyormuş. Amâlikler ve Bizanslı komutanlar yaptırmış burayı. Kalenin altın işlemeli demir kapıları varmış.

Kız önde, Komutan Süleyman arkada, ayakkabı bağcığı ya da karınca yolu gibi bir patikadan çıkmışlar yukarı. Onlar kaleye yaklaşınca Bâsit el-Livâ dışarı çıkmış. Üzüntüden saçları ağarmış. Üzerinde matem kıyafeti varmış.

"Neden seni böyle üzgün görüyorum?" demiş Süleyman.

"Her şeyin üstünde sevdiğim bir kızım vardı" diye iç geçirmiş beriki. "Birkaç gün önce kaçırıldı ve nerede olduğunu bilmiyorum."

"Görsen onu, tekrar tanır mısın?" diye sormuş Süleyman.

"Elbette!" diye yanıtlamış el-Livâ.

O zaman Süleyman'ın bir işareti üzerine kız peçesini indirmiş ve babasının kollarına atılmış. Neler olup bittiğini, bu komutanın onu nasıl kurtardığını anlatmış.

Bâsit el-Livâ, "Adın nedir, soylu binici?" diye sormuş Süleyman'a..

"Ben Abdülmelik bin Marvân'ın oğlu Süleyman'ım."

"Sus ve bu adı kullanma burada, yoksa ölürsün" diye terslemiş onu ihtiyar. "Şimdi hangi nedenle buraya geldiğini söyle bana!"

O zaman Süleyman bütün hikâyesini anlatmış.

"Onunla buluşman için bir hile düşüneceğim" diye söz vermiş yaşlı adam

"Nasıl yapacaksın bunu?" diye sormuş Süleyman.

"Casuslar Kral Namarîk'e gidip senin kırk bin askerle ona karşı yola çıktığını bildirmişler" demiş Bâsit el-Livâ. "Kral Namarîk bana haber göndererek seninle ilgili edindiğim her bilgiyi kendisine bildirmemi rica etti. İmdi, sen kızımı kurtardın ve ben de teselli buldum. Bu yüzden sana ancak iyilik edebilirim. Seni krala götüreceğim. Onun huzuruna çıktığında kim olduğunu soracaktır. O zaman sen, 'Adım Asad bin Âmir' diyeceksin."

"Anlaştık" diyerek razı olmuş Süleyman.

O gece Bâsit el-Livâ onu ağırlamış. Daha sonra atına binmiş, Süleyman da peşinden. Böylece kızın babası olan yaşlı adamın ülkesinde yola koyulmuşlar.

Sonunda kent görünmüş. Kâfuru kadar veya külçe gümüş ya da peçesini indirmiş gelin kadar beyazmış ve toprak uzun saplı çiçeklerle kaplıymış.

Kentin önündeyse son derece korunaklı, yüksek yapılı, insanın soluğunu kesen bir şato varmış. Ve sayısı bu şatonun çevresinde kabaran denizin dalgaları kadar çok olan bir ordu konuşlanmış. Orada ışıldayan miğferlerden ve güneş altında parlayan zırhlardan başka bir şey görülmüyormuş. Yüz binden fazla zırhlı atlı varmış. Ama içlerinden hiçbiri tek olan Allah'a şehadet etmiyormuş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

otuzüçüncü gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Yaşlı adam ile komutan şatonun kapısına yaklaştıkları anda kapı açılmış. Kapının önünde silahlı beş yüz köle duruyormuş. Cinlerin kötü ifritine benzeyen zenci bir köle onlara yol göstermiş. Elinde pirinç bir mızrak, omzunda ise demir bir sopa varmış. Azıdişlerini gıcırdattığı zaman gök gürlüyor sanılırmış. Gözlerini tehditkâr biçimde yuvarlaması da göz kamaştıran yıldırım gibiymiş! Kölenin arkasından yüz tane binek devesi geliyormuş ki, her birinin üzerinde bir kız oturuyormuş. Bu binek hayvanlarının arasında müthiş bir fil yürüyormuş. Filin üstünde pirinçten bir ayaklık, onun üzerinde de Kamer el-Azrâr için kurulmuş bir tahtırevan varmış. Etrafı ellerinde lavtalar, utlar, lirler ve parmaklarında da ziller olan kızlarla çevriliymiş.

Bu manzara karşısında şaşırmış Kral Süleyman. Kızlar parlak dolunaya benziyormuş.

Kızlar içeri girip de yerlerine oturduktan sonra Kral Namarîk yaşlı adamı çağırtmış. O da Süleyman'ı elinden tutmuş, birlikte kralın huzuruna çıkıp selamlamışlar.

Kral, el-Livâ'ya, "Süleyman bin Abdülmelik'ten yeni haberler var mı?" diye sorunca yaşlı adam şöyle yanıtlamış: "Buradaki genç adam bu konuda benden daha bilgilidir."

"Senin neyin olur?" diye sormuş kral.

"Babamın ailesindendir, amcamın oğlu" diye yanıtlamış.

"Adı nedir?" diye sorunca da, "Asad bin Âmir" demiş ihtiyar.

O zaman kral, Süleyman bin Abdülmelik'e dönüp sormuş: "Süleyman bin Abdülmelik'i en son nerede gördün?"

"Onu Kalkanlar Vadisi'nde bırakmıştım. Aarkasında toz bulutu bırakan müthiş bir orduyla sizin ülkenize doğru yol almaktaydı!"

Kral yaşlı adama oturmasını söylemiş ve yiyecek içecek getirtip ikisinin önüne koydurtmuş.

İhtiyar kısa bir süre için dışarı çıktığı sırada, aniden ortaya çıkan bir savaşçı Süleyman'ı yakalayıp, "Sen nasıl olur da krala yalan söylersin? Süleyman bin Abdülmelik sensin!" diye azarlamış.

Süleyman bunu duyunca telaşa kapılmış. Ne yapacağını bilememiş, verecek hiçbir cevap bulamamış.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

otuzdördüncü gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Savaşçı yüzünden peçesini indimiş, Abdullah el-Battal'mış bu.

"Nasıl buldun bakalım bunu?" demiş Süleyman'a. Sonra da, "Sen yaşlı adamla onun çadırına git" demiş.

Yaşlı adamın çadırı da beyaz ipektenmiş.

Genç adam çadıra girer girmez, kızın, Kamer el-Azrâr'ın bir habercisi gelmiş. Haberci Bâsit el-Livâ'ya dönerek, "Nerede senin amca oğlun?" diye sormuş.

"Yanımda" diye karşılık vermiş yaşlı adam.

"Efendim onu davet ediyor" diye bildirmiş haberci. "Ona, Süleyman bin Abdülmelik hakkında bilgi vermesini istiyor."

"Tabii" diye yanıtlamış yaşlı adam ve Süleyman'a dönerek, "Haberciyi takip et, Efendim" demiş.

Süleyman haberciyle beraber gitmiş.

İkisi de kızın huzuruna çıkmışlar. Süleyman kızı selamlamış.

Ama kız onun Süleyman olduğunu bilmiyormuş.

"Adın ne?" diye sormuş.

"Asad bin Âmir."

"Süleyman'ı gördün mü?"

"Evet."

"Tarif et bana onu" diye rica etmiş kız, "hem öyle açık seçik anlat ki, şurada, karşımdaymış gibi görebileyim."

"Şu şu özellikleri var" diye anlatmış Süleyman ve eklemiş: "Bana çok benzer, hatta dünyada bana ondan daha çok benzeyen kimse yok gibidir."

Kız yiyecek, içecek getirtmiş, oturup tıka basa, doyana kadar yemişler.

"Şimdi git" demiş kız. "Biraz dinlenmen gerek."

Süleyman çıkmış.

Ertesi sabah kız onu çağırtmış. İçeri girince kız ondan yine aynı şeyi istemiş. "Asad" diye buyurmuş, "Süleyman'ı anlat bana, huyu suyu nasıldır?"

"Şu şu özellikleri vardır ve zamanının en cesur savaşçısıdır!" demiş Süleyman.

"Yoksa beni Süleyman'la mı tehdit etmek istiyorsun?" diye karşılık vermiş kız ve şöyle devam etmiş: "Soylu kişilerin yemin ettiği her şey üzerine yemin ederim: Ona karşı öyle bir dövüş çıkaracağım ki, kıvırcık siyah saçlı kızın bile saçları ağaracaktır!"

Sonra yemekler, içkiler getirtmiş. O böyle kızla otururken (kız bir perdenin arkasındaymış) aniden müthiş bir gürültü duyulmuş.

"Ne demek oluyor bu?" diye haykırmış kız.

Hizmetçilerinden biri, "İmdat, imdat!" diye bağırarak içeri dalmış. "Efendimiz, Süleyman bin Abdülmelik'in birlikleri ülkemizi istila ettiler, şimdiden her yerdeler!"

Kız ise Süleyman'a dönerek şöyle demiş: "Asad Efendi, yarına kadar sabret, Süleyman bin Abdülmelik'e ne yapacağımı göreceksin!"

Böyle diyerek Süleyman'ı bırakmış, Süleyman'ın birliklerini gözden geçirmek için sarayın en üst dairesine çıkmış. Oradan gösterişle dalgalanan bayrakları, parlayan sancakları görmüş. Her yerden savaş atlarının perçemleri çıkıyormuş ortaya. Yerleşim yerine yaklaşınca büyük yuvarlak çadırlar, daha küçük kıl dokuma ordu çadırları kuruluyor, sancaklar yerlere saplanıyormuş.

Kız görmüş ki, kabarmış denize benzer, yanına yaklaşmaya yürek ister bir ordu. Şaşırıp kalmış bu manzaraya. Adamları geceyi nöbet tutarak geçirmişler.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

otuzbeşinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Süleyman bin Abdülmelik, yaşlı Basit el-Livâ'nın çadırından çıkıp ordusuna doğru gitmiş. Yaklaşınca nöbetçi üzerine gelmiş. Süleyman onunla konuşunca tanımış, hemen önünde çöküp toprağı öpmüş. İmdi, kardeşleri ve dostları da gelmiş yanına, hepsi başına toplanmışlar. Kendisi yerine kızla teke tek dövüşmesi için Câbir bin Câbir'i tayin etmiş. Daha tanyeri ağarmadan Bâsit el-Livâ'nın çadırına geri dönmüş.

Sabahleyin savaş düzeni kurulmuş. Kentin surlarında bir canlılık varmış, balistalar, mancınıklar, yaylar gerilmiş, oklar dağıtılmış. Adamların ellerinde Davut'un kalkanlarına benzer çeşitli kalkanları varmış ve başlarına Âd Kavmi savaşçılarınınki gibi miğferler takmışlar. Ellerindeki kargıları, mızrakları dimdik tutuyorlarmış, bellerine de Hint kılıçları kuşanmışlar. Kral Namarîk de ordusunu, maiyetini düzene sokmuş, savaşa hazırlamış.

Onlar böyle hazırlanmışken birden sarayın kapısı açılmış ve kız dışarı çıkmış. Uzun boyunlu, siyah-beyaz benekli bir atın üstündeymiş. Atının nalları altında kalan her şeyi çiğneyerek hızla ileri atılmış. Silahlarıyla pek korkunçmuş kızın

görünümü. Davut'un kalkanlarına benzer iki kalkan taşıyormuş; başında ise saf altın kaplamalı, Âd Kavmi savaşçılarınınki gibi bir miğfer varmış; miğfere üç şal sarmış. İki Hint kılıcı kuşanmış, elinde bir de mızrak varmış. Savaş alanında durmuş.

"Binici sürüsü sizler!" diye kükremiş. "Nerede o kendine güvenen? Nerede o Süleyman bin Abdülmelik?"

Daha sözünü bitirip konuşmasını tamamlamadan Câbir bin Câbir karşısına geçip meydan okumuş. Ve kız öyle bir dövüş çıkarmış ki, küçük çocukların bile saçları ağarabilirmiş. Câbir kaçmış, pes etmiş. Ama Câbir kendini birliğinin arasına atıp kaybolana kadar kız mızrakla onun kafasına kafasına vurmuş. Sonra o da dönüp sarayına girmiş ve Asad bin Âmir'i çağırtmış. Üstüne bir kendini beğenmişlik gelmiş.

İçeri giren Süleyman'a, "Ee, ne diyorsun bakalım buna, Asad Efendi?" demiş. "Hani nerede bana tarif ettiğin cesareti onun? Gerçekten de ona öyle bir dövüş çıkardım ki, küçük çocukların bile saçları ağarabilirdi!"

"Sana karşı savaşanın Süleyman olduğunu sanmıyorum" diye karşılık vermiş Süleyman. "Kuşkusuz, kendi adamlarından biriydi o. Eğer Süleyman olsaydı en büyük belayı, en büyük felaketi görürdün o zaman!"

Kız onun bu söylediğini duyunca yerinden kalkıp ona doğru gitmiş ve tam karşısına oturmuş.

"Beni Süleyman'la tehdit ediyorsun, ha?" diye tıslamış. "Soylu insanların üzerine yemin ettikleri şeylerin hepsi üstüne yemin ederim: Eğer Bâsit el-Livâ'nın konuğu olmasaydın, herkesten önce seni öldürürdüm!"

Böyle diyerek göndermiş onu, sarayında yalnız kalmış. Süleyman'ın sözleri yüzünden çok öfkeliymiş. Onun Süleyman olduğunu bilmiyormuş, tabii.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

otuzaltıncı gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Süleyman yaşlı adamın çadırına döner dönmez demiş ki: "Artık kendim dövüşeceğim onunla, hem de hemen yarın."

"Nasıl istiyorsan öyle yap" diye karşılık vermiş ihtiyar.

Süleyman ordusunun yanına gidip geceyi kardeşleriyle geçirmiş.

Tanyerinin ağarması yaklaşınca zırhını giymiş, yüzünü örtmüş, atına binip hızla savaş alanının ortasına gelmiş. Câbir bin Câbir'in giysileri varmış üstünde. Savaş hatları arasında bir oraya bir buraya gidip geliyor, her iki ordu arasında savaş naraları atıyormuş.

O sırada sarayın kapısı açılmış ve kız dışarı çıkmış; ağır zırhlıymış ve simsiyah bir kısrağın üstündeymiş. Hiçbir kuş bu atın önünden kaçabilecek kadar hızlı değilmiş, hatta çöldeki devekuşundan da hızlıymış, vahşi hayvanlarla da boy ölçüşebilirmiş.

Kız da savaş alanının ortasına kadar dörtnala gelip durmuş, seslenmiş: "Nerede o kendine güvenen? Nerede Süleyman bin Abdülmelik?"

Süleyman ona karşı öyle bir dövüş çıkarmış ki, kız daha önce hiç böylesini görmemiş.

Kız dayanamayacağını anlayınca dönüp kaçmaya başlamış, pes etmiş. Ama Süleyman kızın miğferi düşene kadar mızrakla kafasına kafasına vurmuş, miğferi de ikiye ayırıp parçalamış. Bunun üzerine oradakilerin arasında bir huzursuzluk başlamış ve kızın babasının askerleri olaya karışmak istemiş. Ama kız onlara işaretle yerlerinde kalmalarını emretmiş.

Süleyman kendi ordusuna dönmüş, kız da sarayına.

Sonra Süleyman daha önceki giysilerini giyip ihtiyarın çadırına gitmiş. Orada onu kızın bir habercisi karşılamış. "Efendim gelmenizi rica ediyor" diye bildirmiş.

Süleyman gitmiş, içeri girip kızı selamlamış.

"Asad" demiş kız ona, "sen bana Süleyman bin Abdülmelik'i anlatmıştın. Eğer bugün önünden kaçmasaydım hakkımdan gelecekti."

"Dün seninle dövüşenin onun sadece adamlarından biri olduğunu söylememiş miydim sana?" diye karşılık vermiş o da.

O zaman kız perdenin arkasından çıkmış. "Ne diyorsun sen?" demiş. "Daha başından biliyordum Süleyman'ın sen olduğunu, seni ilk gördüğüm andan beri. Adının Asad bin Âmir olduğunu iddia ederek beni aptal yerine mi koymak istedin?"

Süleyman yerinden doğrulmak istemiş ancak kız bir çığlık atmış, o anda ellerinde yalınkılıç kırk adam ortaya çıkıp onu tepelemeye davranmış. Ama kız onlara bağırarak bir şeyler söylemiş, bunun üzerine adamlar kılıçları bırakmışlar, miğferlerini çıkarmışlar; bir de görmüş ki, ay parçası gibi kızlar.

"Nasıl, hoşuna gitti mi?" demiş kız ona. "Aldatılmaktan hiç hoşlanmam ben. Yarın çocukların ve siyah kıvırcık saçlı kızların bile saçlarının ağaracağı, demirin eriyeceği ve her yiğit savaşçının hayran kalacağı bir dövüş yaşayacaksın!"

Kamer el-Azrâr bu sözleri söyledikten sonra yiyecek, içecek getirtmiş; yemişler, içmişler.

Sonra ona dönüp yumuşak sözlerle, "Ah, Süleyman" demiş, "ver bana sağ elini ve bırak söyleyeyim: Şahadet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed Allah'ın elçisidir, Allah onu kutsasın ve selameti üzerine olsun. Ah, bütün Müslümanların emiri ve hükümdarı" diye devam etmiş, "insanlarla onların gönülleri arasında olanın adına yalvarıyorum sana: Şarkılarından birini söyle bana!"

O da yüksek sesle, şu beyitleri okumuş:

[*Kâmil*]

Allah biliyor, yıldızlar izliyor tanık olarak,
Sana aşkımdan uykusuz, huzursuz yattığımı.

Ah sen, Ay'ın, Büyükayı ve Küçükayı'nın ve de
Ferkadânî'nin güzelliğinden haz duyduğu sen:

Eğer yüceltecekse bir insan bir yaratığı,
Benim o ilk insan, sen de tapılansın!

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

otuzyedinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Kız ona ertesi sabaha kadar uzaklaşmasını emretmiş.

Bunun üzerine Süleyman, yaşlı Bâsit el-Livâ'nın çadırına gitmiş.

"Dinle bak, bugün hanımefendiyle neler yaşadım" diyerek anlatmaya başlamış. "Şöyle şöyle oldu, çok saygılı davrandı, iyiydi, yüce gönüllüydü bana karşı."

Sonra hükümdar yatıp uyumuş. Allah bir sonraki en güzel sabahı henüz ağartmaya başlarken kendi birliğine gitmiş, zırhını giymiş, yüzünü örtmüş ve atına binip savaş alanına sürmüş. Aradan kısa bir süre geçmiş.

Sarayın kapısı açılmış ve kız safkan bir atın üstünde hızla dışarı çıkmış. Başına değişik renklerde üç şal, beline ejderha derisinden bir kemer sarmış, elinde de kayın ağacından bir mızrak tutuyormuş. Alanın ortasına sürmüş atını, seslenmiş: "Nerede Süleyman bin Abdülmelik bin Marvân? Nerede o kendine güvenen?"

Daha sözünü bitirmeden atını dörtnala üzerine sürmüş Süleyman. Ona karşı bir savaş narası atmış ve bir saat boyunca dövüşmüşler.

Sonunda Süleyman kendi üzengisini kızın üzengisine takmayı, eliyle onu kolundan tutup eyerinden çekmeyi başarmış. Bu şekilde savaş düzenindeki sıraların arasında at sürmüş. Kızın babasının süvarileri olaya karışmak istemişler ama Süleyman kızı çabucak yine eyerine oturtmuş.

Aniden insanın iliklerini titreten bir nara ortalığı çınlatmış, sanki kıyamet kopuyor ya da dağlar yere eğiliyor gibiymiş. Sanki insanları yutacak bir timsah dili belirmiş. Bir atlı kızın üzerine atılıp onu eyerinden çekip almış ve çölde gözden kaybolmuş. İnsanlar bunu görünce çığlık çığlığa bağırmaya başlamışlar.

Süleyman atlının izinden gözünü ayırmadan, ona yetişene kadar peşinden koşturmuş.

Ama atlı dönüp başını Süleyman'a çevirmiş ve yüzünü açmış. Peki, kimmiş bu? Babası, Halife Abdülmelik bin Marvân! Süleyman onu görünce sevinmiş, selamlamış. Sonra hep birlikte geri dönmüşler. Birliklere yaklaşana kadar at sürmüşler. Orada Süleyman kıza bir at verip onu babasının yanına göndermiş.

Aynı anda Halife Abdülmelik bin Marvân'ın birlikleri gelip ülkeyi baştan başa istila etmişler.

O zaman kız babasını çağırtmış. "Sevgili babacığım" demiş ona, "kabaran denize karşı savaşmak mı istiyorsun?"

"Sen ne düşünüyorsun bu konuda?"

"Babasına haberci gönderip, beni oğlu Süleyman'a eş olarak vermeyi teklif etmen gerektiğini düşünüyorum" demiş. "Çünkü o güçlü bir hükümdar ve cesur bir süvari!"

"Gerçekten istiyor musun bunu?" diye sormuş babası.

"Evet, istiyorum" olmuş kızın yanıtı. "Biliyorsun, teke tek dövüşte beni yenemeyenlerle evlenmeyi hep reddettim. Şimdi Süleyman yendi beni."

"Nasıl doğru buluyorsan öyle yap" diye karşılık vermiş babası ve yatmaya gitmiş.

Allah bir sonraki en güzel sabahı ağartırken, kız kraldan birkaç hediye alıp birliklere, yani Süleyman bin Abdülmelik'in ordusuna gitmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

otuzsekizinci gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Namarîk de hediyelerle yola çıkmış. Görkemli giysiler içindeymiş. Önünde ise sanatkârane işlenmiş demir zırhlar giyinen ve bellerine altın yaldızlı kemerler kuşanan uşaklar gidiyormuş. Süleyman'a ve babasına haberci göndermiş. Buluşmuşlar. Namarîk ve adamaları her ikisini selamlamışlar. Böylece Süleyman kızla, Kamer el-Azrâr ile evlendirilmiş.

Bütün ülkede büyük bir şölen düzenlenmiş. İnekler, keçiler, koyunlar kesilmiş, develerin boyunları bir hamlede kesilerek öldürülmüş. Kadehlere şaraplar konmuş, her yerde lavtaların, utların, lirlerin ve zillerin tiz sesleri ve keyifle söylenen şarkılar duyulmuş.

Süleyman kızla birleşmiş ve onun ne kadar harikulade güzellikte olduğunu anlamış. Otuz gün boyunca onunla olmuş, en lezzetli yemeklerden, içkilerden yiyip içip doymuş. Sonra kızın babasına veda etmişler ve ikisi birlikte Şam'a doğru yola çıkmışlar. Saraydaki bütün takıları, giysileri, hazinelerin hepsini, paraları ve köleleri de yanlarına almışlar. Şam'a vardıklarında onlara debdebeli bir geçit töreni hazırlanmış. Ve böylece Süleyman kızla birlikte kaçınılmaz son onlara da ulaşana kadar memnun mesut yaşamış, en lezzetli yemeklerden, içkilerden yiyip içip doymuş. Âlemlerin Rabbine hamd olsun!

mesleme bin abdülmelik bin marvân'ın hikâyesi

-İddia ederler ki, ey Padişahım, diye anlatmaya devam etmiş Şehrazat, Halife Abdülmelik bin Marvân'ın oğlu Mesleme bir gün bir grup arkadaşıyla at binip avlanmaya, sürek avına gitmişler. Birden önlerine bir antilop sürüsü çıkmış. Mesleme hayvanlardan birinin peşine düşüp kovalamış, ama sonra döndüğünde arkadaşlarını bulamamış. Gece bastırmış, susuz çölde yatıp uyumuş. Ertesi sabah yine atına binip yüksek bir yaylaya gelene kadar yönünü yöresini bilmeden dolaşmış. Yukarı çıkmış, yaylanın gerisinde meyvelikli, ağaçlı bir vadi bulmuş. Güneş de aşırı sıcak olduğundan oraya yönelmiş. Atından inip ırmaktan su içmiş, ağaçların gölgesinde dinlenmiş. Bir ara başını çevirdiğinde gözü öylesine güzel endamlı bir kıza ilişmiş ki, insan onu Allah'ın en soylu yaratığı sanırmış. Brokardan giysiler varmış üzerinde ve elinde bambudan yapılmış bir tepsi tutuyormuş. Ağaçların altından sanki ışıklar yayılıyormuş.

Mesleme kızı görünce atını bağlamış, bir engerek yılanı kadar sessizce yaklaşmış. Kızı yakalayıp kılıcı boynuna dayamış. Bir de bakmış ki, kız Hıristiyanmış.

"Bırak beni" demiş kız, "seni benden daha güzel bir Hıristiyan kıza götüreyim. Adı Mariya bint Abdülmesih'tir, babası Roma kentinin hâkimidir. Kızın başından şöyle bir hikâye geçti: Amcasının oğlu onunla cinsel ilişkiye girmek istedi. O zaman babası onu Kanân adında bir keşişin yanına gönderdi. Şair bu keşiş hakkında şöyle der:

Hıristiyan olabilir ama vücudunda
Haç görmeden billah inanmam ona.

Tahta çubuk sesi sofuca geliyorsa ormandan,
Bir kızın hilesidir bu Kanân manastırından.

Herkes uyanana dek vurur tahta çubukları,
Gözler hep sendedir ey Kanân manastırı.

Beklerim, sonra çalarım kapıyı, her keşiş
Ve de rahibe çıplak geçirene kadar geceyi.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

otuzdokuzuncu gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Mesleme onun anlattıklarını dinledikten sonra atına binip arkadaşlarının yanına varana kadar kızı izlemiş. Arkadaşları onu sağ salim buldukları için kutlarken o şöyle karşılık vermiş: "Lafı bırakın da kızın peşinden gidin!"

Böylece manastıra kadar gelmişler. Manastırın kapısını zor kullanarak açmışlar. İçeri girince orada on Hıristiyan kız bulmuşlar, sözü edilen kız da onların arasındaymış. Diğer kızlar onun yanında oturuyormuş. Korkudan hepsi de hemen yemekhaneye kaçmış. Ama Mesleme, Mariya'yı yakalayıp annesine götürmüş. Kız üç ay kalmış orada.

Sonra kızla birleşmek istemiş. En güzel giysileri giydirmişler kıza, allayıp pullamışlar. Kızlar ellerinde lavtalar, utlar, lirler ve parmaklarına taktıkları zillerle sarmışlar çevresini. Ona Mesleme'nin dairesine kadar eşlik etmişler. Artık kızlar sarayın içinde dağılıyorlarmış ki, birden korkunç bir çığlık duymuşlar. Neymiş bu? Saraya zırhlı bir cengâver girip bir eliyle kızı yakalamış, diğer elinde de kınından çektiği kılıcı varmış.

Mesleme bunu duyunca kılıcının kabzasını sıkıca tutup sarayın avlusuna çıkmış. Orada kızı yakalamış olan genç bir Hıristiyan'ın durduğunu görmüş. Hıristiyan onu görür görmez kılıcı elinden bırakmış.

"Kimsin sen" diye bağırmış ona Mesleme.

"Efendim" demiş, "bu benim amcamın kızı. Onunla yasal olarak evlendim. Babası onun kaçırıldığını öğrenince beni çağırtıp şöyle dedi: 'Müslümanlar amcanın kızını götürmüşler.' Şimdi ya bana onu geri verirsin ya da onu elimden almaya kalkarsan ölürsün. Ben bir hileyle sarayına girdim" diye devam etmiş. "Şimdi istersen beni öldür ya da bırak yaşayayım. Senin tutsağınım."

"Mariya" diyerek kıza dönmüş Mesleme, "bu senin amca oğlun mu?"

"Evet" diye onaylamış kız.

O zaman Mesleme kızı oğlana bırakmış, ona safkan bir at, kıza da bir binek devesi armağan etmiş. Gasp ettiği her şeyi kıza geri vermiş, giydirip kuşatmış ve bir sürü para hediye etmiş. Onlara ülkelerinin yolunu göstersin diye yanlarına bir de rehber katmış. Evlerine varır varmaz genç adam, amca kızıyla evliliğin gereğini yerine getirmiş. Kız ise kendi kendine yemin etmiş: Doğuracağı çocuk erkek de olsa, kız da olsa onu Mesleme'ye gönderecekmiş.

Bir zaman sonra Mesleme ganimet peşinde yine bir baskın yapmak için Hıristiyan ülkesine doğru yola çıkmış. Mola vermek zorunda kalana kadar durmadan at koşturmuşlar. Mola sırasında Mesleme ihtiyacını gidermek için uzaklaşmış. Geri döndüğünde adamlarının gitmiş olduğunu görmüş, hiçbiri yokmuş görünürlerde. İz bırakmadan kaybolmuşlar. Nereye yöneleceğini bilmeden oraya buraya koşmuş. Sonunda ağaçları, pınarları olan bir yere gelmiş. Girmiş çayıra, su içmiş, yatıp uyumuş ve mızrak uçlarının bir orman gibi ona doğru çevrilmiş olmasına kadar da uyanmamış. Bin kadar zırhlı Hıristiyan savaşçı çullanmış üzerine.

"Nereden geliyorsun?" diye sormuşlar.

"Şam'dan" diye yanıtlamış.

"Hani tesadüfen Halife Abdülmelik bin Marvân'ın oğlu Mesleme hakkında bir şey duydun mu?" diye sormuşlar.

"Onu son gördüğümde Hıristiyan ülkelerine baskın yapmaya çıkmak üzereydi" diye açıklamış.

Elini kolunu bağlayıp onu kente götürmüşler ve hükümdarın huzuruna çıkarmışlar. Bir de bakmış ki, hükümdar, tahtında oturan Abdülmesih'in kızı Mariya'dan başkası değilmiş. Çünkü babası bu arada ölmüş, kız da tahtın varisiymiş. Kocası saray erkânındanmış. Kız meğer Suriyeli her tutsağın önce kendisine getirilmesini emretmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

kırkıncı gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Kız Mesleme'yi görür görmez tanımış. Saray erkânını dışarı gönderip kendisi de bir süreliğine kaybolmuş. Sonra yaşlı bir kadınla birlikte geri gelmiş.

"Bu Mesleme'dir" diye açıklamış kadına, "benim için şunu şunu yaptı."

Mesleme'nin bağlarını çözmüş, onu konukevine götürmüş. Amca oğlu o sırada orada değilmiş. Mesleme, genç adam gelip de kız ona her şeyi anlatana kadar orada kalmış. Ardından genç adam içeri girip onu selamlamış. Mesleme birkaç gün onların yanında kalıp yiyip içmenin keyfini çıkarmış.

Daha sonra Mariya yedi yaşında, mükemmel güzellikte bir kız getirmiş. "Ey Hükümdar" demiş "bu kız senin kölen ve hizmetçin olsun. Doğuracağım çocuğu, erkek de olsa kız da olsa sana adayacağıma yemin etmiş, kendimi bununla yükümlü kılmıştım. Allah bana kız bahşetti, sen de onu benden kabul et."

Bundan başka iki yüz Hıristiyan hizmetçi ve ayrıca krallığın hazinesinden de hazine vermiş. Ona safkan bir at hediye edip ülkesine kadar eşlik etmeleri için de yanına süvariler katmış. Kız ona veda etmiş, o da ailesine doğru yola koyulmuş.

Şam'a yerleşmiş, bundan böyle kaçınılmaz son ulaşana kadar kızla birlikte memnun mesut yaşamış, en leziz yiyeceklerden, içeceklerden yiyip içip doymuş. Âlemlerin Rabbine hamd olsun!

genç mısırlı ile garîbat el-hüsn kızın hikâyesi

-İddia ederler ki, ey Padişahım, diye anlatmaya devam etmiş Şehrazat, bir zamanlar tüccar oğullarından güzel yüzlü, latif endamlı bir genç adam varmış. Kahire'de otururmuş. Boş zamanlarında en sevdiği şey kitap okumakmış.

Bir gün evinin kapısının önünde kitap okurken oradan bir kız geçiyormuş. Doğmakta olan aya ya da kendi halinde özgürce taze çimen otlayan yabani bir ceylana benziyormuş.

Kız genç adama yaklaşıp önünde durmuş. Yüzündeki peçeyi kaldırarak, "Kadınlarla ilgilenmeyi kendine yasaklayan adam sen misin?" demiş.

Genç adam kızı görünce oracıkta bayılıp yere yığılmış. Kız onu yerde bırakıp gitmiş. Genç adam hemen yerinden fırlayıp, bir evin önüne gelene kadar kızın peşinden koşmuş. Kız kapıyı çalmış, kapı açılmış.

Genç adamın yüreğinde kıza karşı anlatılmaz bir aşk alevlenmiş. Geri dönerken, yüksek sesle şu beyitleri okumuş:

[*Kâmil*]

Ay nasıl da aydınlatıyor endamını yıldızlar arasından,
Bir kemer bağlamış beline o siyah buklelerinden.

Tutku, zevkle doyurmuş kalçalarını ve onlar
Yaprak ormanında yumuşak dallar gibi salınırlar.

Gülünce, yüzünde açar papatyalar ve öylesine beyaz ve sarı
Ve kırmızı ve hepsi de dudaklarının arasından parıldar.

Kanat çırpıp duran şu âşık kalbimle oynuyor
Bir çocuğun elinden kurtulmak için çırpınan serçe gibi.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

kırkbirinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Genç adam (adı Muhammed bin Abdullah imiş ve Mısırlıymış) eve varınca onu karşılamaya evden bir hizmetçi kız çıkmış. İçeri almışlar.

Sonra babası pazardan dönünce bir haykırış duymuş. "Nedir bu?" diye sormuş.

"Oğlun çıldırdı" demişler.

Tüccar, başkalarının kendi çocuklarını sevmesinden daha çok severmiş oğlunu. Zengin, mal mülk sahibi adammış. Hemen dışarı çıkıp kenevir, banotu, tatula, haşhaş, bal ve tereyağıyla yapılmış uyuşturucu bir merhem, ayrıca içilecek, yutulacak türlü ilaçlar alıp getirmiş. Sonra oğluna, "Neren ağrıyor, sevgili evladım?" diye sormuş.

"Ah, babacığım" diye iç geçirmiş oğlan, "ben öleceğim, başka yolu yok bunun." Sonra da şu beyitleri eklemiş:

Sizler, beni aşk yüzünden azarlayanlar,
Rahat bırakın beni, çare bulamıyorsanız eğer.

Başıma geleni görün artık, benden uzaklaşın,
Yok eğer hâlâ paylayacaksanız beni, hadi durmayın!

Anlatılır ki:

Babası, gözlerini açana kadar durmadan sevip okşamış oğlunu. Oğlan birkaç gün yememiş, içmemiş. Babası ilaçlardan ve sık görülen hastalıklardan iyi anlayan bir hekim çağırtmış.

Hekim oğlanı muayene ettikten sonra babasına dönmüş, "Abdullah" demiş, "senin oğlun maalesef aşk hastası. Bunu iç organlarındaki zayıflıktan teşhis edebiliyorum. İyi bak oğluna yoksa ölür." Böyle diyerek çıkmış hekim.

Bunun üzerine adam, "Evladım" diye dönmüş oğluna, "nasıl oldu da aşk ateşine düştün. Allah'a yemin ederim: Dünya tersine de dönse, seni mutlu etmek için bütün servetimi ortaya koyacağım."

"Ah, sevgili babacığım" diye karşılık vermiş oğlan, "şu şu olay geldi başıma." Sonra da kızla arasında geçenleri anlatmış.

"Yüreğin hiç sıkılmasın, sevgili oğlum" demiş babası ve hemen berikinin babasına gitmiş, yani sözü geçen kızın babasına.

"Değerli falanca" demiş ona, "seninle ailevi bağlar kurmaya istekliyim. Senin kızını oğluma istemeye geldim."

Kızın babası yoksulmuş, hiç serveti yokmuş.

"Pekâlâ, kabul ediyorum. Ama yeminle, kızım için düğün yemeği veremem" demiş ve kendi kendine şöyle düşünmüş: "Kızı bu ihtiyarın oğluyla evlendireceğim." Ve sözlerine devam etmiş: "Eğer hemen bu gece olacaksa, kızım için bir binek hayvanı, bir de hizmet edecek birini gönder ki, kızı evinize aldırtasın."

"Elbette" demiş tüccar. Kızın babasına başlık ve çeyiz parası vermiş, eve gidip durumu oğluna anlatmış. Oğlan hemen yerinden fırlamış ve hezeyanından kurtulup iyileşmiş.

Tüccar sözleştikleri saatte kızın evine birçok binek hayvanı, bir hizmetçi kız ve bir giysi bohçası göndermiş. Kızın adı Garîbat el-Hüsn, yani "Garip Güzel" imiş. Hemen evden çıkıp binek hayvanına binmiş. O sırada hizmetçi kızın aklına evde unuttuğu bir şey gelmiş. Kızı kapının önünde, katır kısrağın üstünde bırakıp unuttuğu şeyi halletmek için eve dönmüş. Bütün bunlar geceleyin oluyormuş.

İmdi, kader neyse o olurmuş ki, Kahire ve İskenderiye'nin hâkimi, bu sırada Halife el-Mu'tasım'a yüz binek hayvanının üstünde yüz cariye gönderiyormuş ve cariyeleri götüren bu kervan o anda tam da kızın bulunduğu yerden geçiyormuş. Garîbat el-Hüsn cariyelerin arasına karışmış ve kervan tarafından nereye gittiğini bilmeden çekilip diğerleriyle birlikte götürülmüş. Bir süre sonra

hizmetçi evden çıkıp gelmiş. Ama kızdan eser yokmuş. O zaman korkuya kapılıp kaçmış. Artık o ikisinin (hizmetçi kız ile evlenecek kızın), nereye kaybolduklarını hiç kimse bilmiyormuş.

Hizmetçi kız uzun zaman geçmesine rağmen gelmeyince genç adam onu aramaya çıkmış. Hiçbir iz bulamamış. O zaman yüreği de, ruhu da parçalanmış ve düşüp bayılmış.

Bu arada kız binek hayvanının üzerinde nedimelerle birlikte Bağdat'a varmış. Halife el-Mu'tasım'ın huzuruna çıkmışlar. Halife kızları saymış, Mısır hükümdarının göndermek istediğinden fazla bir kız daha varmış.

"Sen kimsin?" demiş ona, kız da başına gelenleri anlatmış.

Halife kıza acımış, onun kız kardeşinin sarayına götürülmesini buyurmuş. "Orada tutun kızı" diye emretmiş, "eğer biri gelip de onu geri isterse verin kızı ve ikisine de iyi davranın!"

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

kırkikinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

Kızı, el-Mu'tasım'ın kız kardeşine götürmüşler, o da kızı dairelerinden birine yerleştirmiş.

Genç adam ise kızı kaybettikten sonra ilk günleri yemeden, içmeden geçirmiş. Günler sonra kızın başına geleni öğrenmiş. Hemen babasına haber vermiş. "Oraya gitmek istiyorum, baba" demiş.

"Git, oğlum" diye razı olmuş babası da ve hemen oğlu için yolculuk hazırlıklarını yapmış, yanına para vermiş. Genç adam yola koyulup Bağdat kentine gitmiş. Kente girip bir hana yerleşmiş.

Yol yorgunluğunu üzerinden attıktan sonra dışarı çıkıp yeni haberler peşine düşmüş. Itriyatçılar çarşısında bir dükkân açmış, büyük miktarda parfüm getirtmiş. Alım satım yapmak, saygılı, yüce gönüllü davranışlarla kendini insanlara sevdirmek için işinin başına geçmiş. Gerçekten de güler yüzlülüğü sayesinde kısa zamanda birçok müşteri edinmiş. Bunların arasında saraydan oğlanlar da varmış. Onlara karşı özellikle nazik davranıyormuş. Bunların başoğlanı gelene kadar bu böyle sürmüş. Ona karşı da pek lütufkâr davranmış. Sonra şöyle demiş: "Efendim, benim sizden bir ricam var."

"Nasıl bir rica?" diye sormuş saray oğlanlarının başı.

Genç adam başından geçenleri, bütün hikâyesini anlatmış.

"İkinizi bir araya getireceğim, inşallah" diye söz vermiş beriki.

Genç adam birkaç gün bekledikten sonra saray oğlanı gelmiş. "Kalk" demiş, "kıza gitmek için hazırlan."

Böyle diyerek ona kadın giysileri ve takılar vermiş, bambudan bir tepsiyi başının üstün koyup saraya götürmüş. Onu saraya soktuktan sonra şöyle demiş: "Şimdi sarayda filanca yere gideceksin."

Ve ona kızın bulunduğu daireyi tarif etmiş. Genç tüccar oğlu yola koyulmuş ama saray oğlanının tarifini unutmuş, artık nereye yöneleceğini bilememiş. Böyle şaşkın halde dolaşırken, sabah çiyinden daha yumuşak, daha taze bir sesin şu beyitleri okuduğunu duymuş:

[*Tavîl*]

Gözyaşları tanıktır yürekte olanlara,
Gözyaşımın ırmağı sel olup akar.

Dün bana lütufkâr iken bugün uyanık tutar.
Yazgı da, o da düşman olup karşıma çıkar.

Anlatmaya devam eder:

Genç Mısırlı sesin geldiği yöne gitmiş. Bir daireye girmiş, ama saray oğlanının tarif ettiğine değil. Orada ay parçası kızlar görmüş. Aralarında bir kız varmış ki, diğer kızların hepsi onun etrafında pervaneymiş. Halife el-Mu'tasım'ın kız kardeşiymiş bu.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

kırküçüncü gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

El-Mu'tasım'ın kız kardeşi, gencin güzelliğini, mükemmelliğini, çekiciliğini görünce yüreğinin ortasına aşk düşmüş. Halifenin kız kardeşi yanındaki kızlara onu kendisine getirmelerini buyurmuş.

"Kimsin sen?" demiş genç adama. "Nedir senin hikâyen?"

"Benim başımdan geçen olaylar son derece merak uyandıran bir hikâyedir" diye karşılık vermiş genç adam ve hikâyesini başından sonuna kadar anlatmış.

O zaman Garîbet el-Hüsn'ün getirilmesini emretmiş halifenin kız kardeşi.

Kız içeri girip de Mısırlıyı görünce hemen kollarına atılmış, onu iki gözünün ortasından öpmüş. El-Mu'tasım'ın kız kardeşi yiyecek, içecek getirtmiş. Şarap dolu kupalar aralarında elden ele dolaşmış. Heyecan yatışıp da ruhlar ferahlamaya, gönüller keyiflenmeye, gözler kızarmaya başlayınca kız udu eline almış, tellere düzen verip şu beyitleri okumuş:

İşte ilkbahar, işte onun çiçek açan doğası.
Tomurcuklanıyor ağaçlar. İşte harika bahar!

İç şarabını giden sevgilinin anısına,
Gitti ebediyen, bıraktığı iz ise işte budur.

Anlatmaya devam eder:

O şarkısını bitirince genç adam almış udu, o da şu beyitleri okumuş:

Sevgilinin yüzüne bakış en saf zevktir.
Sevgiliden ayrılmaksa acılı kayıp.

Söze dökemem çektiğim bütün o acıları.
Yalnız Allah bilir hakirliğimi, azâbımı.

Aşk açısı çekene merhamet eden hep ben idim,
Şimdi acıman gereken damla ben oldum.

Anlatılır ki:

Delikanlı şarkısını okuduktan sonra her iki kızla birlikte yiyip içmeye oturmuş. Gece çökene, esriklik basana kadar sürmüş bu böyle. O zaman genç Mısırlı yatağa uzanmış, onunla birlikte iki kız da; yani Garîbet el-Hüsn ile halife el-Mu'tasım'ın kız kardeşi Rîm el-Kasr, ki onun adı "Sarayın Beyaz Ceylanı" anlamına geliyormuş. Üçü de şaraptan fitil gibi sarhoşmuş.

Kader bu ya, o gece halife kız kardeşini ziyaret etmek istemiş. Onu uzun zamandır görmemiş.

Gece olunca, bir eli sıkı sıkı kılıcının kabzasında, diğer elindeyse bir mum, sarayda kimseye fark ettirmeden kız kardeşi Rîm el-Kasr'ın dairesine gitmiş. Dairenin kapısı açıkmış. Kızlar derin uykudaymış. Bir mum yanıyormuş. Halife bir şeyler söylemiş ama kimse yanıtlamamış. Yatağa yaklaşıp perdeyi kaldırmış. Bir de ne görsün? Uyuyan iki kızın ortasında genç Mısırlı yatıyor.

Halife kılıcının kabzasını kavramış, önce üçünü birden öldürmek istemiş ama sonra vazgeçip annesinin dairesine gitmiş. Onu uykusundan uyandırıp gırtlağına yapışmış ve "Allah eğer, ananıza babanıza saygı gösterin diye buyurmamış olsaydı ilk öldüreceğim kişi sen olurdun!" demiş.

"Oğlum!" diye dehşetle sıçramış kadın. "Ne oldu ki?"

Halife olanları anlatmış.

Annesi hemen iki kızın yanına gitmiş ve gerçekten de genç adamın kızların arasında yattığını görmüş. Hepsini uyandırdıktan sonra genç Mısırlıyı azarlamış: "Ne cesaretle böyle bir şey yaparsın?"

"Meraklı bir hikâyedir bunun nedeni" demiş genç adam. "Olay gerçekten çok heyecanlı."

Yanlarına gelen halife, "Başından geçeni bana tamı tamına anlat!" diye buyurmuş. Genç adam da hikâyesini anlatmış.

El-Mu'tasım'ın annesi bunu duyunca acımış ona ve oğluna şöyle demiş: "Hiç acele etme evladım. Allah lütufkârdır ve hiç zorlamaz."

"Peki, sence ne yapmalıyım?" diye sormuş halife.

"Her birine uygun bir miktar para verip, ülkenden sür onları" diye öğüt vermiş annesi.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat; buraya kadarmış vesselam. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

kırkdördüncü gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Hikâye şöyle devam eder, Efendimiz:

El-Mu'tasım onlara gerektiği kadar para, ayrıca her birine birer binek hayvanı vermiş ve ülkesinin sınırlarına kadar eşlik edecek bir adam katmış yanlarına. Oradan ayrılıp Kahire'ye dönmüşler. Kente girmişler. Genç adam önce gidip babasını, ailesini selamlamış. Sonra el-Mu'tasım'ın kız kardeşiyle evlenmiş, görkemli bir düğün yemeği vermiş ve bundan böyle en leziz yemeklerden, içeceklerden yiyip içip doymuş ve kaçınılmaz son ulaşana kadar iki kadınla beraber memnun mesut yaşamış. Âlemlerin Rabbine hamd olsun!

genç adam ile amca kızının hikâyesi

-İddia ederler ki, ey Padişahım, diye devam etmiş Şehrazat, bir zamanlar hatırı sayılır derecede serveti olan, üstüne üstlük son derece güzel, eşraf oğullarından genç bir adam varmış. Edebiyata, hoş sohbete meraklıymış. Babasının bıraktığı parayla düğün hazırlatıp, amca kızıyla evlenmiş. Bütün bunlar Kahire kentinde oluyormuş. Nil kıyısında yaptırdığı malikâne Nil sahilindeki en büyük malikâneymiş.

Genç adam genellikle kumaş tüccarları çarşısında bulunurmuş, tüccarlık mesleğini tutkuyla yapıyormuş. Amca kızını çok seviyormuş ve yüce Allah onlara bir de oğul vermiş. Oğlan dört yaşlarındaymış.

Genç adamın kendi yaşlarında bir arkadaşı varmış. Bu arkadaşı günün birinde getirdiği bir Irak elmasını ona hediye etmek istemiş. Ama genç adam elmayı almakta direnmiş. "Böyle bir elmayı ancak bir âşığın eli kavrar" diye bir söz etmiş.

Bu sırada küçük çocuğun bakıcısı olan kız, çocuğu tüccarın yanına getirmiş. Arkadaşı, elmayı babası fark etmeden çocuğa vermiş. Çocuk elmayı alıp cebine koymuş. Daha sonra çocuğun bakıcısı oğlanı geri eve götürmüş. Çocuk elmayı annesine vermiş, o da elmayı alıp yastığının altına koymuş.

Gece olunca genç adam eve gelip uyumak için yatağa uzanmış. Başının altında bir çıkıntı hissetmiş. Yastığı kaldırınca elmayı bulmuş.

"Bu, arkadaşımın getirdiği elma" diye düşünüp derin derin inlemiş. "Eyvahlar olsun! Demek karımla ilişkisi var. Bundan böyle yaşamamalı!"

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

kırkbeşinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Genç adam elmayı alıp saklamış. Sonra amca kızını çağırmış. "Çatı katındaki odada bana bir yatak yap" demiş "içimde bir sıkıntı var, belki yukarıdan Nil'i seyretmek biraz iyi gelir."

Kız olan bitenden habersiz, çatı katındaki odaya bir yatak hazırlamış. Ama bilinmezin efendisi olan Allah bilinmezi dilediği gibi yönlendirir.

Adam çatı katındaki odaya çıkmış, pencereyi açıp kıza şöyle demiş: "Kafanı dışarı çıkarıp şu Nil'e bir bak!"

Kız başını pencereden dışarı çıkarmış, o zaman adam kızı bacaklarından tutup aşağıya, Nil'e atmış. O sırada, tam da çatının altında bir balıkçı kayığıyla nehirde balık tutuyormuş. Kız suya düşünce (bütün bunlar gece karanlığında oluyormuş) balıkçı suda bir şeyin çırpındığını fark etmiş. Kızı tutup kayığına çekmiş ve onunla birlikte evine gitmiş. Bu balıkçı nehir kıyısında, kentten oldukça uzakta bir yerde oturuyormuş.

Ertesi sabah genç adam çatı odasından aşağı indiğinde oğlunu hüngür hüngür ağlar bulmuş. "Neden ağlıyorsun?" diye sormuş.

"Dükkândaki falanca amcanın bana hediye ettiği elmayı anneme vermiştim" diye hıçkırmış çocuk. "Şimdi elmanın nerede olduğunu bilmiyorum!"

O zaman yaptığına pişman olmuş genç adam, ama pişmanlığın artık faydası yokmuş. Bu olayı kızın babasından ve akrabalarından gizlemiş.

Bir gün çarşıda oturmuş, olanları düşünürken birden bir simsarın elinde amca kızının kıyafetini görmüş. "Bu giysinin sahibini getir bana" diye yalvarıp yakarmış simsara.

Simsar adamı getirmiş.

"Nereden aldın bu giysiyi?" diye sormuş adama.

"Benim o, kendi malım" diye karşılık vermiş beriki.

"Dürüst ol" diye sıkıştırmış onu genç adam, "gerçeği anlat bana, o zaman hem bu giysiyi sana hediye ederim, hem de üstüne fiyatı neyse parasını veririm."

Bu sözler üzerine balıkçıyla yola çıkıp onun köyüne gitmiş. Balıkçının kulübesinden içeri girince kızı görmüş. Aynı anda kendini kızın kollarına atarak başından geçeni anlatmış.

"Ah, sevgili amca oğlum" demiş kız, "Allah lütfedip bağışlasın geçmişte kalanı."

Genç adam o gece balıkçıya konuk olmuş.

Daha sabah olup da ortalık ağarmadan balıkçı, kumaş tüccarı genç adama dönmüş, "Şimdi yola çıksan daha iyi olmaz mı?" diye önermiş. "Çünkü gündüzleri Arap çölünden gelen haydutlar yolculara saldırır."

"Allah senden razı olsun" diyerek teşekkür etmiş ona genç adam.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

kırkaltıncı gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Genç adam atına binmiş, kızı da terkisine almış. Köyden iki mil uzaklaşana kadar at üstünde gitmişler. Orada balıkçı geri dönmüş, onlar ise yollarına devam etmişler. Ama pusuya yatmış olan haydutlar birdenbire saldırmış, genç adamı yere çalıp kızı kaçırmışlar. Kız, başına Irak işi bir önlük bezi sarmış, haydutlardan biri almış onu kızın başından. Genç adamsa yerde baygın yatıp kalmış. Daha sonra kendine gelince, eve dönmüş. Başından geçenleri kimse bilmiyormuş. Dükkânına dönüp alışverişe devam etmiş ama amca kızını da aklından çıkaramıyormuş.

Bir gün dükkânında otururken birden bir simsarın elinde bir önlük bezi görmüş. "Nereden buldun bu önlük bezini? Kim verdi sana bunu?" diye sormuş simsara.

"Arap çölünden bir bedevi" demiş.

"Getir onu buraya!" diye sıkıştırmış simsarı. "Hemen, şimdi!"

Bedevi gelince selamlamış, sonra ona şöyle demiş: "Beni tanıdın mı, Bedevi kardeş?"

"Hayır, hayır, seni tanımıyorum" diye karşılık vermiş Bedevi.

"Ben falancayım, filanca adamın oğlu" diye ısrar etmiş genç adam ve eklemiş: "Hani bana üç bin altın bırakmıştın." Böyle diyerek onu tongaya düşürmek istemiş.

"Ah, tabii ya" diye güya anımsamış beriki.

"Bak, Bedevi kardeşim" demiş bunun üzerine genç adam, "bu önlüğü nasıl edindin?"

"Çekilen kurada bundan başka bir şey geçmedi elime" diye yakınmış.

"Tam olarak nasıl oldu bu iş?" diye sürdürmüş genç adam sorgulamayı.

O zaman Bedevi anlatmış: "Bir gün kardeşlerimle yol kesmeye çıkmıştım. Yanında bir kız olan genç bir adama rastladık. Genç adamın üzerine atılıp öldürdük. Kızı yanımızda götürdük. Sonra genç adamın ve kızın giysilerini aramızda paylaştık. Benim payıma bu önlük bezi düştü."

"Önce eve gel de sana paranı vereyim" demiş genç adam Bedevi'ye.

"Allah senden razı olsun" diye teşekkür etmiş Bedevi, kalkıp genç adamla birlikte gitmiş.

"İçeri gel" diyerek yüreklendirmiş onu tüccar ve evin dip taraflarındaki bir bölmeye doğru itmiş.

Bedevi içeri girince genç adam arkasından kapının mandalını indirmiş.

İmdi, Bedevi dehlizde kıstırılıp kalmış. Genç tüccar elinde bir mızrakla üzerine yürümüş.

"Vallahi, taneyi ve çekirdeği yaranın adına!" diye tehdit etmiş onu. "Eğer kardeşlerine mektup yazıp, kızı geri vermelerini söylemezsen, sen öldün demektir! Çünkü demin anlattığın kişi benim. Kızı siz benden alıp kaçırdınız!"

Genç adam onu öldürmeye davranıyormuş gibi yapmış.

"Sakin ol, genç adam" diye yatıştırmış onu Bedevi. "Bana bir mürekkep hokkasıyla bir yaprak kâğıt getir."

Genç adam söyleneni getirmiş, öteki de kardeşlerine bir mektup yazmış.

Kız yüzünden tutsak edildim. Bu mektup elinize ulaşır ulaşmaz kızı Kahire'ye, falancanın evine yollayın.

Selametle kalın.

Böyleymiş mektup.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

kırkyedinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Bedevi mektubu yazdıktan sonra genç kumaş tüccarına vermiş. O da mektubu, Bedevi kardeşlerin Arap çölündeki kamp yerine götürecek bir adama teslim etmiş. Bedevi kardeşler durumu anlayınca, kıza güzel giysiler giydirip bir binek hayvanına bindirmişler ve memleketine götürmüşler. Kız amca oğlunun yanına varır varmaz genç adam Bedevilerin ona ne yaptığını sormuş.

"Hiçbir şey yapmadılar" diye güvence vermiş kız ona. "Bana hep iyi davrandılar."

O zaman dehlizdeki Bedevi'yi serbest bırakmış. Ona önlük beziyle bir sürü altın sikke ve giysiler verip göndermiş.

Bundan böyle genç adam en leziz yemeklerden, içeceklerden yiyip içip doymuş ve kaçınılmaz son ulaşana kadar amca kızıyla birlikte memnun mesut yaşamış. Âlemlerin Rabbine hamd olsun!

kral ile üç oğlunun hikâyesi

-İddia edilir ki, ey Padişahım, diye anlatmaya devam etmiş Şehrazat, bir zamanlar ülkesine tümüyle hâkim ve pek çok askeri, birlikleri olan bir kral yaşarmış. Bu kralın bir dizi oğlu varmış. Yaşlanıp da beli bükülünce vezirlerini ve saray erkânını çağırtmış ve onlara şöyle demiş: "Oğullarım artık yetişkin oldular. Bu yüzden bana oğullarımı evlendirebileceğim üç kızı olan bir adam söyleyin."

Yaşlı, saygın bir şeyh doğrulmuş, "Haşmetmeap" demiş, "Pers ülkesinde üç kızı olan bir kral vardır ki, bu kızlar dünyanın en güzel kadınlarındandır."

Kral şeyhin bu sözlerini duyunca oğullarını çağırtmış, onlardan birine krallığın yönetimini bırakıp yola koyulmuş. Ortasında bir mağaranın olduğu yüksek bir yaylaya gelene kadar ülkeyi boydan boya geçmiş. Mağaraya yaklaşınca atından inmiş, giysilerini yere yaymış, üzerine yatıp uyumuş. Aslanın biri üzerine çöküp onu yiyip bitirene kadar da öyle kalmış.

Oğulları evde, babalarının dönüşü için verdiği sürenin dolmasını beklemişler. Ama babaları dönmemiş. O zaman oturup danışmışlar birbirlerine.

"Sevgili kardeşlerim" demiş en büyüğü, "babamızdan hiçbir haber alamadık. Bu nedenle kentin başına bir temsilci seçin, biz de Pers ülkesine onu aramaya gidelim."

Kenti yönetecek birini atadıktan sonra üç kardeş atlarına binip yola çıkmışlar. Ülkeyi boydan boya geçmişler ve gece bastırırken aslanın babalarını yediği mağaranın oraya varmışlar. Atlarından inip şöyle demişler: "Bu gece kim nöbet tutacak?" Sonunda kura çekmişler, en büyük kardeşe çıkmış.

Büyük kardeş, herkes uyuduktan sonra kılıcının kabzasını sıkı sıkı tutarak mağarayı keşfe koyulmuş. O sırada aslan ürkünç bir dağ gibi yaklaşmış. Kralın oğlu aslanı gördüğünde, aslan uygun bir fırsat yakaladığını sanarak oğlanın üzerine saldırmış. Oğlan bir sipere çekilip hemen ardından aslanın üstüne atılmış, kamış kalem ucu keser gibi kesmiş aslanın kafasını.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

kırksekizinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Genç adam aslanı öldürdükten sonra kafasını alıp çantasına koymuş. Aslanın gövdesini de sürükleyerek mağaradan çıkarıp uzak bir yere atmış. Sonra sabaha kadar nöbet tutmak için yeniden kardeşlerinin yanına dönmüş. Diğer iki kardeşin olup bitenden haberi olmamış.

Tanyeri ağarınca yine atlarına binip gece bastırana kadar ülkeyi boydan boya geçmişler. Sonra atlarından inip oturmuşlar, iki kardeş yatıp uyumuş. Bu kez gece nöbeti ortanca kardeşteymiş. Öyle otururken birden uzakta bir ateşin titreşen alevini görmüş. Oraya doğru gidince bunun çok büyük bir mağaranın içinde yanan bir mum olduğunu anlamış. Mumun önünde bir kız oturuyormuş. Parlayan dolunaya ya da büyüyen aya benziyormuş.

Mağarada oturan kızın kucağına palmiye gövdesi gibi kocaman bir zenci başını koymuş, dinleniyormuş. Kız ağlıyormuş. Genç adam engerek gibi sessizce yaklaşıp zencinin üzerine atılmış ve bir kılıç darbesiyle zencinin kafasını kamış kalem ucu keser gibi uçurmuş.

"Allah'ın bu korkunç gaddardan beni kurtarması için gönderdiği elin sahibi, kimsin sen?" demiş kız ona. "İn misin yoksa cin misin?"

"Peki, sen kimsin?" diye sormuş genç adam da.

"Adım Zabyat el-Kusûr, 'Sarayların Antilopu' demektir" demiş kız. "Ben bir kral kızıyım. Babam Çiçekler Ülkesi'nin hâkimidir."

"Payitahtı nerede?" diye sormaya devam etmiş genç adam.

"Şu tepenin ardında" demiş ve açıklamış: "Şöyle oldu: Ben bir grup kızla gezintiye çıkmıştım, bu savaşçı beni yakalayıp buraya kaçırdı."

Genç adam kızı kaldırmış, atına bindirip doğruca babasının sarayına gitmişler. Sarayın kapısını çalmışlar, kapı nöbetçileri dışarı çıkıp, "Gecenin bu karanlığında kralın kapısını çalan sen, kimsin?" demişler.

"Krala önemli bir diyeceğim var" diye karşılık vermiş.

İçeri almışlar. Kralın huzuruna çıkıp selamlamış ve kızıyla ilgili olayı anlatmış.

Kral ona yaptıkları için teşekkür etmiş. "Genç adam" demiş, "seni kızımla evlendirmek istiyorum."

"Kabul" demiş o da, "ama önce halletmem gereken bir iş var, ondan sonra size dönerim."

Kral ona güvence olarak yüzüğünü vermiş, genç adam oradan ayrılıp kardeşlerinin yanına dönmüş. Gecenin kalanını kardeşlerinin yanında nöbet tutarak geçirmiş. Onun başından geçenlerden diğer iki kardeşin haberi olmamış.

Ertesi sabah atlarına binip karanlık bastırana kadar ülkeyi boydan boya geçmişler. Sonra büyük kardeşle ortanca kardeş yatıp uyumuşlar. Şimdi nöbet sırası en küçük olandaymış ki, birden uzakta bir ışık parladığını fark etmiş. Işığa doğru yürüyünce içinde ateş yanan bir mağara görmüş. Ateşin çevresinde doksan dokuz adam oturuyormuş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

kırkdokuzuncu gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Genç adam mağaraya girip oradaki adamların arasına karışmış. Bir de ne görsün? Bunlar haydutmuş! Önlerine yemek getirmişler ve liderleri onların sayısına göre porsiyonlara ayırıp paylaştırmış. Herkes kendine bir porsiyon almış. Ama baş hayduda porsiyon kalmamış.

"Arkadaşlar" diye durum saptaması yapmış haydut başı, "bana öyle geliyor ki, aramızda bir kişi fazla."

Yemek porsiyonlarını saymışlar. Doksan dokuz porsiyonmuş.

"Havaya kaldırın porsiyonlarınızı!" diye emretmiş haydut başı.

Herkes porsiyonlarını havaya kaldırınca bu sefer genç adam porsiyonsuz kalmış.

"Aramızda bir kişi fazla demedim mi size?" diye yinelemiş haydut başı.

O zaman hepsi kılıçlarına sarılmışlar, kalkıp fazla adamı aramaya davranmışlar.

"Olduğunuz yerde kalın!" diye bağırmış kralın oğlu onlara. "Aranıza katılan benim. En büyük haydutlardan biriyim ben!"

Diğerleri sevinmiş onun gelmesine, birlikte oturup yemeklerini paylaşmaya davet etmişler.

"Genç adam, biz bu akşam kralın sarayını soymak istiyoruz" demişler.

Bununla, ortanca kardeşin evlenmek istediği kızın babasının sarayını kastediyorlarmış.

"Adamların saraya nasıl gireceklerini gösterebilirim" diye önermiş onlara genç adam.

Usulca saraya yaklaşıp duvara bir delik açmışlar. Delik yeterince büyütülünce ilk önce kralın oğlu girmiş içeri.

"Şimdi siz de girin" demiş suç ortaklarına, "ama teker teker!"

Onlar da teker teker delikten içeri sürünerek geçmişler ve kralın oğlu geriye tek adam kalmayana dek birer birer hepsinin kafasını kesmiş. Sonra deliğe yanaşıp tekrar dışarı çıkmış ve deliği kapatmış. Ardından kardeşlerinin yanına gitmiş (bütün bunlar aynı gecede oluyormuş) ve sabaha kadar başlarında nöbet tutmuş. Sabah olunca yine atlarına binip kente gitmişler. Kentin kapıları kapalıymış. İçerideyse insanlar kıyıya vuran dalgaların sesi gibi bir uğultu içinde birbirlerine girmişler.

Ne olduğunu öğrenmek istemişler, onları şöyle yanıtlamışlar: "Kral, sarayında olup bitenleri açıklayabilene krallığının yarısını vereceğini ilan etti."

"Biz krala sarayında ne olup bittiğini anlatırız" demiş üç kardeş.

Kral hemen huzuruna gelmelerini emretmiş.

Huzura çıkınca saygıyla selamlamışlar kralı.

"Kimsiniz siz?" diye sormuş kral.

"Biz falanca kralın oğullarıyız" diye yanıtlamışlar.

Sonra içlerinden biri öne çıkmış. "Benim başımdan şunlar şunlar geçti" diye anlatmış ve aslan kafasını yere, kralın önüne atmış.

"Benim başımdan da şunlar şunlar geçti" demiş ortancası. "Kızı kurtarıp babasına geri getirdim. Yüzük de işte burada."

Sonunda en küçükleri öne çıkmış. "Saygıdeğer Kral" demiş, "dün sarayınızda şunlar şunlar oldu. Bunları ben yaptım ve haydutları öldürdüm."

Kral son derece şaşırmış bu işe. "Gerçekten mi?" demiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

ellinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Kral onların oraya yerleşmesini istemiş ve onları gereğince ödüllendirmiş. Üç kardeş ise babalarına ne olduğunu araştırmayı sürdürmüşler. Ama en küçük bir bilgiye ulaşamamışlar. Böyle üç gün geçirmişler. Sonra kralın oğlu, kralın kızıyla evlenmiş ve ona zengin bir şölen düzenlenmiş ve bol para hediye edilmiş. Ortanca kardeş, kızın babasına gitmiş ve kızla evlenmiş. En büyük kardeş, kralın yanında kalmış.

Böylece her biri krallığının yönetiminde görev almış ve bundan böyle en leziz yemeklerden, içeceklerden yiyip içip doymuşlar, kaçınılmaz son onlara da ulaşana kadar memnun mesut yaşamışlar. Âlemlerin Rabbine hamd olsun!

altın sırmalar ile delikanlının hikâyesi

-İddia edilir ki, ey Padişahım, diye devam etmiş Şehrazat, en iyisini Allah bilir, Bağdat'ta tüccar oğullarından genç bir adam varmış, babası ölünce ona bir sürü para bırakmış. O ise yiyip içmekle tek dinar, tek dirhem kalmayana

kadar harcayıp tüketmiş parasını. Elinde avcunda bir şey kalmayınca candan yürekten sevdiği en yakın arkadaşlarına yönelmiş. Ama onlar oğlanı başlarından savıp dostluklarını inkâr etmişler, tanımazlıktan gelmişler.

Oğlan dönüp annesine gitmiş, durumu anlatmış.

"Sevgili oğlum" demiş annesi, "Vallahi, bende de tek dinar, tek dirhem kalmadı. Şu üstünde yattığım halı sahip olduğum tek şey." Böyle diyerek halıyı vermiş.

Genç adam halıyı alıp çarşıya gitmiş, bir dinara satmış. Altın sikkeyi elinde sıkı sıkı tutarak eve gidecekmiş ki, birden bir simsarın bağırdığını duymuş: "Adamı bir gecede zengin edecek şeyi kim almak ister?"

Genç adam simsarın yanına gidip sormuş.

"Ne demek oluyor bu?"

Simsar büyük bir bıçak çıkarmış.

Bu genç adam kumaş tüccarı Ali bin Abdurrahman'mış. Bıçağa bir dinar ödeyip satın almış. Sonra evin yolunu tutmuş.

"Ne yaptın halıyı?" diye onu karşılayan annesine, halının parasıyla bu bıçağı edindiğini anlatmış.

"Ne yapacağım ben bu bıçakla?" diye hiddetlenmiş kadın.

"Ama satıcının, 'Adamı bir gecede zengin edecek şeyi kim almak ister?' dediğini duydum" diyerek savunmuş kendini.

Gece bastırana kadar beklemiş, bıçağı eline alıp karanlıkta evden çıkmış. Geceleyin Halife el-Ma'mûn'un sarayına varana kadar kentin sokaklarında gelişigüzel dolaşmış. Saray açıkmış, kapı nöbetçisi uyuyormuş. Durumu böyle görünce, kendi kendine şöyle demiş: "Ya bu gece zengin olacağım ya da öleceğim."

Sarayın kapısından girmiş, iç avluları birbiri ardından geçip, pırıl pırıl aydınlatılmış, yüksek tavanlı dairelere gelene kadar yürümüş. Bu dairelerin arasında içinde ağaçlar dikilmiş, büyüleyici güzellikte bir park varmış. Bahçelerin ortasında metal aksamı altınla işlenmiş, ağacı henüz yaşken yapılmış bir su çarkı dönüyormuş. Bahçelerde demir kafesli pencerecikleri olan, sandal ağacından üstü kubbeli köşkler de varmış. Ağaçların altında başıboş bir yabaneşeği otluyormuş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

ellibirinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Genç adam sarayda herkes uyuyana kadar ağaçların altında saklanıp beklemiş. Sonra tahta kafeslerle ayrılmış dairelerin arasından usulca süzülmüş. Sonunda burnuna enfes kokular gelen bir odaya varmış. Bu arada acıkmış da. Oraya girmiş ve kurulu bir sofrada yemekler bulmuş. Yemeklerden yerken birden arkasında bir gürültü duymuş. Dönüp bakmış ki, bir elinde kılıç tutan bir zenci köle. Öbür eliyle de, yükselen dolunaya ya da özgürce taze çimen otlayan yabani bir ceylana benzeyen bir kızı saçlarından yakalamış. Köle, kızı saçlarından çekerek odaya sokmuş, onu yere yıkarak göğsüne çökmüş.

"Kendini bana vermezsen" diye tehdit ediyormuş kızı, "yemin olsun daha fazla yaşamazsın!"

"Ben de Allah'a yemin ederim ki, asla olmayacak böyle bir şey" diye karşılık vermiş kız.

Zenci kızı öldürmeye davranınca genç adam üzerine atılıp elindeki bıçağı bir hamlede iki omzunun ortasına saplamış. Zenci yere düşüp ölmüş.

Kız bunu görünce yerden kalkıp delikanlının boynuna sarılmış. "Allah'ın kurtarıcım olarak bana yolladığı sen, kimsin? İn misin, cin misin?"

"Yok canım! İnsanım ben" diye yatıştırmış kızı. "Çalacak bir şey bulabilir miyim diye girmiştim bu saraya. Allah'ın inayeti beni sana göndermiş. Benim hikâyem de bu işte."

"Adın ne?" diye sormuş kız.

"Adım Ali bin Abdullah bin Abdurrahman, kumaş tüccarıyım" diye karşılık vermiş.

"Peki, nerede oturuyorsun?" diye sormayı sürdürmüş kız.

Oturduğu yeri söylemiş.

"Ben dönene kadar olduğun yerde kal" diye buyurmuş kız. Bir süreliğine ortadan kaybolmuş, sonra geri gelmiş, onu selamlayarak eline bin dinar tutuşturmuş.

"Genç adam" demiş, "sana şükran borcumun karşılığının küçük bir bölümü bu." Sonra onu arka kapıdan kimseye görünmeden dışarı çıkarmış, geri dönüp kölenin cesedini gizli bir yere saklamış.

Genç adam annesine gitmiş. Gözyaşları içinde bulmuş onu. İçeri girer girmez annesi kalkmış, yanına gelip koluna sarılmış. Oğlan annesine para dolu keseyi vermiş.

"Oğlum, nereden buldun bunu?" diye hayret etmiş kadın.

"Allah ödülü" diye yanıtlamış. "*Kuran*'ın dediği gibi: Allah dilediğini hesapsız şekilde rızklandırır."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

elliikinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Delikanlı geceyi geçirmiş. Allah bir sonraki en güzel sabahı aydınlattığında kapı vurulmuş. Gidip açmış. Kim varmış kapıda? Zenci bir kız.

"Efendim, kumaş tüccarı Ali bin Abdurrahman sen misin?" demiş ona.

"Evet, benim" diye yanıtlamış. Bunun üzerine kız ona bin dinar uzatmış.

O zamandan itibaren kız her gün bir armağan göndermiş. Bir gün kızarmış bir kuzu hazırlamış. Hayvanın karnına her biri hazine değerinde dört tel altın sırma koymuş. Bir de en ince undan pide pişirmiş. Kuzuyu pidenin altına koyup bir bambu tepsiye yerleştirmiş, üstünü de ipek bir peçeteyle örtüp hizmetçisine vermiş ve şöyle buyurmuş: "Al bunu, kumaş tüccarı Ali bin Abdurrahman'ın evine götür."

Hizmetçi elindekini delikanlının evine götürmek için yola koyulmuş. Yolda genç adamın dostları, içki arkadaşları kıza rastlamışlar. Kuzu etinin kokusunu alıp hizmetçi kızı izlemişler. Genç adamın evinin önünde kızın durup kapıyı çaldığını görmüşler. Kapı açılmış.

"Al bu armağanı, Efendim" diyerek tepsiyi vermiş kız ve oradan ayrılmış.

Arkadaşları bütün bunları görmüş. "Hey, Ebulhasan!" diye seslenmişler. "Hizmetçinin getirdiği, enfes bir yemek. Ondan bize de biraz vermez misin?"

"Artık hiçbiriniz evime giremez!" diye terslemiş onları delikanlı.

"O zaman biz de dışarıda yeriz" diye önermişler.

"Pekâlâ" diye razı olmuş delikanlı, "bu kadarına izin veririm." Ama kuzunun karnında ne olduğunu bilmiyormuş.

Böylece avluya almış onları, tepsiyi önlerine koyup su getirmek için eve girmiş.

Bu arada diğerleri kuzunun karnının dolu olduğunu keşfetmişler. Kuzunun karnını açmışlar ki, ne görsünler? Altın sırmalar.

Onlar bunu görünce birbirlerine şöyle demişler: "Gördünüz mü şu işi? Bu şehvet düşkünü, halifenin kadınıyla ilişkide! Nasıl olabilir böyle bir şey? Vallahi, bu sırmalar onun sarayından başka bir yerden gelmiş olamaz. Hadi, şu işin içyüzünü öğrenelim."

Sırmaları alıp hükümdarın sarayına gitmişler.

"Hükümdara önemli bir diyeceğimiz var!" diye seslenmişler.

Mabeyinci dışarı çıkıp yanlarına gelmiş. "Diyeceğiniz neymiş?" diye sormuş, onlar da bildirmek istedikleri şeyi söylemişler.

O zaman hükümdar onların içeri girmelerine izin vermiş ve huzuruna çıkarılmalarını emretmiş.

Huzura çıkıp saygıyla selam vermişler.

"Haşmetmeap" diye söze başlamış içlerinden biri. "Biz Abdullah bin Abdurrahman'ın evinde yemeğe davetliydik, kendisine hediye olarak gönderilen kuzunun karnında bu altın sırmaları bulduk."

Sırmaları hükümdara teslim etmişler.

Delikanlının bunlardan hiç haberi olmamış. Evden suyla döndüğünde diğerlerinden eser yokmuş. O da tepsiyi alıp eve götürmüş, annesinin önüne koymuş, başlamışlar yemeye.

Aynı anda arkadaşları hükümdarın yanında bulunuyorlarmış. Hükümdar altın sırmaları görünce yüzünün rengi değişmiş. Bunun genç adamla kız arasında ilerlemiş bir ilişkinin kanıtı olduğunu düşünmüş. Hükümdar onlara delikanlıyı getirmelerini emretmiş, bir müfreze köle eşliğinde delikanlının evine gitmişler.

Genç adam evinde otururken köleler birden etrafını çevirip ellerini arkadan bağlamışlar, evden dışarı çıkarmışlar ve sürükleyerek götürüp hükümdarın önüne koymuşlar.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

elliüçüncü gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Delikanlı huzura çıkarılınca hükümdar hemen ondan hesap sormuş: "Bu sırmayı nereden buldun?"

"Allah Hükümdarımızın bahtını açık etsin, ona huzur versin" demiş delikanlı. "Sunulan hediyeleri kabul etmek zorunda olduğumuz, bir hadiste belirtilmiştir. Bana bir hediye verildi, ben de kabul ettim."

"Peki, kim hediye etti bunu sana?" diye sormaya devam etmiş hükümdar.

"Ben evde otururken birden kapı çalındı" diye anlatmış delikanlı. "Dışarı çıktım, kapıda gördüğüm zenci bir kız hizmetçi bana bir tepside kızarmış kuzuyla en ince undan yapılmış pide getirmiş. Daha sonra bu adamlar gelip kendilerine de yemekten verip vermeyeceğimi sordular. Onları evimin girişine aldım ve su getirmek için eve girdim. Suyla geri döndüğümde onlardan hiçbir iz yoktu. Onları davet ettim, yemeğimden yediler" diye devam etmiş. "Sizin burada gördüğünüz şey, benim bu yaptığıma karşılık elde edeceğim ödül müdür?"

Hükümdar onun anlattıklarını dinledikten sonra kalkıp doğruca hareme, altın sırmaların ait olduğu kıza gitmiş. "Tanıyor musun bu altın sırmaları?" diye sormuş.

"Evet" diye yanıtlamış kız.

"Bunları kızarmış kuzunun içine kim sokup da hediye olarak şu genç tüccar oğluna gönderdi?"

"Bendim o" diye itiraf etmiş kız.

"Peki, niçin?" diye ısrar etmiş hükümdar.

O zaman kız şöyle demiş: "Allah Hükümdarımızın bahtını açık etsin, ona huzur versin. Benim başımdan şunlar şunlar geçti."

Ve kız bütün hikâyeyi, yani delikanlının köleyi nasıl öldürdüğünü anlatmış. Sonra hükümdarı, zencinin cesedini sakladığı yere götürüp, onu inandırmış. Hükümdar kızın sırtını açıp, kölenin kılıcıyla vurduğu yerlerdeki siyah çürükleri görmüş.

"Gördüğünüz gibi, bu delikanlının yaptığına karşılık olarak ben de başka türlüsünü yapamazdım" diye tamamlamış kız.

Hükümdar onu yine yalnız bırakıp delikanlıyı çağırtmış ve ona kızın anlattıklarını aktarmış. Sonra da kızın delikanlıya ait olması gerektiğine karar vermiş. Delikanlıya arkadaşları hakkında nasıl bir yargı vermek istediğini sormuş. O da onları kentten ve ülkeden sürmüş. Bundan böyle delikanlı kaçınılmaz son ona da ulaşana kadar hükümdarın sofrasında onun en yakın nedimi olmuş.

dört arkadaşın hikâyesi

-İddia edilir ki, ey Padişahım, diye devam etmiş Şehrazat, Halife Harun er-Reşit'in zamanında dört arkadaş varmış. Biri hırsız, ikincisi bir iz sürücüsü, üçüncüsü marangoz, dördüncüsü ise okçuymuş. Bu dördü Bağdat kentine gelip yerleşmişler. O zamanlar Bağdat'taki evlerin tavanlarında demir kafesli pencereler varmış.

Eve girmişler. Gece olmuş, önlerine yiyeceklerini, içeceklerini koymuşlar. O sırada üzerlerindeki demir kafesli pencere aşağı doğru açılmış. Yerlerinden fırlayıp bakmışlar. Bir de ne görsünler? Parlayan dolunay gibi bir kız.

"Kız, sen kimsin?" diye sormuşlar.

Ama kız susmuş, onlara cevap vermemiş.

O zaman her biri, "O benim!" diye bağırmış.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

ellidördüncü gece

- Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Her biri bağırıyormuş: "O bana ait!"

O zaman içlerinden biri kalkarak, "Önerimi dinleyin!" demiş.

"Buyur" diye yanıtlamış diğerleri, o da söylemiş: "Kızı bir eve kapatalım, kapısına kilitler asalım ve sabaha kadar orada kilitli tutalım. İçimizde en kurnaz, en becerikli her kimse, kız onun olsun."

"Ne kadar iyi bir fikir!" demişler. Kızı bir eve götürmüşler, üzerine kilit vurup o gece dinlenmeye çekilmişler.

Sabah olunca uyanır uyanmaz kapıyı açıp kızı aramışlar. Ama kızdan eser yokmuş.

O zaman iz sürücü, "Bakayım, hangi yoldan kaçtı" demiş.

Bir süre iz aramış. "Bu kız cinlerden biri, bir ifrit tarafından kaçırıldı" demiş. "Eğer bir insan tarafından kaçırılmış olsaydı insan izi olduğunu görürdüm. Yine de gelin peşimden, size ifritin izini göstereyim. Allah adına yemin ederim, güneş kadar yükseğe çıkmış ya da en derin çukura inmiş bile olsa, onu bulacağım!"

İz sürücü böyle diyerek onları deniz kıyısına varana dek izin peşinden götürmüş. "Buradan denize açılmış" diyerek vermiş kararını.

O zaman marangoza dönmüşler: "Nerede şu senin övünüp durduğun sanatın?"

"Başüstüne" deyip bir kayık yapmış onlara marangoz. Hepsi birlikte binip denize açılmışlar. Denizin ortasında yükselen bir dağa ulaşmışlar. Bu dağ sanki gagalanıp çentiklenmiş ve testereyle kesilmiş gibiymiş. Demir atıp tekneyi bağlamışlar.

Sonra iz sürücüye şöyle demişler: "Nerede şu senin övündüğün sanatın?"

"Haklısınız" demiş o da ve onları iz boyunca bir mağaraya kadar götürmüş. Kızı orada oturur, ifriti de başı kızın kucağında uyur görmüşler.

İz sürücü hemen geri dönüp, "Nerede senin şu övünüp durduğun sanatın, saygıdeğer hırsız?" diyerek hırsızı göreve çağırmış.

"Pekâlâ" demiş hırsız, kayıktan inip kızın yanına gitmiş ve onu mağarada aynı durumda görmüş. Uyumaya devam eden ifritin kafasını hile ve ustalıkla kızın kucağından indirmiş. Kızı alıp kayığa getirmiş.

Tam o sırada ifrit uykusundan uyanmış ve kızdan hiçbir iz bulamamış. Bir nara atmış, bütün dağda yankılanmış. Sonra havaya yükselmiş. Aşağıda, kayıktaki kızı görmüş.

Hızla alçalıp hepsini birden batırmak için saldırmışken okçuya demişler: "Nerede senin şu şişinip durduğun sanatın?"

"Emrinizdeyim" demiş o da.

"Bir ok at, öldür şu ifriti" demişler.

Bir ok alıp yaya takmış, gerip ifrite fırlatmış. Okun isabet ettiği ifrit denize düşüp ölmüş.

Şimdi her biri, "Kız bana ait!" diyormuş.

Birbirleriyle sanatlarının işlerliği üzerine kavga etmeye başlamışlar.

"Müminlerin hükümdarı Harun er-Reşit'in kızla ilgili olarak hakkımızda vereceği karara razı olur muydunuz?" diye bir teklifte bulunmuş hırsız onlara.

"Olur, öyle yapalım" diyerek kabul etmişler.

"Sizi ona götüreceğim ve o, kızı kime uygun görürse, bırakalım, kız onun olsun."

"Tamam" deyip razı olmuşlar.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairesine geçmiş.

ellibeşinci gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Bağdat kentine kadar denizde yol almaya devam etmişler, kente girip önce kızı bir eve oturtmuşlar. Gece olunca Harun er-Reşit'in sarayına gitmişler. Gece zifiri karanlıkmış.

Hırsız bir hile düşünüp onları gizlice saraya sokmuş. Hükümdarın oturduğu kubbe altına kadar sızmışlar. Orada ne görmüşler dersiniz? Halife tahtında oturuyormuş, Sahl bin Harûn da onun önünde oturmuş, hikâye anlatıyormuş. Az sonra halife uyuyakalmış, ardından hikâye anlatıcısı Sahl da. Hırsız onu özenle kavrayıp dışarı, kapının önüne taşımış. Sonra onun yerine kendisi oturmuş.

Halife uykusundan uyanıp, "Sahl, bana bir şey anlat" demiş.

"Başüstüne, Müminlerin Efendisi" diye yanıtlamış hırsız. "Size eğlenceli bir hikâye anlatacağım."

"Hadi anlat artık, Sahl" diye yinelemiş, Halife onun hâlâ Sahl olduğunu sanıyormuş.

"Başüstüne" diye karşılık vermiş hırsız ve anlatmaya başlamış. "Olay şöyle olmuş, Efendimiz: Bir zamanlar birlikte işret eden dört arkadaş varmış. Bun-

ların biri hırsız, ikincisi marangoz, diğeri iz sürücüsü ve sonuncusu da okçuymuş. Bunların başından şöyle şöyle olaylar geçmiş" diyerek gerçekten başlarından geçmiş hikâyeyi baştan sona anlatmış. "Sonunda hırsız, arkadaşlarını sizin hükümet dairenize kadar getirip kapının önünde bırakmış" diyerek hikâyesini şöyle tamamlamış: "Sonra da beni yerimden çalıp size hikâyeler anlatmak için yerimi aldı. İmdi, bu kızı kime hak tanırsınız, Efendimiz?"

"Hırsızdan başka kimseye tanımazdım" demiş o da.

Hırsız el kol hareketleriyle ötedeki arkadaşlarına, "Duydunuz mu?" anlamında işaretler yapmış.

Bu arada hükümdara yine uyku basmış.

Hırsız kalkıp Sahl'ı eski yerine taşımış.

Sonra dışarı çıkıp arkadaşlarına, "Ne dediğini duydunuz mu?" diye yeniden sormuş.

Ama onlar şöyle demişler: "Halife ikinci kez hakkımızda karar vermeden kızı alamazsın!"

O sırada halife yine uyanmış. "Sahl, bana şu hırsız ile arkadaşlarını anlat biraz."

"Ne hırsızı, Efendimiz?" diye sormuş Sahl.

"Az önce bana anlattığını" demiş halife.

"Vallahi, Efendimiz" demiş Sahl, "ben size hiçbir zaman herhangi bir hırsızdan söz etmedim. Bence düş görmüş olmalısınız."

"Mümkün mü böyle bir şey?" diye hayret etmiş halife.

Sahl ona başka bir hikâye anlatmaya başlamış ve hükümdar yine uyuyakalmış, Sahl da.

O zaman hırsız yeniden içeri girmiş, Sahl'ı kaldırıp odadan çıkarmış ve onun yerine kendi oturmuş.

Halife yine uyanmış ve "Anlat, Sahl!" diye mırıldanmış.

"Başüstüne, Müminlerin Hükümdarı" diye karşılık vermiş hırsız. "Daha önce söz ettiğiniz hırsız ile arkadaşlarının hikâyesini şimdi hatırladım. Olay şöyleydi: Bir zamanlar birlikte işret eden dört arkadaş varmış; başlarından şöyle şöyle olaylar geçmiş" diyerek bütün hikâyeyi başından sonuna kadar yeniden anlatmış. "Hırsız sizin taht salonunuza girdi, beni yerimden çaldı ve dışarı götürüp bıraktı" diye tamamlamış hikâyesini. "Kalensövemi de başımdan çalıp onun yerine palmiye yapraklarından bir takke taktı kafama. Hatta sizin yüzüğünüzü de parmağınızdan çıkarıp onun yerine çakşırotu sapından kesilmiş bir halka

taktı. Sonra benim yerime oturup size hikâyeler anlatmaya başladı. İmdi, kararınız nedir? Kız kime ait olmalı?"

"Seni yerinden çalan hırsızın" diye vermiş kararını halife.

Halife yeniden uykuya dalana kadar başka hikâyeler anlatmış hırsız onu. Sonra hırsız gitmiş Sahl'ı yüklenip yine eski yerine taşımış, kalensövesini kafasından çekip onun yerine palmiye yapraklarından yapılmış bir takke giydirmiş. Ardından hükümdarın parmağından yüzüğünü çıkarmış, onun yerine çakşırotu gövdesinden kesilmiş bir yüzüğü takmış. Sahl'ı eski yerine oturttuktan sonra yine dışarıya, arkadaşlarının yanına gitmiş.

"Şimdi tatmin oldunuz mu?" diye sormuş.

Onlar da, "Evet, hoşnutlukla kabul ediyoruz, saygı duyuyoruz!" demişler.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

ellialtıncı gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Hırsız arkadaşlarıyla gittikten sonra halife uykusundan uyanmış. "Sahl" demiş, "senin şu hırsız hikâyelerinden bir tane daha anlatsana."

"Ne hırsızı, Efendimiz?" diye şaşırmış Sahl.

"Şimdi bana anlattığın, senin kafandan kalensöveyi çalıp onun yerine palmiye yapraklarından yapılmış takkeyi giydiren ve de benim parmağımdan yüzüğümü çalıp onun yerine çakşırotundan yüzüğü takan hırsızı işte" demiş halife.

"Vallahi olamaz, Efendimiz" diye yemin billah etmiş Sahl. "Bütün bunları size hiç anlatmadım ben!" Yine de eliyle kafasını yoklamış ki, ne görsün? Palmiye yapraklarından yapılmış bir takke! "Soyulmuşum ben, Müminlerin Hükümdarı!" diye hiddetlenmiş.

O zaman halife de elini yoklamış ki, onun da elinde çakşırotundan kesilmiş bir halka varmış. Parmağından çıkarıp atmış halkayı, elini kılıcına götürüp öyle bir bağırmış ki, bütün sarayda yankılanmış. Hemen ellerinde gürzler, topuzlar, kılıçlarla silahlanmış köleler gelip bütün sarayı köşe bucak aramışlar. Ama hırsızdan hiçbir iz bulamamışlar. Halife çok şaşırmış bu işe.

Daha gün ağarmadan halife, habercisini sokaklarda dolaştırıp ilan ettirmiş: "Ey ahali! Dün sarayda olup bitenleri kim halifeye açıklayabilirse, güvencesi teminat altında olup kendisine ödül olarak beş yüz dirhem verilecektir!"

Haberci daha sözünü bitirmeden hırsız karşısına dikilip şöyle demiş: "Dün gece sarayda olup bitenleri sana da halifeye de açıklayacağım!"

Halifenin huzuruna çıkarılınca da, "Efendimiz" diye başlamış, "sarayınızda şunlar şunlar oldu." Anlatması bitince hükümdarın yüzüğüyle Sahl'ın kalensövesini geri vermiş.

Bu kadar hileye ve beceriye şaşıp kalmış halife. Hırsız ise halifeden özür dileyip pişmanlığını ifade etmiş.

Halife onu güvence altına alıp hediyelere gark etmiş. Ayrıca onu hikâye anlatıcılarının başına usta olarak atamış ve kızı da ona vermiş.

Bundan böyle hırsız en leziz yemeklerden, içeceklerden yiyip içip doymuş, kızla birlikte kaçınılmaz son onlara da ulaşana kadar memnun mesut yaşamış

kralın oğlu ile yedi vezirin hikâyesi

-İddia edilir ki, ey Padişahım, diye anlatmaya devam etmiş Şehrazat, bir zamanlar Seyf el-Alâm, yani "Eşrafın Kılıcı" diye anılan bir kral varmış. Büyükler ona değer verir, küçükler de itaat ederlermiş.

Bu kralın oğlu olmamış. Bu yüzden kederliymiş. Hekimleri, bilgeleri ve müneccimleri toplamış, onlar da ölçüp biçmişler, fal bakmışlar, yıldızları gözlemlemişler.

"Haşmetmeap" demişler sonunda, "inşallah yakında bir oğlunuz olacak, sevinebilirsiniz."

Kral o andan itibaren oğlu doğana kadar yalnızca en iyi besinlerle beslenmiş. Oğlan o kadar güzelmiş ki, ondan daha güzel bir çağdaşı yokmuş. Kral büyük bir şölen vermiş, yerleşikler olsun, bedeviler olsun, herkes gelmiş, yemekler yemişler.

Sonra kral müneccimleri yeniden toplamış ve onlara şöyle demiş: "Şimdi de oğlumun yükselen yıldızını inceleyin."

"Oğlunuzun ömrü uzun olabilir" diye bildirmişler, "ancak, yirmi bir yaşına gelince büyük bir felakete uğrayacak, bunun ölüme sebep olmasından korkulmalıdır."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

elliyedinci gece

- Amenna, demiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Kral müneccimlerin söylediklerine hayret etmiş. Oğluna on iki yaşına gelene kadar yazıcılardan ders aldırtmış. Sonra onu bilimsel araştırmacıların yanına vermiş. Allah ne kadar takdir ettiyse, oğlan o kadar kalmış onların yanında.

Bir gün, kralın öğretmenliğini de yapmış olan Bilge Sindbad kalkmış, "Haşmetmeap" demiş, "bu insanlar oğlunuzun öğretiminin devamı için uygun değiller." Sonra bilginlere dönmüş. "Ona ne öğretmek isterdiniz?" diye sormuş ve her biri kralın oğluna ne öğretmek istediğini açıklamış.

"Hayır, olmaz" diye karşı çıkmış Sindbad onlara. "Bu iş başka türlü yapılmalı. Çünkü kalp kraldır, eğer kalp hiçbir şey öğrenmezse, geri kalan vücut da hiçbir şey öğrenemez. Kalp misk ve amberle karşılaştırılmalıdır: İnsan ancak onların kokularını içine çektikten sonra vücut, kokunun etkisinin tadına varabilir. Bilimin işleyişi de böyledir: Ancak kalbe erişebilirse tüm insan vücudunu etkiler."

filin eğitimi

"Bana anlatıldı ki, ey Kralım" diye devam etmiş Sindbad, "bir zamanlar fil seven bir kral varmış. Bir defasında kral için bir fil yavrusu yakalamışlar. Kral onu terbiye edip eğitsin diye fil bakıcısına vermiş. Fil büyüyünce kral bakıcıya fili sormuş. 'Tam istediğiniz gibi gelişti, Kralım' demiş bakıcı. 'Öyleyse şimdi ona binmek istiyorum, hem de yalnız binmek istiyorum' diye buyurmuş kral.

'Nasıl isterseniz öyle yapabilirsiniz' diye karşılık vermiş fil bakıcısı. Kral filin üstüne çıkmış, daha sırtını doğrultamadan fil gemi azıya almış, kral zapt edememiş. Fil öfkelenmiş, kral bitkinlikten baygın düşene kadar azıp kudurmuş.

Kral kendine gelince fil bakıcısının öldürülmesini emretmiş. 'O kadar acele etmeyin, Haşmetmeap' diye onu yatıştırmış fil bakıcısı. Bir parça demir alıp beyazlaşana kadar ateşte kızdırmış ve filin önüne koyup, 'Al!' demiş. Fil demiri almış. 'Bırak!' demiş, fil bırakmış. 'Görüyor musunuz, ey Kralım' demiş. 'Ayaklarıyla, ağzıyla yapabileceklerini öğrettim. Ama kalbine ulaşamam.' O zaman kral onu görevinin başında bırakmış."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

ellisekizinci gece

- Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Sindbad meselini anlattıktan sonra ikinci bilge kalkıp şöyle demiş: "Ben bu çocuğa on iki yılda öğrenmediklerini bir yıl içinde öğreteceğim."

Kral onun söylediklerini duyunca Sindbad'ı yine çağırmış yanına. "Oğlanın öğrenimi için ne kadar zamana ihtiyacın var?" diye sormuş.

"Onu altı ay içinde öyle ilerletirim ki, ondan daha akıllı hiçbir çağdaşı olmaz" diye iddia etmiş. "Yok, eğer beceremezsem, elim ayağım sizin takdirinize kalsın." Sonra eklemiş: "Hiç zenginin ve yoksulun, hiç bilginin ve tüccarın olmadığı ülkeye kimse yerleşmesin. Ama bu söylediklerimin hepsi sizin ülkenizde var. Allah'a şükürler olsun. Bana söylendi ki, Haşmetmeap, krallar ateş gibidirler. Onlardan uzak durursan, güvence içindesindir. Ama onların çok yanına gidersen, yakarlar seni. Benim bir şartım daha var."

"Neymiş o?"

"Kendiniz için kötü olan şeyi başkasına yapmayın."

"Kim uyabilir ki böyle bir tembihe?" diye kuşkusunu dile getirmiş kral.

"Siz" diye yanıtlamış Sindbad.

O zaman kral oturup bir yazı kaleme almış, tanıklara onaylatmış ve çocuğu ona teslim etmiş. Daha önce de hangi ay, hangi gün, hangi saatte çocuğu geri alacağını Sindbad'la kararlaştırmış.

Sindbad oğlanı elinden tutup kendi dairesine götürmüş. Orada, yeraltında değişik renkte damarlı mermerlerden bir oda yaptırmış. Alçı ve sıvayla tüm bilimlerin tasvirlerini koydurtmuş: Dilbilgisi, edebiyat, şiir ve diğerleri.

"Senin oturacağın yer burası" diye buyurmuş çocuğa. "Buraya koyduğum her şeyi öğreneceksin."

Sonra oturup ders vermeye, çocuğu eğitmeye başlamış. Yiyecek, içecek ve daha başka ne gereksinimleri varsa getirmişler onlara.

Anlaştıkları süre dolduğunda Sindbad'ın öğrettiği bütün bilimleri öğrenmiş çocuk. Sindbad krala haber gönderip durumu bildirtmiş, çok sevinen kral hemen Sindbad'ı çağırtmış.

"Oğlunuz her şeyi öğrendi" demiş Sindbad. "Yarın öğle vaktini iki saat geçtikten sonra size gelecek, inşallah."

Kral bunu duyunca çok sevinmiş.

Sindbad da çocuğun yanına dönmüş ve şöyle demiş: "Yarın seni babanın yanına çıkaracağım. Bu yüzden bu gece senin yıldızına bakacağım."

Gece çöktükten sonra demiş ki oğlana: "Yıldızın bana bir şey gösterdi. Buna göre şu tembihte bulunmak zorundayım sana: Bu andan itibaren yedi gün boyunca konuşmayacaksın."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

ellidokuzuncu gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Oğlan bunu duyunca, korkusundan elinde ne varsa yere düşürmüş. "Ne demek istiyorsun, şimdi ne yapacağım ben?" diye sormuş.

"Yarın seni babanın yanına çıkaracağıma söz verdim" demiş Sindbad. "Verdiğim söze aykırı davranamam."

Ertesi gün, öğlen vaktini iki saat geçtikten sonra oğlan, bütün bunlardan haberi olmayan babasının huzuruna çıkmış. Babası onu yanına oturtup konuşmaya başlamış. Ama oğlan konuşmamış. Babası oğlanın bilgisini sınamaya kalkmış, oğlu cevap vermemiş. O zaman Sindbad'ı çağırtmış ama o da ortalıkta yokmuş.

Kral bunun üzerine şöyle demiş saray erkânına: "Siz ne diyorsunuz oğlanın bu durumuna?"

"Diyoruz ki" demişler, "Sindbad onu pekâlâ eğitmek istedi ama oğlan hiçbir şey öğrenmedi, bu yüzden Sindbad bir ilaçla onun dilini felç etti, o da böyle dilsiz kaldı."

Kral buna üzülmüş. Onun için dayanılmaz bir şeymiş bu, üzüntüsünden parça parça olacak gibiymiş.

Kralın sevdiği cariyelerden biri onun bu durumunu görmüş. Parıldayan bir güzelliği varmış kızın. "Beni onunla yalnız bırakın" diye önermiş krala. "Belki bana anlatır derdini. Bana hep güvenmiştir."

"Pekâlâ" demiş kral, "al onu yanına."

Kız oğlanı alıp kendi dairesine gitmiş. Orada çocukla konuşmayı denemiş. Ama oğlan konuşmamakta direnmiş.

"Aptalsın ve hiçbir şey bilmiyorsun" diye kışkırtmış onu kız. "Ama bekle, sana hiç direnemeyeceğin bir öneride bulunacağım" demiş sonra da. "Baban yaşlandı artık, kemikleri kırılganlaştı. Sana göstereceğim bir hileyle öldürmek istemez misin onu? O zaman kral sen olursun, ben de senin karın olurum!"

Kralın oğlu bunu duyunca öyle şiddetli bir öfkeye kapılmış ki, öğretmeninin öğüdünü unutmuş. "Gerçekten hiçbir şey bilmeyen bir aptal olsaydım da asla yapmazdım bunu. Daha önce olmayan ama Allah'ın bana armağan ettiği bu bilgiyle nasıl uyarım senin sözüne? Yedi gün konuşmamam gerektiği halde şimdi konuştum ve sen bu kötü niyetinin karşılığını biliyorsun!"

Kız onun bu sözlerini duyunca nasıl ölümcül bir tuzağa düştüğünü anlayıp hemen hile, hıyanet, dalavere düşünmeye koyulmuş. Bir çığlık atıp kendi yüzünü tırmalamış, giysilerini parçalamış.

Gürültüyü duyan kral yerinden fırlamış, koşup gelmiş. "Ne oluyor?" diye sormuş.

"Onun konuşmadığını iddia ediyordunuz" diyerek söylenmiş kız. "Irzıma geçmeye kalkıştı ama savundum kendimi. Yüzümü tırmaladı, giysilerimi parçaladı, beni öldürmek istedi."

Bunu duyan kral, oğlunun öldürülmesini emretmiş. Bu olay onu o kadar öfkelendirmiş ki, çocuğuna olan sevgisini unutmuş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

altmışıncı gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Böylece kral, oğlunun öldürülmesini emretmiş.

İmdi, kralın yedi veziri varmış. Her biri sağduyulu ve bilgili, düşünme yeteneği olan, insan sarrafı, deneyimli kişilermiş.

"Eğer kralın oğlunun öldürülmesine göz yumarsak, sonradan kral mutlaka pişman olacaktır" diye konuşmuşlar kendi aralarında. "Daha sonra da bize dönecek ve bizi şöyle suçlayacaktır: 'Oğlumu öldürmeme siz göz yumdunuz!' Böylece onun gözünden düşecek ve bugün sahip olduğumuz şu yüksek mevkiden olacağız."

Bunun üzerine vezirlerden biri söz almış. "Onun ölümünü bugün için erteleyeceğim" diyerek oğlanı öldürecek hizmetkârlara şöyle seslenmiş: "Ben kralın yanından dönene kadar onu alıkoyun."

Böyle diyerek acele kralın yanına gitmiş vezir. "Haşmetmeap!" demiş huzura çıkar çıkmaz. "Krallar önceden danışmaksızın hiçbir eylemde bulunmazlar. Ayrıca bir kral ölçülü, soğukkanlı olmalıdır ve aceleye getirilmiş kararlar vermemelidir." Ve şu beyitleri okumuş:

[*Hafif*]

Mutedil ol, aceleye getirme hiçbir şeyi,
Ülkenin her yerinde tut verdiğin sözü.

Güvendiğin tanıklar oğlunun niyetini
Onaylamadan önce öldürme oğlunu!

aslan izi

"İşittim ki, ey Kral" diye devam etmiş vezir, "bir zamanlar bir kral varmış, onun hoşuna gitmeyen hiçbir şey kendisine gösterilemezmiş. Bir gün seyir terasında otururken güzel, edalı bir kız geçmiş oradan. Kız hoşuna gitmiş, ona sahip olmak istemiş. Evine gitmiş. 'Benden ne arzuluyorsan alacaksın' diye karşılık vermiş kız. 'Ben dönene kadar şu kitaba bir göz at.' Böyle diyerek kocasının bir kitabını vermiş krala; kitap zina ve büyük günahlar hakkındaymış. Kral kitabı açmış ve zina edenleri bekleyen cezaları okumuş. O zaman arzuladığı şeyden pişmanlık duymuş. Kızın evinden çıkıp sarayına dönmüş. Ama bu arada terliklerini kızın evinde unutmuş.

Kızın kocası eve gelince orada kralın terliklerini görmüş. Hemen anlamış durumu: Kral ile karısı arasında bir ilişki olmadan bu terlikler hiçbir şekilde evine gelemezmiş. Tekrar evden çıkmış, kralın korkusundan kimseye tek söz etmemiş. O andan itibaren de karısına yaklaşmamış. Karısını kederlendirmiş bu durum, ailesine haber göndererek şöyle yakınmış: 'Kocam beni terk etti, artık benimle yatmıyor.' O zaman kadının ailesi adamı kralın huzuruna davet etmiş. 'Haşmetmeap' diye başlamışlar şikâyetlerini anlatmaya, 'bizim bir parça toprağımız vardı, onu bu adama sattık. Bir süre iyi kullandı onu, tarlayı işledi. Sonra aniden terk etti tarlayı ve gitmedi bir daha oraya. Ya şimdi yine eskisi gibi işlesin tarlayı ya da bize geri versin!' Kral kocaya dönerek, 'Ne diyorsun onların bu suçlamalarına?' diye sormuş. 'Doğru' diye onaylamış adam, 'bana bir tarla verdiler, ben de onu iyi sürüp işledim. Ama bir gün tarlama gittiğimde orada bir aslanın izlerini buldum. Aslandan korktuğum için bir daha gitmedim o tarlaya.' Kral, 'Haklısın' demiş, 'aslan gerçekten tarlandaydı ama oraya hiçbir zarar vermedi. Sen yine toprağına dön, hiç korkmadan işle onu.' O zaman adam karısına dönmüş çünkü canı onu çok çekiyormuş.

Kadınların hilekârlıkları üzerine de bir hikâyem var, ey Kralım, onların dalavereleri müthiştir çünkü. Anlatabilirim size. Hikâye şöyle:

papağan

Bir zamanlar kıskanç bir adamın güzel bir karısı varmış. Sırf kıskançlığından yolculuğa çıkmaktan kaçınırmış. Tutmuş bir kuş satın almış, hani şu papağan dediklerinden. Kuşa konuşmayı öğretmiş ve demir bir kafese koyup evde olup bitenler hakkında susmamasını, mutlaka her şeyi kendisine anlatmasını sıkı sıkı tembihlemiş."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

altmışbirinci gece

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

"Adam yolculuğa çıkmış, az sonra da kadın eve bir sevgili almış. Kuş onların yaptığı her şeyi izliyormuş.

Adam yolculuktan döner dönmez papağanı önüne alıp sorgulamış. Kuş da ona ne gördüyse anlatmış. O andan itibaren adam kendini karısından çekmiş, bir daha ona yanaşmamış. Kadın olaydan kocasını haberdar edenin hizmetçi kız olması gerektiğini düşünmüş. Hizmetçiyi yakalayıp azarlamış: 'Ne oldu da kocam kendisini benden esirgiyor? Ona benim hakkımda her şeyi anlatmış olmandan kuşkulanıyorum!' Hizmetçi kız, 'Vallahi, ona hiçbir şey anlatmadım' diye yemin etmiş, 'ben daha çok şu kuşun gammazlamış olmasından kuşkulanıyorum.'

Ertesi gece kadın papağanın yanına gitmiş, bir süzgeçten üzerine su püskürtmeye başlamış. Bir yandan da bir Hindistan aynasını sallayıp duruyormuş, hizmetçi kız da aynı zamanda değirmenin kolunu çeviriyormuş, sabaha kadar sürmüş bu böyle.

Sabahleyin adam yine papağanın yanına gitmiş. 'Anlat bakalım, dün neler gördün?' diye buyurmuş. 'Dün gözlerimi bile açamadım' diye özür dilemiş papağan, 'çünkü çok şiddetli gök gürültüleri, yıldırımlar ve yağmur vardı.'

Adam, 'Ne gök gürültüsü?' diye hayretler içinde kalmış, 'anlattıklarının hepsi saçma şeyler.' Böylece kararını vermiş ve papağanı salmış, kafesi de kırıp parçalamış. Sonra karısıyla barışmış ve onu memnun etmiş. Bunu size, kadın dalaverelerinin ne denli akıl ermez olduğunu bilesiniz diye anlattım."

Kral bunu duyunca oğlunun öldürülmemesini emretmiş.

Ama ikinci gün kız yine kralın yanına gelmiş. İki gözü iki çeşmeymiş. "Kral, ölümü hak etmiş olan oğlunu öylece affedemez" diye hıçkırıyormuş.

çamaşır çiğneyicisinin ölümü

"İşittim ki, bir zamanlar bir çamaşır çiğneyicisi varmış. Ne zaman ırmak kıyısına gitse, oğlu da onunla gelirmiş. Çocuk her defasında, babası yasaklamış da olsa suda oynarmış.

Bir gün babası kısa bir süre için uzaklaşınca oğlu akıntıya kapılmış, boğulma tehlikesiyle karşı karşıya kalmış. Babası onu sudan çıkarmak için arkasından atlamış ırmağa. Ama çocuk öyle bir asılmış, öyle bir kenetlenmiş ki babasına, sonunda ikisi de ölmüş.

Ey Kralım, eğer söylediğimi yapmaz ve hakkımı almama yardım etmezseniz, çamaşır çiğneyicisiyle oğlunun başına gelenlerin aynısı sizin de başınıza gelir. Çünkü o zaten yitik, siz de onunla birlikte dibi boylayacaksınız."

Kral bunu duyunca oğlunun öldürülmesini emretmiş.

O zaman ikinci vezir gelip oğlanın alıkonmasını emrederek kralın huzuruna çıkmış.

"Haşmetmeap" demiş, "yüz çocuğunuz da olsaydı, bir tanesini bile öldürmeye hakkınız olmazdı. Şurada tek çocuğunuzdan başka çocuğunuz yokken nasıl olabilir böyle bir şey? Oğlunuzu öldüremezsiniz çünkü kim düşüncesizce bir iş yaparsa pişman olur ama artık pişmanlığın hiçbir faydası da olmaz ona.

iki ekmek

İddia olunur ki, eski zamanlarda mutlu ve başarılı, yeme ve içmenin değerini bilen bir tüccar varmış. Bir keresinde ticaret yapmak için bir yolculuğa çıkmak zorunda kalmış ve yolculuğu sırasında bir kente gelmiş. Hizmetindeki genç bir uşağını öğle yemeği alsın diye çarşıya göndermiş. Genç hizmetkâr

çarşıda dolaşırken pide ekmeği satan bir kız görmüş. Kızdan ekmek alıp efendisine götürmüş. Tüccar getirilen iki ekmeğe bakmış, hoşuna gitmiş, ikisini de yemiş bitirmiş. 'Her gün bana böyle iki ekmek al' diye buyurmuş genç uşağına."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

altmışikinci gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

"Genç uşak bundan böyle her gün çarşıya gidip efendisi için iki ekmek alıyormuş. Bir gün yine kızın yanına geldiğinde kızın satacak ekmeği olmadığını görmüş. 'Neden bugün ekmek yapmadın?' diye sormuş. 'Kendisi için ekmek yaptığım kişi iyileşti' karşılığını vermiş kız.

Genç uşak efendisinin yanına dönüp durumu bildirmiş. Tüccar uşağını, kızın ekmeği nasıl yaptığını sorması için yine göndermiş. Belki kendisi de böyle ekmekler pişirebilirmiş. Uşak yeniden kızın yanına gelmiş. 'Ekmekleri nasıl yaptın?' diye sormuş. Kızın yanıtı şöyleymiş: 'Efendimin sırtında bir çıban vardı, hekim ona ilaç olarak, öğütülmüş en ince unun bal ve tereyağı ile yoğrulmasını ve bu hamurun çıbanın üzerine konmasını söyledi. Biz de yaptık. Her uygulamadan sonra bu hamurdan iki ekmek pişirdik. Onları da sen satın aldın.' Uşak durumu efendisine iletmiş.

Tüccar bunu duyunca feryat figan etmiş. 'Hemen ağzımı da bütün vücudumu da yıkayacağım' diye sızlanmış. 'Ama karnımın içini nasıl temizleyeceğim?'

Bu hikâyeyi size sırf oğlunuzu öldürmekte aceleci olmayasınız diye anlattım. Çünkü hikâyedeki kız tüccarı ekmekten nasıl tiksindiriyorsa, bu kız da oğlunuzu öyle kötülüyor."

Vezir sonra sesini yükseltip şu beyitleri okumuş:

Ne yapacaksan, zaman tam, asla acele etme!
Merhametli ol ki, merhamet gör mahşerde.

Hiçbir el yoktur ki, Allah'ın eli üstüne uzanmasın.
Hiçbir alçak yoktur ki, başka bir alçak onu alt etmesin.

"Kadınların hile ve dalaverelerinin tarif edilemeyecek derecede dehşetli olduğu ve hikâyelere geçtiği benim de kulağıma geldi" diye devam etmiş ikinci vezir. "Bu hikâye de onlardan biri:

kilerdeki genç uşak

Bir kadının hem kocası, hem de bir âşığı varmış. Âşığı, kralın yakın maiyetindenmiş. Bir gün bu âşık, kadının kocasının evden çıkıp çıkmadığını öğrenmesi için genç uşağını göndermiş. Eve gelen uşak kadının hoşuna gitmiş. Kadın uşağa teklifini yapmış, o da kabul etmiş.

Bu arada efendisi uşağının onca zaman dönmemiş olmasını merak ederek kadının evine gitmiş. Kadın âşığının geldiğini görünce genç uşağı saklamış. Adam içeri girip uşağını sormuş. 'Geldi ve bana kocamın evde olup olmadığını sordu' diye yanıtlamış kadın, 'sonra yine çabucak dışarı çıktı.' Âşığı, hevesini gidermek için kadının yanında kalmış.

Adam tam faaliyet halindeyken birden kadının kocası görünmüş. Âşığının yanında yatıyor olması kadın için çok tatsız bir durummuş. Öte yandan âşığını da saklamaya kalkarsa, adamın uşağıyla karşılaşmasından korkuyormuş. Bu yüzden âşığına şöyle söylemiş: 'Kalk, kılıcını çek. Oda kapısının önünde dikil, bana bağırıp çağır, tehdit et. Sonra da kocama tek kelime söylemeden git, kaybol!' Öyle yapmış adam da. Elinde kılıcıyla kadına küfürler edip tehditler savurarak, evden dışarı fırlamış. Kadının kocası ona seslenip bir şeyler sormuş ama o hiç yanıtlamadan bir hışım çıkıp gitmiş. O zaman adam içeriye, karısının yanına girmiş. 'Vay haline!' diye tehdit etmiş. 'Ne işi var bu adamın burada?' Kadın, 'Adamın genç uşağı kaçmış' diye uydurmuş. 'Uşak benden yardım isteyip bizim eve sığındı. Adam da elinde kılıcıyla onun peşindeydi, öldürmek istiyordu onu. Ama ben adama direnip yatak odamıza girmesine izin vermedim.' Kocası, 'Peki, genç uşak nerede?' diye sormuş. 'Kilerde' diye karşılık vermiş kadın. Bunun üzerine kocası kapının önüne çıkıp, uşağın efendisinin oradan uzaklaşıp uzaklaşmadığına bakmış. Hiçbir iz göremeyince eve dönmüş, kilere girip genç uşağa seslenmiş: 'Efendin gitti, artık çıkabilirsin!'

Bu hikâyeyi size anlattım ki, kadınların söylediklerinden yanılgıya düşmeyesiniz, onların sözlerine kulak asmayasınız."

Kral onu dinledikten sonra oğlunun öldürülmemesini emretmiş.

Üçüncü gün kız yine gelmiş. Elinde bir bıçak varmış. "O kötü yürekli vezirleriniz size engel oldu" diye yakınmış, "ben de bu yüzden kendimi bu bıçakla öldüreceğim ve benim günahkâr intiharım sizin vicdan azabınız olacak. Oğlunuzun bana yaptıklarından sonra benim için bu durumda yaşamaktansa ölmek daha iyidir. Vezirlerinizi dinlememelisiniz!"

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

altmışüçüncü gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

"Size bir şey anlatacağım, ey Kral" diye konuşmaya devam etmiş kız.

kralın oğlu ile yamyam kadın

"Bir zamanlar bir kralın bir veziri varmış. Bu kralın oğlu ava, tuzak kurmaya düşkünmüş, ama babası ona bunları yasaklamış. Oğlu buna çok üzülüyormuş. 'Seninle ava çıkmam için babamdan izin isteyemez misin?' diye rica etmiş vezire ve ardından da eklemiş: 'Karşılık olarak da hep onun gözdesi olursun.' Vezir oğlan için kraldan izin istemiş, o da oğlanın ava çıkabileceği emrini vermiş.

Böylece kralın oğlu vezirle birlikte avlanmaya gitmiş. Birden yollarına bir yabaneşeği çıkmış. 'Avlayana kadar izle onu!' demiş vezir ama kendisi olduğu yerde kalmış. Kralın oğlu yabaneşeğinin peşinden gitmiş. Ama ne zaman yaklaşıp yakalamak istese, hayvan hamle yapıp yine arayı açıyormuş. Kendini tamamen yabaneşeğini yakalamaya kaptırmış olan kralın oğlu vezirden uzaklaştıkça uzaklaşmış. Sonunda hangi yöne gittiğini bilmez olmuş. Artık ölece-

ğinden kesinlikle eminmiş. O böyle bir durumdayken birden yol üstünde oturan bir kız görmüş. Kızın iki gözü iki çeşmeymiş. 'Kimsin sen kızcağızım?' demiş kralın oğlu. 'Seni buraya getiren nedir?'

'Ben falan ülkenin kralının kızıyım' diye yanıtlamış kız. 'Ben dişi bir katırın sırtında, ailemle birlikte yoldaydım. Filanca yere gidiyorduk. Uyuyakalıp binek hayvanından yere düştüm, kimse de beni fark etmemiş. Uyanınca nereye yöneleceğimi bilemedim. Beni burada bırakıp çoktan çekip gitmişler. Ayaklarım yara olana kadar yürüdüm. Şimdi nerede olduğumu bilmiyorum.'

'Ben de bir kralın oğluyum' diye karşılık vermiş genç adam, 'falanca kralın oğluyum. İstersen seni alırım, evlenirim seninle.' Kız, 'Evet, lütfen' demiş. Oğlan kızı elinden tutup atının terkisine oturtmuş. Arada bir arkasını dönüp kıza bakıyormuş. Kız aniden, 'Hey, sen, beni indir burada, yerde işimi halletmeliyim' demiş. Kralın oğlu kızı attan indirmiş, kız hemen orada bir harabeden içeri süzülüvermiş. Oğlan arkasından bakmış, bir de ne görsün? Meğer kız cinmiş, hem de cinlerin insan yiyen türünün en kötüsünden. Yanında da genç bir gul varmış, o da yamyammış. 'Sana taze insan eti getirdim!' diye seslenmiş kız ona. Beriki de, 'Onu öbür harabeye götür de hesabını orada göreyim!' demiş. Kız harabeden çıkıp tekrar oğlanın yanına dönmüş, atın terkisine binmiş. Kral oğlunun tüm gövdesi yaprak gibi tir tir titriyormuş.

O zaman kız oğlanın güzelliğini fark etmiş ve ona hayatına karşılık olarak kendisine para vermesini önermiş. 'Düşmana para verilmez' diye terslemiş oğlan. 'Kimmiş bu düşman?' diye sormuş kız. 'Yüreğimi korkudan titreten o kişi' demiş oğlan da. 'Bir de kral oğlu olduğunu iddia ediyorsun, ha?' diye hiddetlenmiş kız. 'Korkuyorum' diye itiraf etmiş oğlan, 'seninle başa çıkamam ben.' Kız, 'O zaman Allah'tan yardım dile' diye öğüt vermiş. 'Evet, öyle yapacağım' demiş oğlan ve ellerini göğe açarak dua etmiş: 'Ey Allahım, bu yamyam kıza karşı yardım et bana, kurtar beni onun kötülüğünden!' O anda kız atın üstünden düşüp yere kapaklanmış. Genç adamsa oradan kaçıp ailesinin yanına dönmüş. Başından geçen bu korkunç macera yüzünden bilinci bozulmuş, bunalıma girmiş.

Bu hikâyeyi size sırf vezirlerinizin sözünü dinlemeyesiniz diye anlattım" diye bitirmiş hikâyesini kız. "Şimdi, bana bu kadar kötü davranmış olan oğlunuza karşı benim hakkımı savunmazsanız kendimi öldürürüm!"

O zaman kral, oğlunun öldürülmesini emretmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

altmışdördüncü gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Kral, oğlunun öldürülmesi emrini verince üçüncü vezir hemen koşup oğlanın alıkonmasını emrederek kralın huzuruna çıkmış. "Haşmetmeap!" demiş. "Daha anlattıklarının gerçek olup olmadığını ya da yalan söyleyip söylemediğini bile bilmediğiniz bir kız yüzünden mi kendi oğlunuzu öldüreceksiniz? Duyduğuma göre, iki köy halkı tek bir damla bal yüzünden birbirleriyle savaşmışlar. Şöyle olmuş:

bal damlası

Bir arıcı bir kabın içine koyduğu balını satmak amacıyla çarşıya gitmiş. Arıcının bir köpeği varmış. Balını satmak için köpeğiyle birlikte bir dükkâna girmiş. Adam balın tadına bakmak istemiş ve baldan bir kaşık almış. Bu arada kaşıktan yere bir damla bal düşmüş. Bir yabanarısı gelip bal damlasının üstüne konmuş. Dükkân sahibinin de bir kedisi varmış, kedi bal damlasının üstündeki yabanarısını görünce yakalamak için üzerine atlamış. Aynı anda da arıcının köpeği kediye saldırarak ısırıp öldürmüş. O zaman kedinin sahibi kalın bir sopa alıp köpeğe vurmuş, öldürmüş. Bunun üzerine köpeğin sahibiyle kedinin sahibi birbirlerine girmişler. Onlar böyle dövüşürlerken bir köyün halkı ile diğer köyün halkı da gelmiş. Her köy kendi adamını savunuyormuş; o kadar zaman birbirleriyle savaşıp dövüşmüşler ki, sonunda hepsi ölmüş.

Daha anlattıklarının gerçek olup olmadığını ya da yalan söyleyip söylemediğini bilmediğiniz bir kız yüzünden kendi oğlunuzu öldürmeyesiniz diye anlattım size bu hikâyeyi. Çünkü en önemsiz saçmalıklardan bir felaket doğabilir!

Kadın dalaveresi, kadın hilesi hakkında kulağıma şunlar da geldi:

pirinç ile şeker

Bir adam karısını pirinç alsın diye çarşıya göndermiş. Eline de bir dirhem tutuşturmuş. Kadın pirinç satıcısına dirhemi vermiş. Ama beriki şöyle demiş: 'Pirince şeker ister. Evde şekerin var mı?' Kadın, 'Yok' diye karşılık vermiş. 'Benimle eve gelmek ister misin?' diye davet etmiş adam kadını. 'Sana şeker verebilirim.' Kadın, 'Olur' demiş ve onunla birlikte evine gitmiş. Adam ona şekeri vermiş, kadın da pirinç ile şekeri üst giysisine sarmış. Bu sefer kadına karşı adamın iştahı kabarmış, başlamış onu tatlı sözlerle ikna etmeye. 'Ne istiyorsan yap bana' diye karşılık vermiş kadın. Adam kadını evin iç tarafına götürüp bir odaya sokmuş, ama kadın üst giysisini kapının yanında bırakmış. Sonra adam kadınla gereğini yapmış. Bu arada adamın genç uşağı gelmiş, kadının üst giysisinin önünden geçmiş. Üst giysiye sarılmış olan pirinç ile şekeri çıkarmış, onun yerine kuru toprak koyup hepsini yine eskisi gibi bağlamış.

Adam kadına olan hevesini giderdikten sonra kadın evden çıkarken içinde pirinç ve şekerin sarılı olduğunu sandığı üst giysisini alıp eve, kocasına gitmiş. Bohçayı kocasının önüne koyup tencere almak için kilere gitmiş. O sırada adam üst giysinin içine sarılmış olan kuru toprağı bulmuş. 'Vay senin haline!' diye bağırmış. 'Nedir bu çöp yığını?' Kadın kendisine bir oyun oynandığını hemen anlamış. Tencere yerine bir süzgeç alıp getirmiş. Hiç bozuntuya vermeden şöyle demiş kocasına: 'Çarşıya giderken bir katır tepti beni. Yere düştüm ve ağzımdan fırlayan dirhem, bir kavis çizerek uçup gitti. Dirhemi aradım ama bulamadım. Yolumun üstündeki tozu toprağı sonradan elerim diye topladım. Belki Allah bana o dirhemi geri verir!' Kocası onun söylediklerine inanmış ve tozu toprağı elemesine yardım etmiş.

Bir kadının size söylediklerini hiçbir zaman yapmayasınız; kadın hilesinin, kadın dalaveresinin ne kadar müthiş olduğunu ve hiçbir erkeğin bununla baş edemeyeceğini bilesiniz diye, sırf bunun için anlattım size bu hikâyeyi."

Kral bunu duyunca oğlunun öldürülmemesini emretmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

altmışbeşinci gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Dördüncü gün kız yine gelmiş. Elinde bir bıçak varmış. "Haşmetmeap" demiş, "eğer bu çocuğa karşı benim hakkımı vermezseniz kendimi öldürürüm. Ama umuyorum ki, vezire karşı kralın oğluna yardım etmiş olan Allah, sizin vezirlerinize karşı da benim yanımda olacaktır."

"Peki nasıl olmuş bu?" diye öğrenmek istemiş kral.

Kız anlatmış:

büyülü pınar

"İddia olunur ki, bir zamanlar bir kral, oğluna başka bir kralın kızını almak istiyormuş. Öteki kral, yani kralın oğlunun müstakbel kayınbabası, krala bir elçiyle şöyle bir haber göndermiş: 'Oğlunu gönder bana ki, bir süre burada ailesiyle birlikte yaşasın. Daha sonra yine sana döner.' Kral, oğlunun gitmesini buyurmuş, yol için de yanına vezirlerinden birini katmış. Vezir oğlanla birlikte yola çıkmış, bir pınara varana kadar gitmişler. Oğlan çok susamış.

Ancak, bu pınarın şöyle bir özelliği varmış: Eğer bir erkek bu pınardan su içerse kadına, eğer kadın içerse erkeğe dönüşüyormuş. Vezir pınarın bu özelliğini biliyormuş ama kralın oğluna bundan söz etmemiş.

'Ben dönene kadar sen burada kal' demiş vezir kralın oğluna ve oradan uzaklaşmış, kralın oğlu da o pınardan içmiş. Bir kıza dönüşmüş. O böyle yol yordam bilmeden ortalıkta dolaşırken bir cine rastlamış ve cin ona kim oldu-

ğunu sormuş. 'Benim durumum böyle böyle' diye yakınmış kralın oğlu ve hikâyesini, yani müstakbel kayınbabası olan kralın ülkesine doğru gittiğini anlatmış. 'Vezirle birlikte yola koyulduk ve o pınara kadar geldik' demiş. 'Susamıştım, pınardan su içtim ve kadına dönüştüm.' O zaman cin onunla bir anlaşma yapıp şöyle bir öneride bulunmuş: 'Senin yerine ben kıza dönüşeyim ki, sen de ailenin yanına gidip karınla birleşesin. Ama daha sonra dönüp yine şimdiki gibi kadına dönüşeceksin.' Kralın oğlu, 'Anlaştık' demiş. Cin de ondan söz almış ve ona belli bir süre vermiş. Sonra ona yolu göstermiş. Kralın oğlu oradan gidip ailesinin yanına varmış ve gelinle evliliğini gerçekleştirmiş.

Süre dolunca aklına cinle yaptığı anlaşma gelmiş. Oraya dönmüş. Ama cinin yanına varınca onu hamile bulmuş. 'Sen hamile kalmışken ben şimdi senin yerine nasıl kadın olurum?' diye hiddetlenmiş. 'Seni bıraktığımda bakireydin daha!' Bu olay üzerine tartışmaya başlamışlar. Sonunda kralın oğlu baskın çıkmış, karısının yanına dönmüş ve onu alıp evine, babasının yanına gitmiş. Bütün olup bitenleri babasına anlatmış. Ve kral vezirin öldürülmesini emretmiş.

Ben de sizin o kötü kalpli vezirlerinize karşı Allah'ın bana yardımcı olmasını diliyorum. Çünkü, şimdi beni korkunç şekilde hırpalamış olan şu oğlan yüzünden canıma kıyarsam, bu günahkâr intiharım sizin vicdan azabınız olacaktır."

O zaman kral, oğlunun öldürülmesini emretmiş.

Bu sefer dördüncü vezir öne çıkıp oğlanın alıkonmasını emretmiş ve kralın huzuruna çıkmış.

"Haşmetmeap!" demiş, "önceden danışmadan, düşüncesizce bir şey yapmamalısınız. Yoksa sonradan pişman olursunuz, tıpkı hamam sahibinin pişman olması gibi."

"Peki, nasıl olmuş bu?" diye öğrenmek istemiş kral.

"Şöyle oldu" demiş vezir:

kralın oğlu hamamda

"İddia edilir ki, ey Kral, bir zamanlar bir kral ile oğlu varmış. Bu oğul bir gün yıkanıp arınmak için hamama gitmiş. Öyle yağlı, öyle şişman bir oğlanmış ki, penisi neredeyse görünmüyormuş.

Hamamın sahibi onu böyle görünce gözyaşlarına boğulmuş. 'Neden ağlıyorsun?' diye sormuş kralın oğlu. 'Sana böyle bakınca erkekliğini göremiyorum' diye yanıtlamış hamamcı, 'korkarım sen asla bir kadına sahip olamayacaksın!'

Kralın oğlu, 'Hey Allahım' diye düşünmüş, 'babam da beni yakında evlendirmek istiyor, bakalım bu işi becerebilecek durumda mıyım?' Sonra hamam sahibine dönüp, 'Al şu dinarı, bana bu işi deneyebileceğim güzel bir kadın bul' demiş. Hamam sahibi dinarı almış. Onun da güzel bir karısı varmış. 'Ben bu dinarı kendime saklayayım, karımı getireyim ona' demiş, 'zaten beceremeyecek.' Gidip karısını almış, hamama, kralın oğluna getirmiş. Sonra bir deliğin arkasına geçmiş. Oğlanın karısını nasıl sırtüstü yatırıp onunla cinsel ilişkiye geçtiğini delikten gözleyerek izlemiş. Kral oğlunun kendi karısına neler yaptığını görünce bir yakınma çığlığı atarak evine koşmuş, bir ip alıp boynuna dolamış ve boğulup ölene kadar sıkmış."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

altmışaltıncı gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

"Size kadınların dalavereleri, hilekârlıklarıyla ilgili bir şey daha anlatacağım" demiş vezir krala. "Hikâye şöyle:

ağlayan dişi köpek

Bir kadının kocası yolculuk nedeniyle çok uzaklardaymış. Birbirlerini aldatmamaları konusunda anlaşmışlar. Adam karısına ne zaman döneceğini söylemiş, söylenen saatte buluşacaklarmış. Sözleşilen süre dolup da adam dönmeyince kadın evinin önüne çıkıp aşağıya, yola bakmış. O sırada başka bir adam görmüş onu. Kadını baştan çıkarmayı denemiş ama kadın onu geri çevirmiş. O zaman adam kadının komşusu bir kocakarıya gidip, 'Ben filanca kadına âşık oldum' demiş. 'Şu ruhuma bir avuntu sağlayıp onunla buluşturamaz mısın beni? Bunun için sana bir dinar veririm.' Kocakarı, 'Olur' demiş, 'ben o işi hallederim.' Hemen kalkıp bir miktar hamuru bol acı biberle baharatlamış, eritilmiş kaz yağı ile yoğurmuş ve bu hamurdan pide ekmeği pişirmiş. Sonra da adamın âşık olduğu kadının evine gitmiş. Ama bu kocakarının peşinden ayrılmayan bir de dişi köpeği varmış. Köpek onun arkasından kadının evine kadar gelmiş. Evin önüne varınca kocakarı ekmeği küçük parçacıklara bölüp köpeğe vermeye başlamış. Köpek ekmek parçalarını büyük bir iştahla yemiş, ekmeğin içindeki kaz yağını çok sevmiş. Ama hemen ardından da acı biber yüzünden gözleri yaşarmış. Bu durumda kocakarı kadının evine girmiş, ardından dişi köpek de

kuyruğunu sallayarak ağlaya ağlaya gelmiş. 'Ne oldu köpeğe böyle? Neden ağlayarak peşinden geliyor?' diye sormuş kadın. 'Ah kızım' diye karşılık vermiş kocakarı, 'bu dişi köpek bir zamanlar bir kızdı. Bir adam ona âşık oldu, onu baştan çıkarmak istedi, ama o adamı geri çevirdi. Bunu üzerine adam kıza beddua etti ve gördüğün gibi kız köpeğe dönüştü. Köpek beni görünce ağlayıp kuyruğunu sallamaya başladı. O zamandan beri çevremde dolanıp duruyor.' Kız, 'İhtiyar' demiş, 'beni de bir adam baştan çıkarmak istedi, onu geri çevirdim. Ama şimdi emin değilim, o da bana beddua eder mi acaba? Eğer onu bana getirmenin bir yolunu bulursan sana bir dinar veririm!' Kocakarı, 'Onu sana getireceğim' diye söz vermiş ve adamı aramak için evden çıkmış. Bu arada kız süslenmiş, kokular sürünmüş, sofraya yemek koymuş; kocakarı ise sokaklarda adamı arıyormuş ama hiçbir iz bulamamış.

O zaman kocakarı kendi kendine şöyle demiş: 'Ona başka bir genç adam götürürüm. Belki birincisinden daha da güzeldir.' Böylece araya araya dolaşırken birden kadının kocasına rastlamış. Adam o sırada yolculuktan dönüyormuş. Adamı tanımayan kocakarı, 'Genç adam!' demiş, 'yiyip içmeye, bir de üstüne güzel, çekici bir yüze istekli misin?' Adam, 'Evet, tabii!' demiş. 'Peşimden gel öyleyse' diyerek yürümüş kocakarı. Adam onu izlemiş. Kadının onu kendi evine götürdüğünü fark edince, yolculuğu sırasında karısının böyle şeyler yaptığı kuşkusu düşmüş içine. Kocakarı eve girmiş, adam da peşinden. Kocakarı odaya girmiş, adamsa oturup beklemiş. Kadın kocasının orada oturduğunu görmüş. O an adamın üstüne saldırıp sakalını çekerek sövüp saymış: 'Seni gidi iğrenç, şehvet düşkünü seni! Bana verdiğin söz bu muydu? Arsız, karıların peşinden gidersin ha?' Adam, 'Peki, ya sen? Nasıl bir halde görüyorum seni böyle?' diye karşılık vermiş. 'Senin geleceğini biliyordum' demiş kadın, 'senin için süslenip kokular süründüm ve bu kocakarıyı seni karşılasın diye gönderdim. Seni fuhuşa götürmek için baştan çıkaracaktı, onunla gidip gitmeyeceğini bir göreyim istemiştim. Şimdi gördüm işte, uydun ona, bundan böyle vallahi yatmayacağım seninle!' diye yakınmış."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

altmışyedinci gece

- Amenna, demiş Şehrazat, Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

"Kadın sözünü bitirince adam ona şöyle demiş: 'Allah adına yemin ederim: Eğer bu kocakarı beni başka bir eve götürecek olsaydı gitmezdim peşinden. Benim yokluğum sırasında bu mesleği edinmiş olabileceğin kuşkusu uyandı bende.' Adam durumu böyle açıklayınca, kadın kendini paralamış. 'Hakkımda bu kadar kötü mü düşünüyorsun?' diye feryat figân etmiş ve o andan itibaren de kocasıyla tek kelime konuşmamış, ta ki, kocası ondan özür dileyip yeniden gönlünü alana kadar.

Kadın dalaveresinin ne kadar müthiş ve baş edilemez olduğunu bilesiniz diye anlattım size bu hikâyeyi" diye tamamlamış hikâyesini vezir.

Kral, vezirinden bu sözleri duyunca, oğlunun öldürülmemesini emretmiş.

Beşinci gün kız yine gelmiş. "Ey Kral!" demiş. "Bana bu kadar korkunç davranmış olana karşı hakkımı vermezseniz, kendimi ateşe atacağım! O zaman benim bu günahkâr intiharım sizin vicdan azabınız olacak ve bundan böyle o kötü kalpli vezirlerin gevezelikleri de artık hiçbir işe yaramayacak."

maymun ile domuz

"İddia olunur ki, ey Kralım" diye devam etmiş kız, "bir maymun belli bir ağaca çıkıp meyvelerinden yemeyi alışkanlık edinmiş. Bir gün bir domuz bu ağaca gelmiş. Ağacın altında yiyecek bir şeyler arayacakmış. Domuz başını kaldırınca ağacın üstünde maymunun oturduğunu görmüş. Maymun, domuza bir incir atmış. Domuz inciri yiyip maymun ona daha çok incir atsın diye yine

başını kaldırmış. Bunu o kadar çok yapmış ki, sonunda boyun damarları patlayıp ölmüş."

Kız bunu anlattıktan sonra kral, onun ateşe atlayıp canına kıymasından korkmuş, oğlunun öldürülmesini emretmiş.

O zaman beşinci vezir öne çıkıp oğlanın alıkonmasını emretmiş ve kralın huzuruna çıkmış. "Haşmetmeap" diye başlamış söze, "hiç kimse hiçbir şeyi aceleye getirmemelidir.

yılan ile köpek

Duydum ki, ey Kralım, bir sultanın yanında yüksek mevkide olan bir adam varmış. Bu adam yaban avına götürdüğü bir köpeğe sahipmiş. Ne emretse, köpek anlarmış. Bu köpek onun dünyada en çok sevdiği yaratıkmış. Bir gün karısı uyumakta olan çocuğunu beşikte bırakarak ailesini ziyarete gitmiş. 'Ben dönene kadar çocuğun yanında otur' diye tembih etmiş kocasına, 'fazla uzun kalmayacağım.'

Adam evinde otururken kralın bir habercisi gelip onu saraya çağırmış. Adam köpeğe şöyle demiş: 'Ben dönene kadar yerinden ayrılma, çocuğa dikkat et. Özellikle de kapıyı kolla, içeri kimse girmesin.'

Köpek, küçük oğlanın yanında otururken birden siyah bir yılan görmüş, yılan çocuğa doğru kayarak onu ısırmak istemiş. Köpek yılanın üstüne atılıp kafasını koparmış. O sırada adam eve dönmüş. Köpek ağzında yılan parçasıyla onu karşılamaya çıkmış."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

altmışsekizinci gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

"Adam köpeği o halde görünce oğlunu parçaladığını sanmış, bir vuruşta köpeği öldürmüş. Sonra içeri girmiş. Orada oğlunu uyur bulmuş, başucunda da öldürülmüş yılanı görmüş. O zaman dövünmüş, pişman olmuş ama artık pişmanlığın hiçbir faydası yokmuş.

Sizin şu anda içinde bulunduğunuz durumda işte tam da bundan korkuyorum! Eğer oğlunuzu öldürürseniz sonradan pişman olacaksınız ama pişmanlığın size hiçbir faydası olmayacak.

Size kadınların dalavereleri ve hilekârlıklarıyla kimsenin yarışamayacağı hakkında bir şey daha anlatayım mı? Şöyle bir hikâye aktarılır:

yanık lekeleri

Bir adam varmış, ne zaman güzel bir kadının varlığından haberi olsa, gidip yaşlı kadın komşusuna anlatırmış. Bir gün öyle otururken birden bir kız görmüş. Işıltılı bir güzelliği varmış bu kızın, saf ışık gibiymiş. Hemen yaşlı kadına gidip anlatmış. Ama daha önce kızı izleyip hangi eve girdiğini görmüş. 'Filancanın karısıdır o' diye belirtmiş yaşlı kadın 've de kimse ondan hevesini almayı umut edemez. Yani, sil onu kafandan!' Adam, 'Ama olmalı!' diye diretip şöyle eklemiş: 'Bunun yolunu bulmak için bir hile düşün, o zaman ne istersen alırsın benden.' Yaşlı kadın, 'İlle de olacaksa' demiş, 'çarşıya in, kadının kocasından herhangi bir giysi satın al.' Daha önce de kadının kocasını ona tam olarak tarif etmiş. Adam

kadının kocasını bulmuş, kocanın üstündeki paltoyu pazarlık edip satın almış ve götürüp yaşlı kadına vermiş. Yaşlı kadın alev tutarak paltoya üç yanık deliği açmış. 'Sen şimdi burada otur, seni kimse görmesin' demiş. Sonra paltoyu alıp katlamış ve tüccarla evli olan kadına gitmiş. Kapıyı çalmış. 'Kim o?' diye seslenmiş kadın içerden. 'Aç kapıyı' demiş yaşlı kadın. İçeri girip kadını selamlamış.

'Kızım, namaz vakti geldi' demiş kadına, 'bir abdest alayım. Su getir bana!' Kız abdest suyu getirmek için kalkmış. O zaman yaşlı kadın çabucak paltoyu çıkarıp tüccarın yatağına, kadının yastığının altına saklamış. Kadın hiçbir şey fark etmemiş. Sonra yaşlı kadın abdestini almış ve çıkıp gitmiş. Adam çarşıdan gelmiş. Yatağa girince yastığın altındaki şişkinliği fark etmiş. Ne olduğunu anlamak için yastığı kaldırmış ki, ne görsün? O adamın kendisinden satın aldığı palto! O anda, 'Bu adam karımın âşığı olmalı' diye düşünmüş, 'paltosunu burada unutmuş.' Ve hiçbir şey söylemeden karısını bir güzel dövmüş. Sonra evden çıkıp dükkânına gitmiş. Kadın da çıkmış, o da ailesinin yanına gitmiş. Çok öfkeliymiş, kocasının kendisini niçin dövdüğünü bilmiyormuş. Gecenin geç saatlerine kadar ailesinin yanında kalmış, sonunda evine dönmüş.

Yaşlı kadının olaydan haberi olmuş ve ertesi gün tekrar kadının yanına gitmiş. Yine abdest alırken sormuş: 'Ne oldu kızım sana? Ne kadar değişmiş görünüyorsun öyle!' O da bütün hikâyeyi, yani kocasının kendisini sebepsiz yere dövdüğünü anlatmış.

'Biri size kötü bir oyun oynamış' demiş yaşlı kadın. 'Sana bir şey önersem yapar mısın?' Kadın, 'Nedir o?' diye sormuş. 'Bir adam biliyorum, o kadar akıllı ki, ben ömrümde ondan akıllısını tanımadım. Benimle ona gitmek ister misin? Belki kocanla barışmanın bir çaresini biliyordur.' Kadın, 'Pekâlâ' demiş, kalkıp giyinmiş ve birlikte evden çıkmışlar. Yaşlı kadın onu doğruca kocasından paltoyu satın alıp kendisine veren adamın evine götürmüş."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

altmışdokuzuncu gece

- Amenna, demiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

"Kadın eve girer girmez adam üzerine atılmış. Ama kadın utandığı için bağırmamış, adam ondan hevesini alana kadar sessiz kalmış. Bundan sonra adam, 'Sizin barışmanızı sağlayacağım' demiş, kadına bir muska yazıp vermiş. Kadın teşekkür etmiş, kalkıp evine gitmiş.

'Bu işi iyi becerdin' diye yaşlı kadını övmüş adam, 'ama bu arada kadınla kocası arasına nifak soktun.' Yaşlı kadın, 'Onları barıştıracağım' diye söz vermiş ve şöyle buyurmuş: 'Gidip kocasının yoluna dikil. Eğer sana ondan aldığın paltoyu soracak olursa, ona şöyle de: Paltoda üç yanık lekesi oldu. Bu yanık yerleri tamire götürsün diye yaşlı bir kadına verdim. Yaşlı kadın paltoyu ne yaptı, bilmiyorum. Tam bu sırada ben de orada, önünüzde olacağım. Sen beni görür görmez yanına çağırıp, "İşte, o yaşlı kadın bu!" diyeceksin. Sonra bırak, işin geri kalanını ben halledeceğim.'

Böylece adam kadının kocasını bulup yoluna dikilmiş. O da giysiyi sorunca, yaşlı kadın ne tembih ettiyse aynısını söylemiş. Onlar böyle konuşurken birden yaşlı kadın çıkmış ortaya. 'İşte, o yaşlı kadın bu!' diyerek yanına çağırmış. Tüccar bu defa yaşlı kadına sormuş paltoyu, o da şöyle karşılık vermiş: 'Bu adam bana tamir ettirmem için bir giysi verdi. Abdest almak için tanımadığım birinin evine girdim, giysiyi de orada bir yastığın altına koydum. Abdest alıp temizlendikten sonra giysiyi orada unutup evden çıktım, ama giysi aklıma geldiğinde artık oradan evi göremeyecek kadar uzaklaşmıştım, giysiyi hangi evde unuttuğumu bir türlü çıkaramadım.'

O zaman adam paltoyu onlara geri verip, karısının yanına dönmüş. Ona bütün hikâyeyi anlattıktan sonra barışmış, karısını memnun etmiş."

Vezir, "Böyle işte" diyerek bitirmiş hikâyesini. "Kadın dalaveresinin ne kadar korkunç olduğunu bilesiniz diye anlattım size bu hikâyeyi."

Kral bunu duyunca oğlunun öldürülmemesini emretmiş.

Altıncı gün kız yine gelmiş. Bu defa yanında zehir varmış. "Sizin kötü kalpli vezirleriniz sizi kandırıp etkileri altına alıyorlar" diye yakınmış. "Allah, maymuna karşı adama nasıl yardım ettiyse, umuyorum sizin vezirlerinize karşı da bana öyle yardım eder!"

"Peki, nasıl olmuş bu?" diye sormuş kral.

O zaman kız anlatmaya başlamış:

hırsız, aslan ve maymun

"İddia ederler ki, ey Kralım, bir grup yolcu bir gün bir köyden geçerken durup orada mola vermişler. Köyde haydutlar, hırsızlar varmış. Rüzgâr esip yağmur da yağmaya başlayınca köylüler yolculara şöyle demiş: 'Eşyalarınızı bir araya toplayın, hayvanlarınızı da yanınıza alın. Malınızın çalınmaması için başına bir de nöbetçi dikin.'

Gece olunca bir aslan yağmurdan, doludan korunmak için gelip hayvanların arasına karışmış. Sonra bir hırsız yaklaşıp hayvanlardan birini çalmaya niyetlenmiş. En semiz, en güzel hayvan diye aslanı seçmiş. Çünkü o karanlıkta ne olduğunu anlayamamış. Böylece hırsız aslanın sırtına binmiş, üzengilerini de takıp sıkıştırmış."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

yetmişinci gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

"Böylece hırsız aslanın üstüne binmiş. Aslan ise kendi kendine, 'Ne yağlı ganimet ama!' diyerek koşmuş. İmdi, ikisi de ganimetine özen gösterip güvenli bir yere götürmek istiyormuş. Gün ışırken aslan bir ağacın altına gelmiş. Hırsız ağacın bir dalını yakalayıp sıkıca tutunmuş. Aslan ise koşmaya devam etmiş. Bir maymuna rastlamış. Maymun, 'Neyin var senin, Ebulhârit? Neden böyle kendinden geçmiş bir haldesin?' demiş aslana. 'Bu gece bir ganimet buldum, onunla sabaha kadar koştum' diye yanıtlamış aslan. 'Peki, ganimetin nerede?' diye sormuş maymun. 'Orada, ağaçta' diye karşılık vermiş aslan ve durup maymunun ne yapacağına bakmış.

Maymun adamın ağaçta oturduğunu görünce o da ağaca tırmanmış, adamın kafasının üzerindeki bir dala fırlayıp oturmuş ve aslana gelmesini işaret etmiş. Aslan yavaşça avına yaklaşmış. Ama adamın üzerindeki maymun ona o kadar yakınmış ki, hayaları kafasının üstüne sarkıyormuş. O zaman hırsız maymunun hayalarını yakalayıp olanca gücüyle asılmış. Maymun bir çığlık atıp bayılmış ve ölmüş. Adam maymunu ağaçtan yere fırlatmış. Aslan bunu görünce hayatını kurtarmak için koşup kaçmış oradan.

Allah maymuna karşı bu adama nasıl yardım ettiyse, sizin kötü kalpli vezirlerinize karşı da bana öyle yardım etsin" diye bitirmiş hikâyesini kız. Sonra şöyle demiş: "Şimdi bu zehri içeceğim ve bundan böyle benim günahkâr intiharım sizin vicdan azabınız olacak."

O zaman kral oğlunun öldürülmesini emretmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

yetmişbirinci gece

- Amenna, demiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Kral oğlunun öldürülmesi emrini verdikten sonra altıncı vezir gelmiş, oğlanın alıkonmasını emredip kralın huzuruna çıkmış. "Haşmetmeap!" demiş. "Eğer oğlunuz olmasaydı, size bir oğul vermesi için Allah'a yalvarırdınız. Allah şimdi size bir oğul bağışlamış. Nasıl olur da oğlunuzun öldürülmesini emredersiniz? Üstelik, söylediğinin gerçek olup olmadığını, yalan söyleyip söylemediğini bilmediğiniz bir kadının sözleri üzerine yapıyorsunuz bunu!

kralın huzurundaki balıkçı

Bir zamanlar bir balıkçının bir krala balık getirdiği iddia edilir ya, tıpkı öyle işte. Kral balığı sevmiş, balıkçıya dört bin dirhem verilmesini buyurmuş. O zaman kralın karısı şöyle demiş: 'Ne yaptın, Efendim? Tek bir balık için dört bin dirhem verdin adama ha?' Kral, 'Söylemiş oldum bir kere' diye savunmuş kendini. 'Yarın yine gelirse' demiş karısı, 'ona şu soruyu sor: Bana getirdiğin balık dişi miydi, erkek mi? Eğer sana, dişiydi, derse ona şöyle emret: Bana onun erkeğini de getir! Yok, eğer, erkekti, derse, o zaman, bana onun dişisini de getir, diye emret.'

Ertesi gün balıkçı yine gelmiş. Kral, kadının kendisine tembihlediği soruyu aynen sormuş. 'Allah kralımızın bahtını açık etsin, ona huzur versin!' dileğinde bulunmuş balıkçı ve şöyle yanıtlamış: 'Balık henüz bakireydi ve erkeği yoktu!' O zaman kral ona sekiz bin dirhem verilmesini buyurmuş.

Balıkçı parayı alıp dışarı çıkıyormuş. Daha sarayın içindeyken yere bir dirhem düşmüş, eğilip dirhemi almış. Kralın karısı bunu görünce, 'Bundan daha utanmaz, daha arsız, daha yüzsüz adam görmedim' diye düşünmüş. 'O kadar paranın içinden yere düşen bir dirhemden bile vazgeçmedi. Kralı ikna edip bütün parayı geri almasını söyleyeceğim.' Sonra krala gidip olayı anlatmış ve onu parayı geri istemesi için kandırmış.

Balıkçı yine huzura çıktığında kral ona şöyle demiş: 'Hayırseverlik senin meşrebinde yok galiba. Sen daha saraydan çıkmadan o kadar paranın içinden sadece bir tanesi düştüğü halde orada bırakacağına aldın onu yerden!' Balıkçı, 'Allah kralın kudretini artırsın!' diye karşılık vermiş. 'Paranın üstünde kral hazretlerinin soylu adını okudum. Sırf ayaklar altında çiğnenmesin diye yerden kaldırdım o dirhemi.' O zaman kral kentin kapısının üstüne şöyle bir yazıt yazdırmış: 'Karılarınızın sözünü dinlemeyi bırakın!'

Ayrıca, kadınların dalavereleri, hilekârlıkları üzerine, şimdi anlatacağım şu hikâye de çalındı kulağıma, ey Kralım:

fil heykelciği

İddia edilir ki, bir zamanlar tarımla uğraşan bir çiftçi varmış. Bir gün tarlasında çalışıyormuş. Ona yemek hazırlayan karısı, sepete kızarmış bir tavuk koymuş, kocasına götürüyormuş. Yolda haydutlar saldırmış kadına. Yakalayıp haydut inine sürüklemişler ve orada her biri sırayla kadının üzerine gitmiş. Haydutlardan biri sepetten yumurtaları alıp bunlardan küçük bir fil heykeli yapmış ve yine sepete koymuş. Haydutların hepsi onunla bir kere yatmadan kadını bırakmamışlar. Sonra salıvermişler. Sepetin içine konan şeyi bilmeyen kadın kocasının yanına gitmiş. 'Ne oldu da geldin buraya?' diye şaşırarak sormuş adam, kadın da sepeti önüne koymuş. Adam sepetin içinde yumurtadan yapılmış fil heykelini görmüş. Heykelciği sepetten çıkarıp, 'Vay senin haline!' demiş kadına. 'Nedir bu?' Kadın fili görünce, bunun haydutların işi olduğunu anlamış. Hilekâr ve dalavereci olduğundan hemen cevabı yapıştırmış: 'Bir düş gördüm, düşümde fil üstüme çıkıyormuş. Düş yorumcusuna anlattım, yorumcu bana yumurtadan bir fil heykelciği yapmamı ve sana yedirmemi öğütledi.' Kocası bunun için ona teşekkür etmiş. Karısının gerçeği söylediğine inanmış.

Bu hikâyeyi size, ey Kral, kadınların dalaveresinin ne kadar müthiş olduğunu bilesiniz diye anlattım."

Kral bunu duyunca oğlunun öldürülmemesini emretmiş.

Yedinci gün kız kendi kendine şöyle demiş: "Eğer bugün onun ölümünü sağlayamazsam, yarın konuşur, o zaman ben de ölürüm. En iyisi, o konuşmadan önce ben kendimi öldüreyim." Bu düşünceler içinde takılarının, giysilerinin olduğu dolaba gitmiş, hepsini yoksullara, muhtaçlara sadaka olarak dağıtmış. Sonra bir miktar odun getirtip istifletmiş, odun yığınının üstüne oturup odunların tutuşturulmasını istemiş.

Kral bunu duyunca, "Hemen durdurun onu!" demiş ve oğlunun öldürülmesini emretmiş.

O zaman yedinci vezir gelmiş, oğlanın alıkonmasını söyleyerek, kralın huzuruna çıkmış. "Haşmetmeap!" demiş. "Daha söylediğinin gerçek olup olmadığını, yalan söyleyip söylemediğini bilmediğiniz bir kız yüzünden mi oğlunuzu öldürmek istiyorsunuz? Aklı başında hiçbir adam kadınların istediğini yapmaz!

üç dilek

İddia olunur ki, arkadaşı cin olan bir adam varmış. Bir şey istediğinde dileğini cine bildirmesi yetiyormuş. Bir gün cin ona şöyle demiş: 'Artık senden ayrılmak zorundayım. Ama daha önce sana üç dua öğreteceğim. Bu duaları edip de bir şey dilersen Allah yerine getirir.' Üç duayı öğrenen adam karısının yanına dönmüş. Kara kara düşünüyormuş. 'Ne oldu?' diye sormuş karısı. O da, 'Böyle böyle oldu, cin bana üç dua öğretti' demiş. 'Aman ne iyi işte' demiş karısı."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

yetmişikinci gece

- Amenna, demiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

"Adam, 'Allah'tan ne isteyeyim?' diye sormuş. 'Siz erkeklerin kafasında kadınlardan başka şey yoktur' diye karşılık vermiş karısı. 'Onun için ilk duanda Allah'tan seni başından ayağına kadar penisle donatmasını dile.' Adam dilekte bulunmuş ve dileği yerine gelmiş.

Ama durumunu görünce pişman olmuş. 'Üzülme' diye avutmuş karısı onu, 'iki dilek hakkın daha var. İkinci duanı okuyup penislerin yeniden kaybolmasını iste.' O zaman da penislerin hepsi kaybolmuş, adam penissiz kalmış. Çok üzülmüş buna, daha da çok pişman olmuş. 'Bir dilek hakkın daha var' diye avutmuş karısı onu yine. 'O ilkini, çarpık, yamuk yumuk da olsa geri vermesi için yalvar Allah'a.' Adam dilekte bulunmuş, penisi geri gelmiş, çarpık, yamuk yumukmuş. Böylece üç dilek boşa gitmiş. Kadınların sözüne uyulursa böyle olur.

Kadınların hilekârlığı, dalavereciliği üzerine kulağıma gelen bir şeyi daha anlatacağım size.

kadın araştırmacısı

Bir adam kadınların hilekârlığını araştırmak istemiş ve bu amaçla yolculuğa çıkmış. Bir köye gelmiş. O sırada oradaki bir adam bütün köyü davet ettiği bir şölen düzenliyormuş. O da yaklaşıp davetlilerin arasına karışmış. Şölenin sahibi onu fark edince, 'Allah'ın kulu yabancı, sen de kimsin?' demiş. 'Bir yolcuyum,

tesadüfen buradan geçiyordum' diye karşılık vermiş. 'Falanca ülkeden geliyorum. Kırk günden beri sefillikten başka şey görmedim, tuz ile arpa ekmeğinden başka şey yemedim.' O böyle deyince ev sahibi merhamete gelmiş. İçeriye buyur etmiş onu, karısına götürüp adamın başından geçenleri anlatmış ve kendisine yiyecek, içecek vermesini buyurmuş.

Kadın konuğuna hemen neler bildiğini sormaya başlamış. O da kadınların hilekârlığını, dalavereliğini tam olarak ezberlediğini ve bunlardan bir kitap yazdığını anlatmış. Kadın onun kof beyinli olduğunu hemen anlamış. Oturması için yer göstermiş, yiyecek, içecek getirmiş ve onu yanına çekmiş. 'Senin, kadınların bütün hilelerini, korkunç dalaverelerini biliyorum, dediğini duydum' diye fısıldamış. 'Öyleyse herhangi bir kadının kendi hikâyesini senden saklaması yakışık almaz. Ben de sana, kocamın yıllardır bana yanaşmadığını, benimle yatmadığını söyleyebilirim. Onun için şimdi kalkıp işi ele almanı istiyorum. Sen hevesini bende, ben de hevesimi sende tatmin edebiliriz. Haydi bakalım!' Adam, 'Anlaştık' demiş ve kadına sokulmuş.

Adam kadının göğsüne çıkıp şiddetli zevk duymaya başlayınca kadın aniden bir çığlık atıp göğsündeki adamı üstünden silkeleyip atmış. Adam kadının bacakları üstüne düşüp orada öylece kalmış. Korkudan bilinci yitmiş, bayılmış; tir tir titriyormuş."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun hikâyesine hayran olan padişah kalkıp kapıyı kilitlemiş, mührüyle mühürlemiş ve hükümet ettiği dairelere geçmiş.

yetmişüçüncü gece

Şöyle anlatır:

Ertesi gece padişah gelmiş, mührü kırmış ve bilinen zamana kadar kızla yatmış.

O zaman Danizad kız kardeşine seslenmiş:

- Ah kardeşim! Ah Şehrazat, Padişah Efendimize güzel hikâyelerini anlatsana!

- Amenna, diye karşılık vermiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

"Köy halkı gelip başına toplanana kadar o durumda kalmış adam. 'Ne oldu sana?' diye sormuşlar kadına. 'Bu adama yemek verdim' diye açıklamış kadın. 'Bir lokma aldı ve lokma genzine kaçtı. Soluk alamaz oldu, gözleri yuvalarından fırladı. O zaman boğulacak, gözümün önünde ölecek diye korktum. Bu yüzden çağırdım sizi.' Adamın soluk soluğa olduğunu görmüş herkes. 'Bolca su içir' deyip ayrılmışlar oradan, adamı rahat bırakmışlar.

Kadın, 'Nasıl, beğendin mi bunu?' diye dönmüş adama. 'Kitabında bu hile de var mı?' Adam, 'Vallahi yok' diye inlemiş. Kalkıp kadının yanından ayrılmış ve kitabını yakmış. Çünkü o zaman anlamış ki, kadınların hilekârlığıyla boy ölçüşmek hiç kimsenin harcı değil.

Daha söylediğinin gerçek olup olmadığını, yalan söyleyip söylemediğini bilmediğiniz bir kadına kanıp oğlunuzu öldürmeyesiniz diye anlattım size bu hikâyeyi, ey Kral!"

Kral bunu duyunca oğlunun öldürülmemesini emretmiş.

Ertesi gün güneş doğarken kralın oğlu şöyle düşünmüş: "Hocamın gelmesi için anlaştığımız gün bugün. Vezirler birer gün benim için konuştular. Şu düş-

manım olan kadın babama gidip öldürülmem için emir verdirtmeden önce vezirlere teşekkür etmem yakışık alır."

Yedi gün boyunca kendisine hizmet eden kızlardan birini çağırmış. "Git, başveziri bana gönder" diye buyurmuş.

Kız, kralın oğlunu konuşur görünce sevinmiş. Hemen çıkıp mümkün olduğu kadar hızlı koşarak vezirin yanına varmış. Vezir de hâlâ sarayındaymış. Kız hemen huzuruna çıkmış. "Çocuk konuştu!" diye haber vermiş. "Onun yanına gelmenizi rica ediyor."

Başvezir öylece çıplak ayak hemen yola çıkıp kralın oğluna koşmuş. Yanına girip selamlamış.

O zaman kralın oğlu kendisine konuşmayı yasaklayanın kim olduğunu söylemiş. "Allah bana bu vezirleri bahşetti de onlar sayesinde günbegün ölümden kurtuldum" deyip, eklemiş: "Onlara olan şükran duygularım hiç bitmeyecek. Ama şimdi şu Allahsız kadın öldürülmem için babama emir verdirtmeden önce gidip babama konuştuğumu söyle."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

yetmişdördüncü gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Başvezir kalkıp krala gitmiş ve oğlunun konuştuğunu bildirmiş.

"Hemen getir onu bana!" diye buyurmuş kral.

Vezir ve kralın hizmetkârları gidip oğlanı getirmişler.

Oğlan babasının yanına girer girmez kollarına atılıp özür dilemiş. Sonra karşılıklı ağlaşmışlar.

"Sevgili oğlum" diye dönmüş kral oğluna, "seni öldürmek istediğim yedi gün boyunca seni konuşmaktan alıkoyan şey neydi?"

"Allah kralın bahtını açık etsin, ona huzur versin" demiş oğlan. "Hocamın bir emriydi bu. Bana yedi gün boyunca konuşmamı yasaklamıştı. Bu kız beni öyle öfkelendiren bir söz etti ki, hocamın emrini unutup ona, 'Yedi gün konuşamam' dedim. O bunu öğrenir öğrenmez, benim yeniden konuşup onun foyasını ortaya çıkarmamdan önce canıma kastetmekten başka şey düşünemez oldu. Ama şimdi" diye eklemiş kralın oğlu, "en iyisi, kral bilim insanlarını, hukuk bilginlerini toplasın ki, bir mecliste konuşmamızı sürdürebilelim."

Kral, oğlunun bu sözlerini duyunca çok sevinmiş. "Rahim Allah'a şükürler olsun ki, oğlumu öldürmemişim!" diye iç geçirmiş.

İmdi, öğretmen Sindbad da kralın huzuruna çıkarak selamlamış onu.

"Vay senin haline!" diye azarlamış kral onu. "Senin talimatın yüzünden oğlumu öldürmek istediğim yedi gün boyunca neredeydin?"

"Allah'tan makul davrandın" diye karşılık vermiş Sindbad. "Hiçbir insan yapacağı işi aceleye getirmemeli."

"Evet" demiş kral da. "Şükürler olsun, Allah bana merhamet etti de oğlumu haksız yere öldürmedim. Ama şimdi açıklayın bakalım" diyerek meclistekilere dönmüş. "Eğer oğlumu öldürseydim, suçlu kim olacaktı? Öğretmen mi? Kadın mı? Yoksa ben mi? Ya da oğlumun yedi gün konuşmayacağını yıldızlara bakıp da bana söylemeyen astrolog mu?"

"Oğlunuzun hiçbir suçu yok" diye belirtmiş bilginlerden biri, "öğretmenin de yok çünkü kral ona, sözleşilen süreden bir saat bile geç kalınmaması şartını zorla kabul ettirmişti. Suç yalnızca, daha söylediğinin gerçek olup olmadığını, yalan söyleyip söylemediğini bile bilmediği bir kadın yüzünden oğlunun ölüm emrini veren kraldadır."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

yetmişbeşinci gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Bilgin sözünü bitirdikten sonra başka bir bilgin söz almış: "Hayır, suç sizde değil, ey Kral. Çünkü bana bildirilmiştir ki, dünyada sebebi kadın olmayan hiçbir baştan çıkarıcılık yoktur, tıpkı sandal ağacı ile kâfuru ağaçlarından daha sert ağaç olmaması gibi. Bu iki ağacın tahtası öyle serttir ki, birbirlerine çaktığınız zaman kıvılcım çıkartırlar."

O zaman Sindbad söz almış. "Haşmetmeap!" demiş. "Ben bilgi olarak toplayabildiklerimin hepsini oğlunuza öğrettim ve şimdi dünyada ondan daha akıllı bir oğlan tanımıyorum. Allah'a hamdüsenalar olsun, ey Kral!"

İmdi, dönmüş kral oğluna, "Sen ne diyorsun buna?" diye sormuş.

"En kötü insan, en az öğrenen insandır" diye karşılık vermiş oğlan. "Allah'a methüsena, hocama teşekkür ederim!"

Kral bunu duyunca o da Allah'a hamd ve methüsenalar etmiş. Sonra kendisini kandıran kızın getirilmesini buyurmuş. Karşısına gelir gelmez kızı sorguya çekmiş: "Ne vardı aklında? Seni buna kaptıran, böyle davranmaya yönelten şey neydi?"

"Allah kralın bahtını açık etsin, ona huzur versin!" diye karşılık vermiş kız. "Bilirsiniz, insanın kendisine en yakın olan kişi yine kendisidir ve bir insanın kendi hayatından daha çok sevdiği bir şey yoktur. Oğlunuza söylediğim şeyi gerçekten de söyledim ama tek amacım onu konuşturabilmekti. Onun öfkelendiğini görünce hayatım için endişelendim, öldürülmekten korktum. O zaman Şeytan yüreğime egemen oldu. Evet, her şeyi itiraf ediyorum, benim suçum!"

O zaman kral kızın aklanmasını emretmiş ve onu bağışlamış. Öğretmene ve vezirlere çok paralar verilmesini buyurmuş. Bundan böyle en leziz yemeklerden, içkilerden yiyip, içip doymuşlar, kaçınılmaz son onlara da ulaşana kadar memnun mesut yaşamışlar.

kral ile ejderhanın hikâyesi

-İddia ederler ki, ey Hükümdarım, diye devam etmiş Şehrazat, develeri, keçileri, koyunlar ve sığırları olan bir kral varmış. Hayvanlarının arasında dişi bir deve varmış ki, zamanının en güzeli, en soylusuymuş. Bu dişi devenin bir de güzel bir yavrusu varmış.

Bu yavru deve küçükbaş hayvan ve inek sürüsüyle birlikte dolaşır ve onları güdermiş. Kral onu çok severmiş. Ne zaman bir yere gidecek olsa dişi deveye biner ve gözü önce yavru deveyi arar, onun güzelliğinden mutluluk duyarmış. Yavru deve de sürüyle birlikte olduğundan kimse sürüye yaklaşmaya cesaret edemezmiş.

Bir gün yavru deve ürkmüş, azmış, kudurmuş ve sonunda koşup kaçmış; inekler, koyunlar, keçiler, develer de onun arkasından gitmiş.

Kral bunu görünce kırk bin atlıyla onların peşine düşmüş. Ancak ne yavru deveden, ne de onun ardına takılan hayvanlardan iz varmış.

Üzgün, düşünceli dönmüş kral ve bütün Arap kabilelerine bir çağrıda bulunmuş: "Kim yavru deveden bir haber getirirse, ona bin altın dinar ve üstüne bin tane de dişi deve vereceğim." Aradan bir zaman geçmiş ama yavru deveden ne bir hayat işareti alabilmiş, ne de en küçük bir iz bulabilmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

yetmişaltıncı gece

- Amenna, demiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Bir gün iki adam krala gelmiş. Kralı abartılı bir şekilde selamlamışlar, o da sormuş: "Sizi bana getiren şey nedir?"

"Size deve yavrusundan ve koyunlarından haber getirdik" demişler.

"Neredeler?" diye öğrenmek istemiş kral.

"Ejderha Dağı'nda" demişler. "Sık ormanlık bir dağdır orası, meyvesi ağacı boldur. Sizin bütün otlak hayvanlarınız deve yavrusuyla birlikte orada. Deve yavrusu onları güdüyor, koruyor. Ama öncelikle Ejderha Dağı'ndaki bütün canlıları yok etti."

"Söylediğiniz doğruysa, söz verdiğim ödülü alırsınız" diye karşılık vermiş kral.

"Sizinle oraya kadar gideriz" diye önermişler "ama yalnız bir şartla."

"Neymiş bu şart?"

"Dağın yakınına gelince size deve yavrusunu gösterip hemen döneriz."

"Anlaştık" demiş kral.

Bunun üzerine adamlara ödüllerini vermiş, eline bir mızrak alıp iki adamın eşliğinde yola çıkmış.

Dağa varmışlar.

"Sizin deve yavrusu bu dağın ardında" demişler. "Bundan sonrasını tek başınıza halledeceksiniz. Yolunuz açık olsun!" Böyle diyerek vedalaşıp gitmişler.

Kral dağa çıkmaya devam etmiş. İyice yaklaşınca deve yavrusunu ve onunla birlikte sürüyü de görmüş. Sevincinden haykırmış, altındaki kısrak da kişnemiş.

Deve yavrusu onların sesini duyunca, ağzını alabildiğine açıp saldırmış. Gözlerinde kıvılcımlar çakıyormuş. Yaklaşıp krala doğru atılmış. Onu öldürmek istemiş!

Kral kaçmış, deve yavrusu onu kovalamış.

Deve yavrusu öğleye kadar kralın peşinden koşmuş; kral artık öleceğine kesin gözüyle bakıyormuş ki, atı birden büyük bir çukura girip çukurun çeperinde koşturmaya devam etmiş. Çukurun dibi tahıl deposuymuş. Kral atından fırlayıp öte yana düşmüş, baygınlık geçirmiş.

Yeniden kendine geldiğinde bir tahıl deposunda olduğunu görmüş. Kısrağının önünde kocaman bir ejderha varmış.

Deve yavrusu ise yukarıda, çukurun kenarındaymış. Kükrüyor, ağzından salyalar akıyormuş.

Ejderha başını kaldırıp önce yukarıya, deve yavrusuna, sonra da krala bakmış. Ejderha merhamete gelmiş, yerinden ok gibi fırlayıp deve yavrusunu iki gözünün ortasından vurmuş. Deve yavrusu ölüp çukura düşmüş.

Ejderha yerine dönmüş, kısrağı yukarıya, çukurun kenarına fırlatmış. Sonra kuyruğunu krala uzatıp onu da aynı şekilde yukarı atmış. Kral yine bilincini kaybetmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

yetmişyedinci gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Kral kendine gelince şükretmiş, hamdüsenalar etmiş Allah'a. Sonra yeniden kısrağına binip sürüyü oradan götürmüş. Üç mil gitmiş ki, birden bozkırda bir toz bulutu görmüş. Toz bulutu giderek büyüyor, yükseliyormuş. Toz bulutu dağılınca mızrak uçlarını dik tutan doludizgin dört atlı görünmüş. Arkalarında kafes parçalarıyla yüklü on tane hecin devesi varmış.

Atlılar kralın yanına gelip selam vermişler. "Bedevi kardeş" demişler, "nereden gelip nereye gidiyorsun?"

"Şu arkadaki çölden geliyorum" diye yanıtlamış kral. "Sürüm kaçmıştı da onu yakalamak için çıkmıştım."

"Sen bu yöreyi bizden daha iyi biliyorsun" demişler. "Buralarda nerede avlanabiliriz, bize gösterebilir misin acaba? Bu işte akıllıca davranmak istiyoruz!"

"Ne avlamak istiyorsunuz?" diye sormuş kral.

"Ejderhalar ve dev yılanlar" diye yanıtlamışlar.

"Sizi, daha önce böylesini hiç görmediğim bir ejderhaya götürürsem kaç para verirsiniz?" demiş kral.

"Bin dinar öderiz" demişler önce, ama sonra daha da artırmış, beş bin dinara kadar çıkmışlar.

Kral parayı almış, dönüp onları, kendi hayatını kurtarmış olan ejderhanın bulunduğu tahıl çukuruna götürmüş.

"Geldik" demiş. "Bundan böyle onunla işinizi kendiniz halledeceksiniz. İyi şanslar!"

"Yanımızda kal, bize av sırasında arkadaşlık edersin" diye teklif etmişler.

İçlerinden biri öne çıkıp çukurdaki ejderhaya bakmış. "Tam istediğimiz gibi!" diye bağırmış sevinçle.

Develerini bağlamışlar, kafes parçalarını indirip kurmuşlar, U şeklindeki kancalarla, diğer kancaları takıp hazır etmişler. Sonra içi yağ dolu tulumları çıkarıp, vücutlarını yağlamışlar. Adamlardan ilki ejderhanın çukuruna inmiş. Ejderha onu hemen sokmuş. Rastlantı bu ya, adamın vücudunda yağ değmemiş bir yere denk gelmiş ısırık ve adam o anda ölmüş. Bu kez ikinci adam kayarak inmiş çukura. Ejderha onu da sokmuş. Şimdi geriye kralla birlikte üç kişi kalmış. Biri çukura girip bu kez ejderhayı zincirlemiş. Ejderha deli gibi çırpınıp sokmaya çalışmış ama adamın vücudunda koruyucu yağ olmayan bir yer bulamamış. Adam onu zincirledikten sonra yukarıya, arkadaşlarının yanına çıkmış. Kafesi kurup tamamlamışlar. Hep birlikte ejderhayı yukarı çekip kafese koymuşlar, kapağını sürgülemişler. Ejderha kralı görünce, uzun süre bakmış ona. O zaman kral yaptığına pişman olmuş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

yetmişsekizinci gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Kral ejderhaya yaptıklarını düşünüp durur ve ejderha da ona bakarken hava iyice ısınmış. Öğle uykusuna yatma gereği duymuşlar. Bir ağacın dibine gelmişler ve gölgeye uzanmadan önce, hâlâ kralın yüzüne bakmakta olan ejderhanın kafesini de yere indirmişler. Hepsi istirahate çekilmiş. Yalnız kral uyuyamamış, ejderhanın kaderini düşündükçe vicdan azabı çekiyormuş. Kalkmış, kafese yaklaşmış ve sürgüyü açmış.

Ejderha bunu görünce yayından boşanan bir ok gibi fırlamış. Adamların üzerine saldırıp hepsini öldürmüş. Sonra çölde gözden kaybolmadan önce kralın suratına doğru solumuş.

Kral güçlükle doğrulmuş. Yüzü ejderhanın soluğundan kapkara kesilmiş.

Adamların pılını pırtısını toplayıp hayvanlara yüklemiş. Kısrağına binip kendi kabilesinin yanına dönmüş.

Kabilesinin adamları onu karşılamış. "Hey sen, kara derili binici!" diye seslenmişler yaklaştığında. "Nereden buldun bu sürüyü? Şu bindiğin kısrağın sahibi nerede? Öldürdün onu herhalde. Başka türlüsüne ihtimal veremiyoruz!" Yüzü kara olduğundan onu tanıyamamışlar.

"Benim işte, kralınızım!" diye seslenmiş o da. "Nerede iki oğlum?" Oğullarının adını söylemiş.

Bunu duyunca inanmışlar. Bedevilerin arasında bir şamatadır kopmuş. Her yönden koşup başına üşüşmüşler. Oğulları da gelip onu soru yağmuruna tutmuş. Kral hikâyesini, ejderhayla macerasını baştan sona anlatmış. Herkes hayretler içinde şaşıp kalmış.

"Ne düşünüyorsunuz bu konuda?" diye onların fikrini öğrenmek istemiş kral.

Yaşlı bir adam öne çıkmış. Kabilenin şeyhiymiş. "İki oğlun yok mu senin?" demiş krala. "Biri senin için ilaç bulsun, diğeri de ejderhayı öldürüp öcünü alsın."

O zaman kral iki çocuğunu yanına çağırıp durumu açıklamış. Kendilerine uygun binek atları vermiş. Vedalaşmışlar. Oğulları başka bir kabilenin bölgesine gelene kadar ülkeyi boydan boya geçmişler. Geldikleri yer insan kaynıyor, bir kargaşadır gidiyormuş. Bağrışmalardan, at kişnemelerinden başka şey duyulmuyormuş. Bütün adamlar keskin kılıçlar kuşanmışlar, ellerindeki yayları havaya kaldırmışlar. Oğlanlar yaklaşır yaklaşmaz kabilenin adamları onları karşılayıp, "Kimsiniz?" diye sormuşlar. Onlar da, "Biz filanca kralın oğullarıyız" diye karşılık vermişler.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

yetmişdokuzuncu gece

- Amenna, demiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Kralın oğulları kabilenin adamlarına yaklaşınca, onları alıp kendi krallarına götürmüşler.

Onları dostça karşılayan kral niçin geldiklerini sormuş.

"Yerine getirmemiz gereken görevlerimiz var" diye yanıtlamış oğlanlar.

"Benim yanımda kalmak istemez misiniz?" diye önermiş kral.

Kralın küçük oğlu, "Vallahi, babamın istediğini ona götürmeden olmaz" demiş.

Böyle diyerek abisini kabilenin yanında bırakmış.

Atına atlayıp çölü geçerek, sonunda ağaçlıklı, kuşları bol, güzel bir arazi görene kadar gitmiş. Bu yerin tam ortasında bakırla kaplanmış bir keşiş hücresi varmış. Eski çağların filozofları yapmış bu hücreyi. Üstünde bir tavuskuşu oturuyormuş. Kralın oğlu yaklaşırken tavuskuşu bir çığlık atmış, hücrenin kapısı açılmış ve yaşlı bir adam çıkmış dışarı. Görüp geçirdiği zamanlardan, kaderin darbelerinden beli bükülmüş.

"Daha önce kimsenin ayak basmadığı yere gelen sen kimsin, oğlum?" diyerek selamlamış onu.

"Efendim, anlatmam gereken ilginç bir hikâyem var" diye karşılık vermiş kralın oğlu. "Babamın iyileşmesine yardımcı olacak bir ilaç aramak için düştüm yollara."

"Babanın nesi varmış ki?" diye sormuş yaşlı adam. O da babasının hikâyesini anlatmış.

"Oğlum" demiş yaşlı adam, "bu ilaç 'Kızıl Yakut Sarayı' denen sarayda bulunur. O sarayda bir kız oturur. Yarı insan, yarı cindir. Babası cin, annesi insandır. Dünyada ondan daha güzel bir kız yoktur. Adı Şems et-Ta'abîn'dir, 'Ejderha Güneşi' demektir ve melun İblis'in oğlu Sariân bin Şa'şa'ân'ın kızıdır. Ayın yedi günü brokar bir çadırda uyur. Çadırı tutan direkler pirinçtendir. Çadırın sağında ve solunda iki ağaç vardır. Birinci ağacın yaprakları alınıp, bir havanda dövülür, sütün içinde eritilir ve yüzdeki lekelere, hasta deriye sürülür. Böylece yüz eskisinden daha güzel olur. Diğer ağacın yaprakları fil hastalığına ve cüzzama karşı kullanılır. Ama oğlum" diye eklemiş ihtiyar, "nasıl ulaşacaksın ki oraya? Çünkü filozoflar bile bilmiyor onun sırrını. Bana öyle geliyor ki, gökyüzü sana o kızdan daha yakın."

"Saygıdeğer amca, sen kimsin?" diye sormuş kralın oğlu.

"Ben bir keşişim, bir münzeviyim, oğlum" diye yanıtlamış yaşlı adam ve onu yüreklendirmiş. "Eğer kararlıysan, Allah'a güven!"

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

Sekseninci gece

- Amenna, demiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Yaşlı adam, kralın oğluna verebildiği kadar yolluk verip ona iyilikler dileyerek veda etmiş. Kralın oğlu yedi gün boyunca gidip ülkeyi boydan boya geçmiş. Sonra aniden güzel, beyaz bir kent görmüş. Hafif bir yel sağdan soldan esip geçiyormuş kentin üzerinden. Arazide meyvesi, ağacı bol bir vadi varmış. Orada asil güller, menekşe, nergis ve gelincik gibi pek çok çiçek varmış. Vadideki ağaçlar çok büyükmüş ve kuşlar cıvıldıyormuş dallarında. Bülbüller, çulluklar, yabani güvercinler, kumrular, kayagüvercinleri, palmiye güvercinleri, papağanlar, muhteşem tavuskuşları ve güzel sesli bir sürü ötücü kuş varmış.

Vadinin kıyısında görülmemiş güzellikte bir saray yükseliyormuş. Mazgalları pırıl pırıl parlıyormuş, kapıları son derece sağlammış.

Kralın oğlu vadiyi geçip, karşıdaki saraya varmış. Sarayın önünde beyaz mermerden, yıpranmış bir levha dikkatini çekmiş. Levhada lacivert taşıyla yazılmış şu beyitler varmış:

[*Kâmil*]

Terk ettiğinden beri burada oturan,
Nasıl değiştiğine bir bak şu evin.

Uzun sürdü çöküş, yıkıldı duvarlar,
Şimdi yerlerinde dökülmüş taşlar.

Oturanlar gitti, dönmediler geri,
Kumlar düzlendi yine, izler silindi.

Düşününce bu evi, orada geçenleri,
Durmaz akar, dinmez gözyaşları.

Ah, dostum! Sen de acıyorsun mutlaka,
Bir bilsen, neler gördü gözlerim orada.

Şöyle anlatır:

Beyitleri okuduktan sonra kralın oğlu sarayın kapısına yaklaşmış. Kapıyı açık bulmuş.

Duvarlarla çevrili ön avluya girmiş, sarayın ortasındaki büyük holden gelen ışığı algılayana kadar yürümüş. Holden içeri girip çevresine bakınmış. Ortada tepesine altın bir hilal konmuş, beyaz ipekten bir çadır görmüş. Bu altın hilal insanın gözünü alamadığı bir yakutu çevreliyormuş. Çadırın sağında bir ağaç, solunda başka bir ağaç varmış, tıpkı keşişin tarif ettiği gibi.

Sarayı dolaşmaya devam etmiş. Tek bir insana rastlamamış. Yalnızca bir kız uyuyormuş bir yatakta. Oğlan yatağa doğru yürümüş ve orada mücevherle dokunmuş ipek bir tülün yatağın üzerinde asılı olduğunu görmüş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

Seksenbirinci gece

- Amenna, demiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Kralın oğlu o bölüme girip çadıra gitmiş. Çadırın örtüsünü açınca ortasında bir yatak görmüş. Yatak altın ayaklar üstündeymiş ve çepeçevre yakutla bezeliymiş. Yatakta biri uyuyormuş. Altın sırmayla dokunmuş bir örtü varmış üzerinde. Oğlan örtüyü aralayınca bir de ne görsün? Bir kız ki, parlak dolunayın aynısı.

Kızın güzelliği, onu gören oğlanı baştan çıkarmış. Soyunup yatağa girmeye davranmış. Ama o da ne öyle? Yatağın altından bir ejderha sürünerek çıkmaz mı! Oğlan ürkerek geri çekilmiş. O anda ejderha da önceki yerine çekilmiş. O zaman kralın oğlu bu ejderhanın bir tılsım olduğunu anlamış. Düzeneğin püf noktasını bulup devre dışı bırakmış. Giysilerini bir yana koymuş, kızın yatağına girmiş ve kızı iğfal etmiş. Kızın daha hiç dokunulmamış bakire olduğunu fark etmiş. Sonra yataktan inip bölmenin duvarına şöyle yazmış:

"Bu iş filanca kralın oğlu falancanın eseridir."

Kız hâlâ uyurken oğlan usulca çadırdan çıkmış. Ağaca gidip taşıyabileceği kadar yaprak toplamış ve yine keşiş hücresine doğru yola koyulmuş. Geceyi geçirmek için orada inmiş. Keşiş ona başından geçenleri sormuş, oğlan da her şeyi anlatmış.

Ertesi sabah zırhını giymiş, yüzünü örtmüş, yaşlı adama veda edip, abisini bıraktığı kabileye geri dönmüş. Abisi onu kabilenin adamlarıyla karşılamış, ona büyük bir geçit töreni yapmışlar. Ertesi sabah iki kardeş atlarına binmişler, kralla vedalaşıp öğleye kadar ülkeyi boydan boya geçmişler. Sonra meyvesi,

ağacı bol bir yerde mola vermişler. Abisinin çıkardığı yemeği birlikte yemişler. Daha sonra küçük kardeş abisinin sorularını yanıtlayıp her şeyi açıklamış, ona yaprakların sırrını da vermiş, kızla olan macerasını da anlatmış.

O zaman abisi kendi kendine şöyle demiş: "Ben şimdi boş elle babamın karşısına çıkarsam beni azarlayıp dışlayacaktır. Bu olmaz, ben kardeşime karşı bir hile düşüneceğim. İçkisine uyku ilacı koyayım. Sonra onu bir ağaca bağlayıp, yanında getirdiklerinin hepsini alırım. Onu burada yalnız bırakırım. Vahşi hayvanlar parçalayıp yesin onu! Öyle bir düzen kuracağım ki, babama yaprakları götüren ben olacağım."

Düşündüğü gibi de yapmış, kardeşini orada bırakarak tek başına eve, babasının kabilesine dönmüş. Önceden, gelişini bildirsin diye babasına bir haberci göndermiş.

Babası tüm vezirleri ve saray erkânıyla birlikte hemen onu karşılamaya çıkmış. Şatafatlı bir geçit töreni düzenlemişler. Yanlarına oturunca babası ona başından geçenleri sormuş, o da babasını bilgilendirmiş ve yaprakları vermiş. Kral yaprakları sütün içinde eritmiş ve yüzüne sürmüş. O anda iyileşmiş, tıpkı eskisi gibi olmuş. Babası çok sevinmiş buna. Yalnız kalır kalmaz babası ona kardeşini sormuş.

"Onu falanca kabilede bıraktım. Orada karnını şişirip duruyor" diye uydurmuş oğlan ve övünerek, "tek başıma yola çıkıp gece gündüz çöllerde, sahralarda dolaşıp durdum" demiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

Seksenikinci gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Kral, büyük oğlunun kardeşi hakkında anlattıklarını dinledikten sonra, küçük oğlunu eline geçer geçmez çarmıha gerip öldürmeye karar vermiş. Ama gizlinin efendisi, gizli olana istediği gibi yön verir.

Kralın küçük oğlu ise, abisi onu nasıl bıraktıysa geceyi öyle ağaca bağlı olarak geçirmiş. Sabahleyin gün ışıdığında kendine gelince, bağlı olduğunu fark etmiş. Abisinin onu hileyle tuzağa düşürdüğünü anlamış ve kendini ölüme hazırlamış. Zaten şimdiden her yönden kuşlar uçup geliyor, onu gagalayıp yemek için pusuda bekliyormuş. O bu durumdayken Allah bir kervanın yolunu oraya düşürmüş.

Kervandaki yolcular kuşların toplandığını görüp oraya yönelmişler. Yaklaştıklarında da ağaca bağlı olan kralın oğlunu bulmuşlar.

"Kimsin?" diye sormuşlar. "Kim yaptı bunu sana?"

"Yabancıyım, haydutların baskınına uğradım" diye yanıtlamış. "Neyim var, neyim yok, hepsini aldılar, sonra da beni bu gördüğünüz hale soktular."

Onu çözmüşler. Onlarla birlikte babasının kabilesinin topraklarına kadar gelmiş. Kervan oraya inmiş. Oğlan da babasının sarayına gitmiş.

Daha içeriye adımını atmış ki, kral onun demirle öldürülmesini emretmiş.

Uşaklardan birine infazın on gün boyunca ilan edilmesini buyurmuş. On birinci gün her yerden insanlar gelip toplanmış. Kral, oğlunun bir palmiye gövdesinde çarmıha gerilmesini emretmiş. Kralın oğlunu yakalayıp ağaca bağlamışlar. Sonra kral, oğlanı öldürmesi için abisini çağırtmış. O da kılıcın

kabzasını sıkı sıkı tutup kaldırmış ve tam kardeşini öldürmek için indirecekken aniden korkunç bir nara duyulmuş, çığlığın şiddetinden bütün yeryüzü titremiş. Herkes başını kaldırıp bakmış ki, ne görsünler? Ürkünç bir dağ ya da kabaran deniz gibi bir atlı hızla geliyormuş. Arkasında peş peşe akan dalgalar gibi müthiş bir ordu onu izliyormuş. Ellerinde dalgalanan sancakları, ışıltılı bayrakları varmış. Her yandan savaş atları dörtnala geliyormuş. Narayı atan atlı, kralın oğluna yaklaşmış. Onu öyle çarmıhta asılı, halkı da önünde toplanmış görünce, oğlanın kim olduğunu sormuş. Oradaki halk ona kralın falanca oğlu olduğunu söylemiş. Binici bunu duyar duymaz saldırıya geçmiş. Kralın büyük oğlunun üzerine gidip bir vuruşta kafasını yarmış, onu hiddetle yere fırlatıp öldürmüş. Sonra adamlarını yanına çağırmış, yüzünden peçesini indirmiş. Bir de ne görsünler? Kızıl Yakut Sarayı'nın Efendisi Şems et-Ta'abîn. Kralın oğlunu çözmüş, ona giysiler ve bir at vermiş, babasını da tutuklamış. Kabilenin bütün adamları kaçmış oradan. Kim kaçmayıp da orada kalmışsa öldürülmüş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

Seksenüçüncü gece

- İşte Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Kız, kabile halkını esir almış, kralı oğlunun önüne sürüp şöyle demiş: "Bunları ne yapmak istiyorsan öyle yap."

Oğlan onların serbest bırakılmasını emretmiş. Babasının iplerini kendi eliyle çözmüş ve ona hikâyesini anlatmış.

Kız onların güvenliklerini sağladıktan sonra insanlar dağılana kadar orada, yanlarında kalmış. Kralı kabilesinde bırakmış ama oğlanı alıp sarayına götürmüş, bundan böyle oğlan onunla en leziz yemeklerden, içkilerden yiyip içip doymuş, kaçınılmaz son onlara da ulaşana kadar memnun mesut yaşamış.

abanoz atın hikâyesi

-İddia ederler ki, ey Hükümdarım, diye anlatmaya devam etmiş Şehrazat, eski zamanda bir kral varmış. Krallığında örnek bir yaşam sürer, uyruğundakilere adaletli davranırmış. Araplar ondan hem korkar hem de ona saygı duyarmış; tüm ülkeler ona itaat edermiş. Kral eğitimi, kültürü, edebiyatı severmiş, konuşma sanatını iyi bilir ve bilginlere karşı dostça davranırmış.

Kralın yılda iki kere tüm halkı kabul ettiği özel günleri varmış. O iki gün sarayın kapıları açılır, dileği olanlar kralın huzuruna çıkarmış. Soylu kişiler olsun, basit halktan insanlar olsun, herkes kralın yanına girebilirmiş.

Kralın herkesi kabul ettiği böyle bir günde üç bilge girmiş yanına. Biri Bizanslıymış, diğeri Hintli, üçüncüsü de İranlı. Üçü de kendi elleriyle yaptıkları

birer armağan getirmişler. İmdi, kralın bir âdeti varmış; birinden aldığı bir hediye hoşuna giderse, hediyeyi verenin bir dilekte bulunmasını ister ve dileği ne olursa yerine getirirmiş.

Bakalım bu üç bilge ona neler armağan etmiş? Hintli ona tunçtan yapılmış, elinde tuttuğu bir boruyu üfleyen bir insan heykeli hediye etmiş. Bu tılsım düzeneğini kendisi tasarlayıp yapmış.

Tılsım düzeneği kralın hoşuna gitmiş. "Saygıdeğer bilge" demiş Hintliye, "ne yapar bu tılsım?"

"Kentin kapısına koyarsanız, ey Kralım" diye karşılık vermiş bilge, "bu boruyu öttürüp de sinyal vermeden, hiçbir düşman, hiçbir casus kentten içeri giremez."

Kral bunu duyunca çok sevinmiş. Tılsımı hazine dairesine göndermiş ve bilgeyi bir giysiyle ödüllendirip türlü iltifatlarda bulunmuş. Sonra diğerini, ikinci bilgeyi içeri almış. Bu Bizanslı olanıymış. O da gelip, çevresinde on iki civcivi olan bir tavuskuşunun tam ortada durduğu kırmızı altından bir kap koymuş kralın önüne.

Kral armağana bakmış, beğenmiş. "Bu tavuskuşunun özelliği nedir?" diye sormuş.

Beriki şöyle yanıtlamış: "Bunu önünüze koyduğunuz zaman, ister gündüz, ister gece olsun, geçen her saati civcivlerinden okuyabilirsiniz. Böylece günün kaç saatinin geçtiğini her zaman bilirsiniz. Gün bitip de gece başlayınca tavuskuşu bağırır, sesi hoştur. Aynı şeyi gece bitince de yapar."

"Eğer bu dediğin gerçekse" diye karşılık vermiş kral, "ne dilersen hepsini yerine getireceğim."

Armağanın hazine dairesine götürülmesini ve iyi korunmasını emretmiş.

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

Seksendördüncü gece

- Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Kral üçüncü bilgeyi çağırtmış. Bu da İranlı olanıymış. Yaşlı bir adammış ve itici bir görünüşü varmış. Bilge İranlı kralın huzuruna çıkıp onu saygıyla selamlamış ve eyeri tamamen altın ve mücevher olan, abanoz ağacından yapılmış bir at koymuş önüne. Kimse daha önce böyle bir şey görmemiş. Taht salonunda bulunan herkes hayran kalmış.

"Nasıl bir mucize yaratabiliyor bu at?" diye sormuş kral.

"Allah Kral'a uzun ömür ve mutluluk bahşetsin" diye karşılık vermiş yaşlı İranlı. "Bu atın çok önemli bir özelliği vardır. Kim üzerine binerse, onu hızlı bir atın bir yılda götürebileceği yere bir günde ulaştırır."

Kral hayran kalmış onun bu dediklerine. "Bu anlattığın doğruysa, krallığımdan ne dilersen veririm sana" demiş ve atın hazine dairesine götürülmesini emretmiş.

Kral onlara böyle bol bol vaatlerde bulunduktan sonra üç bilge çekilmiş huzurdan

Deneme günükral tahtına oturup tacını başına koymuş ve vezirleri ile saray erkânı toplanınca sinyal borulu tunç tılsımı getirtmiş. Tılsımı denemiş ve her şeyin söylendiği gibi çalıştığını görmüş.

"Benden ne istersen dileyebilirsin" demiş kral.

İmdi, kralın üç kızı ve bir oğlu varmış.

"Haşmetmeap" demiş ilk bilge, "kızınızı bana eş olarak vermenizi ve sizin damadınız olmayı dilerim."

Kralın üç kızı da taht salonunun bir kenarında, bir perdenin arkasında, diğerlerine görünmeden oturuyor ve oradan olanları gözleyebiliyormuş. Kralın kızlarından en büyüğü sevinmiş buna çünkü bu bilgenin ne kadar şık ve zarif, üstelik saygılı ve kültürlü olduğunu görmüş.

Bundan sonra tavuskuşlu kabı getirtmiş kral. Onu da deneyip tastamam çalıştığını görmüş.

"Allah kralın gücünü pekiştirsin ve artırsın" demiş ikinci bilge. "Dilerim ki, yoldaşımın dileği gibi bana da aynı şeyi bahşedersiniz. Ben de sizin damadınız olmak isterim."

Kral razı olup söz vermiş ve ortanca kız bilgenin güzelliğini ve zarifliğini beğendiği için sevinmiş.

Sonra kral atı istemiş, atı getirmişler. Atın sahibi olan bilge doğrulmuş, gidip yeri öpmüş.

"Şu ata yakından bir bakayım" demiş kral. "Senin iddia ettiğin gibi binicisini götürüp götürmediğini görmek istiyorum."

"Elbette" demiş bilge ve koşup bir sıçrayışta ata binmiş. Uçuşa geçmek için elini uzatıp gizli bir kolu çevirmiş. Atın gizli yerlerine yerleştirdiği böyle iki kol varmış. Kollardan biri uçuşa kalkış için, diğeri de iniş içinmiş. Birinci kolu çevirdiği sürece at harekete geçip havalanıyormuş. İkinci kolu çevirince de inişe geçiyormuş.

Kral bunu görünce hayran olmuş.

"Bir şey dile benden" diye buyurmuş.

"Dilerim ki" demiş bilge, "bana da yoldaşlarıma verdiğinizi veresiniz, ben de sizin damadınız olmak isterim."

Tanyeri ağardığından burada kesmiş Şehrazat, susmuş. Onun bu heyecanlı hikâyesine hayran olan padişah kalkmış, kapıyı kilitleyip mührüyle mühürlemiş ve hükümet işlerini yürüttüğü dairelere geçmiş.

Seksenbeşinci gece

- Amenna, demiş Şehrazat. Efendimiz, hikâye şöyle devam eder:

Kralın kızı İranlı bilgeye bakmış. Gerçekten de iğrenç derecede çirkinmiş. Oysa bu kız üç kız kardeşin en güzeliymiş. Üzülmüş, içine kasvet çökmüş. O sırada onu seven erkek kardeşi kızın yanına gitmiş. Onu bu halde görünce, "Ne oldu sana?" diye sormuş.

"Nasıl üzülmeyeyim?" diye karşılık vermiş kız. "Üzüntüm bu iğrenç ihtiyar yüzünden."

"Üzülmene gerek yok" diye yatıştırmış erkek kardeşi onu ve söz vermiş: "Onun elinden alacağım seni, ondan kurtaracağım."

Böyle diyerek babasının yanına gitmiş.

"Babacığım" demiş, "bu ihtiyara neye karşılık damadın olması sözü verdin?"

"Bilgeliğinin ve becerisinin karşılığı olarak" diye yanıtlamış kral.

"Becerisinin nesini gördün ki" diye sormuş oğlan.

"Şuradaki at" demiş kral.

Oğlan atı şöyle bir gözden geçirmiş. "Ben bineceğim buna" diyerek atın üstüne çıkıp eyere oturmuş, atı harekete getirmek için dehlemiş. Ama at yerinden kımıldamamış.

Kral bunu görünce bilgeye, "Ne oldu bu ata?" demiş. "Oğlan atı sürmek istiyor ama hareket etmiyor."

Bilge kalkıp uçuş kolunu çevirmiş. At hemen harekete geçmiş. Kralın oğlu kolun nasıl kullanılacağını anlayınca bir özgüven hırsına kapılmış. Atın karnı artık havayla dolmuş ve uçmaya başlamış.

Kral başını kaldırıp oğlu gözden kaybolana kadar bakmış. Ama oğlanın dönüşü fazla gecikince bilgeye dönerek, "Oğlumu geri getir" diye buyurmuş.

"Aklınıza bile getirmeyin!" diye karşılık vermiş bilge. "Onu artık asla göremeyeceksiniz."

"Nedenmiş o?" diye galeyana gelmiş kral.

"Oğlunuz aşırı özgüven hırsından ve kendini beğenmişliğinden dolayı bana iniş kolunun yerini sormayı ihmal etti" diye açıklamış bilge. "Şimdi, rüzgârların girdabına kapılana kadar yükselmeye devam edecek."

Şöyle anlatır:

Kral bunu duyunca beti benzi atmış. Tacını kafasından çekip almış ve bayılıp yere yığılmış. Yüzüne su serpmişler, yeniden kendine gelmiş ve bilgenin hapse atılmasını emretmiş. Oğlunun kaderi hakkında da giderek umutsuzluğa kapılıyormuş. Derin bir yasa gark olmuş, kıl giysiler giyinmiş, yemeden içmeden kesilmiş.

Bakalım bu arada kralın oğlunun hali niceymiş? Oğlan durmadan havaya yükseldiğini fark edince yaptığına pişman olmuş. Atın, başka bir nesnenin döndürülmesiyle inişe geçirilebileceğini düşünmüş. Atı yoklamış ve sonunda sol tarafında küçük bir kol bulmuş. Onu çevirince at alçalmaya başlamış. Sonra yine ilk kolu çevirince at yükselmiş. Artık soldakinin alçalma, sağdakinin de yükseliş kolu olduğunu kavramış. Gönül ferahlığıyla iniş kolunu çevirmiş, at yavaş yavaş alçalıyormuş. Bütün gün gece bastırana kadar havada süzülerek alçalmış.

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

Seksenaltıncı gece

- Efendimiz! diyerek hikâyesini anlatmaya devam etmiş Şehrazat.

Sonunda kralın oğlu aşağıda tamamen beyaz mermerden bir kent görmüş. Irmaklar, ağaçlar, meyvelikler varmış. "Buranın nasıl bir kent olduğunu bilmek isterim" demiş kendi kendine ve görünüşe göre gümüşten bir sarayın damına inene kadar alçalmış. "Kime ait olabilir bu saray?" diye meraka kapılarak, sağda solda dolaşmaya başlamış.

"Gecelemek için buradan daha güzel bir yer bulamam" diye düşünmüş. "Gün ışıyınca yine atıma biner babamın yanına uçarım. Sonra ona atla başımdan geçenlerin hepsini anlatırım."

Bu düşünceler içinde, yüce Allah'a şükranını sunmak için yere kapanmış, sonra atın çevresinde dolanmış, her yanını inceleyip hayran kalmış. "Eğer yüce Allah beni ülkeme kavuşturursa o bilge İranlı'ya iyi davranacağım" diye ahdetmiş. Sırtını ata yaslayıp günün yorgunluğundan bitkin halde uyuyakalmış.

Uyandığında, acıkıp susadığını fark etmiş. "Bu sarayda mutlaka yiyecek, içecek bir şeyler vardır" diye düşünerek atını orada bırakıp aşağıya, saraya inmiş. İndikçe inmiş, sonunda içi benekli brokarla kaplı ve kırmızımsı altınla süslenmiş büyük bir çadıra gelmiş. Şaşkınlık içinde nereye bakacağını bilemeden kalakalmış. Uyuyan birinin soluk alıp verdiğini duymuş. Oraya doğru gidince uyuyan kişiyi görmüş. Yanında bir kılıç, önünde ise altın bir tabak içinde yemek varmış. Altın bir şamdanda da bir mum yanıyormuş.

Anlatmaya devam eder:

İçeri giren kralın oğlu doyana kadar yemiş, kanana kadar içmiş. "Vallahi" demiş kendi kendine, "bu sarayın içinde neler olduğunu görmeden çıkmayacağım buradan."

Uyuyanın yanına yaklaşıp kılıcını almış. Bu arada başka bir daireden ışık sızdığını görüp oraya doğru gitmiş, odaya girmiş ve orada mumların yandığını görmüş. Odanın ortasında altın ayakları üstünde fildişinden bir yatak duruyormuş. Her yanı inciler ve rengârenk mücevherlerle süslüymüş. Yatakta biri uyuyormuş.

"Bu sarayın efendisidir kuşkusuz" diyerek yaklaşmış ki, ne görsün? Işıldayan dolunay ya da büyüyen ay gibi bir kızmış bu. Kırmızımsı altınla dokunmuş bir giysi varmış üzerinde. Onu görünce genç adamın aklı başından gitmiş. Yüreği erimiş, ruhu kanatlanıp uçmaya başlamış. Kızın yatağına çıkıp başucuna oturmuş ve kızın güzelliğini, zarifliğini seyretmiş. Artık kendini daha fazla tutamayıp kızı alnından öpmüş.

Kız uyanıp ona bakmış, doğrulmuş. "Kimsin sen, nereden girdin içeri?" demiş ona, "bütün kapılar kapalıydı!"

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

Seksenyedinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz! diyerek hikâyesini anlatmaya devam etmiş Şehrazat:

Kız yine sormuş: "İn misin, yoksa cin misin?"

"Alçak sesle konuş, Efendim" diye fısıldamış oğlan, "uşaklar uyanmasın!"

"Bana hikâyeni anlat, söyle, nedir senin özelliğin?" diye diretmiş kız. "Babamdan beni isteyen, babamın da içeri aldığı kişi misin yoksa?"

"Evet, öyle" diye yanıtlamış oğlan.

Kız buna sevinmiş çünkü oğlanın ne kadar güzel ve zarif olduğunu görmüş, çok mutlu olmuş.

Anlatmaya devam eder:

Onların bu konuşması cariyelerin kulağına gelmiş. Doğrulup bakmışlar, genç adamın güzelliğine hayran kalmışlar.

Kralın kızı onlara dönerek, "Babamın bana koca olarak seçtiği bu genç adamdan daha güzelini gördünüz mü ömrünüzde?" diye sormuş.

"Peki, içeri nasıl girmiş?" diye sormuş cariyeler de.

"Vallahi bilmiyorum" demiş kız, "uyandığımda onu başucumda oturur buldum, tek bildiğim bu. Ona kim olduğunu sordum. 'Ben senin müstakbel kocanım' dedi."

"Vallahi Efendim" demiş kızlardan biri, "dün gelip seni isteyen değil bu. Senin talibin, bu gencin uşağı bile olamayacak kadar değersiz biri. Sana kesinlikle

söyleyebilirim ki, o adam arlanmaz bir şekilde ayrılıp gitti babanın yanından" diye devam etmiş kız. "Hayır, sen bunun gibi birini hak ediyorsun. Sen ona yakışıyorsun, o da sana."

Anlatılır ki:

Onlar tam böyle konuşurlarken saray oğlanı uyanıp kılıcına bakınmış, bulamayınca da kalkıp cariyelerin yanına gelmiş. Kızlar ona olanları anlatmışlar. O da kralın oğluyla kızın yanına gitmiş, onları yatakta oturur bulmuş.

"Sen cin misin?" diye sormuş kralın oğluna. "Eğer cinsen bu kız sana olmaz. Yok, eğer insansan, senden başkasına layık değildir."

"Yok canım, senin gibi insanım ben de" diye karşılık vermiş kralın oğlu.

Saray oğlanı da durumu krala bildirmeye gitmiş.

"Vay haline!" diye köpürmüş kral kendinden geçerek. "Nereden girmiş içeri?"

"Bilmiyorum" diye itiraf etmiş saray oğlanı.

Kral olayı duyunca hemen kalkıp cariyelerin yanına gitmiş. "Vay halinize!" diye azarlamış onları. "Kim bu?"

"Bilmiyoruz" diye yanıtlamış kızlar. "Tek bildiğimiz şu ki, elinde tuttuğu yalın kılıçla kızınızın başucunda oturur bulduk onu."

O zaman kral kızın yatağına gidip perdeyi kaldırmış, genç adamı kızın yanında oturur bulmuş. Genç adam, ayın geceleyin aldığı en mükemmel hale benziyormuş, öyle görmüş kral onu. Yine de kılıcını çekip onu öldürmeye davranmış.

Genç adam, "Kim bu?" diye sormuş kıza.

"Babam" demiş kız.

Bunun üzerine kralın oğlu kalkıp krala doğru korkunç bir nara patlatmış.

Kral ürküp geri çekilmiş, sonra yumuşak bir dille ona sormuş: "Sen in misin, cin misin?"

"Vallahi" diye gürlemiş genç adam, "eğer kızınızın değeri benim için kutsal olmasa sizi bir vuruşta ceddinizin yanına gönderirdim. Ben güçlü bir kralın oğluyken, beni nasıl cinlerle, şeytanlarla bir kefeye koyarsınız? Babam size karşı bir sefere çıksa, sizi alaşağı edip bütün ülkenizi harabeye çevirir."

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

Seksensekizinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Kral onun bu söylediklerini duyunca kendi hayatı için korkuya kapılmış. "Eğer gerçek şu dediklerin gibiyse, nasıl oluyor da izinsiz sarayıma ve haremime giriyorsun?" demiş. "Hemen şimdi adamlarıma seni öldürmelerini emredeceğim."

Kralın oğlu bunu duyunca kahkahalarla gülmüş.

"Neden gülüyorsun?" diye sormuş kral.

"Aptallığınıza gülüyorum" diye karşılık vermiş kralın oğlu. "Kızınız için benden daha iyi koca mı bulacaksınız? Daha paralı, daha çok adamı olup da size hükmedecek birini mi bulacaksınız?"

"Senin yüzünden utanılacak bir duruma düşmemem için yasal tanıklar önünde talebini açıklamanı yeğlerdim" diye uyarmış kral.

"Pekâlâ" demiş oğlan. "Ama ben size başka bir şey daha önereceğim. Yarına kadar yalnız bırakın beni. Yarın Allah günü ağartır ağartmaz tüm ordunuz, tüm askerlerinizle çıkın savaş meydanına ve bana saldırmalarını emredin. Eğer beni yenerlerse, öyle olsun. Yok, eğer ben üstün gelirsem, o zaman söyler misiniz bana: Kızınızı benden başka kazanacak kim var?"

Kral onu dinlemiş, söyledikleri hoşuna gitmiş. Kılıcını elinden bırakmış, kralın oğlu da bırakmış. Sonra ikisi de konuşmak için oturmuşlar. Sonunda kral, uşağını vezire göndererek orduyu hazır etmesini emretmiş.

Sabah olduğunda herkes atının üstündeymiş. Kral da atına binmiş. Safkan bir at getirip onu da kralın oğluna vermek istemiş.

Ama oğlan o ata binmemekte diretmiş.

"Neden binmiyorsun?" diye sormuş kral.

"Çünkü benim atım sarayın damında duruyor."

Kral onun sözünü ciddiye almamış. "At dama mı tırmandı?" diye sormuş.

"Uşaklarınızı benimle gönderin" demiş kralın oğlu.

Kral ona eşlik etsin diye bir sürü uşak katmış yanına; sarayın damına çıkmışlar. Atı orada bulmuşlar. Kaldırıp aşağıya, kralın yanına taşıyıp getirmişler. Kral bunu görünce afallayıp kalmış. "Bu adam deli" demiş kendi kendine.

Sonra kral tellala şu haberi ilan ettirmiş: "Burada hazır bulunan herkesin bilgisine! Daha önce hiç görmediğim kadar akıllı, eğitimli ve uz dilli bir delikanlı çıktı karşıma. Benim damadım olmayı talep etti ve ben de ona başlık parası karşılığı olarak sizinle savaşması görevini verdim. Haydi, hakkından gelin onun!"

Kralın oğlu ise atına binip uçuş kolunu çevirmiş. Herkes ona bakıyormuş. Havaya yükselip atını sürmüş, gökle yer arasında uçuşa geçmiş.

"Kaçırmayın, aşağı alın onu!" diye bağırmış kral bunu görünce.

"Allah kralın gücünü artırsın" diye karşılık vermişler, "havada uçan cini nasıl aşağı alabiliriz ki? Bir büyücü bu, bir hilebaz. Allah bizi korusun ondan. Yüce Allah'a hamdüsena edin, ona şükredin!"

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

Seksendokuzuncu gece

Filozof Faharâyis şöyle anlatır:

- Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Hayal kırıklığına uğrayan ordu birlikleri elleri boş dönmüşler. Kral da sarayına çekilmiş. Kızını çok üzgün bulmuş. Kız yakınıyor, oğlanın yasını tutuyormuş. Yataktan çıkmaz, yemez içmez olmuş. Kralın oğluyla birleşmeden yiyecek ve içeceğe el sürmeyeceği üzerine yemin etmiş.

Babası onu bu halde görünce iki gözünün ortasından öperek şöyle demiş: "Çok şükür, kurtulduk şu büyücüden." Ama o, kızı ikna edip yatıştırmaya çalıştıkça kızın üzüntüsü artıyormuş.

Bu arada kralın oğlu ne durumdaymış? O böyle göklere yükselirken, kızın güzelliği, zarifliği hiç aklından çıkmıyormuş. Babasının kenti yönünde durmadan uçuyormuş havalarda. Sarayın damına konmuş, atından inmiş, onu orada bırakıp babasının yanına gitmiş.

Kralı onun için yas tutarken bulmuş. Babası onu karşısında görünce yerinden fırlayıp kucaklamış. Kralın oğlu sonra kız kardeşlerinin ve annesinin yanına gitmiş. Onlar da onu yeniden görmekten büyük sevinç duymuşlar.

Daha sonra oğlan bilgeyi sormuş. "Zindanda" diye yanıtlamışlar.

Bilgeyi serbest bırakmalarını emretmiş, onu bir giysiyle onurlandırıp bolca hediyeler vermiş ama kız kardeşiyle evlendirmemiş. Bilge buna son derece öfkelenmiş.

Genç adam daha sonra o yabancı kralın sarayında gördüklerini anlatmış ve oraya geri dönmeyi düşündüğünü söylemiş. Diğerleri onu bu fikrinden vazgeçirmeye çalışmışlar.

"Vallahi gitmek zorundayım" diye vurgulamış niyetini, "oraya uğramayan yol yok bana."

Yalnızca üç gün kalmış babasının yanında. Dördüncü gün yanına yeterince yolluk almış, atına binmiş, uçup gitmiş. Babası bunu görünce, atın düzeneğini devre dışı bırakmayı ihmal ettiğine pişman olmuş.

At uçmuş, uçmuş, sonunda kızın sarayının damına konmuş. Kralın oğlu orada oturup geceyi beklemiş. Bütün saray halkının uykuda olduğuna kanaat getirir getirmez damdan kayarak inmiş ve usulca o bildik odaya girmiş. Kapılar açıkmış, odada bir mum titreyerek yanıyormuş. Kıza yaklaşmış ve uyanana kadar öpmüş onu. Kız onu görünce yerinden fırlamış ve oğlanı öpmüş.

"Seni hiçbir ölçüye sığamayacak kadar çok seviyorum" diye fısıldamış oğlan. "Ama babanın bana yapmak istediğini gördün işte. Ben ise şimdi ailemi bırakıp senin yanına döndüm. İstiyorsan benimle gel, şimdi fırsat uygun bunun için. İstemiyorsan seni burada bırakıp ailemin yanına yalnız dönerim."

"Artık sensiz yaşayamam" diye yanıtlamış kız.

Bunun üzerine oğlan kalkmış, kızı dama çıkarmış. Ata binmiş, kızı da terkisine oturtmuş ve sıkı sıkı kendisine çekmiş. Sonra uçuş kolunu çevirmiş, at yükselmiş ve ikisini de göklere taşımış.

Anlatılır ki:

İmdi, kızın cariyeleri uyanmışlar, kızdan tek bir iz bulamamışlar. Kızların çığlığına kral da uyanmış uykusundan.

"Ne oldu sizlere böyle?" diye kaygıyla sormuş, onlar da durumu anlatmışlar. Kral yüzünü tokatlayıp giysilerini paralamış.

Bu arada kralın oğlu artık kentten uzaklaşmış. "Seni sarayına geri götürmemi ister misin?" diye sormuş kıza.

"Hayır" diye temin etmiş kız onu. "Yemin ederim, seni bir daha hiç bırakmayacağım, senden başkasını istemiyorum."

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

doksanıncı gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Kralın oğlu kızın sözlerini duyunca ona karşı duyduğu aşk kalbinde daha da büyümüş. Atı doğruca babasının kentine yöneltmiş. Kente yakın bir bağa inmiş. Kızla atı orada bırakıp bahçıvana, onlara göz kulak olmasını söylemiş.

Kendi babasının kızın babasına oranla ne kadar daha güçlü bir kral olduğunu göstermek istiyormuş.

"Ben babamın yanına gidip senin burada olduğunu bildirene kadar otur burada" demiş kıza. "Sonra bütün kadınlarımız, uşaklarımız seni karşılamaya gelecekler."

Kız sevinmiş. O da kızı bırakıp babasının yanına varana kadar yüreği coşku dolu yürümüş. Babasının yanına girip selamlamış onu.

"Kızı getirip bağa bıraktım" demiş babasının yanına otururken. "Senin gücünü göstermek istiyorum ona. Bu yüzden birliklerine emir ver, en güzel giysilerini giyip atlarına binsinler."

"Tabii" demiş babası ve o an tüm kentte oturanların atlarına binmelerini, kenti süsleyip bezemelerini emretmiş.

Kral ile oğlu en güzel giysilerini giyinip atlarına binmişler. Kadınlar, kızlar, cariyeler türlü kokular yayarak buhurdanlıklarla çıkmışlar. Bütün kentte evinden dışarı çıkmamış tek can kalmamış.

O zaman kralın oğlu bağa at sürmüş. Ne kızı, ne de atı bulabilmiş orada. İnsanın iliklerine işleyen bir çığlık atmış ve düşüp bayılmış.

Kendine gelince, iç çekerek, "Ah, keşke yalnız bırakmasaydım!" demiş. Sonra bağda çalışan bütün işçileri yanına çağırtmış. "Söyleyin bana" demiş, "ben buradan ayrıldıktan sonra kim girdi bağa?"

"Allah kralın gücünü artırsın" diye dilekte bulunup açıklamışlar: "Ot toplamak isteyen İranlı bilgeden başka kimse girmedi buraya."

Kralın oğlu bunu duyunca kızı kaçıranın bilgeden başkası olmadığını hemen anlamış.

Olay şöyle olmuş: Kralın oğlu, kızı ve atı bağda bıraktıktan sonra, bilge, kız ile atın orada olduğunu öğrenmiş. Çabucak bir hile düşünüp ot topluyormuş gibi yapmış. Bekçinin artık ona dikkat etmeyeceği âna kadar ot toplar gibi yapmış. Sonra kızı buluncaya dek dolaşmış bağda. Kız orada oturup oğlanın dönmesini bekliyormuş. Bilge, kızın önünde diz çöküp yeri öpmüş.

"Kimsin?" diye sormuş kız.

"Kralın oğlunun elçisiyim" diye yanıtlamış. "Seni kente daha yakın bir bağa götürmem için gönderdi beni."

"Ah, bak şuna!" diye karşılık vermiş kız. "Kralın oğlu senden daha çirkin birini bulamamış mı? Tam bir yanlışlık yapmış gerçekten."

Bilge ise bu sözlere gülmüş. "Efendim" demiş, "suratıma bakılamayacak kadar çirkin olmasaydım size beni göndermezdi, çünkü kendisi kıskançtır."

Kız bunu duyunca onun gerçeği söylediğine inanmış. Yerinden kalkmış.

Bilge, ata binmiş, kızı da terkisine oturtmuş. Uçuş kolunu çevirince at yükselmiş, havalarda uçarak gitgide kentten uzaklaşmış.

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

doksanbirinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Kız kentten uzaklaştıklarını görünce, "Hani seni efendinin gönderdiğini söylemiştin?" demiş. "N'oluyor şimdi böyle?"

"Demin söylediklerim neden umurumda olsun ki? Cehenneme kadar yolu var!" diye yanıtlamış bilge.

"Sanırım, beni kandırdın..."

"Öyle" diye itiraf etmiş bilge. "O benim efendim falan değil. Seni ele geçirmek için başvurduğum bir hileydi bu, şimdi seni ve üstelik atı da elde ettim." Sonra da kendi gerçek hikâyesini anlatmış.

Kız onu dinledikten sonra yüzünü tokatlamış, giysilerini paralamış ve şöyle yakınmış:

Babamın yanında kalmadım,
Kral oğlu da attı beni başından!

Anlatmaya devam eder:

Bilge, bir kentin yakınındaki büyük bir çayıra gelene kadar kızla birlikte havalarda uçmuş. Çayıra varınca yere inmiş.

Anlatılır ki:

Tam o sırada kentin kralı o bölgede gezintiye çıkmış. Çayırın yanından geçerken kızı, yaşlı adamı ve atı görmüş ve de kızın iki gözü iki çeşme ağladığını.

"Gidip bakın, şuradaki kız ile yaşlı adamın nesi var?" demiş saray oğlanlarından birine.

Oğlanlardan biri gidip kıza ne olduğunu sormuş.

"O benim karım" diye iddia etmiş ihtiyar.

"Yalan söylüyorsun, seni gidi Allah düşmanı!" diye itiraz etmiş kız. "Hiçbir hakkın olmadığı halde zorla kaçırdın beni!"

Saray oğlanı kızın söylediklerini duyunca dönüp krala iletmiş. Kral bu yaşlı bilgenin tutuklanmasını emretmiş. Kız ile atı da alıp sarayına götürmüş. Ama atın nasıl bir özelliği olduğunu bilmiyormuş.

Kral kıza atı sormuş ama kız sırrı kendine saklamış. Kral, tahta kafesle bölünmüş bir odanın kız için boşaltılmasını buyurmuş ve odayı brokarla kaplatmış. Kıza iyi davranmış, emrine hizmetçiler vermiş. Ama sonra canı kızı çekmiş. Kız onu reddetmiş, odasında cin çarpmış gibi çırpınmış. Bunun üzerine kral onu birkaç gün rahat bırakmış. Sonra bir daha onu ayartmayı denemiş, kız yine ilkindeki gibi davranmış. Kral onun bu durumunu görünce ellerinin kollarının bağlanmasını buyurmuş. Kız yüzünden çok üzgünmüş kral.

Anlatılır ki:

Peki, bu arada kralın oğluna ne olmuş? Bilgenin kızı kaçırdığını anlayınca derin kederlere boğulmuş, kıl giysiler giyinmiş. Bir gün yanına yeterince para almış, babasına veda edip bütün kentlerde, kalelerde kızı aramak için yola koyulmuş. En uzak ülkelere varana kadar kentten kente dolaşmış. Ama hiçbir yerde onunla ilgili bir bilgi alamamış. Ne zaman bir kente varsa, tüccar kılığına girip kızı boşuna arıyor, bulamayınca da o kentten ayrılıyormuş. Bir gün yeni bir kente varana kadar bu böyle sürüp gitmiş.

Orada bir grup tüccarın kendi aralarındaki sohbette, bir kentteki kızdan, attan ve bilgeden söz ettiklerini duymuş. Kralın oğlu, kızın nasıl davrandığını öğrenince çok sevinmiş ve hemen yola koyulmuş. Ülkeyi boydan boya geçip kızın bulunduğu kente gelmiş. Kente girmek istemiş.

İmdi, bu kentin kralının bir âdeti varmış, kente gelen herkesi önce yanına çağırtıp kim olduğunu, nereli olduğunu, hangi nedenle kente geldiğini ve mesleğini sorarmış.

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

doksanikinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Kralın oğlu akşama doğru kentin kapısına gelir gelmez onu yakalamış, ertesi sabah kral sorguya çeksin diye huzura çıkarmak üzere hapse koymuşlar. Hapishanedeki herkes, gözlerini ayıramadan, onun güzelliğine ve zarafetine hayran kalmış. O böyle otururken gardiyan yemek getirmiş, önlerine koymuş. Tutuklular yemeğin üzerine atılmış, genç adam da onlarla birlikte yemiş. Yemekten sonra sohbete koyulmuşlar. Genç adama ne olduğunu sormuşlar.

"Pers krallarının ülkesinden, İran'dan geliyorum" diye uydurmuş.

Onun bu yanıtı üzerine birkaçı kahkahayla gülmüş.

"Genç adam" demişler, "biz birçok kişinin konuşmasını dinledik. Ama şu bizdeki İranlı hakkında anlatılanlar gerçekten olağandışı. Onların en yalancısı, en dolandırıcısı olmalı, üstelik insanların en çirkini."

"Niçin öyle?" diye sormuş kralın oğlu.

"İddia ettiğine göre kendisi bir bilgeymiş" diye anlatmışlar. "Bizim kral bir gün dostlarıyla ava çıkmış ve onu bir kız ile bir tahta atın yanında oturur bulmuş. Kızın kocası olduğunu iddia etmiş ama kız onu, yalancı deyip azarlamış ve kendisini kaçırdığını söylemiş. O zaman kral kızı alıp sarayına götürmüş. Ama kralın canı kızı çekince kız onu reddetmiş. Bu arada kız çıldırmış" diye anlatmaya devam etmişler, "kral da onu iyileştirene servetinin yarısını bırakacağına söz vermiş. Bu bilge ise şimdi bizim burada öylece oturuyor, kıza olan üzüntüsünden ne yiyor, ne içiyor."

Anlatılır ki:

Kralın oğlu adamların kız hakkında böyle konuştuklarını duyunca çok sevinmiş. Anlatılanların içeriği de sevindirmiş onu ama sırrını kalbinde saklamış ve Allah günü ağartana kadar onlarla sohbet etmiş.

Sonra onu alıp kralın önüne sürüklemişler ve oğlanın tam olarak ne zaman geldiğini bildirmişler.

"Sen kimsin, meçhul delikanlı?" diye sormuş saray oğlanı. "Hangi ülkeden geldin? Mesleğin nedir?"

"Haşmetmeap" diye karşılık vermiş krala dönerek, "adımla ilgili sorunuz konusunda derim ki, adım bir İranlı adıdır. Yurdum İran'dır. Mesleğim hakkındaki sorunuzu ise şöyle yanıtlayabilirim: Bir hekimim, hasta ve delileri iyileştirmekten anlarım. Bu hekimlik sanatımla insanların hizmetinde olmak ve onlara yardım etmek için ülkeleri dolaşırım. Bunu yaparken de Allah'ın şu sözüne dayanırım: Bilgisi olan herkesin üstünde bir bilen vardır."

Kral onun bu söylediklerini duyunca çok sevinmiş.

"Bilge adam" demiş, "tam zamanında geldin, sana ihtiyacımız var. Benim kızlardan biri ruh hastası, eğer onu bu deliliğinden kurtarırsan, krallığımı seninle paylaşırım."

"Benim görevim elimden geleni yapmaktır" diye karşılık vermiş genç adam, "ama onun iyileşmesine ancak Allah izin verebilir." Sonra krala şöyle demiş: "Kızın ne durumda olduğunu, kötü ruhun onu ne şekilde ele geçirdiğini tam olarak anlatın bana."

Kral kızın hikâyesini ve onu yaşlı bilgenin elinden nasıl aldığını anlatmış.

"Atı ne yaptınız?" diye sormuş kralın oğlu.

"Hazine dairemde duruyor" diye yanıtlamış kral, "ama nasıl çalıştığını, bir işe yarar mı, yaramaz mı ya da bir zarar verir mi, vermez mi, bilmiyoruz."

Kralın oğlu şöyle demiş kendi kendine: "En iyisi atı kendim göreyim, herhangi bir şey yapmadan önce onu iyice kontrol edeyim. Çünkü kral aniden fikir değiştirirse onu atla kandırır, kendimi çabucak emniyete alırım." Sonra krala dönerek, "Atı bir kez görmek isterim" demiş, "belki kızı teskin etmekte bana yardımcı olacak bir şey vardır."

Kral yerinden kalkmış, oğlanı elinden tutup hazine dairesine götürmüş, atı göstermiş.

Kralın oğlu atın çevresinde dolanmış, düzeneğini yoklamış ve zarar görmediğini saptamış. O zaman hilesinde başarılı olacağını anlamış.

"Şimdi de kızı görmek istiyorum" demiş. Kral onu kıza götürmüş.

Kız kralın oğlunu görür görmez çılgın gibi çırpınmaya, hırçınlaşarak sövüp saymaya başlamış. Kral yanına yaklaşmasın diye, onu yanıltmak için yapıyormuş bunu.

Kralın oğlu da kızı görünce neredeyse sevincinden yüzüstü kapaklanıyormuş yere.

"Lanetli Şeytan'dan sakınıp Allah'a sığınırım" diyerek tumturaklı sözlerle kıza yaklaşmış. "Esirgeyen, bağışlayan Allah'ın adıyla!"

Kız kendini tokatlıyor, sesini yükselterek avazı çıktığı kadar bağırıyormuş.

Kralın oğlu ona göz kırpıp, "Devam et böyle yapmaya! Daha fazlasını yap!" diye fısıldamış. Sonra krala dönüp, "Haşmetmeap, onun bu bağırmasından korkmayın" demiş. "Onu iyileştireceğim, inşallah."

Kral ona teşekkür etmiş.

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

doksanüçüncü gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz! diyerek hikâyesine devam etmiş Şehrazat:

Kral ona güzel vaatlerde bulunmuş.

Genç adam şöyle demiş: "Bana bir haşlanmış, bir de kızartılmış tavuk getirin, ikisi de bol baharatlı olsun."

Kral onun istediklerini getirtmiş. Kralın oğlu, kızın ellerini bağlayıp ona yemek yedirmeye başlamış. Kızla birlikte o da yiyormuş. Bu arada kıza gizlice nasıl davranması gerektiğini söylüyor ve onu kurtaracağına söz veriyormuş. Kral bunları fark etmemiş.

Oğlan üç gün kızın yanında kalmış.

Dördüncü gün kral gelmiş. "Onu görmek istiyorum" demiş.

Genç adam kralla birlikte kızın odasına girmiş. Kralı görür görmez kız yine çılgına dönmüş.

"Lanetli Şeytan'dan sakınıp Allah'a sığınırım" diyen oğlan, kızı yatıştırıp ikna etmeyi sürdürmüş. "Esirgeyen, bağışlayan Allah'ın adıyla. Sakinleş, kutsal kadın!"

Bu sözler üzerine kız kafasını eğip yere bakmış. Kral müthiş sevinmiş, genç adamı onurlandırmak için kendi giysisini armağan etmiş ona, üstüne de bin dinar vermiş.

Sonra kızın ellerini çözmüş ve hamama götürülmesini buyurmuş. Hamamdan çıkınca giydirmiş, süslemiş. Ama Allah ertesi günü ağartırken kız yine eskisi gibi azıp kudurmaya başlamış. Hemen kızlardan biri koşup gördüklerini krala

haber vermiş. Kral dehşete düşmüş. Ânında kızın yanına gidip onunla konuşmak istemiş, ama kız daha çok bağırmış.

"Vay senin haline!" diye hekimi azarlamış kral. "Ne demek oluyor bu böyle?"

"Sakin olun, Efendim" diye yatıştırmış onu kralın oğlu. "Bu gece onun yıldızlarına bakacağım. O zaman anlayacağım durumunun ne olduğunu. Sabırlı olun ve yarın sabaha kadar işi oluruna bırakın."

Allah ertesi sabah daha günü ağartırken kral oradaymış. "Yıldızlarında ne gördün, Hekim?" diye sormuş sabırsızlıkla.

"Gördüm ki" demiş kralın oğlu, "Allah'a düşman bir cin ele geçirmiş onu. Sizin onu yaşlı adam ve atla birlikte gördüğünüz yerde olmuş bu. Ancak cinin bu işi yaptığı yerde yine cinden kurtulabilir. Yıldızların bana gösterdikleri bu."

"Pekâlâ" diyerek razı olmuş kral ve kızın o çayıra götürülmesini emretmiş.

Orada beyaz ipekten bir çadır kurulmuş. Bin atlı, çayırın çevresini sarmış, gecenin geri kalan kısmında nöbet tutmuş.

Allah ertesi sabah günü ışıtırken, hekim onlara, "Sizin oradaki atı getirin" demiş. "Kızın yıldızları öyle gösteriyor."

Anlatılır ki:

Kral atın getirilmesini emretmiş, onlar da getirmişler. Kız atı görüp de hekimin büyülü sözler mırıldandığını ve sihirli metinler okuduğunu duyunca kendini yerlere atmış.

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

doksandördüncü gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz! diyerek hikâyesine devam etmiş Şehrazat:

İmdi, kralın oğlu ata binmiş, kızı da terkisine oturtup, bir şalla kendisine sıkıca bağlamış. O kadar mutluymuş ki bütün bunların olabildiğine inanamıyormuş. Kız da aynı haldeymiş.

Oğlan uçuş kolunu çevirmiş, at harekete geçmiş.

Atın karnı havayla dolarken, genç adam krala dönüp, "Allah izin versin de sizi ve krallığınızı bir kere daha göreyim" demiş ve ardından şöyle seslenmiş: "Selamet üzerinize olsun! Selam!" Böyle diyerek havalanmış ve uçup gitmiş.

Kral onların geri dönmeyeceğini anlayınca çaresizlik içinde yakınıp feryat figan etmiş, sonunda düşüp bayılmış.

Oradakiler hemen başına toplanıp, ayılana kadar yüzüne su serpmişler.

"Allah yardımcınız olsun, ey Kral" demişler. "Bu, kuşlarla birlikte uçan bir alet. Ona karşı elimizden bir şey gelmez."

İlk baştaki çaresizliği biraz yatışana kadar avutmuşlar onu, acısını dindirmeye çalışmışlar.

Kral üzüntü içinde dönmüş sarayına. Ağlayıp yas tutmuş ve birkaç gün geçmeden de sonu gelmiş, ölmüş.

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

doksanbeşinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz! diyerek hikâyesine devam etmiş Şehrazat:

Bu arada kralın oğlu atın üstünde gayet rahatmış. Babasının kentini görene kadar havalarda uçmuş da uçmuş. Sarayın damına konmuş, attan inmiş. Kızın elinden tutup babasına götürmüş. Babası onu görünce yerinden fırlayıp boynuna sarılmış. O zaman annesi ve kız kardeşleri de gelip onu kucaklamışlar. Aynı şekilde, sarayda kim varsa hepsi ona ve kıza hoş geldin demişler.

Babası onu yanına oturtup, başından neler geçtiğini anlatmasını rica etmiş.

"İşte böyle, babacığım" diyerek başından geçenleri anlattıktan sonra şöyle tamamlamış oğlan: "İşte, uğruna bütün bunlara katlandığım kız bu."

"Seni ve onu kurtaran Allah'a hamdolsun" diye karşılık vermiş babası.

Sonra kralın oğlu kızın babasına bir elçi göndererek, onu olaylardan haberdar etmesini söylemiş. Ayrıca kraldan, kızıyla evlenebilmesi için izin rica etmiş.

Elçi mektupla kralın yanına varınca beriki çok sevinmiş. Bütün üzüntüsü uçup gitmiş, elçiye nezaket gösterip ona karşı çok iyi davranmış ve onuruna zengin bir şölen vermiş. Sonra cevap olarak, kızı ile kralın oğlunun evlenmesine razı olduğunu bildiren bir mektup yazmış. Çok değerli bir hediyeyle elçiyi ülkesine göndermiş.

Anlatılır ki:

Elçi hediyeyi getirince kralın oğluyla kız sevinçten kendilerinden geçmişler. Kral, oğlunun onuruna zengin bir şölen düzenlemiş. Bütün bir ay boyunca yerleşik halkı da, bedevileri de yedirip içirmiş. Kızı ise en görkemli takılarla süslemişler ve genç adam kızla birleştiğinde onun henüz el değmemiş bakire olduğunu görmüş.

En leziz yemeklerden, içeceklerden yiyip içip doymuş, kaçınılmaz son ulaşana kadar kızla birlikte memnun mesut yaşamış. Âlemlerin Rabbine hamd olsun!

kral ile ceylanın hikâyesi

-İddia ederler ki, ey Hükümdarım, diye anlatmaya devam etmiş Şehrazat, bir zamanlar bir kral varmış. Bir gün vezirleri ve saray erkânıyla ava çıkmış. Onlar böyle çölde at sürerlerken birden zarif bir ceylan avcı grubunun önüne atlamış. Boynunda inci kolye, ayaklarında altın bilezikler ve baldırlarında gümüş halhallar, sırtında da yeşil brokardan bir giysi varmış.

Kral ceylanın güzelliğini ve zarafetini görünce vezirlerine, "Bu ceylan kesinlikle bir krala ait" demiş. "Dikkat edin de kaçırmayalım!"

Köpekleri ve şahinleri salmışlar, ceylanı takibe başlamışlar. Ama köpekler tam ona yetişirken ceylan yeni bir hamleyle kaçıyor, kurtuluyormuş.

Kralın hoşuna gitmiş bu. "Gözünü izinden ayırma" diye emretmiş vezirine, "belki yakalarız onu."

Böylece ikisi birlikte daha da çevikleşip sıçrayarak kaçan ceylanın ardına takılmışlar.

Ceylan onları peşinden, üzerinde develerin, sığırların, koyunların ve keçilerin otladığı meyvelikli, ağaçlıklı bir çayıra götürmüş. Çayırın ortasında insan gözünün şimdiye kadar daha görkemlisini, daha büyüğünü görmediği muazzam bir saray yükseliyormuş.

Kral ile vezir saraya yaklaşıp görkemini, mükemmelliğini şaşkınlıkla seyretmişler. Onlar orada öyle dururken birden sarayın kapısından safkan bir atın üstünde genç bir adam çıkmış. Ceylan, atının eyerinde oturan genç adamı fark eder etmez durmuş ve onun çevresinde hoplayıp zıplamaya başlamış. Sonunda adam ceylanı giysisinin yeniyle sarıp saraya götürmüş. Kral buna çok şaşırmış.

"Ceylanın bu genç adamdan başkasına ait olacağını sanmıyorum, ey Kralım" demiş vezir. "Eğer isterseniz onu size satıp satmayacağını ya da hediye edip etmeyeceğini sorabilirim."

"Sor" diye karşılık vermiş kral.

Vezir ile kral sarayın kapısına yaklaşıp içeri girmek için izin istemişler.

Kapı nöbetçileri sarayın sahibi olan efendilerine durumu bildirmişler: "Kapıda iki adam var, herhalde kral oğulları. İçeriye kabul edilmelerini rica ediyorlar."

"Girsinler" diye buyurmuş.

Nöbetçiler onları saraya almış.

Kral çevresine bakınıp sağı solu gözlemiş ama ceylandan hiçbir iz bulamamış, onunla ilgili en küçük bir yaşam belirtisi görememiş. İkisi de oturmuş. Türlü yemeklerle dolu altın tabakların bulunduğu masalar getirilip önlerine konmuş. Yemeklerini yemiş, sonra içkilerini içmeye koyulmuşlar.

Şarap, kralın üstünde etkisini gösterince, sarayın genç efendisine şöyle demiş: "Bize karşı konukseverlik yükümlülüğünü yerine getiriyorsun, benim de senden bir ricam var."

"Haşmetmeap" diye karşılık vermiş genç adam, "bu sarayın içinde ne varsa sizindir. Her isteğinizi yerine getiririm."

"Dileğim şu ki" diye devam etmiş kral, "ceylanı bana armağan edesin ya da satasın."

"Allah kralın bahtını açık etsin, ona huzur versin!" diye karşılık vermiş genç adam. "O bir ceylan değil, o benim karım."

"Bundan daha tuhaf bir fevkaladelik olamaz" diye hayretler içinde kalmış kral.

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

doksanaltıncı gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz! diyerek hikâyesine devam etmiş Şehrazat:

Kral genç adamın sözlerine hayret ededursun, beriki kalkıp bir süreliğine ortadan kaybolmuş. Sonra ceylanla beraber geri gelmiş.

"Sana bu yeteneği veren adına yalvarıyorum" demiş genç adam. "Allah'ın seni yarattığı asıl şekline dön!"

Daha sözünü yeni bitirmiş ki, ceylanın tüm gövdesi titremiş ve Allah'ın en güzel yaratıklarından bir kıza dönüşmüş.

Kızın güzelliğini ve zarafetini gören kralın hayreti son haddindeymiş.

"Bana satmak ister misin?" diye yeniden rica etmiş. "İstediğin en yüksek fiyatı söyle bana."

"Kendisinden iki çocuğum olan karımı nasıl satabilirim ki?" diye direnmiş genç adam ve şöyle eklemiş: "Onun hikâyesi o kadar heyecanlıdır ki, her dinleyeni oturduğu yere mıhlar."

"Çok istekliyim dinlemeye" diye ısrar etmiş kral.

"Elbette anlatırım, Haşmetmeap" diye karşılık vermiş genç adam ve anlatmaya başlamış: "Ben Şamlıyım. Babam zengin ve saygın bir beydi, benden başka oğlu yoktu. Ben de bir bilim insanı olana kadar *Kuran*, dilbilgisi ve diğer bilimlerde eğitim almamı sağladı. Öğretmen olarak bana en akıllı, en öngörülü ve en mükemmel bilgini seçti. Yeteneğim öğretmenimin dikkatini çekti ve benim ne kadar çok şey öğrenmiş olduğumu görüp şöyle söyledi: 'Artık sana bütün bilgimi aktardım. Tek eksiğin, sana yazacağım çok özel, çok güçlü bir

muskadır. Bu muska seni insanlardan, cinlerden ve şeytanlardan koruyacak.' Benim için muskayı altın bir yaprağa yazdı ve sağ koluma bağlamamı tembih etti. Ben de muskayı sıkıca bağladım koluma.

Kısa bir süre sonra öğretmenim öldü. Allah rahmet eylesin; ben de bu arada erkeklik çağına girdim. Binicilikle, geceleyin iz bulmakla uğraştım, sonunda cesur bir binici oldum.

Babam yaşlanmıştı. 'Oğlum, ölmeden önce seni amcanın kızıyla evlendirmek istiyorum' dedi.

'Nasıl istiyorsan öyle olsun' diye yanıtladım. Büyük bir düğün yemeği verildi ve amca kızımla evlendim.

Bir gün sarayımın en üst dairesinde otururken birden zırhlı, silahlı bir atlının geldiğini gördüm. Evimde kalmak için ricada bulundu; ona yiyecek, içecek getirttim. Karnı doyana kadar yedikten sonra nereli olduğunu sordum. 'Basralıyım' diye yanıtladı. Bu atlı on gün konuğum oldu. Bu süre boyunca bana Basra'yı anlattı ve benim bu kente karşı merakımı uyandırdı. On gün geçtikten sonra, 'Ben şimdi yine Basra'ya dönmek istiyorum' dedi. 'Senden ayrılacağım için mutsuzum' diye karşılık verdim ona. O gece bana Basra üzerine daha birçok şey anlattı.

Allah ertesi sabah günü ışıttığında yolculuğa hazırlanmasına yardım ettim, vedalaştık ve hızlı adımlarla yurduna dönüş yoluna koyuldu.

Bense geride, Basra kenti üzerine anlattığı hikâyelerle düşüncelere dalmış, öyle kalakaldım. Amca kızımla da konuştum bu konuda ve ona öyle ballandıra ballandıra anlatmışım ki, benim betimlemelerimi dinledikten sonra onun gönlüne de Basra aşkı düştü. 'Haydi gel, biz de Basra'ya gidelim, sevgili amca oğlum' diye rica etti. 'Yüce Allah izin verirse mutlaka gitmek istiyorum.'

Bütün varımı yoğumu sattım. Yanımıza binek hayvanı almadan Basra'ya varana kadar yayan gittik. Kentte bir eve yerleşip ilk günler orada kaldık.

Bir gün evde öyle oturuyordum, birden kapı çalındı. Çıkıp baktım. Güzel yüzlü genç bir adam duruyordu kapıda. 'Tanıdın mı beni?' diye sordu. 'Hayır' diye yanıtladım. 'Konukseverliğinle evinde barındırdığın kişiyim ben.' O zaman tanıdım onu, selamlaştık. 'Benimle gel' diye önerdi. Onu izledim ve büyük bir topluluğun bir arada olduğu görkemli bir saraya geldik. 'Size anlattığım kişi bu' diye tanıttı beni oradakilere. Herkes beni onurlandırmak için saygıyla ayağa kalktı. Hoş geldin, diyerek beni başköşeye oturttular. Yemek geldi, hep birlikte gece geç vakte kadar yiyip içtik, ben sonra eve döndüm.

Bu şekilde tam iki ay geçirdim o genç adamla. Ama sonra bu genç adam ağır hastalandı. Kadıyı ve hukuk bilginlerini çağırttı ve mülkünün yarısının bana kalmasını vasiyet etti. Ardından öldü. Allah rahmet eylesin."

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

doksanyedinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

"Basralı genç adam ölüp de onun vasiyetle bana bıraktığı mirasına sahip olduktan sonra bir gemi satın aldım ve Hindistan'a gitmek isteyen var mı, diye tellal çağırttım. Sonra amca kızımla birlikte denize açıldık. Uygun rüzgârla yelken açıp içme suyumuz tükenmeye yüz tutana kadar bütün bir ay yol aldık. 'Buralarda bir yerde taze su var mı?' diye sordum kaptana. 'Yarın inşallah ağacı, meyvesi bol bir adaya varacağız. Ancak o adaya hiçbir insan ayak basamaz çünkü orada cinlerden bir ifrit kalır' dedi kaptan. 'Yine de gidelim oraya' diye kararımı verdim.

Şöyle anlatılır:

Ertesi gün sözünü ettiği adaya vardık. Bir elime kılıcımı, bir elime su testisini alıp tek başıma karaya çıktım. Ama ben tam gemiden çıkmıştım ki, birden rüzgâr kara bulutları topladı ve önümde at ayaklı ve aslan suratlı korkunç bir yaratık belirdi. Bu yaratık bana doğru dehşetli bir çığlık atınca düşüp bayıldım.

Kendime geldiğimde yaratık daha da yakınımdaydı, hemen önümde duruyordu. Bakınca, onun cinlerden bir ifrit olduğunu gördüm. Sırf Allah'ın rahmeti ve taşıdığım muska sayesinde ifrit bana bir şey yapamadı. Kılıcımla bir vurdum, ifrit dönüp kaçmaya başladı. O benden kaçarken birkaç kere daha vurdum, sonunda havalandı, uçup gitti.

İfrit gemiye doğru uçtu ve ben daha hiçbir şey fark edemeden, amca kızımı yakalayıp havalandı, gözden kayboldu.

Yol arkadaşlarımın yanına döndüğümde beni kazasız belasız döndüğüm için kutladılar, sonra da kızın başına gelenleri anlattılar. Çok kahırlandım bu olaya.

'İfritin âdeti üzere çekildiği sığınağı biliyor musunuz?' diye sordum.

İçlerinden biri, 'Falan adada oturur o' dedi.

'Bizi oraya götür' diye emrettim kaptana.

Demir alıp o adaya varana kadar yelken şişirdik. Bir de gördük ki, adada insanlar yaşıyor. Karaya çıkıp yerleştik, bir ay orada kaldık. Adada oturanlara ifriti sordum, onlar da bana ifritten neler çektiklerini anlattılar. Her yıl, başlarına bela oluyor, ülkelerini talan ediyormuş. Her defasında en güzel kızlarından birini ona sunuyorlarmış. Eğer kızı ona kurban etmezlerse öyle bir çığlık atıyormuş ki, o çığlığın şiddetinden hamile kadınlar oracıkta düşük yapıyormuş. Üstelik bütün ürünü yok edip bütün ağaçları yakıyormuş. Ada sakinleri birkaç kere onun yüzünden adadan ayrılmaya kalkmışlar ama kralları onlara engel olmuş. Tam da o gün ifritin yine adaya, kızı almaya geleceğini söylediler.

'Hangi kızı alacağını nereden biliyorsunuz?' diye sordum.

'Bunun bir işareti var' diye yanıtladılar. 'Üzerimizden esen bir rüzgâr o kızın dışında hepimizin benzini sarartır, kızınkini ise daha kırmızı yapar. Bu kız hamama götürülür, hazırlanıp süslenir. Sonra mağaraya götürülür ve onun için yiyecek, içecek bırakılır.'

Anlatmaya devam eder:

Silahımı alıp, seçilen kıza mağaraya kadar eşlik ettim. Kralın kızıydı bu. Mağaranın içine bir yatak koyup kızı da üstüne oturttular ve onu orada yalnız bıraktılar. Kral kızıyla vedalaştıktan sonra herkes evlerine döndü.

İnsanlar gider gitmez mağaraya girip saklandım. Bir saat bekledim orada. Sonra ifrit göründü. Kıza yöneldi ama ben arkasından fırlayıp kılıcımı indirdim üstüne. Aynı zamanda yüksek sesle muskamda yazılanları okuyordum. İfrit geri çekilip kaçmaya başladı. Kızın yanına dönmeden önce biraz daha kovaladım onu.

Kız kendinde değildi. Yüzüne su serptim ama ayılması epey sürdü.

'Allah'ın bana kurtarıcı olarak gönderdiği sen, kimsin?' dedi kendine geldiğinde.

‘Senin gibi bir insanım’ diye karşılık verdim, ‘bu ifrit de benim düşmanım.’

‘Otur, bir şeyler ye, iç’ diye davet etti beni. ‘Ve lütfen, sabaha kadar yanımda kal’ dedi.”

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

doksansekizinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz, demiş Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Genç adam sabaha kadar kızın yanında kalmış. Sonra yine saklanmış. Allah ertesi gün en güzel sabahı ağartırken yatağı almaya gelmişler. Ama içeri girince kızı orada, bıraktıkları yerde bulmuşlar. Ânında dönüp koşarak krala durumu bildirmişler. Kral hemen atına atlamış, halkın önde gelenleri de. Mağaraya varmışlar, kral içeri girip kızını kucaklamış. "Nasılsın? Neler oldu?" diye sormuş. O da başından geçeni ve genç adamın yaptıklarını anlatmış.

Anlatılır ki:

O zaman genç adam ortaya çıkıp krala görünmüş, elini öpmüş. İfritle olan hikâyesini, onun nasıl amca kızını alıp kaçırdığını anlatmış.

"Krala, 'Her şey limanınızda demirli şu gemide oldu' dedim ve sözlerimi şöyle tamamladım. 'Bu geminin sahibi benim ve öldürene kadar o ifriti kovalayacağım.'

'Seni kurtarıcımız olarak seçtiği için Allah'a şükürler olsun' dedi kral. 'Amca kızını kurtarma konusunda çaresizlik içinde olduğunu görüyorum. Allah senin elinle kızımın hayatını bağışladı. Onu senden daha çok hak eden başka biri yoktur dünyada. Böylece senin yardımına en iyi şekilde böyle karşılık verebilirim.'

'Amca kızımı aramama yardım etmenizden başka bir şey istemem' diye karşılık verdim, 'bir de ifritin âdeti üzere çekildiği yeri göstermenizi.'

'İfrit âdeti üzere ne insanların, ne de cinlerin giremediği derin bir vadiye çekilir. Buradan üç günlük uzaklıkta bir adadadır bu vadi.'

'Lütfen, yardım edin bana ve sizden rica ettiklerimi yerine getirin' dedim.

'Ama sen yine tedbirli ol, uzakta dur.'

Beni derin bir kuyunun kenarına götürdüler.

'Giriş burası' dediler.

Bir halat alıp sıkıca belime bağladım. 'Aşağı indirin beni' dedim. 'Ben ipi çeker çekmez beni yine yukarı alırsınız.'

Onlara bekleme süresi olarak üç gün verdim.

Anlatmaya devam eder:

Kuyunun dibini bulana kadar beni aşağı sarkıttılar. Kılıç elimde, muska ise kolumda, pazımın üstündeydi. Halatı çözüp çevreme bakındım. Bir yeraltı kanalından ışık sızıyordu kuyuya. Sürünerek kanalı geçtim ve kıyısında görkemli bir sarayın yükseldiği büyük bir tarlaya çıktım. Sarayın kapısında elinde bir anahtar olan yaşlı bir kadın oturuyordu. Beni fark edince sordu: 'Sen, amca kızını aramak için yola çıkan Şamlı genç misin?'

'Evet, o benim' diye karşılık verdim. 'Nasıl tanıdın beni?'

'Amca kızının bana tarif ettiği işaretten tanıdım seni' dedi.

'O yaşıyor mu, yoksa öldü mü?'

'Yaşıyor' diye karşılık verdi yaşlı kadın, 'ifrit senin açtığın yaradan dolayı hâlâ kızın üstüne gidemedi. Amca kızın her gün senin gelip gelmediğini sorar bana. Her defasında, gelmedi, buraya nasıl girebilsin ki? derim. O da her defasında, dünyanın öte ucunda, yedi kat altında, son sınırında da olsa gelir, beni bırakmaz, der.'

Biz böyle konuşurken saraydan parlak dolunay gibi güzel bir kız çıktı. 'Görevimiz seni konuk olarak ağırlamaktır, Şamlı!' diyerek davet etti beni.

'Şamlı olduğumu nereden biliyorsun?' diye şaşırdım.

'Ağabeyimin bana tarif ettiği işaretten tanıdım seni' dedi kız.

'Peki, ağabeyin kim?' diye öğrenmek istedim.

'Senin kovaladığın ifrit.'

'Kızım, ağabeyinin düşmanı olan, bir yolunu bulunca onu oracıkta öldürecek bir insanı nasıl davet edebilirsin?' dedim."

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

doksandokuzuncu gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz! diyerek, hikâyesine devam etmiş Şehrazat:

"Kız bana, 'Sevinesin Şamlı, çünkü onu öldüreceksin' dedi. 'Kendi kötülükleri ve bana karşı işlediği günahlar içinde geberip gidecek. Çünkü o imansızdır. Ben ise bir müminim.'

'Peki, nasıl öldürebilirim onu?' diye sordum.

'Tek başına ona ulaşamazsın' dedi kız. 'Ama ben seni oraya götürür, onu öldürmene yardım ederim. Ancak önceden üzerinde anlaşmamız gereken bir şartım var.'

'Peki, neymiş o şart?'

'Senin benim kocam, benim de senin karın olacağıma söz vermelisin' dedi.

'Amca kızım razı gelirse ben hazırım' diye açıkladım.

Konuşmamız sırasında amca kızım yaklaştı yanımıza. Beni görür görmez boynuma atıldı, kucakladı, selamladı, gözyaşlarına boğuldu. Hıçkıra hıçkıra ağlaması insanın içine çok dokunduğundan, 'Sus! Kes şu ağlamayı!' diye payladı onu ifritin kız kardeşi. 'Ağabeyimi öldürmek için bir plan kurdum ama bir şartım var.'

'Peki, neymiş o şart?' diye sordu amca kızım.

'Amca oğlunu benimle paylaşman' dedi ifritin kız kardeşi. 'Bu şartla, ağabeyim olan ifriti öldürme konusunda ikinize de yardım etmeye hazırım. Üstüne de sarayda ne varsa amca oğluna hediye edeceğim.'

'Razıyım' dedi amca kızım.

Bu sözü alınca, kız, 'Ben dönene kadar burada kal. O içeride olduğu sürece içeri giremezsin. Kimse giremez yanına. Endişelenip korkarım senin için' diye bana tembihte bulundu.

Gidip saraya girdi. Bir süre sonra dış duvarın tepesinde belirdi. Bana bir halat sarkıtıp yukarıya, sarayın damına çekti. Ben yukarı çıkınca elimden tutup sarayın içine götürdü. Bir de ne göreyim? Yüz kız, hepsi de ifritin kaçırdığı kral kızları.

İfritin kız kardeşi yerde altın bir sürgüsü olan bir kapıya yaklaştı. Sürgüyü çekti ve aşağıda altın bir yatakta yatmakta olan ifritin yanına indi.

İfrit kız kardeşini görünce yüreklere korku ve dehşet salan, akılları perperişan eden, insanın iliklerine işleyen bir çığlık kopardı. 'Vay senin haline!' diye bağırdı. 'Şamlı'nın kokusunu alıyorum senin üstünde!'

'Ondan ödün koptuğu için sana öyle geliyor' diye karşılık verdi kız kardeşi.

İfrit yeniden uykuya dalar dalmaz kız onun bu ihmalkârlığından yararlandı. Uzanıp yatağın altından bir kılıç çıkardı. Bana 'Al şu kılıcı!' dedi. Kılıcı aldım, ifrite yaklaşıp müthiş bir vuruşla kafasını kestim. Oracıkta öldü.

Kız hemen giysileri, mücevherleri, sarayda biriktirilmiş bütün malları bana verdi. Ben geldiğim kanaldan sürünerek geri döndüm, kuyunun dibine geldim ve halatı çekip işaret verdim. Böylece saraydaki bütün kızları, onlardan sonra da yaşlı kadını yukarı çektiler. Son olarak ben yukarı çıktım.

Kral bunu görünce çok sevindi. Bütün kızları babalarına gönderdi.

Ben de kralın kızıyla evlenip onun ölümüne kadar yanında kaldım, Allah rahmet eylesin. Kral öldükten sonra ülkesi bana miras kaldı ve bir süre orada hüküm sürdüm. Ama daha sonra ada hayatından bıktım. Krallığı başka birine devredip amca kızım, kralın kızı ve ifritin kız kardeşiyle birlikte ülkeme döndüm. Burada gördüğün ceylan işte odur, ifritin kız kardeşi.

Kısa süre sonra amca kızım öldü. Uzun süre yasını tuttum. Sonra kralın kızı da öldü, Allah rahmet eylesin."

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

yüzüncü gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz! diyerek hikâyesine devam etmiş Şehrazat:

Şamlı, "Amca kızım ve kralın kızı öldükten sonra" diye anlatmaya devam etmiş, "kendi yurdum bana dar geldi. Çıkıp bu çayıra geldim ve ifritin kız kardeşiyle yürekten bir hayat sürdürdüğüm şu sarayı yaptım. Her kılığa girebilir o; bir keresinde tavuskuşu, başka bir sefer sizin de gördüğünüz gibi ceylan olabilir. Ve de ey Kral" diyerek sözünü şöyle tamamlamış: "Ondan iki de oğlum var."

Kral ile vezir hayret etmişler onun bu hikâyesine.

Allah bir sonraki en güzel sabahı ağartırken kralla vezir, Şamlı'yla vedalaşmışlar, onu sarayında bırakıp ayrılmışlar.

Ama o zamandan itibaren, kaçınılmaz son ulaşana kadar her yıl onu ziyaret etmişler. Âlemlerin Rabbine hamd olsun!

vezir bin abilkamer ile halife abdülmelik bin marvân'ın hikâyesi

-İddia ederler ki, ey yiğit Hükümdarım, diye anlatmaya devam etmiş kız, müminlerin hükümdarı Halife Abdülmelik bin Marvân'ın bin Abilkamer adında bir veziri varmış. Akıllı, uyanık bir adammış bu ve bütün bilimlere aşinaymış. Halife ona çok itibar edermiş. Bu yüzden Emevioğulları onu kıskanırmış. Arkasından hakkında çirkin söylentiler çıkarırlar, hataları, noksanları üzerine ifti-

ralarda bulunurlarmış. Ama halife onlara kulak asmazmış. Ancak bir gün, vezirin halifeye karşı bir isyan planladığını gösteren sahte bir yazı düzenleyecek kadar ileri götürmüşler bu davranışlarını. Kentin en saygın kişileri de tanık olmuş.

Belge halifeye ulaşmış. Yazıyı okuyunca beti benzi atmış halifenin, artık sabrı taşmış.

"Eğer Vezir bin Abilkamer yarın gelirse" demiş hizmetkârlarına, "vezirlik giysilerini elinden alın, onu ve suikast ortaklarını ülkemden sürün. Ve ona deyin ki; Halife sana şöyle diyor: Eğer seni bir daha hükümdarlığımın herhangi bir yerinde bulursam, seni öldürecek ve çarmıha gereceğim. Eğer suçsuzsan, Allah suçsuzluğunu kanıtlasın. Ama suçluysan, suikastçıysan, o zaman Allah sana ölüm versin!"

Anlatılır ki:

Allah ertesi sabahı ağartırken vezir her zamanki gibi gelmiş. Onu yakalayıp halifenin emrettiği şekilde davranmışlar.

"Ne suç işlediğimi bir bilsem!" demiş vezir kendi kendine. Böylece ülkeyi terk etmiş, nereye gideceğini bilmeden dolanıp durmuş. Bir âşık gibi ya da susuz kalmış bir hayvan gibi tek başına yürümüş. Kış mevsimiymiş. Yürümüş de yürümüş, sonunda bir akşam titreyerek aç bilaç bir kente varmış. Korkudan ve yorgunluktan artık öleceğine kesin gözle bakıyormuş.

Tüccarların kaldığı bir hana girmiş. Ticari mallar bulunuyormuş burada, varlıklı tüccarların mallarıymış. Hâlâ karmakarışıkmış vezirin kafası, ne yaptığını bilmiyormuş. "Bu gece kalabileceğim bir oda var mı?" diye sormuş hancıya.

"Serseriler, cebi delikler kalamaz bende" diye terslemiş onu hancı. "Burada tüccarların malı mülkü duruyor, ben kendi canımdan bile emin değilim."

Anlatmaya devam eder:

Çaresiz kalmış vezir. Ne yapacağını bilmiyormuş. O sırada tüccarlardan biri doğrulup, "Hancı Efendi! Ona bu gece için bir oda ver" demiş. "Ben kefilim."

Hancı onu kaba inşaatı yeni bitmiş bir odaya götürmüş. İçeri giren vezir odada şilte olmadığını görmüş. Oturmak istemiş ama soğuktan dolayı mümkün değilmiş oturmak. Sırtını duvara yaslamayı denemiş ancak duvar da çok soğuk

olduğundan buna da dayanamamış. Gece karanlık lülelerini sarkıtıp, insanlar kapılarını kapatırken, kimileri evlerinde oturup şarkı söyler ya da şiir okurken, talihsiz vezir şöyle düşünmüş: "Bizler Allah'ın yaratıklarıyız ve yine ona döneceğiz. Kendime karşı ne kadar kötüydüm bugün! Bir fırının damı altında kendime sığınacak bir yer arayıp geceyi orada geçirseydim daha iyi olmaz mıydı?" Sonra kendisi hakkında düşüncelere dalmış. Daha önce durumu o kadar iyiyken nasıl da talihi birden ters dönmüş, bir anda her şey değişmiş. Bunun üzerine şu beyitleri terennüm etmiş:

[*Vâfir*]

Satılık ölüm var mı? Ben almak istiyorum!
Yaşamak boştur artık benim gibi bahtı karaya.

Bir mezar bulsam, göreceksin istediğimi onu,
İsterdim, ölmüş, gömülmüş olaydım içine.

Merhamet edin çünkü ölümü kardeşlerine
Sadaka veren her aşk hastası gibiyim ben de.

Anlatılır ki:

Şarkısını daha yeni bitirmiş ki, kapısı çalınmış. Şaşkınlık içinde fırlayıp kapıyı açmış. Meğer kim varmış kapının önünde? Kendisine kefil olan adam. Elinde duvara asılan tunç bir şamdan, adam içeri girmiş. Ayrıca içi kor dolu bir mangal ile güzel bir battaniye ve türlü giysiler getirmiş; bir de yiyecek içeçek dolu bir tepsi.

Vezirin paltosunu çıkarıp, kendi getirdiği giysileri giydirmiş. Yeniden gücünü toplayana kadar onu yedirmiş, içirmiş. Tüccar onu dostça yüreklendirmiş, konuşmuş.

"Nedir senin hikâyen, kardeşim, neler geçti başından?" diye samimiyetle sormuş. "Çünkü şarkından anlaşılıyor ki, kalbin kırık senin."

"Kardeşim" diye karşılık vermiş vezir, "*Kuran*'da Yakup'un (selamet üzerine olsun) söylediğinin aynısını diyorum ben de: Ben üzüntü ve tasamı yalnız Allah'a açarım!"

Anlatılır ki:

Tüccar yine onunla dostça konuşmaya devam etmiş, ama vezir halifeden korktuğundan gerçeği söylemeye cesaret edememiş.

Sonunda tüccar merhamete gelip şöyle demiş: "Benim dört kızım ve bin dinar tutarında bir sermayem var. Bunun yarısı benim, yarısı senin olsun. Çünkü Allah huzurunda, parayı sadece Allah'ın hoşuna gidecek şekilde harcamaya ahdettim ve şimdi buna sahip olmaya senden daha layık bir insan tanımıyorum. Kabul et bunu, Allah seni kutsasın."

"Kabul edemem" diye itiraz etmiş vezir.

"O zaman yarısını belki?" diye denemiş tüccar ama vezir onu da kabul etmemekte diretmiş.

Tüccar bıkmadan ısrarını sürdürmüş, sonunda vezir bir dinarı kabul etmiş.

Anlatılır ki:

Allah sabahı ağartırken vezir tüccara dönerek, "Allah'ın lütfu üzerine olsun ve bana yaptıklarından ötürü Allah senden razı olsun" demiş.

Tüccar vezire veda etmiş, ona Allah'ın rahmetini dilemiş ve odasına gitmiş.

Vezir orada otururken birden hanın kapısında, yedeğinde bir binek hayvanı daha olan halifenin uşağı belirmiş. İçinde bir şeyler sarılı bir bez varmış elinde. "Dün bin Abilkamer adında biri indi mi bu hana?" diye sormuş hancıya.

"Hayır" diye yanıtlamış hancı, "sadece zavallı bir meteliksiz geldi dün, işte şu odada. Odanın parasını tüccarlardan biri Allah rızası için sadaka olsun diye ödedi."

Anlatmaya devam eder:

Uşak odaya gelmiş. Vezir onu görünce müthiş bir korkuya kapılmış.

"Korkmayın, Efendim" diye yatıştırmış onu uşak. "Hükümdarımızın tevecc ühünü yeniden kazandınız. Sizin haklı olduğunuzu, ötekilerin sahte belge düzenleyerek üzerinize bir suç yıktığını anlayınca düşmanlarınızı çarmıha gerdirdi. Şimdi bu ata binin, Efendim. Bu giysiyi de giyin."

Vezir hemen giysileri üzerine geçirmiş ama önce yüce Allah'a hamdüsenalar etmiş.

Ata binip uşağın eşliğinde kentin yakınına kadar gelmişler. Uşak onunla birlikte Halife Abdülmelik'in bağ ve bahçelerinden geçmiş.

Vezir halifenin huzuruna çıkınca halife onun onuruna ayağa kalkmış, kucaklamış ve onun gönlünü alarak elini sıkmış. "Vezir" demiş ona, "bağ ve bahçe olarak ne kadar mülküm varsa, sana iftira edenlere inanmakla yaptığım hataya karşılık tazminat olarak sana veriyorum."

Anlatılır ki:

Vezir, halifenin verdiği bütün hediyeleri kabul edip evine dönmüş.

İmdi, yüce Allah öyle öngörmüş ki, vezirin dostu olan tüccar bir kervanla yolculuktayken bir haydut çetesinin baskınına uğramış. Haydutlar yolcuları binek hayvanlarından alaşağı edip neleri varsa hepsini almışlar. Hiçbir şey kalmamış tüccarın elinde.

"En iyisi kente gideyim" demiş tüccar. "Belki orada bana borç verecek birini bulurum ya da Allah nasıl uygun görürse artık, lütfedip bir şeyler ihsan eder. Ne de olsa her yerde bilinen saygın bir tüccarım."

Tanyeri ağardığından anlatmayı burada kesmiş Şehrazat.

yüzbirinci gece

Şöyle anlatır Filozof Faharâyis:

- Efendimiz, demiş, Şehrazat, hikâye şöyle devam eder:

Tüccar kente gelmiş, burası Şam kentiymiş. Halifenin vezire hediye ettiği bağlar, bahçeler arasından geçiyormuş. Tüccar böyle üzgün, canı sıkkın, ne yapacağını, nereye yöneleceğini bilmeden ağır ağır yürürken, vezir birden atının üzerinde bahçesinden çıkıvermiş. Evine gidiyormuş. Tüccar onu görmüş, yakınına gelince de tanımış.

"Yardım ettiğim dostum değil mi bu?" demiş tüccar kendi kendine. "Yoluna dikileceğim vallahi. Belki bana bir iyilikte bulunur."

Anlatmaya devam eder:

Tüccar vezirin yoluna çıkmış. Ama vezir ona yönelmemiş, tanımamış bile. Bunun nedeni, hem yanında kendisine eşlik eden pek çok kişinin bulunması, hem de yalnız kendisinin değil, tüccarın da çok değişmiş ve pek düşkün bir halde olmasıymış.

"Kim olduğumu ona hatırlatacağım" demiş tüccar kendi kendine. "Belki o zaman bana merhamet gösterip bir şeyler verir."

Orada duranlardan birine onun kim olduğunu sormuş. Halifenin veziri olduğunu açıklayıp hikâyesini anlatmışlar ona.

Tüccar, evine girdiğini kendi gözleriyle görene kadar veziri izlemiş. Sonra bir parça kâğıt alıp iki beyit yazmış; bununla vezire handa söylediği şarkının beyitlerini anımsatmak istiyormuş. Yazdığı beyitler şöyleymiş:

[*Vâfir*]

Söyle vezire: Unuttuğun bir şey var,
Belleğinden çıkacaktır yeniden yüzeye.

Hep söylerdin bana kederli saatlerinde:
Satılık ölüm var mı? Ben almak istiyorum!

Anlatılır ki:

Şiiri vezirin uşağına verip, "Bunu efendine götür!" demiş.

Uşak efendisine gidip kâğıdı vermiş. Vezir okur okumaz bunun anlamını kavramış. Hemen dışarı çıkmış, tüccarın elini sıkıp onunla kucaklaşmış.

"Vallahi, bu uşak olmasaydı bana ulaşamazdın" demiş.

Tüccarı içeri almış, görkemli bir şölen hazırlatmış ve halifenin daha önce kendisine devrettiği mülkü ona hediye etmiş. Sonra onu halifenin yanına götürmüş.

"Size bahsettiğim adam bu" diyerek tanıştırmış onu ve şöyle eklemiş: "Sizin bana armağan olarak verdiklerinizin hepsini ben de ona hediye ettim."

Anlatılır ki:

Tüccarın vakti zamanında tanımadığı vezire iyilik yapmasından dolayı teşekkür eden halife, onu onurlandırıp başköşeye oturtmuş. Kızlarını onun oğullarıyla evlendirmiş. Onu maiyetine almış.

O günden sonra tüccar ile vezir kaçınılmaz son onlara da ulaşana kadar birbirlerine bağlı iki kardeş olarak kalmışlar. Âlemlerin Rabbine hamd olsun!

- Efendimiz, demiş Danizad padişaha, karınız Şehrazat hamiledir. Belki de Allah size, yüreğinize su serpecek, gönlünüze sevinç verecek bir oğlan bahşedecektir.

O zaman padişah Şehrazat'ı bağışlamış ve kızları ile cariyeleri arasında ona en rahat yaşamı sağlamış. Âlemlerin Rabbine hamd olsun!

Yüzbir Gece Hikâyesi bununla son buluyor.
Yüce Allah'a hamd olsun, bahşettiği yardım ve başarı için şükürler olsun.
Âlemlerin Rabbine hamd olsun!

almanca baskıya sonsöz
claudia ott

Hindistan ve İran'dan kalkıp, Çiçekler Ülkesi ile Barbarlar Vadisi'nden geçerek Kuzey Afrika'ya ve Endülüs'e nasıl varılıyor? Nerelerde yakalıyoruz kurnaz evli kadınları tutkulu âşıklarıyla sevişirken? Bunların yanı sıra ağzından ateş püskürten ejderhalara ve saldırgan Amazonlar'ın cengâverlerle dövüşmelerine nerede rastlıyoruz? Kayravânlı tüccarlar ile Kâfuru Adası yamyamlarını bir araya getiren nedir? Leonardo da Vinci'den yüzyıllar önce kalkış ve iniş kolları olan bir uçuş aletini ve herhalde dünya edebiyatının en eski hareket algılayıcısı tılsım düzeneğini bize betimleyen kim?

İşte, Ortaçağ'ın Arapça hikâye derlemesi *Yüzbir Gece*, rengârenk pırıltılı konuları, birbirinden son derece farklı motifleri, kahramanları ve mekânları bize insanı büyüleyici bir demet halinde sunuyor. Her bir hikâye zaten kendi içinde yeterince heyecanlı. Ama *Yüzbir Gece* hikâyeleri toplu olarak ele alınınca görkemli bir hikâye hazinesi oluşturuyor; sanatsal etkisini ve tazeliğini bugüne kadar korumuş olan hikâyelerde olayların geçtiği yerler ve hikâyelerin aktarılırken geçtiği yollar, o zamanlar bilinen dünyanın neredeyse tümünü kapsıyor.

1234 yılında İspanya'da *Yüzbir Gece* şeklinde ilk kez karşımıza çıkan bu elyazması oluşurken, ondan daha büyük ve karşılaştırılamayacak ölçüde çok daha tanınmış olan *Binbir Gece* derlemesi yok değildi kuşkusuz. Güvenilir kaynaklar (Arap edebiyatı bilginleri, kütüphaneciler ve tarihçiler) bu elyazmasından yaklaşık üçyüz yıl önce *Binbir Gece*'nin Farsçadan yapılmış çevirilerinden ve tamamlanmış Arapça derlemesinden bilgiler aktarıyor. Bugün hâlâ geçerli olan *Binbir Gece* başlığı da o zamanlar yaklaşık yüzyıldan beri biliniyordu. Hatta en eski elyazması fragmanının daha 13. yüzyılda dört yüzyıllık bir geçmişi vardı. Ancak, bütün bu olaylar Doğu Arap dünyasında, Bağdat'ta, Kahire'de, Şam'da ve Doğu'nun diğer kentlerinde geçer. Oysa biz *Yüzbir Gece*'yle Batı'da, Batı Arap dünyasında bulunuyoruz.

doğu'nun batısının doğusu üzerine

Endülüs (İslami ya da Mağribi İspanya), Kuzey Afrika Eyaleti İfrikiya valisinin hizmetinde bulunan ve Tanca'da konuşlanmış olan Berberi General Tarık bin Ziyad tarafından 711 yılında fethedildi. Tarık'ın yalnızca dört gemiyle yanaştığı dağ kütlesi o zamandan beri onun adıyla anılır: Cebelitarık, yani "Tarık Dağı".

Emevi Hanedanı'nın Abbasi halifeleri tarafından çökertilmesi ve son Emevilerin Endülüs'e kaçmasından sonra 756 yılında Kordoba Emirliği kuruldu; emirlik 929'da halifelik oldu. İç savaşlar sonunda bu halifelik Tâ'ifa Krallıkları denen birçok küçük emirliklere bölündü. Münferit Tâ'ifa Krallıkları 1086 yılından itibaren Kral VI. Alfons'a karşı Murabıt Hanedanı'ndan Yusuf bin Tâşufin'i defalarca yardıma çağırdılar. Tâşufin 1086'da Alfons'u yendi ve 1095'e kadar bu küçük krallıkları fethederek İber Yarımadası'nı Kuzey Afrika hâkimiyeti altında birleştirdi. O zamandan itibaren Endülüs ve Mağrip (Mısır'ın batısındaki Kuzey Afrika Arap ülkeleri) birbirleriyle sıkı ilişki içinde oldu. Yine Kuzey Afrika'dan bir Berberi önderi olan ve kendisini Allah tarafından gönderilmiş meşru hükümdar olarak gören bin Tûmart (ölm. 1130) Murabıtlar'a karşı savaş açtı. Kendisine sadık olan Muvahhidler 1147'de Endülüs dahil bütün Batı İslam dünyasının hâkimi oldular. Güttükleri katı İslami siyaset yüzünden birçok Hıristiyan ve Yahudi, İber Yarımadası'nı terk etti ve daha hoşgörülü yönetilen bölgelere göç etti. Granada'da 1230'da başlayan Nasridler hâkimiyeti yaklaşık yüz yıl sonra ünlü Elhamra'nın yapımıyla simgesel doruğuna ulaştı. Ancak, *reconquista*, yani geri-fetihlerin başlaması bütün bu gelişmelere gölge düşürdü; İslam hâkimiyetindeki bölgeler, Kastilya, Aragon, Portekiz Krallıkları ve diğer Katolik krallıklar tarafından yeniden ele geçirildi ve 1492'de Granada'nın da düşmesiyle Endülüs'teki Arap hâkimiyeti sona erdi. Yine de 8. ve 15. yüzyıllar arasında geçen yedi yüzyıl "Endülüs Mucizesi" olarak vurgulanan olgu için yeterli bir süreydi. Bu süre içinde serpilip gelişen edebiyat, bilim dalları, çeviriler devletin en yüksek makamlarınca teşvik edilip desteklendi ve her üç dinin inananları bundan yararlandı. Arap hâkimiyeti altında İbrani şiiri de doruk noktasına ulaştı. Mimari başyapıtlar ortaya çıktı ve bunlar benzersiz Müdejar çini mozaiklerle süslendi. Doğu'nun şekerkamışı, enginar, limon gibi daha önce hiç görülmemiş bitkileri burada yetiştirildi ve Avrupa'nın diğer ülkelerine ihraç edildi. İşte bu verimli atmosferde *Binbir Gece*'nin küçük kız kardeşi çıktı ortaya: *Yüzbir Gece*.

Yapıtın bir çeşit "kaynak belgeleri" diyebileceğimiz nakledilme konumu ve yeri açıkça gösteriyor ki, elde edilen yedi elyazmasının hepsi de Batı Arabistan, yani Mağrip ya da Endülüs kökenli. Elyazmalarında görülen sözcüklerin Mağribi İspanya ve Mağrip yöresel sözcük dağarcığından olması, yapıtın kökeni hakkında önemli kanıtlar ortaya koyuyor. *Yüzbir Gece*'nin kişileri, figürleri de en azından, kısmen de olsa Batı Arabistan'ı işaret ediyor: İlk hikâyedeki Kayravân tüccarının, sık sık hikâye kahramanı olarak karşımıza çıkan Emevi halifelerinden farkı yok. Bu Emevi halifelerinin *Yüzbir Gece*'de neden bu kadar önemli rolleri var? Bir etmen, kuşkusuz, Emeviler'in Endülüs tarihindeki önemi. Kordoba Emirliği ve Kordoba Halifeliği, yıkılmış olan Şam Emevi Halifeliği'nin ardılı sayılıyordu. Elyazmasının tamamlandığı 1234 tarihinde Endülüs'teki hâkimiyet her ne kadar sonraki hanedanlara geçmiş de olsa, Emevilerin hanedan kurucuları ve Endülüs fatihi olarak hâlâ büyük saygınlıkları vardı. Nitekim *Yüzbir Gece*'de Emevi Halifesi Abdülmelik bin Marvân ve üç oğlu *Binbir Gece*'deki Abbasi Halifesi Harun er-Reşit'inkine benzer bir mertebeye yükseltiliyorlar.

Halifelerin *Yüzbir Gece*'de zaman zaman "kral" olarak nitelendirilmeleri başka bir olguyu da gösteriyor. Hikâyelerin çoğunda krallar (Ar. *melik*, çoğulu: *muluk*) çok küçük bir bölgeye, hatta sıkça tek bir kente hükmederler. Kentin sınırları geçildiği anda krallığın topraklarından da çıkılmış olunur. Bu küçük krallıklar ya da kent krallıkları Endülüs'teki küçük Arap-İslam krallıklarını ve onların hükümdarlarını hatırlatır. Yukarıda değinilmiş olan Tâ'ifa Krallıkları da aynı şekilde çok kere bir kentin ve çevresindeki köylerin bulunduğu araziye hükmediyordu.

Yüzbir Gece'nin hayali coğrafyası, yapıtın kökeninin Batı Arabistan olduğuna dair bir işaret daha veriyor. Ama bunun için önce çok daha Doğu'ya, "Doğu'nun Doğusuna" gitmemiz gerekiyor. *Yüzbir Gece*'nin çerçeve hikâyesi Hindistan'da, çoktan unutulmuş zamanlarda geçiyor. "Hindistan'da bir padişah" burada başrolü oynuyor, eski Hint edebiyatından motifler ortaya çıkıyor, hatta ilk Hint örneklerini hatırlatan bir anlatıcı da var. Yine de Hindistan sahnesi coğrafi ya da tarihsel bir mekândan çok klişeleşmiş bir sahne dekoruna benziyor. Arap bakış açısına göre bu dekorun biraz "oryantal" olması kuşkusuz rastlantı değildir. Bizim için "oryantal"in örneği olan Kahire, Bağdat ve Şam açısından bakıldığında ise, klasik Doğu algısı Hindistan'dır. Uzak, yabancı, egzotik ve tam da bu yüzden özellikle çekici bir Doğu ülkesi temsilidir.

Batı'dan, Endülüs'ten bakıldığında, *Yüzbir Gece*'deki bu Doğu ülkesi *Binbir Gece*'nin çerçeve hikâyesindekinden çok daha uzaktadır ve algılanması daha da az belirgindir. *Binbir Gece*'de olay "Hindistan ve Çin'in Ada Ülkesi" denen yerde geçer. Oysa *Yüzbir Gece*'de masalsı "Doğu'nun Doğusu" Hindistan ve Çin'de başlamaz. Burada İran'ın koordinatları belirsizleşmiştir. "Horasan kentinde tüccar oğullarından yürek yakıcı güzellikte, ışıl ışıl parlayan bir genç adama rastladım!" diye geçiyor çerçeve hikâyesinde. Horasan, tarihi Arap coğrafyasında İran'ın en doğu eyaleti olarak bilinir. Batı İran eyaletleri açısından da Horasan sadece "Doğu Bölgesi" anlamını taşır.

Oysa *Yüzbir Gece* bu bölgenin tanımını bir kent adına çevirdikten başka bu "Horasan Kenti"ni hem Eski Ahit'te geçen kule yapımını hem de eski oryantal Mezopotamya'yı çağrıştıran sözümona Babil Ülkesi'ne taşıyıveriyor. Hindistan Padişahı bu candan arzulanan delikanlının Hindistan'a getirilmesi için derhal bir heyeti hazır ediyor. Horasan Kenti'nin çarşıları, sokakları var ve bu sokaklardan birinde genç adam, okuru ve dinleyiciyi İslam Dünyası'nın en uzak Doğusuna götürecek olan *Yüzbir Gece*'nin giriş hikâyesine (teşbihte hata olmazsa) bir anlamda "Doğu'nun Batısının Doğusuna" götüren hikâyeye katılmaya hazır bekliyor.

yüzbir gece'nin kaynağı ve aktarılması

Yüzbir Gece'nin kaynağıyla ilgili veriler aydınlanmamıştır. Bu çeviriye temel olan Ağa Han Müzesi'ndeki elyazması, yapıtın elde edilen en eski metnidir. Birlikte ciltlendiği diğer bir elyazması üzerinden 1234 yılına tarihlenmektedir. Ancak metin, açıkça daha eski yazılı rivayet izleri taşımaktadır. Yani, bu yazmanın, eserin ilk elyazması olduğu söylenemez. Elimizdeki bu elyazması daha önceki bir yazmadan kopya edilmiş olmalıdır ve muhtemelen kopya edilen yazmanın da bir öncülü vardı. Bu öncül nüshanın ya da onun da öncüllerinin ne zaman, nerede ve kimler tarafından yazıldıkları hakkında bugüne kadar elde edilen hiçbir belge yok. 9. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar *Binbir Gece*'yle ilgili onun geçmişi üzerine kesin bilgiler veren Arap kaynakları, onun kız kardeşi *Yüzbir Gece* hakkında en küçük bir imada bile bulunmuyor. Şimdiye kadar *Yüzbir Gece* başlığına değinen, edebiyat üzerine Arapça yazılmış tek kaynağın Hacı Halife adıyla da bilinen Kâtip Çelebi'nin (1609-1657) bir Osmanlı-Arap bibliyografyası olan *Keşfü'z-Zunûn* adlı eseri olduğu saptanmıştır. Orada şöyle deniyor:

Filozof Şeyh Fahdas'ın (ya da Fahras) Yüz Gece*'si, bunlar yüz hikâyedir.*

Bu kaydın metni o kadar yetersiz ve aynı zamanda (hikâyelerin gece sayısı karıştırıldığından) kısmen yanıltıcı ki, yazarın *Yüzbir Gece*'yi ya da en azından elimizdeki nüshayı bilmediğini kabul edebiliriz. Bu nedenle yapıtın kendisinin bize anıştırdıklarından hareket etmeliyiz. Hikâyelerde tarihsel olarak sözü edilen en eski kişi figürü Abbasi Halifesi el-Mu'tasım (842 yılına kadar hüküm sürdü). 11. yüzyılda geçen olaylara, örneğin, Haçlı Seferleri'ne değinilmiyor. Diğer birçok Arapça anlatı yapıtlarında Haçlı Seferleri'nin edebiyatta izler bırakmış olduğu gerçeğini göz önünde tutarsak, bu olgunun eksikliği önem taşıyor. Bu verilere göre yapıtın geç 9. ya da erken 10. yüzyılda, kabaca 900'lerde meydana gelmiş olması daha akla yakın geliyor. Bu tarihleme, tarih kitaplarında sözü edilen ve *Yüzbir Gece*'nin çerçeve hikâyesinde geçen, İran'da her yıl kutlanan geleneksel *mihrican* gibi şölenlerin 9. yüzyılda Endülüs'te de yaygınlaştığı bilgisine uygun düşmektedir.

Öte yandan *Yüzbir Gece*, çerçeve hikâyesi üzerinden, miladi tarihin başlangıç yılları itibariyle eski Hint edebiyatındaki öncülleriyle yakından ilişkili, hatta kimi açıdan *Binbir Gece*'nin ilişkisinden daha da yakın. Ruhani Budist yazmalarının toplandığı yapıt olan Çince yazılmış *Triptika*'nın 107 numaralı hikâyesinin içeriği şöyle: Bir kral aynada kendisine bakar ve orada toplanmış vezirlerine dünyada ondan daha güzel birinin olup olmadığını sorar. Onlar da krallığında, güzellikte misli menendi olmayan genç bir adamın olduğunu duyduklarını söylerler. Kral, genç adamı bilgeliğinden ötürü davet ettiğini bahane ederek çağırtır. Genç adam yola çıktıktan kısa bir süre sonra, kitaplarından çıkarttığı özetleri almak için evine geri döner. Karısını başka bir adamın kollarında bulur. Bunun üzerine yaşam krizine giren delikanlının dış görünüşü değişir, güzelliği kaybolur. Onun başından geçen olaydan haberi olmayan kralın yanına gelince yol yorgunluğunun geçmesi için dinlenmeye gönderilir. Bu süre içinde genç adam bir rastlantı sonucu kralın karısının bir seyisle gönül eğlendirdiğini görür. Böylesine bir yazgıyla avunan delikanlı hemen düzelir, eski güzelliği yerine gelir. Kral onun düzelmiş olmasından söz açınca, yaşadıklarını, gördüklerini anlatır. Kral da onunla birlikte kadın cinsinin edepsizliğine öfkelenir. Beraberce dağlara çekilip dünya zevklerini terk etmeye karar verirler.

Hikâye, Soğd İli'nden yüksek rütbeli Kang Senghui (ölm. 280) tarafından 251 yılından sonra Sanskritçeden Çinceye çevrildiği sanılan *Yiu tsa biyu ying* adlı toplu meseller kitabındaki ruhani yazıların bir bölümünde geçmektedir. Elimizdeki *Yüzbir Gece*'nin çerçeve hikâyesinin yazınsal önceli bundan daha

açık seçik olamaz. Bu olgu en azından *Yüzbir Gece*'nin çerçeve hikâyesi ve anlatı fikrinin oluşumunun 9. ve 10. yüzyıldan çok daha eskiye dayandığını düşündürüyor. Bu unsurlar İslamiyet'ten önce yaklaşık 500 yıllarında eski Hint bilim dili Sanskritçeden ya da Orta Hindistan'da daha çok halk edebiyat dili olan Pali dilinden Orta Farsçaya, Orta Farsçadan da 800 yıllarında Arapçaya çevrilmiş olabilir. Buna göre *Yüzbir Gece*'nin aktarılması olayı *Binbir Gece*'yle koşut kabul edilebilir. *Yüzbir Gece*'nin bugün elyazmalarından tanınabilen şekli bu varsayıma göre aktarılma sırasında sonraki adımların ve temel anlatım çatısının Doğu'dan Batı'ya geçmiş olduğu sonucunu vermektedir.

hayali anlatıcı

Binbir Gece gibi *Yüzbir Gece* de hep anonim aktarılmıştır. Adını belirterek yapıtın içeriğinin kalitesinde sorumluluk taşıyacak yazar kişilik hep eksiktir; bu durum klasik Arap edebiyatı dönemindeki derlemelerde olağandı. Yazarın belirtilmemesi yapıtın karmaşık geçmişine işaret etmekte, öte yanda hayali anlatıcı kişiye serbestlik sağlamaktadır. "Bu hikâyeyi aktaran şöyle anlatır" girişi metnin hemen başında yer almaktadır.

Arap anlatı dünyasında hayali anlatıcı (Ar. *ravi*) yaygındır, özellikle sözlü unsurların korunduğu *Binbir Gece* çeşitlemelerinde de görülür. Hayali anlatıcı bir çeşit üstün otorite olarak anonim aktarılan metinlerde yazar rolünü üstlenir, aynı zamanda aktarıcılık görevini yürütür ve olası anlatı oturumunu şekillendirir. Bu, gerçek oturumlarda yinelenen kalıplar olabildiği gibi, onlara öykünme de olabilir. Sözlü olarak anlatıldığı durumlarda aktarıcılar, konuyla bağlantılı olarak yazılı metne de müdahale ederler. Okur kendini dinleyici gibi hissetmelidir. Anlatıcıyı karşısında görüyor olmalıdır; bu bir sokak köşesinde olabilir, bir kahvehanede ya da bir portakal bahçesinde, artık yer olarak kendi kültür çevresinden kendisine yakın neresi varsa.

Bizim *Yüzbir Gece* elyazmasında da "olası anlatıcı" hazırdır. Sürekli araya girer, kendini duyurur, hatta "olası dinleyenlerine" buyurganlık eder, şiire başlamadan önce onları salavat getirmeye zorlar:

> *Yüzü inci gibi parlıyormuş, şairin dediği gibi* (Muhammed Efendimize hayır duada bulunacaksanız, Allah onu kutsasın ve salât-u selamı üzerine olsun!).
> *Şöyle demiş şair:*

Ama *Yüzbir Gece*'de anonim anlatıcı çabuk geri çekilir. İkinci geceden itibaren adıyla anılan bir yazar ve anlatıcı onun yerini alır: Filozof Faharâyis. Hatta metnin diğer çeşitlemelerinde anlatıcı-filozof yapıtın başından itibaren vardır ve yakından tanımlanmayan bir kralın ısrarı üzerine ona şu hikâyeyi anlatır:

> Şöyle anlatır ihtiyar Filozof Faharâyis:
> Bir kral benim bu kitabımı duymuş ve beni davet etmek için haber göndermiş. Sarayına girdim ve bir ay onun konuğu oldum. Bir ay dolunca huzuruna çıkmamı emretti, ben de çıktım. "Sana bir şey sormak istiyorum" dedi. "Ne istiyorsanız sorun" diye karşılık verdim. O zaman şöyle dedi: "*Yüzbir Gece*'den bahset ve bana o kitabı getir ki, bütün hikâyeyi başından sonuna kadar yazabileyim." Ona, "Elbette" diye karşılık verdim.

Anlatıcı-filozofun bu rolü Hint edebiyatını hatırlatıyor ve yazılı edebiyat ortamını işaret ediyor. En yakın yazınsal örneklerden biri Brahman Beydeba'dır; eski Hintçe Bilgelikler Kitabı *Pançatantra (Kelile ve Dimne)* onun ağzından iletilir: Bilge Beydeba, Hint Kralı Debşelem'i doğru yola yöneltmek için ona ahlaki-öğretici hayvan hikâyeleri anlatır. Bilindiği gibi bu fabl kitabının aktarılma yolu da *Binbir Gece*'ninkine benzer: Önce Orta Farsçaya, oradan da Arapçaya çevrilmiştir. Yapıtı Arapçaya çeviren ünlü yazar, anadili Farsça olan bin el-Mukaffa'dır (yaklaşık 720-756) ve yapıttaki iki kahramanın, yani Kelile ve Dimne adlı çakalların adlarını kitabın yeni başlığı yapmıştır; aynı yazarın adı 9. yüzyıldaki bir kaynakta *Binbir Gece*'nin çevirmeni olarak da gösterilmiştir. *Pançatantra* dünya edebiyatındaki zafer geçidine Arap ve Suriye dillerinden yola çıkarak başladı. İbraniceye ve Latinceye, oradan da, o zamanlar bilinen dünyanın hemen bütün dillerine çevrildi ve Avrupa fabl geleneğini sürekli etkiledi.

Biz yine dönelim *Yüzbir Gece*'ye. Burada Hintli öncülünü örnek alan bir filozofun anlattıklarında kulağa yabancı tınılı isimler çalınıyor. Betimlenen Hint ilişkilerinden başka, tanınmış erken İslami tarih kaynaklarından birinde alıntılanan eski bir Yunan filozofunun adının benzeşmesi de var. Onun filozof lakabıyla anılması, belki de hak dini olarak kabul edilmeyen Hindistan'daki Budizm ile İslami çevre arasında bir orta yol bulunması amacına dayandırılabilir, çünkü Hint kaynakları örnek alınarak *Yüzbir Gece*'de derlenen hikâyeler, sonunda bu İslami çevrede anlatılacaktı.

Öte yandan bu edebi eserin bilinçli biçimde kurgulanma olasılığı da yok sayılamaz: Yapıtta "oryantal hava" yaratmak için Hintli bir filozof bulunup yapıtın içine anlatıcı olarak oturtulmuş da olabilir. Her neyse, Filozof Faharâyis'in ortaya çıkması, *Yüzbir Gece* hikâyelerinin kökeninin Hint anlatı geleneğinde bulunduğunun işaretidir ki, *Binbir Gece*'nin yapısı, motifleri ve fikirleri de aynı gelenekten beslenmiştir.

yüzbir gece ile *binbir gece*

Yüzbir Gece, *Binbir Gece*'nin ne bir önceki basamağı, ne de kısaltılmış şeklidir. Her iki derleme de kendi başlarına birer yapıttır ve birbirlerinden bağımsız aktarılmışlardır. Yine de aralarında o kadar sıkı bağlar var ki, onları iki "kız kardeş" olarak tanımlayabiliriz. *Binbir Gece* abla, *Yüzbir Gece* de küçük kız kardeştir. Bu akrabalık nereden geliyor? Ortak yanları neler, farklılıkları nelerdir?

Her iki yapıtın ortak yanı, her şeyden önce temel kompozisyon olarak çerçeve hikâyesi ve bu çerçeveye alınmış olan hikâyelerin vezir kızı Şehrazat'ın ağzından anlatılmasıdır. Ancak farklılıklar da hemen çerçeve hikâyesinde başlıyor: *Binbir Gece*'de iki farklı krallıkta hüküm süren iki kardeş uzun bir ayrılıktan sonra bir buluşma düzenliyorlar; bu vesileyle karılarının kendilerini aldattıkları çıkıyor ortaya. *Yüzbir Gece*'de ise her iki kahramanın karşılaşması bir güzellik yarışması nedeniyle oluyor. Anlatı sanatı açısından çözümlendiğinde *Yüzbir Gece*'deki güzellik yarışması ya da "ayna, ayna, söyle bana" motifi, daha çok planlı olarak kurgulanmış izlenimi bırakan iki erkek kardeşin buluşmasından daha güçlü bir motivasyon. Bu nedenle *Yüzbir Gece*'nin çerçeve hikâyesi daha öncel kökenli olarak görülebilir. Üstelik *Binbir Gece*, çerçeve hikâyesini eski Hint geleneğinden birçok mesel ile genişletmiştir. Buradan da daha yalın olanın daha eski olduğu sonucu çıkarılabilir. Yani, *Yüzbir Gece*'nin çerçeve hikâyesi *Binbir Gece*'nin çerçeve hikâyesinden çok belirgin şekilde ayrılıyor.

Yüzbir Gece'de alıntılanan şiirlerden ikisi *Binbir Gece*'de de var. Bu tür yakınlıklar alıntı yapmaya bayılan Arap edebiyatı için hiç de olağandışı sayılmaz. Buna karşılık iki yapıt arasında doğrudan köprü kuran (her ne kadar birbirinden açıkça ayrılan çeşitlemeler olsa da) ve ikisinde de anlatılan iki hikâye var: "Kralın Oğlu ile Yedi Vezirin Hikâyesi" ve "Abanoz Atın Hikâyesi."

"Kralın Oğlu ile Yedi Vezirin Hikâyesi" çeşitli başlıklar altında aktarılmıştır: Hikâyenin kahramanı olan kralın oğlunun öğretmeni Sindbad'ın adından ötürü

Sindbad Kitabı olarak adlandırılan yapıtın Latincesi *Syntipas*'tır. Aynı hikâye, içeriğinden ötürü *Kadınların Hıyanetlikleri Üzerine* başlığıyla tanınmıştır. Bu, *Binbir Gece* ve *Yüzbir Gece* gibi büyük derlemelere benzeyen, kendi içinde küçük kapsamlı bir hikâye derlemesidir ve işlevi "Hayat Kurtarıcısı Olarak Anlatı" modeline dayanır: Kralın eşlerinden biri ile yedi vezirinin arasında yedi gün boyunca kralın oğlunun hayatı üzerine bahse tutuştukları bir anlatı yarışı yaşanır. Bu hikâyenin yazınsal öncülleri Sanskritçeden Orta Farsçaya, oradan da Arapçaya geçmiştir; *Syntipas* Arapçadan birçok başka dile, 1253'te İspanyolcaya da çevrilmiştir. *Sytipas*'taki tek tek hikâyeler ve motifler Avrupa edebiyatı üzerinde büyük etki yapmış ve diğerlerinin yanı sıra La Fontaine'in (1621-1695) fabllarında ve Grimm Kardeşler'in masallarında kullanılmıştır.

"Abanoz At"ın bir adı daha vardır, birçok yerde "Büyülü At" diye geçer ve bu başlık altında *Binbir Gece*'nin en başarılı hikâyelerinden biridir. Bu hikâyenin yazınsal köklerinin de çeşitli Hint kaynaklarında olduğu kanıtlandı.

Bu iki ortak hikâye *Yüzbir Gece* ile *Binbir Gece*'nin çerçeve hikâyeleri gibi Hint edebiyatındaki yazınsal öncüllerine uzanır ve derlenmiş hikâyelerden bağımsız olarak yazın dünyasında kendi varlıklarını sürdürürler. Ancak bu iki hikâye *Binbir Gece*'de ilk kez 1704'teki Fransızca çevirisinde ya da Mısır'daki aktarılma dönemi süresinde 1800'lerde yazılı olarak belgelenmiştir. Yani bu hikâyelerin ikisi de *Yüzbir Gece*'deki şekliyle çok daha eski tarihlere dayanır. Bunların dışındaki hikâyeler ise yalnızca *Yüzbir Gece*'de bulunmaktadır.

Yani her iki derlemedeki hikâye seçimi aynı değildir. *Binbir Gece*, en azından ilk geceler belli içerikli bir program izler (ilk hikâye çevrimi, çerçeve hikâyesi gibi "hikâye ya da yaşam!" ilkesine göre işler; Şehrazat Padişah'ı, travmasını göz önünde tutması için sürekli olarak kadın tarafından aldatılma sahneleriyle yüzleştirir; hikâyeler ilerledikçe kadın figürleri daha bağımsız, daha belirleyici ve sempatiktir) ancak *Yüzbir Gece*'de böyle "psikolojik" program görülmez. Daha çok, farklı tür ve içerikli hikâyeler birbirini izler, her birinin kendi karakteristiği vardır. *Yüzbir Gece* hikâyeleri (birçok bakımdan istisna oluşturan "Kralın Oğlu ile Yedi Vezirin Hikâyesi" dışında) iç içe geçmiş değildir. *Binbir Gece*'deki hikâyelerden daha kısa, daha yoğundurlar ve gerilim çok daha sıkı tutulmuştur. Bu biraz da derlemenin hacmiyle ilintilidir, kısacası, yeri sınırlıdır.

Böylece belki de iki yapıt arasındaki en önemli farka gelmiş oluyoruz: *Binbir Gece* neredeyse üç yıllık bir sürede anlatılıyor. Bu süre içinde Şehrazat Padişah'a (farkına varılmayan ve metnin nüshalarına göre değişen) bir ila üç arasında oğul doğuruyor ve böylece veliaht anası olarak bağışlanmayı hesaba katabiliyor.

Yüzbir Gece'de doğal olarak zaman yetmiyor buna. Çerçeve hikâyesini mutlu sonla bitiren nüshalar, Padişah'ı Şehrazat'ın infazından vazgeçiren hamileliği yalnızca belirtmekle yetiniyor.

Küçük kız kardeş ile ablası arasındaki bir başka farka da işaret etmiştik: *Binbir Gece* Arap dünyasının doğu yanında yaygınken, *Yüzbir Gece*'nin ele geçen bütün yazmaları Batı Arabistan'dan geliyor. Araştırmalara göre, bilinen yedi elyazmasının neredeyse hepsi 19. yüzyıla ait, biri de 1776 tarihli. Bu elyazmaları arasında Ağa Han Müzesi'nde keşfedilen elyazması eskiliği, metnin iyi hali ve edebiyat tarihi açısından önemiyle öne çıkıyor.

ağa han müzesi elyazması

14 Mart 2010 tarihinde, Güneyde bir kır köyü olan Beedenbostel'de, aynı zamanda çeviri işliğim olan evimdeyken telefon çaldı. Telefonda, Berlin Martin-Gropius-Bau'un Program Müdürü olan hanım, birkaç gün sonra "Ağa Han Müzesi Hazineleri - İslam Sanatı Şaheserleri" adlı bir serginin açılacağını bildirdi. Sergi açılışı için bir müzik programı gerekiyormuş; telefon etmesinin nedeni buydu. Fazla düşünmeden kabul ettim, Berlinli bir lavta sanatçısıyla sözleştim ve Mısır yapımı neyimle Berlin'e gittim. Açılıştan birkaç gün sonra o ilk ziyaretçi kalabalığı durulunca sergiyi ziyaret ettim; ben orada sakin sakin sergiyi gezerken Endülüs'ten sanat yapıtlarının bulunduğu vitrinlerin birinde, o görkemli elyazmalarının biraz berisinde bir elyazması dikkatimi çekti. Kırmızı mürekkeple, çok eski tarzda, Endülüs'e özgü hat üslubuyla yazılmış başlığı okudum: *Kitab fihi hadıt mi'at layla va-layla* – "Yüzbir Gece Hikâyesi Kitabı". Açıklamasında bu elyazması derlemenin 13. yüzyıla tarihlendiği belirtiliyordu. O an heyecanlandım. Allah'tan serginin küratörüyle açılışta tanışmıştım; kendisiyle sergi toplandıktan sonra elyazmasının kolofonuna, yani kitabın sonunda yazanın imzası ve tarih bulunan bitiş yazısına ve el yazısındaki birkaç ayrıntıya göz atabilmem konusunda anlaştık.

7 Haziran 2010'da yine Berlin'e gelip küratörler ve restoratörler gözetiminde elyazmasını ayrıntılı olarak inceleyip fotoğrafını çekerken hayranlığım arttı. Elyazması iyi bir durumdaydı. Eski yazı karakteri okunabilir gibiydi ve elyazmasının sık yazılmış 39 yaprağının yalnızca son yapraklarının kenarları yıpranmış ve yırtılmıştı, oralardaki yazı tam olarak okunamıyordu. Elyazması gerçekten *Yüzbir Gece*'nin bilinmeyen eski tarihinin anahtarı olabilirdi.

Çünkü bu elyazması, kolofona göre (resim 17) İslami Hicri takvimle 632 yılında yazılmıştı, bizim takvimimizdeki karşılığı 1234 veya 1235'ti. İslami ay yılının bitimi Gregoryen ya da Jülyen takviminin bitimiyle örtüşmez; elyazmasının tamamlandığı kesin tarih "632 yılının Rebiülahir Ayı'nın bir Cumartesi"si ya 1234 yılı Aralık ayının son günlerine ya da 1235 yılının Ocak ayına denk geliyor. Buna göre elyazmasının yazılışının bitimini, neredeyse tamamlanmış olan 1234 yılıyla belirtmek gerekir. Hatta elyazmasının yazıcısı kolofonda kendi adını da belirtiyor: Abdullah bin Abdul-Mavla an-Naccum.

Ancak (iş burada nazikleşiyor ve özellikle ilginç bir hal alıyor) bu kolofon doğrudan *Yüzbir Gece*'nin değil; Endülüs'te, herhalde Almeria kentinde yaşamış ve 1150'den sonra ölmüş olan Endülüslü yazar Muhammed İbn Abi Bakr az-Zuhri'nin *Kitab al-Ca'rafiyya* adlı coğrafya kitabının kopyasına ait. Yapıtın kopyası (bu, kitap metninin en eski belgesi olması açısından kanıt oluşturuyor) doğrudan *Yüzbir Gece*'nin üstüne konup aynı elyazması derlemeyle birlikte ciltlenmiş. *Yüzbir Gece*'nin sonu eksik. Bu nedenle bu elyazması fragmanının kolofonu yok. Bu eksiklik Arapça elyazmaları araştırmalarında bilinen bir olgu. Eski elyazmalarının ilk ve son yaprakları genelde yıpranmış, yırtılmış ya da karalama kâğıdı olarak kullanılmış ve sonunda atılmıştır. Bazen yeni bir cildin yapımında bozulmuş sayfalar önceden yenilenmiş olur. Bizim elyazmasında böyle bir durum söz konusu değil. *Yüzbir Gece*'nin Ağa Han elyazması 85. geceye kadar geliyor. Başlangıcı hasar görmemiş ve eksiksiz olan son bölüme eklenmiş. Bu da her iki elyazmasının uzun zamandır bu durumda ciltlenmiş olduğuna işaret ediyor.

Farklı metinlerin ve metin türlerinin elyazmalarını bir kitap halinde birlikte ciltlemek, matbaanın henüz olmadığı dönemlerde Arap dünyasında olağan bir şeydi. Bazı elyazması derlemelerde farklı yazıcıların, farklı tarih ve farklı boyutlardaki elyazmalarının birlikte ciltlendiği görülür. Aynı yazıcının elyazmalarının birlikte ciltlenmesine de sık rastlanır. Bir yapıtın yazıya geçirilmesine yazıcının kendisi karar vermiş ya da başkası tarafından, seçtiği herhangi bir yapıtın kopyasını yazmakla görevlendirilmiş olabilir. Bu Ağa Han Müzesi elyazması derlemesinin bu şekilde meydana gelmiş olması muhtemel. Sonucu belirleyecek soru, bu iki kopyanın gerçekten aynı yazıcının elinden çıkıp çıkmadığı, dolayısıyla elyazmasının sonundaki tarihin diğer bölüm için de geçerli olup olmadığıydı.

Paleografik ve teknik yöntemlerle önce kâğıt incelendi. Sayfa formatı ve yazılı alan boyutları elyazması derlemesinin her iki bölümünde de aynı çıktı. Kâğıt tarihlemesi analizi, kâğıt kalitesi ve satır çizgileri gibi bazı özelliklerin her iki-

sinde de aynı olduğunu ortaya koydu. Bunun için, satır çizgilerinin oluşmasını sağlamak amacıyla tellerle hazırlanmış bir çerçeve, yazılı olmayan kâğıda bastırıldı.

Paleografik araştırma elyazması derlemenin her iki bölümündeki yazının da aynı bütünlüğü gösterdiği genel izlenimini verdi. Yazı stili Endülüs, yani Mağribi; Endülüs'te oluşup oradan Kuzey Afrika'ya yayılmış olan tipik Batı Arap türü. Genel izlenimin ötesinde, harflerin bireye özgü çok belli yazılış şekli de göze çarpıyor. Özellikle harflerde çekilen bireysel karakteristik uzatmaların alışılmadık ayrıntıları kontrol edildi. Buna göre *ta'marbuta* takısı ya da sözcük sonundaki harflere eklenen bitiş harfi *ha'* kıvrak bir şekilde bağlanıyor ki, bu Arapça kaligrafide en azından alışık olunmayan bir özellik, hatta harfin bu şekilde çekilmesi hata olarak bile algılanabilir (resim 8/9); çifte harf *lâm-elif* her iki elyazmasında da dikkati çekecek derecede sağa yatık olarak yazılmış (resim 10/11); *kaf* harfinin üstteki eğik çizgisi üst bitişte olması gerekirken ancak harfin harf yüksekliği itibariyle üçte birine kadar geliyor (resim 12/13) vb.

Elyazmalarındaki başlıklar ve sayfa kenarlarını bezeyen basit süslemeler her iki yazmada da aynı. Bazıları *mim* harfinden çıkarak hızlı bir el hareketiyle çizilmiş satır tamamlayıcıları, diğerleri kırmızı noktaların siyah yarım daireyle çevrilmesinden ya da siyah daireler içine üçlü kırmızı noktaların konmasından veya tersinin uygulanmasından ibaret. Bazı yerlerde de çabucak çizilmiş dairelere iki eğik çizgi eklenivermiş. İncelenip araştırılan her şey birbiriyle tam uyuşuyor (resim 14/15).

Hem genel olarak, hem de ayrıntılardaki böylesine bir uyum, ne bir rastlantı olabilir, ne de burada kasıtlı bir taklit ya da sahtecilik aranabilir. *Yüzbir Gece* elyazması hat sanatı açısından sanatsal değeri (yani standartlaşmış, dolayısıyla taklit edilmeye değer) olmayan türden. Metinler süsten oldukça yoksun, kimi bölümler çalakalem, kendi kendine ya da başkasına yüksek sesle okunması amacıyla yazılmış. Böylesi elyazmalarında yazıcının kişiliği kendini belirgin şekilde gösteriyor.

Sonunda, birlikte ciltlenmiş bu elyazmaları arasında, farklı içeriklerine rağmen, tek tük de olsa kimi bağlantılar saptayabiliyoruz. Örneğin, "Sind ve Hind, Çin ve Filistin" gibi hiçbir şekilde günlük konuşmada kullanılmayan coğrafi bölgelerin elyazmalarının ikisinde de sayılıp döküldüğünü görüyoruz. Bu alandaki araştırmalar henüz sona ermediğinden ileride daha başka sonuçların da ortaya çıkması beklenebilir.

Şu anda, *Yüzbir Gece* yazıcımızın bu kopyayı coğrafya kitabından önce mi yoksa sonra mı yazdığını söyleyemesek de, her ikisinin yazıcısının da aynı kişi, yani Abdullah bin Abdul-Mavla an-Naccum olduğunu ve yaklaşık olarak 1234 tarihinin, *Yüzbir Gece* elyazması için de geçerli olduğunu gönül rahatlığıyla kabul etmemiz için yeterince neden var. Bu bilgilere göre Ağa Han elyazması, metnin şimdiye kadar bilinen en eski belgesinden en az beş yüz yıl daha eski. Bu yapıt bizi Ortaçağ'a, o zamanki çok kültürlü Avrupa'nın yüreğinin orta yerine götürüyor. Böylelikle yalnız Arap değil, aynı zamanda Avrupa edebiyat tarihini de zenginleştiriyor.

yüzbir gece'nin avrupa'daki etkisi üzerine

Yüzbir Gece'nin yazıya geçirilişi antik bilginin Arapça-Latince çeviriler üzerinden Avrupa'ya geçtiği gelişme dönemine rastlar. Bu çeviri çalışmalarının merkezi ise Endülüs'tü. Mağrip İspanya'sının büyük kentlerinde (en önemlilerini saymak gerekirse: Toledo, Kordoba, Sevilla) 7. ve 9. yüzyıllarda Doğu Arabistan'ın Bağdat ve diğer kültür merkezlerinde Yunanca, Orta Farsça ve Sanskritçeden Arapçaya çevrilmiş olan bilimsel yapıtlar bu kez sistematik olarak Arapçadan Latinceye, İspanyolca ve diğer Roman dillerine çevrildi. Batı ve Orta Avrupa'da Rönesans'ın bilimsel ve aydınlanmacı dinamiğini sağlayan, nitelik ve nicelik açısından eşi bulunmaz bir bilim geçişiydi bu.

Endülüs'ün bu olaydaki yararlığı, yapıtların yalnızca içeriğinin aktarılmasıyla sınırlı kalmadı kesinlikle. Tarihi kaynakların, kavramsallaştırmaların ve düşün dünyalarının Avrupa'da olağanüstü bereketli topraklar tarafından kabul edilmesini sağlayan son derece önemli başka bir etmen daha var: Arap bilimciler, antik yapıtları çevirmekle, bunları yüzyıllarca Arap dilinde yaygınlaştırıp unutulmaktan korumakla kalmamış, kendilerine tanıtılan bilimleri geliştirip en yüksek aşamaya kadar taşımışlardır. 12. yüzyılda Endülüs'te Toledo çevirmenlik okulu büyük bir çeviri çalışmasına giriştiğinde, çevrilen yapıtların içeriklerinde Arap bilimcilerinin başarılarının ne kadar belirleyici izler bıraktığı görülmüştür. Arap matematiğinin, tıbbının, müzik biliminin, bir Maimonides (Musa bin Meymun, yaklaşık 1135-1204) felsefesinin ya da İbni Rüşt'ün (1126-1198) Avrupa kültür tarihini ne denli etkilediği yeterince bilinir; onların etkinlikleri Ortaçağ'daki kültür alışverişini sağlayan örnek çalışmalardır. 13. yüzyıldan itibaren İspanya'daki Arap edebiyatının, Roman edebiyatlarının gelişmesindeki önemi daha az bilinir. Örneğin,

Dante'nin (1265-1321) *İlahi Komedya*'sında Arapça yazılmış olan *Mirac Kitabı*'nın etkisi kanıtlandı. Dante, ölümden sonraki yaşam üzerine İslami menkıbelerle ilgili bilgiyi, 1277 yılında X. Alfons'un sarayında İspanyolca çevirisi tamamlanan *Mirac Kitabı*'nın daha sonra İspanyolcadan Latinceye yapılan çevirisinden edinmişti. Diğer birçok motif arasında Don Juan motifinin kökenini de İspanyol-Arap edebiyatında aramak gerekir, daha doğrusu, İbn Hazm'ın (994-1064) bir aşk ansiklopedisi sayılabilecek *Güvercin Gerdanlığı* adlı yapıtında.

Bunların arasına *Yüzbir Gece* de giriyor. *Yüzbir Gece*'deki iki hikâyenin, yani "Syntipas" (Sindbad) ile "Abanoz At"ın İspanyolca ve Latince çeviriler üzerinden Kuzeydoğu Avrupa'ya geçtiği belirtilmişti. Ancak, şimdiye kadar bu yoldan ya yalıtılmış olarak ya da her iki hikâyeyi de içerdiği için *Binbir Gece* üzerinden aktarıldığı görüşünden hareket edildi.

Oysa, *Yüzbir Gece*'nin, her ne kadar ayrıntılarının daha araştırılması gerekiyorsa da, Avrupa ortaçağında önemli bir rol oynadığını, İtalyanca yazılmış manzum destan olan Ludovico Ariosto'nun (1474-1533) *Çılgın Roland* ve onun öncülü olan Matteo Mario Boiardo'nun (1441-1494) *Âşık Roland*'ındaki metinlerarası ilişkiler gösteriyor. Büyük Karl Şarlman ve onun sarayı çevresinde her iki destan, özellikle de bir Çin prensesine âşık olan Roland, İtalyan ortaçağında çok seviliyordu. Daha önce *Roland Destanı* diye anılan ve Eski Fransızcaya sözlü olarak aktarılmış olan bu destanın konusu, Boiardo ve Ariosto tarafından klasikleştirilmiştir; Ariosto'nun destanı diğerinden daha çok bilinir.

Çılgın Roland'ın 28. şarkısında, *Yüzbir Gece*'nin çerçeve hikâyesinin bir çeşitlemesinden doğmuş olan bir mesel anlatılır: Britanya Prensi Astolfo kendisini dünyanın en güzel adamı olarak görmektedir. Sarayında yaşamakta olan bir Romalı onun bu görüşünü düzeltmek ister: Roma'daki kardeşi Giocondo ondan daha güzeldir. Astolfo, Giocondo'yu davet eder. Karısından ayrı kalacağı için kendisiyle acılar içinde vedalaşan Giocondo, karısının kendisine vermiş olduğu ve yanına almak istediği bir armağanı evde unuttuğundan onu almak için döner. Karısını genç bir uşağın kollarında bulur. Bunun üzerine yaşam krizine giren Giocondo'nun güzelliği yok olur. Bu olaydan haberi olmayan Astolfo'nun yanına varınca önce kendine gelsin diye hasta yatağına yatırılıp bakılır. Giocondo odasının duvarındaki bir yarıktan prensesin yatak odasını görebilmektedir. İstemeden, prensesin çirkin bir cüceyle sevişmesine tanık olur. Kaderin bu cilvesi Giocondo'yu öyle avutur ki (kendi karısı ne de olsa yine de güzel bir delikanlı seçmiştir) hemen iyileşir, güzelliği yerine gelir. Prensin ısrarı üzerine Giocondo gördüklerini anlatır. Astolfo'yla Giocondo kadınların edepsizliğine

çok öfkelenmişlerdir. Öç almak için ikisi de hükümdarlıklarından vazgeçip bundan böyle başka erkeklerin karılarını ayartmak için dünyaya açılırlar.

Çılgın Roland'ın yazarı son derece özgün ve duyarlı bir tutumla kadın düşmanlığı içeren bölüme karşı okuruna uyarıda bulunuyor:

Siz kadınlar ve siz, yüceltenler kadınları,
Sizler kulak vermeyin bu hikâyeye,
Meyhanecinin Rodomont'a akıl vermesi
Tehlikeli ve zararlıdır şerefinize.
Çünkü her zaman olduğu gibi,
Bu ağızlar ne onur ne de utanç verse de,
Budala halk sövüp sayar herkese,
En çok da bilmediği şeyi söyler.
(...)
İsteyen atlayabilir üç dört sayfa;
Yine de kim okumayı koyduysa aklına,
Masallara ve kaba komedilere inandığından
Daha çok inanmasın bunlara.

Bu uyarıyı yukarıda kaba hatlarıyla değinilen hikâye izliyor; ancak Ariosto'da hikâyenin sonu Arapçadan aktarılandan bağımsız, tamamen kendine özgü bir yola giriyor.

Şimdiye kadar "Syntipas" (Sindbad) ve "Abanoz At"ta olduğu gibi, *Çılgın Roland*'ın 28. şarkısının da *Binbir Gece* ile ilişkilendirilmesi söz konusu olmuştu. Oysa eski araştırmalar bile güzellik yarışının ya da "ayna, ayna söyle bana" motifinin *Binbir Gece*'nin çerçeve hikâyesinde hiç yer almadığına dikkat çekmiştir. *Yüzbir Gece*'nin çerçeve hikâyesiyle bir anlamda eksikliği hissedilen ilişki sağlanmış oldu ve doğrudan bağlantısı kanıtlandı. Üstelik İtalya'nın Endülüs'e coğrafi yakınlığı ve İspanyol-Arap edebiyatının Orta Avrupa'ya aktarılmasının klasik yolları göz önünde bulundurulduğunda *Binbir Gece*'den çok *Yüzbir Gece*'nin kabul görmesi akla daha yatkın gelmektedir.

Buna şu gözlem de eklenebilir: *Yüzbir Gece*'nin "Kâfuru Adası" hikâyesinde üç yüz yaşındaki bir dünya gezgini, Çin'e ve orada el-Barka adında bir kente kadar gittiğini anlatır. El-Barka'yla ses benzerliği olan *Çılgın Roland*'daki Albracca ve *Âşık Roland*'da yazılışı Almarca olan kent bu destanda Çin Prensesi Angelica'nın vatanı ve sığındığı kaledir ve bu benzerlik hemen göze çarpmaktadır. Arapçada

sesli harf işaretleri konmadan yazıldığında bu sözcük el-Braka veya Ablarka/Albraka olarak da okunabilir. Bizim elyazmamızda ise açıkça yapılmış olan seslendirmeye göre el-Barka'dır. Ancak bu seslendirme sırasında yanlış bir harf seslendirilmiş olabileceğinden Albracca olarak yorumlanmış olabilir.

Albracca adının İtalyancada hiçbir anlamı yoktur, bu yüzden de sözcüğün kökeni üzerine bazı varsayımlar ileri sürülmüştür. Oysa Arapça yer adı ve anlam taşıyan bir ad olarak el-Barka pekâlâ çözümlenebilir. Ad olarak el-Barka'nın kökü *abrak* sıfatının dişil şeklidir ve birden çok anlama gelir; el-Barka "siyah-beyaz" anlamını taşıdığı gibi daha az rastlanan anlamıyla bağlantılı olarak "taşlı, balçıklı ve kumlu toprak" demektir. Yakut ar-Rumi'nin (1179-1229) coğrafyayla ilgili sözlüğüne göre renk sıfatı *abrak*'tan dişil olarak türetilen el-Barka'nın "çeşitli renkli" anlama geldiği de anlaşılıyor. Gerek tek başına, gerekse bitişik sözcüklerin öğesi olarak el-Barka Mısır'da ve Arap Yarımadası'nda birçok yerin adı olmuştur. Bu sözcük Arap dünyasında öyle ender görülen bir yer adı değildi, hatta sözcüğün belli bir lirik tınısı da olmalı, çünkü birçok eski Arap şiirinde geçiyor. Üstelik biraz değişikliğe uğramış şekliyle Kuzey Afrika'da da var: Günümüz Libya'sında bir kent ve çevresindeki bölgenin adı olan el-Barka antik yazarların Güney Akdeniz'de Cyrenaika (Sirenayka) olarak adlandırdığı yarımadadır. Bilinen bir yer adının *Yüzbir Gece*'de Çin'e taşınması yadırgatıcı gelebilir. Ancak daha önce de değindiğimiz "Doğu'nun Batısının Doğusu" hayalî coğrafyasında kaynağımız kendisine bu özgürlüğü tanıyabiliyor. Gerek Arapça el-Barka, gerekse İtalyanca Albraka/Albrakka Çin'in ya da Cathay'ın (İtalyan edebiyatında Çin'in tarihsel adı) herhangi bir yerine yerleştirilebilir ve de coğrafi konumunun yakın bir tanımı yapılmaz.

Böylesine farklı tek tek olguların hepsinde *Yüzbir Gece*'nin etkisini kabul edebiliriz. Bu etkiyi sözlü aktarıma mı, yazılı aktarıma mı dayandırmak gerekir ya da *Yüzbir Gece*'nin İspanyolca ya da İtalyancaya yapılmış eski bir çevirisine mi, yoksa tek tek hikâyelerin geleneksel sözlü dolaşımına mı? "*Yüzbir Gece*'nin hangi yazmasında bu gelenek vardı?" sorusu da sorulabilir, ancak bütün bunlar günümüz için spekülasyondan ileri gidemeyecektir. Burada değinilen metinlerarası ilişkilendirmelerle karşılaştırmalı tartışma daha yeni açılmış oluyor. Romanist edebiyat biliminin bununla ilgili neler sunacağı kuşkusuz merak konusu.

Yüzbir Gece bize yabancı ama aynı zamanda hem yakın, hem de senlibenli olduğumuz kültürden büyüleyici şeyler gösteriyor habire. Vicdansız spekülatörlerin dürüst tüccarları borç tuzağına düşürmeleri günümüzde her zamankinden daha güncel. Bazen bir mesel sanki bir Bollywood filminden alınmış:

Romantik sahneler, ezgili şiirlerle adeta bir film müziği; insanı heyecanlandıran art niyetsiz olaylar, "en güzel" ya da "en iyi sabah"ın arka planı oluşturduğu bir sahnede cereyan ediyor ve kahramanlarımız gün battıktan sonra değil ancak güneşin doğumundan sonra birbirlerinin üzerlerine at sürüyorlar. Heyecan dolu hikâyeler her gece kesiliyor ve de mutlu son her zaman garanti ediliyor. İnsan ister western türü popüler mitleri, ister Grimm Kardeşler'in masal izleklerini ya da klasik hayalet hikâyelerini, Jules Verne'in gelecekteki ütopyalarını, sarayların cengâver destanlarını, kahramanlık efsanelerini, fabl ya da fıkraları anımsasın; "ben bunu daha önce de görmüştüm" duygusu, benzerlikleri sezinlemesi, aşikâr olanın ya da ancak ikinci bakışta görülebilenin yaşantısı; bütün bunlar kaynaklarından bize gelene kadar yüzyılları aşmış ve yerkürenin yarısını kapsamış olan bir hikâye derlemesinin çekiciliğidir.

* * *

çeviri üzerine

Bu bölümde çeviriyle ilgili ana ilkeler üzerine görüşlere yer verilecek. Çevirmenin Arapça aslında karşılaştığı olgular ve sorunlarla çeviri için seçilen somut çözümler açıklanacak. O zaman aynı metinden yapılan her çevirinin, sayısız olasılıklardan yalnızca biri olduğu anlaşılacaktır. Bu bakımdan metnin aslına, hiçbir zaman tam anlamıyla varamayacağız. Biz olsa olsa bu metni başka bir dilde, başka bir zamanda, başka bir kültür ve edebiyatın arka planında yeniden yorumlayabiliyoruz.

metin örneklerinin bileşimi

Elimizdeki *Yüzbir Gece*'nin çevirisi için Ağa Han Müzesi'ndeki elyazması metin (AKM 00513) temel alındı. Metnin elimizde bulunan ve okunabilen kısmını, yani kitabın başından 85. gecede "Abanoz Atın Hikâyesi"nin ortasında aniden kesildiği yere kadar bu elyazmasının aslını izledim.

Sonrasında, kalan on altı gece ile çerçeve hikâyenin sonunun hangi metin örneğinden çevrileceğine karar vermek gerekiyordu. Bu konuda 18. ve 19. yüzyıllara ait altı orijinal elyazması var. Bunlardan üçü Paris'te, ikisi Tunus'ta

korunuyor. Bu beş orijinal metin daha 1979 yılında Tunuslu Arabist Maḥmūd Ṭaršūna tarafından, konunun uzmanlarınca övülen bir edisyonda bir araya getirilmişti. Ṭaršūna edisyonundaki metin Ağa Han elyazmasına büyük ölçüde koşutluk gösterdiğinden metnin kesildiği yerden devamı sorunsuz oldu.

Ancak Ṭaršūna edisyonunun bir dezavantajı vardı; "Paris BnF arabe 3662" kayıtlı temel elyazmasına sadık kalarak, hikâyenin sonuç bölümüne yer vermiyordu. Buna karşılık 1884'te Paris Ulusal Kütüphanesi'nin mülkiyetine geçen ve anlatı eğrisini çerçeve hikâyenin başlangıcına götürüp döngüyü tamamlayan "Paris BnF arabe 3661" kayıtlı elyazmasının metniyle, birkaç yıl önce Cezayirli edebiyat bilimcisi Šuraybiṭ Ahmad Šuraybiṭ tarafından yayımlanan ve Cezayir'de saklanan altıncı *Yüzbir Gece* elyazmasının (1836 tarihli) metni büyük ölçüde uyum gösteriyor. Çerçeve hikâyenin sonunda Şehrazat'ın hamileliğinden söz eden bölüm, sözcüğü sözcüğüne çakışan bu iki örnek esas alınarak çevrildi.

Elyazmasındaki sözcüklerin silinmiş olmasından, aşınmış sayfa kenarlarındaki ya da bozulmuş yerlerdeki metnin okunamazlığından ileri gelen diğer zorunlu tamamlamalar, metinle uyum gösterdiği sürece Ṭaršūna edisyonundan aktarıldı.

metnin şekli ve yapısı

Yüzbir Gece'de "kesintisiz metin" geleneksel Arapça elyazmalarında görüldüğü üzere paragraf düzeni gözetilmeksizin blok halinde çıkıyor karşımıza. Yalnızca hikâyelerin başlıkları ve bazı şiirler elyazmasında ayrı satır düzeni içinde ve süslemelerle bezenmiş olarak yer alıyor. Bu, aslında Arap dünyasında elyazması kültürüne yerleşmiş, yazı malzemesi olarak kâğıda verilen değerle yakından ilgili bir olgu. Arapların kâğıdı 8. yüzyıldan beri bilip üretmesine karşın, 13. yüzyılda da kâğıdın hâlâ değerli olmasından dolayı gereksiz paragraf başlıklarına, boş satırlara, hatta küçük boşluklara bile yer verilmemesi genel bir kuraldı. Yazı alanı son milimetresine kadar kullanılırdı. Bu nedenle Arap elyazmaları oldukça homojendir.

Yüzbir Gece'nin yazıcısı dikkat çekici, yönlendirici noktaları ve diğer yapısal öğeleri büyük, kırmızı ve siyah harflerle, daha geniş kalem ucu ve daha bol mürekkep kullanarak vurgulamış. Başlangıçta bu vurgulamalarda kırmızı mürekkebi yeğlemiş, ancak sonlara doğru (folyo 31a) vurgulu yazıların rengi ko-

yulaşmış, son sayfalarda ise (folyo 32-39) artık yalnızca siyah mürekkepli vurgulamalar görülüyor. Yazıcının kırmızı mürekkebi giderek tükenmiş olmalı. Yazıcı, hayali anlatıcının metne katılışında, anlatıda ulaşılan doruk noktalarında, anlatının bölüm başlarında ve gece sayıları ile hikâye başlıklarında büyük boy vurgulu yazı kullanmış. Gece sayılarının belirtilmesi en azından elyazmasının birinci bölümünde kesintisiz metin içine alınmışken, hikâye başlıklarının hep kendine özgü bir satırı olduğu görülüyor.

Çevirideki betimlemeler için önemli olan, özellikle anlatı içeriğiyle ilgili vurgulamalardı. Elyazmamızın yazıcısı, anlatının neresinde bir dönüm noktasına dikkat çekmek ya da önemli bir kahramanın olaya katılışını vurgulamak istese, birkaç sözcüğü iri, kırmızı harflerle yazmış, sonra yine normal, küçük yazıya dönüp devam etmiş. Pek çok kez tümce başındaki bir ya da birkaç sözcük, ender olarak da bütün bir tümce bu şekilde öne çıkarılmış. Bunlar çeviride de kırmızıyla belirtildi, böylece metnin şeklinde özel olarak yapılan vurgu çeviriye de aktarıldı. Sadık kaldığımız orijinal elyazması 85. gecede kesildiği için, anlatı metnindeki kırmızı vurgulamalar da bununla son buluyor.

dört anlatı düzlemi

Yüzbir Gece de *Binbir Gece* gibi dünya edebiyatında etkili olmuş tipik "çerçeve hikâye + iç-hikâyeler" ilkesine göre kurgulanmıştır. Ancak, anlatıya dayalı tek yapı unsuru bu çerçeve değil. Çünkü Şehrazat'ın anlatı düzleminin dışında, daha doğrusu üstünde hayali bir anlatıcı daha çıkıyor ortaya; düzlem içinde ya da altında birçok başka hikâye anlatılıyor. Böylece dört anlatı düzlemi saptanabiliyor.

1. Düzlem: Hayali Anlatıcı

En üst anlatı düzleminde "Filozof Faharâyis" adlı hayali anlatıcı *Yüzbir Gece*'nin yazarı ve aktarıcısı olarak ortaya çıkmaktadır. Özgün elyazmasında 2. geceden 14. geceye kadar adı geçiyor, 15. geceden itibaren artık adı anılmıyor, bu figüre ancak şöyle bir değinilip geçiliyor.

Metinde kısa ünlülerin eksikliği nedeniyle bu adın فهرايس olarak yazımı "Faharāyis" olacağı gibi "Fahrāyis" ya da "Fihrāyis" olarak da yorumlanabilir.

Teorik olarak "Fuhurāyus" veya "Fihirāyis" gibi de düşünülebilir, ancak bunlar morfolojik açıdan çok uzak ihtimaller olduğundan dikkate alınmaları gerekmez. Buna karşılık daha yeni olan paralel elyazmalarında geçen "Fihriyās" (فهرياس) ile "Firmās" (فرماس) da yazılışları farklı olduğundan söz konusu olamaz. Aynı şey yukarıda Kâtip Çelebi'yle ilgili notta değinilen "Fihdās" ya da "Fahdās" (فهداس) çeşitlemeleri için de geçerli olamaz. Öyleyse anlatıcımızın adı nasıl okunacak ve çeviriye nasıl aktarılacak?

Elyazmamızın dört yerinde bu ad "Faharāyis" olarak (3, 5, 6 ve 9. gecelerde), metnin başka dört yerinde ise "Fahrāyis" olarak (11 ve 14. gecelerde) açık seçik ünlendirilmiş. Ayrıca dört yerde daha geçen bu ad (4, 7, 8 ve 10. geceler) seslendirme işaretleriyle ya hiç ünlendirilmemiş ya da ünlendirme yetersiz. Metinde ilk kez geçtiği yerde ise (2. gece) yalnızca ilk harfi okunabiliyor. Ben ilk anılan şeklinde (Faharâyis) karar kıldım.

Ṭaršūna edisyonunu esas alarak 86. geceden 101. geceye kadar çevirdiğim son bölümde bu filozofun adındaki yarı ünlü *y* ile ardından gelmesi gereken kısa ünlü yok, dolayısıyla "Fihrās" veya "Fahrās" ya da "Faharās" olarak okunması gerekir. Bütünlüğü sağlamak açısından bu çeviride de "Faharāyis"i kullandım.

Bu hayali anlatıcı yalnızca hikâyelerin başında ortaya çıkmıyor. Metnin kimi bölüm başlarında da *"kāla"* (*anlatır*) girişiyle, anılan Filozof Faharāyis'in otoritesi vurgulanıyor. Bu en üst düzlemdeki ifade, çeviride, geniş zamanda kullanıldı ("*söyledi*" yerine "*söyler/anlatır*"). Eğer bu giriş gecenin başlangıcında ise "*şöyle anlatır*" ya da "*şöyle anlatır Filozof Faharāyis*" diye, olayların devamı sırasında ise "*anlatmaya devam eder*" ya da "*anlatılır ki*" diye çevirdim.

2. Düzlem: Çerçeve Hikâye

Yüzbir Gece'deki münferit hikâyeler Şehrazat'ın ağzından, onun hayal gücüne, birikimine dayanılarak anlatılmaktadır. Bu akıllı vezir kızı, kız kardeşi Danizad'ın desteğiyle her gece padişahın merakını canlı tutmayı ve böylece hayatta kalmayı başarır. Bunun nasıl olduğunu da bize *Yüzbir Gece*'nin çerçeve hikâyesi anlatır. Bu çerçeve hikâyenin üç unsuru var: İlkin, bu gecelerin nasıl oluştuğunu anlatan ayrıntılı öndeyiş; ikincisi, Şehrazat'ın hikâyelerinin her gece kesilip anlatıma ara verilmesi ve yeniden başlamasının iletilmesi; üçüncüsü de yapıtın sonucunu belirleyen, Şehrazat'ın padişahla hikâyesini müjdeleyen kısa sondeyiş bölümü.

Yüzbir Gece'de hikâyeyi her defasında kesen gece formülü *Binbir Gece*'de olduğundan daha uzun, daha ayrıntılı. Padişah'ın Şehrazat'ın hikâyesine nasıl hayran kaldığını, kalkıp kapıyı nasıl özenle kilitleyip mühürledikten sonra hükümet işleriyle ilgilenmeye gittiğini ve ertesi gece mührü kırıp, Şehrazat'la sevişip dinlendikten sonra Danizad'ın çağrısıyla hikâyeyi dinlemeye devam ettiğini her gece yeni baştan yaşıyoruz.

Yüzbir Gece'nin gece formülü oldukça tekdüze ifade ediliyor ve önemsiz ayrıntılar içeriyor olsa da bunlar metne sadık kalınarak çeviriye aktarıldı. Daha büyük farklılıklar 57. geceden elyazmasının sonuna kadar tek tük istisnalar olarak görülüyor. Padişah'ın Şehrazat'la aşk gecesinden söz edilmediği için gece anlatımlarındaki hayal gücünü belki az buçuk etkilese de bu kısaltılmış formüller de olduğu gibi çevrildi. 85. geceden itibaren önümüzdeki orijinal metin örneğinin değişmesiyle, yani Ṭaršūna edisyonu ve elyazması örneğine geçişle, gece sahnelerinin daha da kapsamlı kısaltmalara uğradığı görülüyor. Günün ağarması olayı da birkaç sözcüğe indirgenmiş.

3. Düzlem: Yüzbir Gece*'deki Hikâyeler*

Sonunda *Yüzbir Gece*'yle ilgili hikâyelere geldik: Yiğit savaşçılar ve soylu atların kahramanlık efsaneleri, ateş püsküren ejderhalar ve kılıç kullanarak dövüşen bakirelerle ilgili masallar, aldatan kadınlar ve büyülenmiş ceylanlar ya da Bedevilerin, simyacıların, başvezirlerin olağanüstü hikâyeleri. Anlatılan asıl hikâyeler bu düzlemde geçiyor. *Binbir Gece*'nin tersine, orijinal metindeki hikâyeler, yalnız gecelere göre değil, kendi başlıklarıyla kurgulanmış. Orijinal elyazmasındaki hikâye başlıkları çeviride de aynen aktarıldı.

4. Düzlem: Hikâye İçinde Hikâye

Binbir Gece için tipik olan, anlatı düzleminde kurgulanmış bir hikâye içinde geçen iç-hikâyeler *Yüzbir Gece* için de geçerli. "Kralın Oğlu ile Yedi Vezirin Hikâyesi"nde kral oğlunun hayatının söz konusu olduğu bir çekişme nedeniyle bir kadın ile yedi vezir yedi gün boyunca toplam on dokuz hikâye anlatıyorlar. Bu on dokuz münferit hikâye, çeviride, hikâyeleri anlatanların güncelliklerini sürekli koruyabildikleri bir anlatı düzleminde verildi. Yapıtın orijinalinde bu hikâyelerin başlıkları yok; bütünlüğün kavranmasını kolaylaştırmak amacıyla çevirmen tarafından hikâyelere başlıklar verildi ("Filin Eğitimi" vb).

sözlü anlatım - yazılı anlatım

Her edebi anlatı yapıtında olduğu gibi *Yüzbir Gece* için de sözlü ve yazılı anlatım sorunu, tasarım, aktarım ve kabul görme açısından son derece önemlidir. Tek tek hikâyeler için geçerli olsa bile yazılı yapıtın yanı sıra ya da daha yazılmadan önce *Yüzbir Gece*'nin de sözlü bir geleneği vardı kuşkusuz. Bununla birlikte kimi bulgular görece olarak yazıya oldukça erken geçirilmiş olduğunu, dolayısıyla uzun bir yazılı geleneğe dayandığını gösteriyor. Kopya edilirken yapılan tipik yanlışlardan şunu anlıyoruz: Bizim elyazmasının da kesinlikle yazılı bir önceli olduğu. Serbest, sözlü bir anlatımın ürünü olmadığını ya da doğrudan sözlü bir aktarımdan yazıya geçirilmiş olamayacağını söyleyebiliriz.

Söz konusu her ne kadar bir anlatı, bir dinleti metni olsa ve *Yüzbir Gece*'nin yankısı sözlü anlatım olarak algılansa da, genel olarak bu elyazmasındaki sözlü unsurlar *Binbir Gece*'nin "Galland Elyazması"ndakinden çok daha azdır. 15. yüzyıldan kalma elyazmasına hâkim olan dilin günlük konuşma dili olduğu ve yer yer oldukça kaba sözcükler içerdiği açıktır. Onunla karşılaştırıldığında *Yüzbir Gece* çok daha yazınsaldır. Her zaman ulaşılamasa da "Yüksek Arapça" standardına erişmek için çaba gösterilmiştir; gerçi günlük konuşma dili ve deyimler geçmektedir, ancak bunlar karşılıklı konuşmalarda bile daha çok birer istisna olarak kalmaktadır.

dil ve üslup

Kuran'ın giderek dil bakımından idealleşmesinden destek alan Arap edebiyatı ve İslamiyet öncesi Arap şiiri 8. yüzyıldan itibaren özellikle Doğu Arabistan'daki Bağdat, Şam, Mekke ve Medine gibi büyük kentlerde ve kültür merkezlerinde sürekli olarak gelişip yerleşti, aynı zamanda daha da doğuya, Tahran yakınlarındaki Rey'e, Şiraz'a, Buhara'ya ve hemen ardından Kahire'ye ve Kuzey Afrika'ya, Mağrip kentlerine yayıldı. Arapça bütün bir dünya imparatorluğunun geçerli diliydi. Elyazmamızın oluştuğu ve çok erken dönemlerden beri Arapların yerleşmiş olduğu Endülüs'te de Arap edebiyatı gelişmişti, ancak bu yöre yüzyıllarca Doğu edebiyatına bağlı kaldı. Pek çok Mağrip-İspanyol edebiyatçısı Doğu'nun kentlerinde eğitim gördü. Doğu'nun edebiyatı örnek olarak alındı, üsluba damgasını vurdu. Ancak 11. ve 12. yüzyıllarda İspanya'daki Arap edebiyatı kendi karakteristik özelliklerini geliştirdi. Bu dönemde beş ila

yedi milyon kişinin Arapça konuştuğu kültür ortamı, gelişiminin en parlak zamanını yaşadı. Aslında Arapça uzun süreden beri yazı ve edebiyat dili olarak Latinceyi ve konuşma dili olarak da Roman lehçelerini baskılayarak onların yerini almıştı. Daha 9. yüzyılda Kordobalı Alvarus, İspanya'daki Hıristiyanların kendi dillerini unutmalarından, Latince bir mektup bile yazamaz hale gelmelerinden, ama buna karşılık Araplardan daha iyi Arapça şiirler yazmalarından yakınıyordu.

Genel olarak Arap edebiyatında olduğu gibi Endülüs edebiyatına da Orta Arapça unsurlar giderek daha çok sızmaya başladı: Ünsüzlerin ve formal uyumların değişimleri, abartılı ve azaltıcı türev biçimleri, lehçe sözcükleri vb. "Orta Arapça" kavramı burada bir dönemden çok, özellikle kurallı edebiyatın dışında gelişen yazı dilini nitelemektedir. Mektuplar, belgeler kadar edebi yapıtlar, hatta şiirler de Orta Arapçayla yazılmıştır. Kullanılan Orta Arapça formlarına göre yazılmış her yapıtın kendine özgü bireysel bir derecesi ve karakteri vardır. Orta Arapçanın basitleştirilmiş yapısı bu formların yazılı kültüre geçişini kolaylaştırmış oldu.

Yüzbir Gece Ağa Han elyazmasında da Orta Arapça unsurları bolca var. Yine de bu metin Arap anlatı edebiyatının klasik bir belgesidir. Aynı zamanda dilsel açıdan eğlendirici bir edebiyat yapıtıyla karşı karşıyayız.

bölgesel özellikler

Yüzbir Gece Ağa Han elyazması, sözlükbilimciler için gerçek bir definedir. Ender duyulan birçok sözcük ve deyim ilk kez bu yapıtta belgelenmiştir, örneğin şu uyaklı düzyazıda olduğu gibi:

law ṣa'idat maṣ'ada š-šamsi (...) law ġisat magīṣa r-ramsi.
Güneş kadar yükseğe çıkmış ya da en derin çukura inmiş bile olsa...

Kahramanlarımızın "kurbanlarına yılan gibi yaklaşması" hem sık rastlanmayan hem de güzel ve kıvrak bir deyim.

Elyazması, Endülüs Arapçasının, yani Mağrip İspanyasında konuşulan bölgesel günlük dilin birkaç tipik olgusunu da gösteriyor. Örneğin geçmiş zamanın (şimdiki zaman gibi kullanılan) birinci tekil kişisi çoğu kez *a-* yerine *na-* öntakısıyla çekiliyor:

Klasik Arapça: *aktubu* - "ben yazıyorum",

Endülüs Arapçası: *naktubu* - "ben yazıyorum".

Gündelik Endülüs dilinde aynı şekilde düzenli olarak uzun sesliler kısa, kısa sesliler de uzun yazılıyor.

Endülüs-Arap ya da Mağrip sözcük dağarcığından örnekler de var: *maṣriyya* bir evin tavan arası katı için kullanılan bir terim, *maclis* (meclis) saray odaları, *'azaf* "palmiye yaprakları" için kullanılan tipik bir Mağrip sözcüğü; "nergis" karşılığı *bahār* veya *bihār* Endülüs'e özgü bir sözcük. Ṭaršūna edisyonunda da 18. yüzyıldan kalma Tunus elyazmasında geçen Tunus lehçesinden bir dizi sözcük listelenmiş.

düzyazı, uyaklı düzyazı ve şiirler

Binbir Gece'de olduğu gibi *Yüzbir Gece*'de de üç değişik biçim düzlemi arasındaki farklılıklar dikkat çekiyor: Basit, hızlı bir anlatı dili ustaca yazılmış uyaklı düzyazı (Ar. *sağ*) bölümleriyle kesiliyor, zaman zaman da klasik Arap şiiri örnek alınarak yazılmış hoş tınılı şiirler eşlik ediyor anlatı metnine.

Yüzbir Gece'de geçen şiirlerin yaklaşık yarısı klasik Arap şiirinin diğer kaynaklarında belgelendi. Elyazmasındaki bu şiirlerde saptanan yanlışlar ya da boşluklar kuşkulu durumlarda şiir literatüründeki en uygun kanıtlara dayanılarak düzeltilip tamamlandı. Ancak, birkaç şiirin gelişigüzel yazıldığı da görülüyor. Bu konuda karşılaşılan en büyük güçlük yanlışlarla dolu aktarımdan ötürü "Hıristiyan olabilir..." diye başlayan "Mesleme bin Abdülmelik bin Marvân'ın Hikâyesi"ndeki şiir oldu (bak. 38. Gece).

Yüzbir Gece'nin Arapça metninin yaklaşık onda birini uyaklı düzyazı oluşturuyor; değişik uzunlukta, birbirleriyle anlam bağıntısı içinde olan, gevşek ritimli iki, üç, hatta beşe kadar varan uyaklarla yazılmış bölümler söz konusu. *Kuran*'ın yaygın üslup türü olmasından dolayı uyaklı düzyazı özellikle saygın görülmüştür. Arap anlatı sanatı, epik metinlerde aşırı ölçüde uyaklı düzyazı kullanmıştır. Endülüs'te uyaklı düzyazı sanatı özellikle sevilen, değer verilen bir türdü, elyazmamızın oluştuğu dönemde Mağrip İspanya'sında sayısız uyaklı düzyazı yapıt ortaya çıkmıştır. Pek çok Arapça sözcük morfolojik şemaya göre türetildiği için kendiliğinden uyaklıdır. *Yüzbir Gece*'den birkaç örnek:

ḥadīdun "demir" - *šadīdun* "sert" (morfolojik kalıp: *fa'īlun*),
nal'un "ayakkabı bağcığı" - *namlun* "karınca" (morfolojik kalıp: *fa'lun*),
saḥūkun "uzun boylu" - *laḥūkun* "filiz" (morfolojik kalıp: *fa'ūlun*),
hā'ilun "korkutucu" - *sā'ilun* "su baskını" (morfolojik kalıp: *fā'ilun*),
tilālun "tepe" - *rimālun* "kumul" - *ǧibālun* "dağlar" (morfolojik kalıp: *fi'ālun*).

formülleşme

Yüzbir Gece'de özellikle doğa, günün evreleri, güzel erkekler, güzel kadınlar, savaş malzemeli savaşçılar, şatolar ve saraylarla ilgili betimlemelerde formül gibi tümcelerle karşılaşıyoruz. Uzaktan bir şato görülse örneğin, kalıplaşmış uyaklı düzyazı formülü hazırdır:

Onu Amâlikler ve Bizanslı komutanlar yaptırmış.

Olayın gelişimine hiçbir katkısı yoktur bu sözlerin, metnin içeriğiyle de anlam olarak hiç ilgisi yoktur, anlatı ortamında ne Amâlikler vardır ne de Bizanslı komutanlar. Bu kalıp yalnızca bu kalenin etkileyici büyüklüğünü ve eskiliğini belirtmeye yarayan bir formüldür. Elyazmamız aynı şekilde cengâverleri "ürkünç dağlar ya da kabarmış denize", güzel kızları ise "otladığı taze çimenin özgürce tadını çıkaran vahşi bir ceylana" vb benzetmeyi sever.

Yüzbir Gece'nin her macerasının, her hikâyesinin iyi bir sonuçla tamamlanmasına gösterilen özel ilgi "mutlu son formülü" ile dile getirilir:

fa-bakiya (ma'ahā / ma'ahū) fī aklin haniyy / va-šurbin raviyy / ḥattā atāhū (atūhumu) l-yakīn.

Sözcük anlamıyla:

Ve kaldı (onunla) leziz yemekte / Ve bol içkide / Kaçınılmaz (son) ona (onlara) gelene kadar.

Düzenli olarak her defasında *Yüzbir Gece*'yi melodisiyle tanıtırcasına karşımıza çıkan bu hikâyenin bitiş formülünü çevirmeyi bir çeşit kışkırtma olarak algılıyorum, ki bu formül *Yüzbir Gece*'yi ablası *Binbir Gece*'den farklı kılıyor, çünkü

orada böyle bir formül yok. Çeviride özellikle ortaya çıkan sorun doğru sıfatları bulmaktı. Her hikâyesi mutlu sonla biten *Yüzbir Gece*'nin genel havasını neşe ve yaşama sevinci oluşturur. Bu nedenle bu olumlu yaşam duygusunu "memnun mesut" nitelemesiyle karşıladım. "Bol içki"den kasıt ise doyasıya içmek.

elyazmasındaki yanlışlar

Arapça metinlerin aktarımında anlatı edebiyatı yazıcılarının, yani onları kopya edenlerin özel bir yeri vardır. Önlerindeki yazılı örneğe göre yazmaları gerekirken, kendilerini bilimsel metinleri ve ilahiyatla ilgili ya da kutsal metinleri kopya edenler gibi bağımlı hissetmezler. Yine de yazarken genel olarak doğaçlamaya kaçmazlar, yani kendi kafalarına göre yeni çeşitlemeler yaratmazlar, daha çok metne karşı özensiz tutumları söz konusudur. Bu tutumun anlatı metnine getirdiği tipik değişim esnekliği *Binbir Gece*'yle bağlantılı olarak şöyle tanımlanıyor: "Yazıcıların aktardıkları metinlerde sözcüklere fazla bağlı kalmamalarına karşın metni değiştirmek, ortaya bağımsız bir metin koymak gibi istekleri söz konusu değildir. Yaratıcı bir müdahaleden çok genellikle mekanik bir kopya eylemiyle metnin aktarılmasıdır geçerli olan."

Yüzbir Gece, Arap anlatı edebiyatının bu tür yazılı aktarımı için çok uygun bir örnek. Ağa Han elyazmasının yazıcısı Abdullah bin Abdul-Mavla an-Naccum bugün elimizde bulunmayan bir elyazmasından kopya etmiştir *Yüzbir Gece*'yi. Bunu yaparken de Arap anlatı edebiyatında yaygın olan aktarım yanlışlarını yapmış: Kimi sözcükleri farkında olmadan atlamış, buna karşılık kimilerini iki kere yazmış. Bazı sözcükler yazım yanlışlarıyla dolu. Harfler eksik, ünsüzler sözcük içinde yer değiştirmiş ve böylece (kuşkusuz istemeyerek) örneğin *el-Barakima* (*el-Baramika* yani "Bermekîler" yerine) ya da *el-Maalika* (*el-Amalika* yani "Amâlikler" yerine) gibi garip sözcükler çıkmış ortaya. Yazıcımızın oldukça başına buyruk bir yazımı olduğu belli oluyor, neredeyse düzenli olarak kimi ünsüzleri, özellikle de dişil ünsüzleri vurgulu çeşitlemeleriyle karıştırıyor ya da tersini yapıyor, kısa ünlüleri uzun, uzunları kısa yazıyor. Klasik Arap yazımı ve dilbilgisinde bu tür sapmaların Endülüs yazı biçiminden ileri geldiği düşünülürse pek de yanlış olarak değerlendirmemek gerekir.

Bunların yanı sıra elyazmamızda içerik yanlışları da var. Orijinaldeki bu tür yanlış anlaşılmalar çeviride büyük sorunlara neden oldu. Orijinaldeki yanlış,

çeviriye de aktarılacak mı, yoksa sessiz sedasız "düzeltilecek" mi? Bu çeviride tek tek her yanlış duruma göre bireysel karar yoluna gidildi. Düzeltmelerle ilgili birkaç örnek:

Yazıcı, "Genç Adam ile Amca Kızının Hikâyesi"nin orta yerinde aniden gece formülüne geçiyor, ama yaptığı yanlışı fark ederek yarıda kesiyor.

Orijinali:

Gece olunca padişah gelip mührü kırmış ve genç tüccar eve gelip uyumak için yatağa yatmış.

İç hikâyede gece bastırınca bir an için yanlışlıkla, yine aynı sözcüklerle başlayan çerçeve hikâyenin gece formülüne gitmiş olmalı yazıcının aklı. Bu yanlış, çeviriye alınmadı.

Çevirisi:

Gece olunca genç tüccar eve gelip uyumak için yatağa yatmış.

49. Gece'nin başında da daha Şehrazat ortaya çıkmadığı halde kendisine söz veriliyor. Çeviride bu yanlış gösterilmiyor. Buna benzer daha birçok pürüz var metinde; örneğin eylem tümcesinin başındaki yüklemin öznesi yerine, yazıcının aklında o anda başka bir tümce olduğundan yanlış özne yazılmış. Bir iki yerde de yazıcının kendisi, yanlış yazdığı sözcüğün üstünü çizmiş, dolayısıyla doğrusu açıkça belli oluyor; tabii, çeviriye düzeltilmiş şekli alındı.

Biraz daha çetrefilli sorun "Süleyman bin Abdülmelik bin Marvân ile Emirin Hikâyesi"nde ortaya çıkıyor. Burada daha hikâyenin başlığı yanlış, önce onun düzeltilmesi gerekiyor, çünkü söz konusu başkumandan (*emir*) hikâyenin akışında görüldüğü üzere Süleyman'ın kendisi.

Orijinali:

Süleyman bin Abdülmelik bin Marvân ile Emir'in Hikâyesi

Çevirisi:

Süleyman bin Abdülmelik bin Marvân'ın Hikâyesi

Ancak, karmaşıklık devam ediyor. Hikâyenin daha başında hikâyenin kahramanı Halife Abdülmelik'in oğlu Süleyman, *Tevrat*'ta geçen Davut'un oğlu Süleyman ile karıştırılıyor.

Orijinali:

> *- İddia ederler ki, ey padişahım, diye anlatmaya devam etmiş Şehrazat, Kral Davut'un oğlu Süleyman daha yedi yaşındayken bilge sözler, şiirler söylermiş.*

Ama kahramanın ikinci kez ortaya çıkışında yeniden "doğru" Süleyman'ı, yani halifenin oğlunu görüyoruz karşımızda. Elyazmasında meydana gelen bu yanlışın nedeni şöyle açıklanabilir: Yazıcı, önündeki yazmada Süleyman adını görünce, klasik Arap-İslam kültüründe çok yaygın olan *Tevrat*'taki Kral Süleyman'ı düşünmüş ve Davut'un oğlu olarak da kişiliğini pekiştirmiş olmalı. Yanlışa zorlayan başka bir neden de "Kral Davut" (داود الملك) adı ile "Abdülmelik" (عبد الملك) adının Arapça yazılışlarının birbiriyle karıştırılması olabilir. Metinde Süleyman'ın adı geçince hemen *Tevrat*'ta ya da *Kuran*'daki bilge özellikleriyle donatılması yaygın görülen bir olgudur. Elyazmasındaki bu yanlış da çeviride düzeltildi.

Çevirisi:

> *- İddia ederler ki, ey Padişahım, diye anlatmaya devam etmiş Şehrazat, Halife Abdülmelik'in oğlu Süleyman daha yedi yaşındayken bilge sözler, şiirler söylermiş.*

Elyazmasında oldukça sık görülen, kesinlikle olması gerektiği halde olmayan belli sözcükler eklendi, yanlışlıkla giren sözcükler çıkarıldı ya da tanınmaz halde yazılmış olanlar düzeltildi.

Ama kimi durumlarda elyazmasındaki yanlışlar çeviriye de alındı. "Kral ile Üç Oğlunun Hikâyesi"nde örneğin, kahramanların yanlış bir sarayda bir araya gelmeleri gibi hikâyede mantıksız gelen bir çözüme gidilmesi ya da metne göre zaten atında oturan bir kahramanın ata binmesi, hatta hikâyede anlatıldığına göre daha önce öldürülmüş olan bir ata binmesi gibi mantıksızlıklara takılmış olabilir okurlar. Mantıksız yanlışlar içerdiği halde böylesi bölümler çeviride düzeltilmedi, aksi halde metne yapılacak müdahale çok aşırı olacaktı.

elyazmasının tanımlanması

MS Aga Khan AKM 00513, Bölüm 2:

39 yaprak kâğıt, kahverengimsi parlak yüzeyli, son sayfaların dış kenarları çok yıpranmış, kenarlar ve köşeler modern kâğıtla restore edilmiş. Orijinal folyo numaralandırması yok. Sonradan iki paralel folyo sayımı yapılmış: Sayfanın ortasına Batı Arap *gubar* (küçük, ince yazı tekniği) rakamlarıyla, sayfa kenarına da modern Avrupa rakamlarıyla sayılar yazılmış. Folyo boyutları 19 x 26,3 cm'dir. Yazılı alanın boyutları 15,5 x 21 cm olan 29 satır yer almaktadır (ender olarak 28 ya da 30 satır olanları da var). Satır çizgileri güçlükle görülebiliyor. Kimi yapraklar satır sonunun yaklaşık 2 cm sağından ve yazılı alanın yaklaşık 1 cm altından başlayarak sol aşağıya sarkıyor. Küçük, genellikle okunaklı, noktaları olması gereken harflerin noktaları eksiksiz, seslendirme işaretleri yüzde yüz değilse de genellikle konmuş. Endülüs (Mağrip) yazı türü. Tek başına duran *elif*'in yüksekliği 4-5 mm, vurgulamalarda ise 8-10 mm; *ra* ve *kaf*'ın şekilleri dikkat çekici; *ta'marbuta* ve *ha*, sola bağlanmayan harflerden sonra da hep onlara bağlanmış görünüyor (resim 8/9). Kahverengiden siyaha kadar ton farkı olan mürekkebin asidi kâğıdı yer yer eritmiş. Vurgulamalar büyük, kırmızı: Başlıklar, hikâye başlıkları, gecenin bitişini belirten kalıplar, gece sayıları, anlatı metninin içinde kimi paragraflar. Folyo 31a'dan 32b'ye kadar kırmızı mürekkep giderek azalıp yerini siyaha bırakmış, vurgulamalar da yalnızca büyük yazılmış. Satırların yazı alanının genişliğini doldurmadığı yerlerde, hikâye başlıklarının her iki yanında ve beyitlerin mısra aralarında süslemeler kullanılmış: Kırmızı yarım daireler içinde siyah noktalar, siyah yarım daireler içinde kırmızı noktalar, üçlü nokta grupları, ne olduğu anlaşılamayan, belki de kısaltılmış *mim*'den türetilmiş bir çeşit süsleme (karşılaştırın: resim 14/15 ve 17).

Kolofona göre yazıcı: Abdullah bin Abdul-Mavla an-Naccum (resim 17). Elyazması, yine aynı yazıcının elinden çıkmış olan ve Hicri 632 (Miladi 1234-

1235) yılına tarihlenen Muhammed İbn Abi Bakr az-Zuhri'nin *Kitab al-Ca'rafiyya (Coğrafya Kitabı)* adlı kitabının kopyasıyla birlikte ciltlenmiş. Elyazmasının sahibinin verdiği bilgi: İspanya. Başka açıklama yok.

Anonim.

Yüzbir Gece *Mi'at layla va-layla* مائة الية و ليلة

Başlangıcı (folyo 1b, sat.1-5):

[...] بسم االله الر حمن الرحيم

كتاب فيه حديث

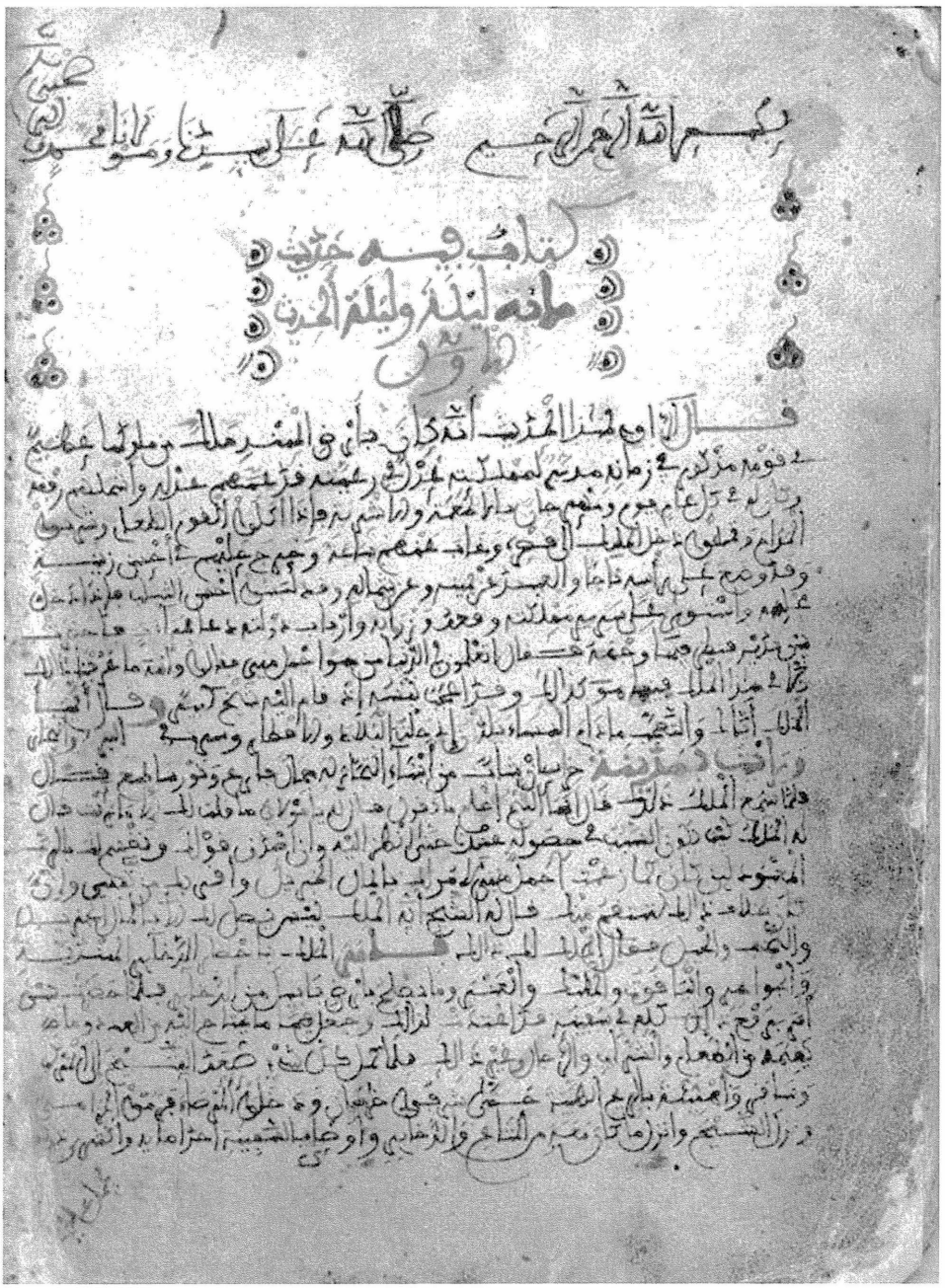
مائة ليلة و ليلة الحد يث

الاول

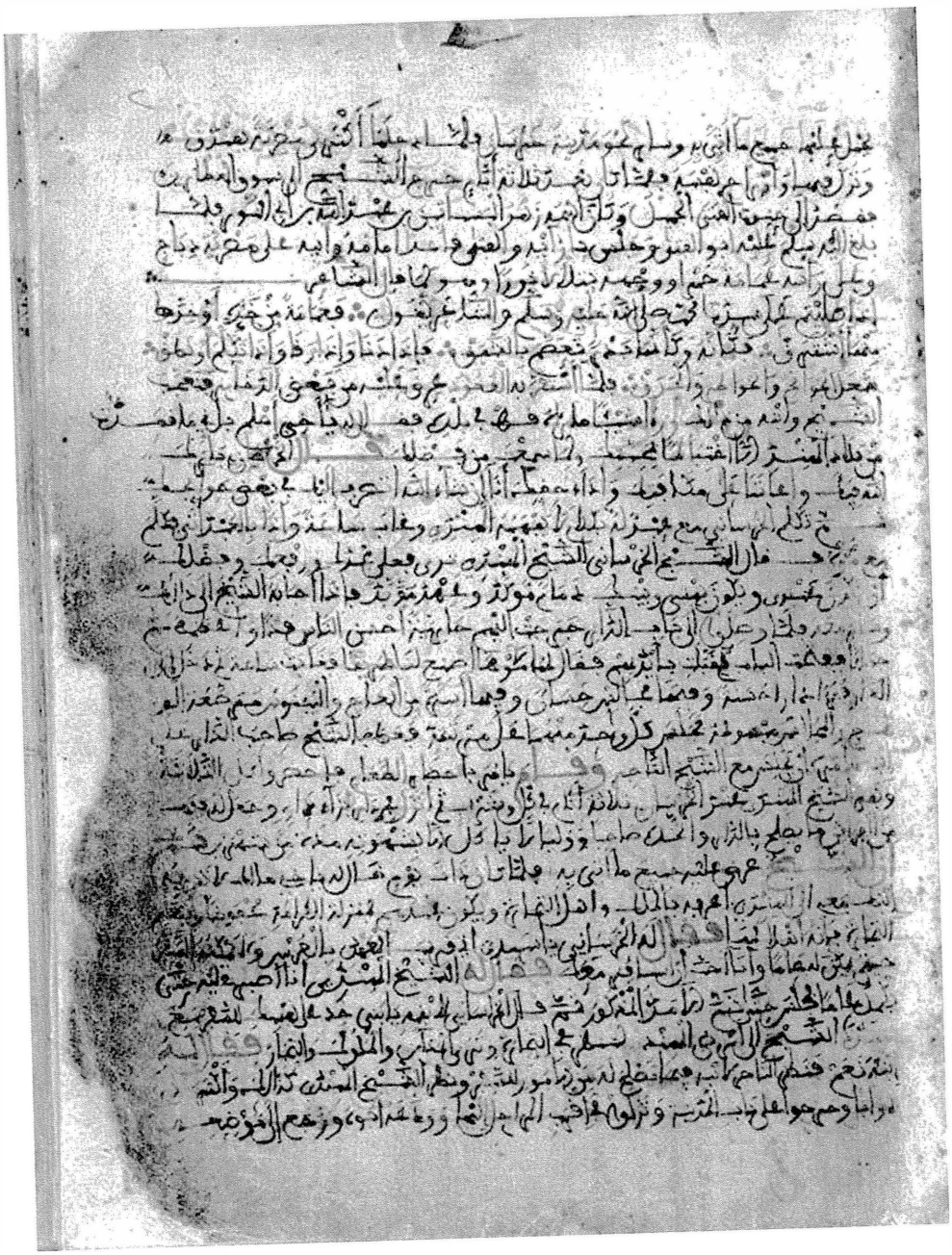
[...] قا ل الر او ي لهذ الحد يث أ نه كا ن بأر ض الهذ ملك من ملو كها

Bitişi (folyo 39b, sat. 29): [...] قال فلما سمع الملك مقا لته تغير وجهه ورما با لتاج

Elyazması, *Yüzbir Gece*'nin başlangıcından 85. geceye (85. gece dahil) kadarını içeriyor. Metin gecelere ve hikâyelere göre sıralanmış, 37. geceye kadarki (37. gece dahil) gece sayısını belirten başlıklar satırlar içinde belirtilmiş, hikâye adları ise ayrıca başlık olarak yazılmış. Sonradan sayfa kenarlarında ve zaman zaman metnin içinde düzeltmeler yapılmış; bunlar muhtemelen, yaprakları sayan ve her iki kitap arasındaki boş sayfalara beyitler yazıp çizimler ve hat denemeleri yapan kişiye ait olmalı.

Resim 1: İlk sayfadaki süslemeyle çevrelenmiş "Yüzbir Gece Hikâyesi Kitabı'nın Başlangıcı" başlığı ve düzyazı metninde kırmızı süs mürekkebinin ölçülü kullanılışı.

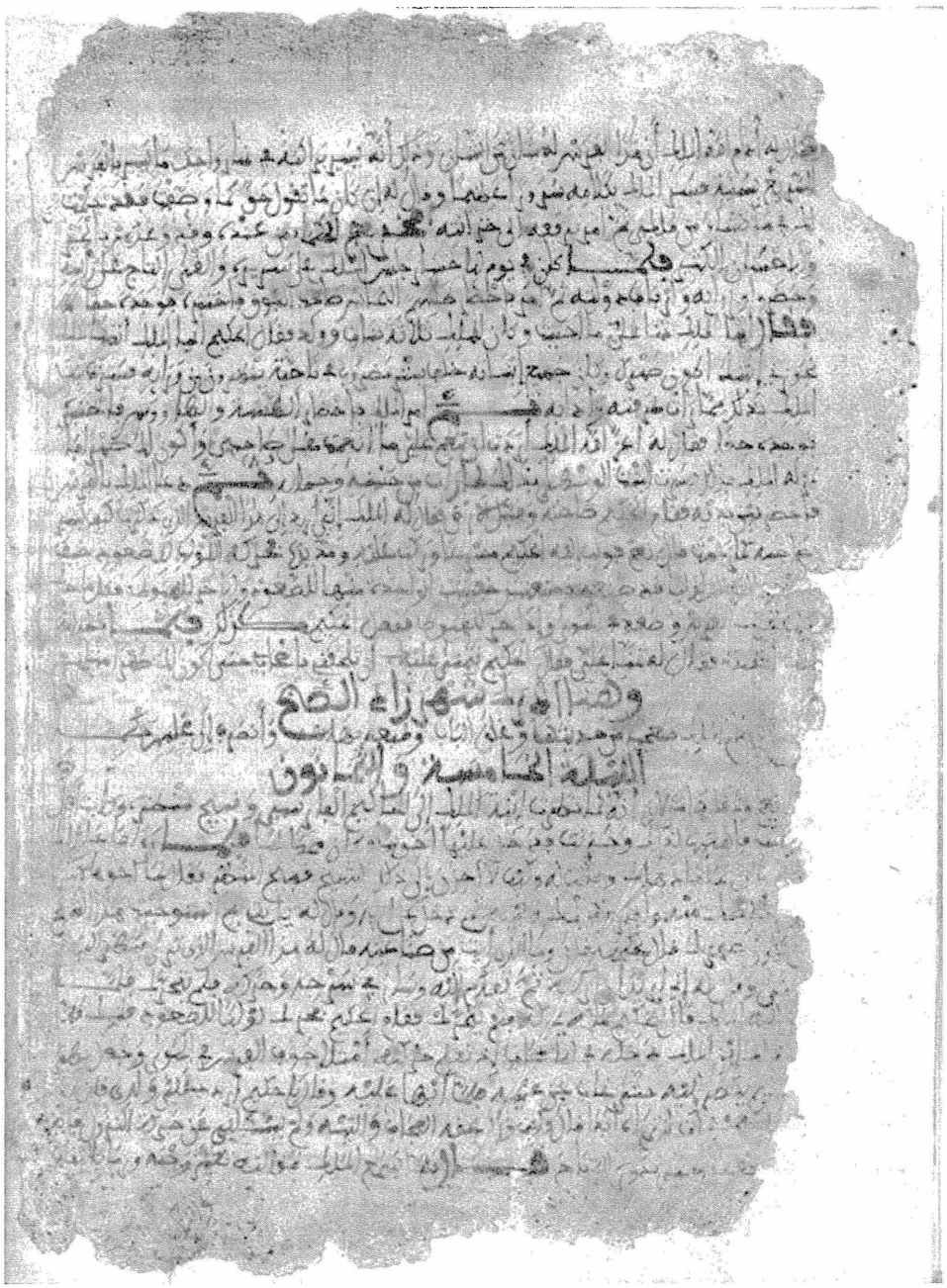
Resim 2: Elyazmasının ikinci sayfasında beyitlerdeki dizeleri ayıran üçlü kırmızı noktalar (sat. 6 ve devamı).

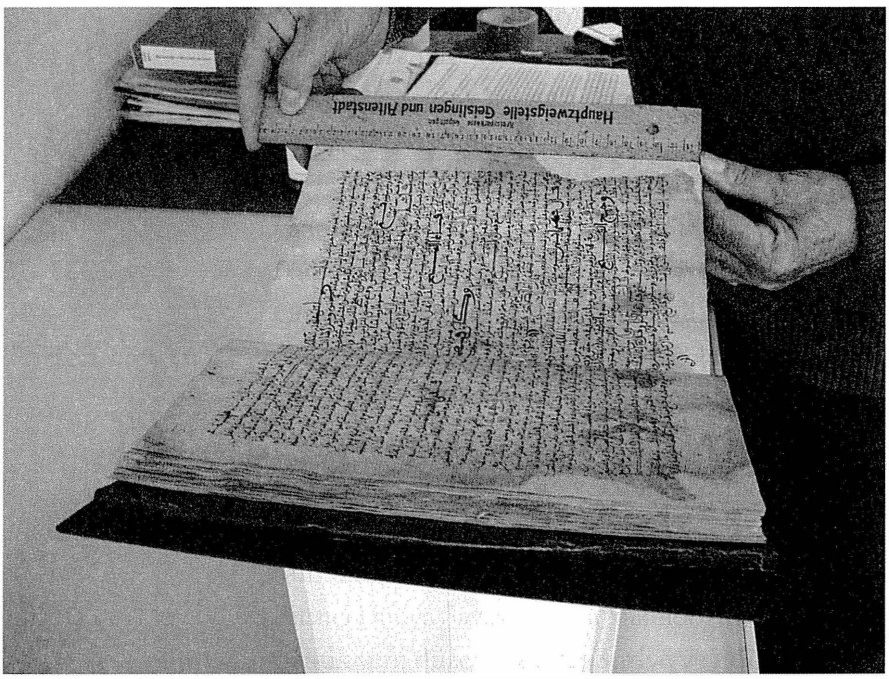
Resim 3: "Kralın Oğlu ile Yedi Vezirin Hikâyesi"nin başlığı.
Metinde *va-kana* ("idi/imiş") ve *summa* ("o zaman", "sonra", "bunun üzerine") sözcüklerinin ve kırmızıyla vurgulanmış gece bitimi kalıbındaki harflerin dikkat çeken kaligrafik özellikleri.

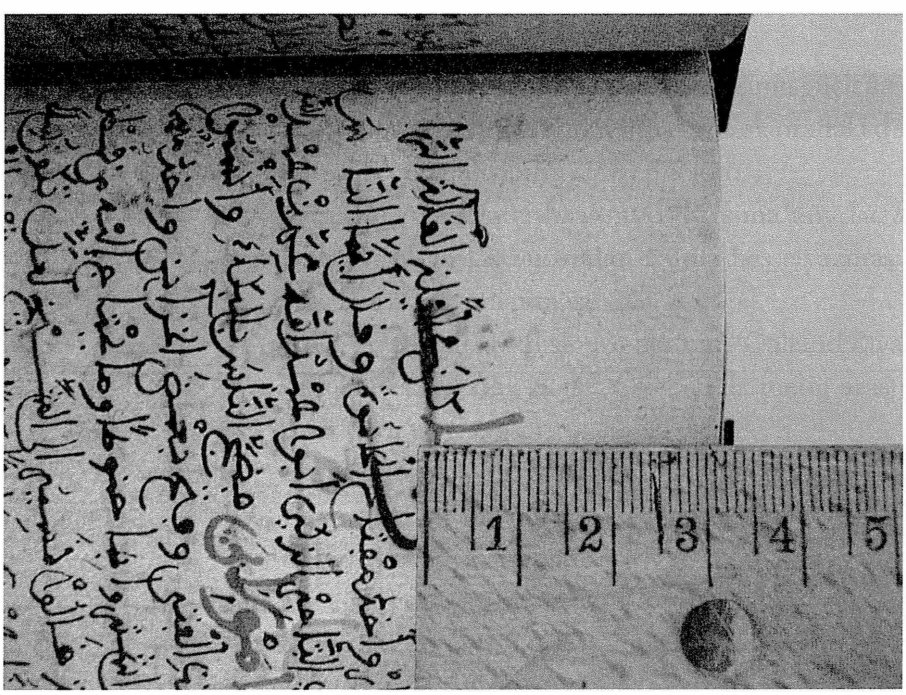

Resim 4: Elyazmasının sondan bir önceki sayfası:
"Abanoz Atın Hikâyesi"nin başlangıcı. 83. ve 84. gecenin arasındaki
gece bitimi kalıbı siyah mürekkeple vurgulanmış.

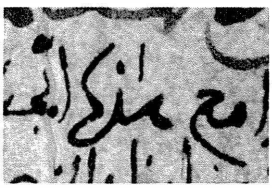

Resim 5: Elyazmasının son sayfasında 85. gece metninin kesilmesi.
Yıpranmış kenarlar modern kâğıtla onarılmış.

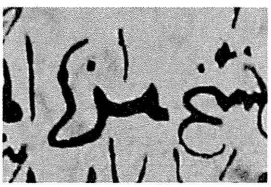

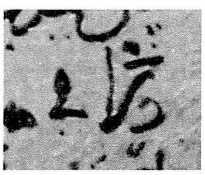
Resim 6 ve 7: Elyazmasının ve harflerin ölçülmesi.

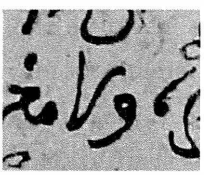
Resim 8: *Yüzbir Gece,* folyo 20b, sat. 24.

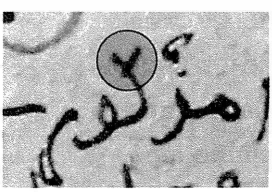
Resim 9: Zuhri: *Coğrafya Kitabı* Kolofon, sat. 1.

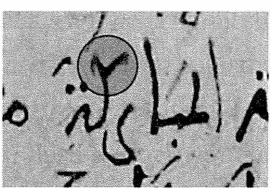
Resim 10: *Yüzbir Gece,* folyo 1b, sat. 12.

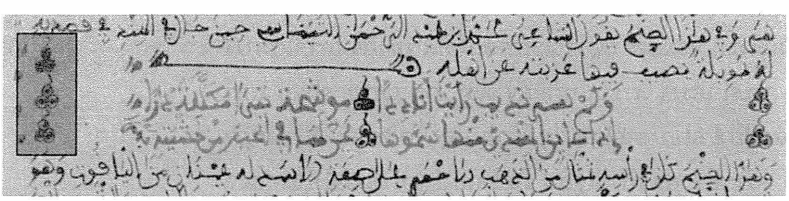
Resim 11: Zuhri: *Coğrafya Kitabı,* Kolofon, sat. 8.

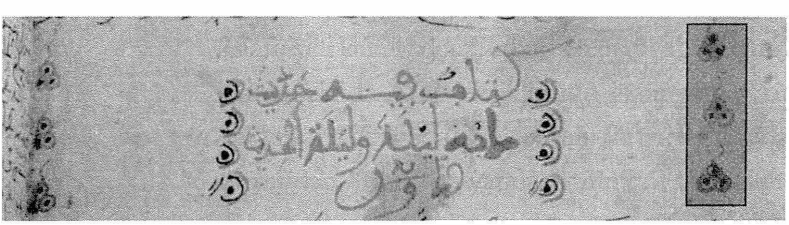
Resim 12: *Yüzbir Gece,* folyo 1b, sat. 6.

Resim 13: Zuhri: *Coğrafya Kitabı,* Kolofon, sat 1.

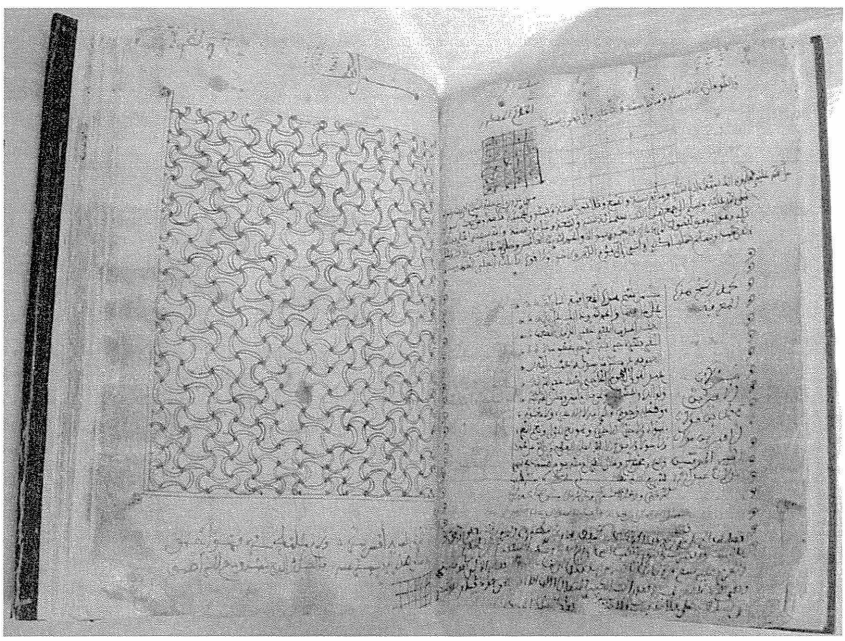

Resim 14: Zuhri: *Coğrafya Kitabı*, folyo 11a, sat. 17/18.

Resim 15: *Yüzbir Gece*, folyo 1b, sat. 2/3

Resimler 8-15: Paleografik incelemenin karşılaştırmalı örnekleri.

Resim 16 ve 17: Derleme elyazmasının açılmış iki sayfası ve ilk bölümün kolofonu (Zuhri: *Coğrafya Kitabı*) ile kolofondan bir detay görünüm.

kolofon'un çevirisi

1. كمل نسخ هذه الجعر افية المباركة
kamula nasḫu hāḏihi l-Ǧa ʿrāffiyyati l-mubārakati
Bu mübarek *Coğrafya Kitabı*'nın nüshası

2. على مافيها والحمد اللّه وذالك على يد
ʿalā mā fīhā va-l-ḥamdu li-llāhi va-ḏālika ʿalā yadi
içinde ne varsa tümüyle yazılıp bitirildi. Allah'a hamd olsun!

3. العبد المذنب الحقير الذليل الضعيف
l-ʿabdi l-muḏnibi l-faqīri l-ḥaqīri ḏ-ḏalīli ḍ-ḍa ʿīfi
Allah'ın zavallı günahkâr, hakir ve zayıf kulu

4. المقر بكثرة جرايمه الراجى عفو مولاه
l-muqirri bi-kaṯrati ǧarāyimihī l-rāǧī ʿafva mavlāhu
pek çok olan günahlarını itiraf edip Mevla'sının affını dileyen

5. الغني به عن كل ماسواه عبد االلّه بن
l-ġaniyyi bihī ʿan kulli mā sivāhu ʿAbdi llāhi bni
onun dışında kendisini her şeyden mahrum bırakacak kadar onunla yeterince zengin olan Abdullah bin

6. عبد المولى النجوم [?] {ثم} الحاجبي اصلا غفر االلّه له
ʿAbdi l-Mavlā n-Naǧǧūm (Nuǧūm / Baǧǧūm?)
[ṯumma] l-Hāǧibī (al-Hāhī?) aṣlan ġafara llāhu lahū
Abdul-Mavla an-Naccum, aslen (ya da soyuna istinaden) el-Hâcibî (ya da el-Hahi) tarafından tamamlandı, Allah ona

7. ولوالده وللمسلمين ولمن قال امين وكان [ذلك] بمذه االّله
va-li-vālidihī va-li-l-muslimīna va-li-man qāla āmīn va-kāna (ḏālika?) bi-minnati llāhi
ve babasına ve bütün Müslümanlara ve "Amin" diyen herkese mağfiret etsin

8. وفضله وجوده وكرامه لا اله غيره و لا معبود
va-fadlihī va-ǧūdihi va-karāmihī (sic!) lā ilāha ġayruhū va-lā ma ʿbūda
Bu iş Allah'ın lütfu, inayeti, muhabbeti ve keremiyle sonlandırıldı. Ondan başka Allah yoktur ve ondan başka tapınılacak yoktur

9. سواه ولاخير الا خيره وهو نعم المولى ونعم النصير
sivāhu va-lā ḫayra illā ḫayruhū va-huwa ni ʿma l-mavlā va-ni ʿma n-naṣīr
iyilik yalnızca ondan gelir çünkü en iyi mevla ve yardımcı odur

10. ولا حولا ولا قوة الا باالّله العلي العظيم وصلى االّله على محمد
va-lā ḥavlā (sic!) va-lā quvvata illā bi-llāhi l-ʿaliyyi l-ʿaẓīmi va-ṣallā llāhu ʿalā Muḥammadin
yüce ve ulu Allah'tan başka kudret ve güç yoktur. Allah, Muhammed'i kutsasın

11. واله وصحبه وسلم وكان الفراغ منه يوم السبت في شهر
va-ālihī va-ṣaḥbihī va-sallama va-kāna l-farāġu minhu yavma s-sabti fī šahri
ve ailesini ve yoldaşlarını, selameti onların üzerine olsun

12. [قبلنا] سنه 236 االّله ربيع الثاني
llāhi rabīʿi ṯ-ṯānī ʿāma 632 sanatan qabalanā
Allah'ın 632 yılının Rebiülahir ayının Cumartesi günü tamamlandı

13. االّله خيره ووقا شره وصلى االّله على مولانا محمد وسلم
llāhu ḫayrahū va-vaqāmā šarrahū va-ṣallā llāhu ʿalā Mavlānā Muḥammadin va-sallama
Allah bizlere inayetini nasip etsin ve şerrinden korusun. Allah, efendimiz Muhammed'i kutsasın ve selameti üzerine olsun

resimler hakkında

Resimler bölümünde gösterilen fotoğrafların 1'den 5'e kadar olanı, Cenevre Ağa Han Müzesi Digitalsat'tan alındı. Müzenin deposunda araştırma ve ölçüm çalışmalarını belgeleyen 6 ve 7 no'lu fotoğraflar, Claudia Ott tarafından çekildi.

Elyazmasının birinci ve ikinci bölümünden ayrıntıları gösteren 8-15 no'lu resimler, Claudia Ott ile Cenevre Ağa Han Müzesi Digitalsat'ın fotoğraflarındandır.

16 ve 17 no'lu resimler, Berlin Martin-Gropius-Bau'daki "Ağa Han Müzesi Hazineleri – İslam Sanatı Şaheserleri" (Schätze des Aga Khan Museums – Meisterwerke islamischer Kunst) sergisinin toplanması sırasında Claudia Ott'un çektiği elyazmasının ilk fotoğraflarıdır.

Resimlerin tümü evrensel telif haklarına tabidir. Reprodüksiyonu, kullanımı ya da yayımlanması telif hakkı sahibi yayınevinin iznine bağlıdır.

sözlük

Bu sözlükte, çevrilmeyip Arapça bırakılan ya da çevrildiği halde daha ayrıntılı açıklama gerektiren sözcükler, terimler, yer adları, tarihi ya da efsanevi kişiler açıklanmaktadır. Arapça adbelirleyiciler (harfitarif/artikel) *el-, er-, es-, te-* (Arapça çevriyazımla *al-, ar-, as-, at-*) vb alfabetik dizinin dışında tutulmuştur.

Abdülmelik bin Marvân: 661-750 yılları arasında Arap Devletini başkent Şam'dan yöneten Emevi Hanedanlığı'nın en önemli halifesidir. Tarihsel kişilik olarak Abdülmelik (halifelik yılları 685-705) Bizanslıları, Yunanca ve Aramice konuşan Levantenleri Araplaştırmış, önemli fetihlerde bulunmuş ve yönetimde reformlar yapmıştır. Abdülmelik ile oğullarının *Yüzbir Gece*'de oynadıkları rol, Harun er-Reşit'in *Binbir Gece*'de oynadığı rol kadar önemlidir.

Âd: *Kuran*'a göre tarihöncesi dönemde Arap Yarımadası'nda yaşamış ve Allah tarafından yok edilmiş mitolojik bir halk. Yine *Kuran*'da Âd Kavmi efsanevi "Sütun-kent İrem" ile ilişkilendirilir. İslam menkıbelerinde bu sütun-kent üzerine söylenceler giderek artmış, özellikle kalıntıların anıtsallığı üzerine yoğunlaşmıştır. Âd Halkı'na değgin, karşı konulamaz güçte, devasa insan benzetmesi buradan kaynaklanmaktadır. Bir savaşçı ya da herhangi bir erkeğin "Âd Kavmi"nden olması kudreti, üstün gücü çağrıştırır.

Amâlikler: *Tevrat*'ta adı geçen bu halk, Arapçada "dev" (tekili: *imlak*) sözcüğünün tanımı için de kullanılır. *Yüzbir Gece*'de ne zaman heybetli yapıların "belirsiz kadim dönem"den oldukları ifade edilmek istense, bunların yapıcıları olarak hemen Amâlikler anılır. Bu konuda (İspanyol-) Yahudi etkisi de düşünülebilir.

Babil: Antik kent Babil'in ve Babil Devleti'nin adı. *Binbir Gece*'de bu ad üstünkörü ve yanlış olarak Hindistan'ın batı bölgesi için kullanılmış ve Hora-

san kentiyle ilişkilendirilmiştir. Bu da *Yüzbir Gece* derlemesinin yapıldığı Batı Arap dünyasında, dünyanın Doğu bölgelerinin yeterince bilinmediğini gösterir.

el-Barka: Çin'de sanal bir kentin adı.

el-Battal: Abdullah el-Battal (ölm. 740) Emeviler döneminde Bizans'a karşı savaşmış ünlü bir serhat komutanıydı. Onun hakkında dolaşan baskın ve fetih seferleriyle ilgili menkıbeler oldukça eskiye dayanır. Bu menkıbeler Arapça *(Sırat Dalhama va-l-Battal)* ve Türkçe *(Battalname, Seyyid Battal)* olmak üzere iki kahramanlık destanına girmiştir.

Bermekîler: Halife Harun er-Reşit'in sarayında esrarengiz skandallarla kendilerinden söz ettiren İran kökenli bir vezir ailesi. Politik kargaşalardan sonra Bermekîler gözden düşüp azledildiler, tutuklandılar ve kimileri bizzat Harun er-Reşit tarafından öldürüldü.

Cemil: Cemil bin Ma'mar (ölm. 701) Uzre Kavminin en en önemli şairlerindendi. Bu kavmin aşk şiirlerindeki özelliği, aşkın gerçekleşmezliğinden ötürü çekilen acılardı. "Uzriye Aşkı" olarak anılan aşk, bu ıstırabı çekeni ölüme kadar götürür.

Ebulhârit: Özel ad olarak "Aslan", aynı zamanda "aslan" için de cins isim.

Faharâyis: Yazar olarak ortaya çıkan anlatıcının adı; Fihrâyis, Fahrâyis, Fihrâ ya da Faharâs biçimleri de var. "Filozof" olarak adlandırılması, Arapçaya *Kelile ve Dimne* olarak çevrilen ve başka adlar altında dünya edebiyatına mal edilen eski Hint hayvan hikâyeleri derlemesi *Kelile ve Dimne*'deki Bilge Beydeba figürünü anımsatıyor.

Ferkadânî: Küçükayı takımyıldızında iki küçük, parlak yıldızın adı.

Gul: Değişik kılıklara girerek insanları yiyen yaratık. *Binbir Gece*'de görülen dişi *gula* güzel bir kız şekline girerek çölde yolcuları yolundan saptırıp yutmasıyla bilinir.

Harun er-Reşit: Abbasi Halifesi (doğ. 766), 786-809 yılları arasında halifelik yapmıştır. *Binbir Gece*'yle dünyaca ünlendiyse de, bu yapıtta ona atfedilenler aslında 996-1021 yılları arasında hüküm sürmüş olan Fatımi Halifesi el-Hâkim'e aittir. *Yüzbir Gece*'de Harun er-Reşit daha az görünmekte ve her zaman halife olarak değil, daha çok "hükümdar" olarak geçmektedir. Yine de kastedilen, tarihî halife kişiliğidir.

Kalensöve: Üstüne sarık sarılmış, türban altına giyilen takke. Sözcük Yunan-Latin kökenli olup Aramiceden Arapçaya geçmiştir.

Kâmil: Arap aruz ölçüsü.

Kartalağacı: Kuzey Hindistan ve Endonezya'nın yağmur ormanlarında yetişen kokulu bir ağaç. *İncil*'de de geçen kartalağacı, *İncil* çevirilerinde ve sözlüklerde yanlış olarak "ödağacı" ile karıştırılmıştır. Kartalağacının *Yüzbir Gece*'de yapı malzemesi olarak geçmesini aşırı bir abartı olarak görmek gerekir.

Kayravân: Bugünkü Tunus'ta, 7. yüzyılda Emeviler tarafından kurulmuş olan kent.

Kaysâriye: Konaklama odaları, depo, pasaj, kemer ve dükkânlarla çevrili, Doğu'ya özgü çarşı külliyesi biçimindeki kapalı alan. Ünlü kaysâriyeler arasında Kahire, Bağdat, Musul ve Endülüs'tekiler vardı, ki bugün de varlar.

Kisra: İran'da 6. yüzyılda hüküm sürmüş Sasanî Kralı Hüsrev Anuşirvan'ın Arapça adı. Kisra aynı zamanda Pers krallarının genel adı olarak da kullanılır.

el-Ma'mûn: Abbasi Hanedanı'ndan Harun er-Reşit'in oğullarından biri olup başkent Bağdat'ta 813-817 yılları arasında halifelik yapmıştır.

Mesleme bin Abdülmelik: Emevi halifelerinden Abdülmelik bin Marvân'ın oğullarından biridir. Annesi bir köle olan Mesleme (ölm. 740) halifelik tahtı varisliğinden çıkarılmış ve askerî kariyer yapmıştı. Bizans'a karşı yaptığı fetihler ile Konstantiniye'nin kuşatılması önemli tarihsel olaylar olmakla birlikte anlatılarda efsaneleştirilip abartılmıştır.

Mutakârib: Arap aruz ölçüsü.

el-Mu'tasım: Abbasi halifesi, Bağdat'ta 833-842 yılları arasında hüküm sürdü.

Rabîa ve Mudar: Her ikisi de eski Kuzey Arabistan'ın en büyük ve en güçlü kabileleriydi.

Ratl: Yer, zaman ve malın cinsine göre 0.2 ile 2.8 kg arasında değişen ağırlık birimi.

Sind: İndus Deltası çevresinde, bugünkü Pakistan eyaletinin Arapça adı.

Süleyman bin Abdülmelik: Abdülmelik bin Marvân'ın oğludur ve Şam'da 715-717 yılları arasında Emevi Hanedanı'nın yedinci halifesi olarak hüküm sürmüştür. *Yüzbir Gece*'de oynadığı rol ile bilinen tarihin o kadar dışına düşmüştür ki, *Tevrat*'taki Peygamber Süleyman'la karıştırılmıştır. Bu yanlışlık orijinal çeviride düzeltilmiştir.

Sütleğen: Odunu özellikle sert ve yüksek derece ısı vererek yanan sütleğengillerden bir tür. Arapçada "kor" anlamında sabırsızlığı ya da tutkuyu betimlemek için kullanılır.

Tavîl: Arap aruz ölçüsü.

Umayya: Umayya bin Abd Şems, Başkent Şam'dan 661'den 750'ye kadar Arabistan'a hükmetmiş olan Emevi Hanedanı'nın atasıdır. "Umayya'nın Soyu" ya da "Umayya Oğulları" Emevi Hanedanı'nın vârisleri olmakla halife sarayında yüksek mevki beklentisinde oldular.

Urva: Urva İbn Hizam (ölm. 650'den sonra), aşkın çıldırmaya ve ölüme kadar götürdüğü *uzriye* aşk şairlerindendir. Söylentiye göre akrabası Afro'ya olan aşkının murada ermemesi yüzünden ölmüştür.

Vâfir: Arap aruz ölçüsü.

el-Velid bin Abdülmelik: Emevi Halifesi Abdülmelik bin Marvân'ın en büyük oğlu ve tahtın ilk vârisi. Tarihi verilere göre el-Velid (hilafeti 705-715) *Yüzbir Gece*'deki rolünden çok daha farklı olarak ömrü boyunca Suriye'de yaşamış ve askerî kariyeri hiç olmamıştır. Özellikle mimari etkinliğiyle tarihe geçmiştir. Şam'daki ünlü Emevi Camisi'ni yaptıran, daha doğrusu, camiye yeni şeklini veren odur.

kronoloji

250 öncesi Eski Hint anlatı edebiyatında, çerçeve hikâyesindeki diğer motiflerin yanı sıra "ayna, ayna, söyle bana" ile aldatılan iki erkek motifinin ve güzel, akıllı kızın hikâye anlatarak hayat kurtarması kavramının oluşması.

500'den itibaren Müslümanların fetihlerinden önce bu motiflerin, dönemin İran dili olan Orta Farsça Pehlevi diline geçişleri ve eski İran hikâyeleriyle zenginleştirilmeleri; *Hezar Afsan*'ın *(Bin Macera Hikâyesi)* oluşması.

632 Muhammed Peygamber'in ölümü.

633'ten sonra Arap ordularının Sasani (Pers) yönetimindeki Mezopotamya'ya ve Bizans (Doğu Roma) yönetimindeki Filiştin ve Suriye'ye saldırıları. Bizans'ın (636, Yarmuk Savaşı) ve Perslerin (636, Kadisiye Savaşı) yenilgileri.

639-642 Arapların Mısır'ı fethetmeleri ve Kuzey Afrika kıyılarını hızla istila ederek yayılmaları. Arapların "Batı" ya da "Güneşin Battığı Yer" anlamında kullandıkları *magrib* (Mağrip) bundan böyle Berberilerin Ülkesi, *al-magrib al-aksa*, yani "Uzak Batı" için kullanılır olması (bugünkü Fas'ın Arapça adı *al-Magrib*'dir).

711-716 İslamiyeti kabul eden Berberi General Tarik bin Ziyad'ın komutasında Arap birliklerinin İspanya ve Portekiz'e saldırıları; Vizigotlar Devleti'nin Pireneler'e kadar fethi. Ardından Fransa'ya yapılan münferit saldırılar.

756 Emevi Prensi I. Abdurrahman tarafından Kordoba Emirliği'nin kuruluşu. Müslüman hâkimiyetinin Endülüs'te pekişmesi.

800 dolayları Doğu Arabistan'da, muhtemelen Bağdat'ta *Hezar Afsan*'ın (*Bin Macera Hikâyesi*) Orta Farsçadan Arapçaya çevrilmesi ve bu çeviriler sırasında anlatı dağarcığının "İslamlaşması"yla, yani İslami kalıplar, Arap kaynaklarından alıntılar, hayvan hikâyeleri, motifler ve diğer hikâyelerle zenginleşmesi; *Alf Layla (Bin Gece)* derlemesinin meydana gelişi.

8.-10. yy. Kuzey Afrika'da politik değişimler: Payitahtı Fas kentinde olan İdris bin Abdullah'ın bugünkü Fas ülkesinde ilk kez bağımsız bir İslam devleti kurması. Tunus'ta Aglabiler Hanedanı'nın kurulması ve 909'da güçlenen Fatımiler'den ayrılmaları; Fatımiler'in çekilmesinden sonra 973'te Ziriler'in hâkimiyeti ele geçirmesi.

850 dolayları *Bin Gece*'nin en eski elyazması fragmanı (Chicago Fragmanı); Arap edebiyatında *Bin Gece*'den ilk kez söz edilmesi.

900 dolayları *Yüzbir Gece*'nin *Bin Gece*'nin kız kardeşi olarak İspanya ya da Kuzey Afrika'da ortaya çıkması ya da aynı zamanda Doğu'daki paralel aktarımların Batı'ya yönelişi.

1031 Kordoba Halifeliği'nin çöküşü ve ardından küçük krallıkların ya da Ta'ifa Krallıklarının ortaya çıkması.

1086'dan itibaren Murabıtlar'ın Kuzey Afrika'dan gelerek Endülüs'ü istila etmesi.

1147 Murabıtlar'ın muhalifi olan aşırı dindar Muvahhidler'in bütün Batı İslam Dünyası üzerinde hâkimiyet kurması.

1150 dolayları *Binbir Gece*'nin Arapça başlığına ilk kez Kahireli bir Yahudi'nin not defterinde değinmesi.

1198 Aristoteles felsefesinin Batı'daki en önemli temsilcisi İbni Rüşt'ün ölümü.

1212 *Reconquista* (geri-fetihler): Las Navas de Tolosa yakınlarında Muvahhidler'in Hıristiyan ordulara yenilmesi.

1230	Granada'da Nasridler Devleti'nin I. Muhammed bin Yusuf bin Nasr tarafından kurulması.
1234/35	*Yüzbir Gece* ile Endülüslü Muhammed İbn Abi Bakr az-Zuhri'nin *Coğrafya Kitabı*'nın yazıcı Abdullah bin Abdul-Mavla an-Naccum tarafından karakteristik Endülüs ve Mağrip hat üslubuyla yazılması.
1235	Aragonlu I. Jakob'un İbiza ile Formentera'yı Mağribiler'den alması; aynı yıl "Mainz Ülke Barışı" yasasının ilanına ve İmparator II. Friedrich'in Haçlı Seferleri dönemine denk gelir.
1236	Kordoba'nın Hıristiyanlar tarafında fethedilmesi.
1250-1517	Mısır Memluklarının bugünkü Mısır, Suriye ve Doğu Akdeniz kıyılarındaki hâkimiyetleri.
13. yy.	Bütün Moğol boylarının Cengiz Han yönetiminde bir Dünya Devleti kurmak için birleşerek Orta Asya, İran, Mezopotamya ve Anadolu'yu fethi.
1258	Bağdat'ın Moğollar tarafından zapt edilmesi; son halifenin ölümü.
1450'den sonra	*Binbir Gece*'nin şimdiye kadar ele geçen ve özlü kapsamıyla (çerçeve hikâyesi, 1. geceden 282. geceye kadar süren kısmı) en eski yazılı belgesi olan ve "Galland Elyazması"na kaynaklık eden metnin meydana gelişi.
1453	İstanbul'un Osmanlılar tarafından fethi.
1492	Granada'nın Hıristiyanlar tarafından fethedilmesi; yaklaşık 800 yıllık Arap-Berberi ve Fas hâkimiyetinin sona ermesi. Kristof Kolomb'un Amerika kıtasına ulaşması.
1500'den sonra	Osmanlı Devletinin 1515'te İran'da Safeviler'e karşı zaferi, 1516'da Suriye ve Mısır'ı fethetmesi. Fas'ın dışında Kuzey Afrika eyaletleri Cezayir (1520), Batı Trablus (1566) ve Tunus'un (1583) Osmanlı paşaları tarafından yönetilmeleri.
1614	Müslümanların, İspanya Krallığı ve Hıristiyan Engizisyonu tarafından İber Yarmadası'ndan sürülmeleri, *reconquista*'nın (geri-fetihler) tamamlanması.

1650 dolayları	*Yüzbir Gece*'ye ilk kez Osmanlı yazarı Kâtip Çelebi'nin *Keşfü'z-Zunûn* adlı bibliyografyasında değinmesi.
1704-1717	*Binbir Gece*'nin "Galland Elyazması"nın çok işlenmiş ve birçok değişik kaynak eklenerek yapılan Fransızca çevirisinin basımı.
1776	Son dönemlere kadar bilinen en eski *Yüzbir Gece* elyazmasının yazılışı.
1798-1801	Napolyon Bonapart'ın Mısır seferi.
1830	Cezayir'in Fransa tarafından işgali.
1870'den sonra	Kuzey Afrika'da Avrupa sömürgeciliğinin başlaması, emperyalist hâkimiyet alanlarının Fransa, Büyük Britanya, İtalya ve İspanya arasında paylaşılması.
1911	*Yüzbir Gece*'nin Paris'te korunmakta olan 19. yüzyıl elyazmasının Maurice Gaudefroy-Demombynes tarafından Fransızcaya çevrilmesi.
1920 dolayları	Birinci Dünya Savaşı sonrası Yakındoğu ve Ortadoğu'da politik yeni düzenlemeler: Suriye ve Lübnan'ın geçici olarak Fransa'nın, Mısır, Filistin ve Irak'ın İngiliz hegemonyası altına girmesi.
1945 sonrası	Kuzey Afrika'da bağımsızlık hareketlerinin güçlenmesi, Avrupa sömürgeciliğinin sona ermesi, oradaki devletlerin egemenliklerini elde etmeleri.
1979	Tunuslu Arabiyatçı Mahmud Tarsuna'nın *Yüzbir Gece*'yi 18. ve 19. yüzyıldan kalma beş elyazmasını esas alarak yayımlanması.
1984	Iraklı Arabiyatçı Muhsin Mehdi'nin "Galland Elyazması"nı esas alarak *Binbir Gece*'nin ilk metin araştırmalı yayını.
2004	*Binbir Gece'nin En Eski Elyazması Muhsin Mehdi Edisyonu*'nun Claudia Ott tarafından yapılan Almanca çevirisinin yayımlanması.
2005	O zamana kadar İspanya'da korunmuş olan 1234/35 tarihli *Yüzbir Gece*'nin ve onunla birlikte ciltlenen *Coğrafya Kitabı*'nın, 1988'de Cenevre'de kurulan Aga Khan Trust for Culture tarafından Londra'daki bir

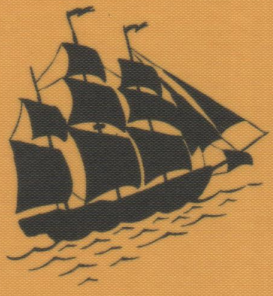
açık artırmada satın alınması. Cezayirli edebiyat bilimcisi Suraybit Ahmad Suraybit'in Cezayir'de korunmuş olan 19. yüzyıl elyazmasını esas alarak *Yüzbir Gece* ile diğer anlatı metinlerini içeren Arapça kitabını yayımlaması.

2010 Claudia Ott'un, Berlin Martin-Gropius-Bau'daki "Ağa Han Müzesi Hazineleri – İslam Sanatı Şaheserleri" sergisinin açılışında Ortaçağ'dan kalma Ağa Han Elyazması'ndaki *Yüzbir Gece*'nin önemini ve içeriğini keşfetmesi. Bu keşfin www.qantara.de internet sitesinde ve Marburg/Lahn'daki XXXI. Alman Oryantalistler Günü'nde açıklanması.

2016 *Yüzbir Gece*'nin Türkçeye çevrilerek Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlanması.

Binbir Gece Masalları'nın bir de kız kardeşi vardı.

Küçük kız kardeş olan *Yüzbir Gece Masalları*'nın *Binbir Gece*'den de eski bir elyazması 2010 yılında keşfedildi.

1234 yılına ait elyazmasındaki *Yüzbir Gece Masalları, Binbir Gece*'nin kısaltılmış bir versiyonu değil. Bütünüyle kendine özgü masallar içeren, kısa anlatımlarla zirveye ulaşan ve sonlardaki aşırı iyimserliğiyle dikkat çeken bir eser bu. Arap kültür dünyasının doğu merkezinde değil bu kez batısında yer alan masallar, fantastik yolculuklarla Hindistan'a kadar gider ama karakterler ve motifler Endülüs renkleriyle biçimlenir.

Şehrazat, dil ve zekâdan örülü bir dünya yaratır masallarda. Bütün kötü niyetleri altüst ederek padişahı durdurur, ehlileştirir. Sabırla ulaşır bu zafere. Gecenin kraliçesi gibidir Şehrazat, gün doğmaya başladığında susar, masalın devamı için bir sonraki geceyi bekler. Masalın çocuklardan önce yetişkinlerin anlatısı olduğu çağlardan ses verir.

Masal sadece masal değildir, edebiyatın en rafine, simgelerle yoğrulmuş beşiğidir. Edebi evrenin ayak izleri, kendi yollarından daima masala gider, masalı ana kucağı beller. İyiliğin gücünü ve tılsımını bulup yayanlar masallardır.

Bu masalları okuyanlar, kapalı odanın içinde ne olduğunu merak eden delikanlının duygusunu paylaşır:

Beşinci gecede anlatılan masalda, genç kız, "Yedi gün burada bulunmayacağım" der delikanlıya, "sarayda istediğin gibi dolaşıp her yere girip çıkabilirsin. Yalnız bir oda var ki, onu açmayacaksın, yanına bile yaklaşmayacaksın."

Sırlar ve cevaplar, masal ve hayat, o yasak kapının arkasındadır.

70 ₺
AYRINTI • KLASİK
ISBN 978-605-314-143-3
9 786053 141433